

UNIVERZITET U SARAJEVU
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA
ODSJEK SIGURNOSNE I MIROVNE STUDIJE

**DEMOKRATSKI NADZOR I KONTROLA NAD RADOM
POLICIJE U KANTONU SARAJEVO –
STANJE I PERSPEKTIVE
-magistarski rad-**

Kandidat:
Zoran Ibrulj
Broj indeksa: 622

Mentor:
Doc. dr. Emir Vajzović

Sarajevo, maj, 2019.

SADRŽAJ

I. TEORIJSKO METODOLOŠKI UVOD.....	4
1.1. Uočavanje i definiranje problema.....	4
1.1.2. Definiranje osnovnih pojmova.....	7
1.2. Problem istraživanja.....	9
1.3. Predmet istraživanja.....	9
1.4. Ciljevi istraživanja.....	10
1.4.1. Naučni cilj i zadaci istraživanja.....	10
1.4.2. Društveni ciljevi.....	11
1.5. Sistem hipoteza.....	11
1.5.1. Generalna hipoteza.....	11
1.5.2. Pojedinačne hipoteze.....	11
1.6. Metodologija istraživanja.....	12
1.6.1. Osnovne i općenaučne metode istraživanja.....	12
1.6.2. Metode prikupljanja i analize podataka.....	12
1.6.3. Uzorak empirijskog istraživanja.....	12
1.6.4. Instrument i način empirijskog istraživanja.....	13
1.6.5. Obrada podataka empirijskog istraživanja.....	13
1.7. Vremensko (i prostorno) određenje istraživanja.....	13
II. DEMOKRATSKI NADZOR I KONTROLA NAD RADOM POLICIJE.....	14
2.1. Policija u demokratskom društvu	14
2.1.1. Uloga policije u demokratskom društvu.....	15
2.2. Korupcija u policiji: pojam i definicije.....	18
2.2.1. Klasifikacija i javni oblici korupcije.....	20
2.2.2. Specifični oblici koruptivnih praksi	21
2.2.3. Mehanizmi i načela borbe protiv korupcije.....	22
2.3. Nadzor i kontrola nad radom policije u demokratskom društvu.....	23
2.3.1. Vanjski nadzor i kontrola: akteri i mehanizmi.....	25
2.3.2. Unutrašnja kontrola: akteri i mehanizmi.....	31
III. Demokratski nadzor i kontrola nad radom policije u KS.....	34
3.1. Organizaciona struktura policije u BiH.....	34
3.1.2. Organizaciona struktura policije u Kantonu Sarajevo.....	36
3.2. Pravni okvir za rad policije u Kantonu Sarajevo.....	40
3.2.1. Zakonska regulativa i podzakonski propisi koji normativno uređuju rad policije..	40

3.2.2. Zakonska regulativa i podzakonski propisi u funkciji nadzora i kontrole nad radom policije u Kantonu Sarajevo.....	49
3.2.2.1. Skupštinski nadzor nad zakonitošću rada MUP-a i Uprave policije.....	49
3.2.2.2. Unutrašnji mehanizmi nadzora i kontrole nad radom policije.....	52
IV. Istraživanje o radu policije u Kantonu Sarajevo.....	55
4.1. Analiza statističkih podataka o (ne)zakonitosti rada.....	55
4.1.1. Podaci Uprave policije MUP-a KS o pritužbama na rad policijskih službenika	55
4.1.2. Podaci Odbora za žalbe javnosti.....	58
4.1.3. Podaci Odjeljenja za unutrašnju kontrolu i Sektora kriminalističke policije MUP-a KS o koruptivnim ponašanjima policijskih službenika.....	62
4.2. Izvještaji i saopštenja Nezavisnog odbora za izbor i reviziju policijskog komesara....	65
4.3. Aktivnosti Komisije za sigurnost - informacije iz medija.....	71
4.4. Rezultati empirijskog istraživanja	77
4.4.1. Uzorak i sociodemografske karakteristike ispitanika.....	77
4.4.2. Prezentacija, analiza i interpretacija rezultata.....	79
4.4.2.1. Rad policije u zajednici.....	79
4.4.2.2. Povjerenje u rad policije.....	87
4.4.2.3. Zadovoljstvo radom policije.....	88
4.4.2.4. Stavovi građana KS o mjerama za unaprjeđenje rada policije.....	89
4.4.2.5. Zakonitost rada i korupcija.....	90
4.4.2.6. Stavovi građana KS o mjerama za unaprjeđenje borbe protiv korupcije...	100
V. Zaključna razmatranja.....	101
5.1. Demokratski nadzor i kontrola nad radom policije u Kantonu Sarajevo – stanje.....	101
5.2. Preporuke za unaprjeđenje nadzora i kontrole nad radom policije KS – perspektive	108
Literatura.....	110
Skraćenice.....	115
Popis grafikona, slika i tabela.....	116
Prilog 1. Anketni upitnik.....	117
Prilog 2. Zahtjev za pristup informacijama MUP-a KS i odgovor.....	121
Prilog 3. Anketa: statistička analiza odgovora s obzirom na spol ispitanika KS.....	125
Prilog 4. Anketa: statistička analiza odgovora s obzirom na starost ispitanika KS.....	131
Prilog 5. Anketa: statistička analiza odgovora s obzirom na obrazovanje ispitanika KS.....	139
Sažetak.....	147
Summary.....	147

I. TEORIJSKO METODOLOŠKI UVOD

1.1. Uočavanje i definiranje problema

Često kažemo da možda i „najvažnija prednost demokracije nije samo garancija narodu da mu se osigura donošenje prisebnih i dobrih odluka, već upravo nužnost da se u demokraciji građanima osigura pravo na prosuđivanje tih odluka i mogućnosti da preispituju svoj sud (Vajzović 2007: 167-168), te svakako omogućavanje uživanja ljudskih prava i sloboda i sigurnost pojedinca, kao primarna svrha države“ (Vajzović 2009: 6). „*Sigurnost* općenito podrazumijeva stepen zaštićenosti ljudi od različitih oblika ugrožavanja, zaštitu materijalnih i kulturnih dobara u ličnoj i državnoj/društvenoj svojini, zaštitu društva i njegovih vrijednosti, cjelovitu zaštitu naroda, nacije, države“ (Beridan 2008: 26). Za potrebe svoje nacionalne (vanjske i unutarnje) sigurnosti država uspostavlja komponente nacionalne moći (snage nacionalne sigurnosti), koje čine, prije svega, oružane snage (vojna sila), a potom i ostale komponente (snage) nacionalne sigurnosti: policija, granične i carinske policije i službe, agencije, organi i jedinice civilne zaštite, inspekcijски rgani, pravosudni organi te drugi organi nacionalne javne sigurnosti (Beridan 2008: 57, 141). Policija je jedna od suštinskih komponenti strukture vlasti koja je odgovorna za javnu sigurnost i instrument kojim država raspolaze u svrhu održavanja javnog reda i mira, zaštitu lične sigurnosti i poštivanje Ustavom zagaraniranih prava i sloboda građana, sprečavanje i borbu protiv kriminala, te pružanje pomoći i servis građanima. Da bi ispunila svoju ulogu neophodno je da se uspostavi, gradi i održava odnos povjerenja između policijskih službenika i građana. Osnovni preduslovi za dobivanje povjerenja i podrške javnosti su transparentnost rada i njegovanje komunikacije i međusobnog razumijevanja između javnosti i policije.

Rezultati trećeg kruga istraživanja Centra za sigurnosne studije (CSS) *Stavovi građana o policiji*¹ realiziranog u 2017. godini pokazuju alarmantan podatak izražen u padu povjerenja prema policiji. U BiH je postotak onih koji imaju povjerenja sa početnih 54% u 2015. godini, porastao na 60% u 2016. da bi onda taj procenat pao na 47% u 2017. godini. 61% ispitanika smatra da policija u BiH najmanje djeluje kao servis građana, dok 30% ispitanika policiju vidi kao sredstvo za zaštitu interesa političkih partija. Ispitivanjem povjerenja bosanskohercegovačkog društva u institucije sigurnosti u Bosni i Hercegovini, Smajić i Turčalo (2014: 715) su konstatirali da „(...) svi ispitanici najviše povjerenja primarno imaju u policijske agencije na državnom, entitetskom i kantonalnom nivou“, a istraživanjima Ćustović i Osmić (2014: 778) utvrđeno je da 19,70% ispitanika ima veliko povjerenje ili dosta povjerenja u policiju Kantona Sarajevo, ali generalno gledano, ispitanici dominantno (44,2%)

¹Dostupno na : <http://css.ba/wp-content/uploads/2013/11/BIH-Survey-2017-BIH.pdf> Pristup: 17. 03. 2018.

imaju neutralan (ni pozitivan ni negativan) stav prema policiji.

Policija je legitimni instrument moći onih društvenih skupina koje, osim zakonske prisile, posjeduju glavninu ekonomske i političke moći. Tako „Weber policiju svrstava među strukture organiziranoga legitimnog nasilja na određenom prostoru“ (Matić 2005: 980).

Policijski sektor je specifičan i po tome jer na njemu leži i odgovornost za suzbijanje korupcije². Istraživanje korupcije je jedno od najdelikatnijih pitanja koja treba da rješavaju policijski službenici. „Korupcijska krivična djela su po svojoj prirodi prikrivena i odvijaju u intimi aktera i bez žrtve i materijalnih posljedica djela, te je saznanje da se ovakvo krivično djelo desilo znatno otežano“ (Datzler 2013: 12), što rezultira visokim procentom „sive brojke“. S druge strane, „prema Prenzleru policija je s aspekta strukture, odnosno organizacije te s aspekta supkulture policajaca veoma podložna korupciji, što se manifestira u brojnim prilikama i iskušenjima, a generira devijaciju unutar profesije“ (Kralj 2013: 365). Korupcija u policiji može značajno narušiti spremnost građana za suradnju s policijom, što uzrokuje smanjenje učinkovitosti rada policije i gubitka povjerenja građana. Sve dosadašnje relevantne studije izvještavaju da građani BiH problem korupcije smatraju ozbiljnim društvenim problemom. Prema izvještajima Transparency Internationa³, BiH se posljednjih desetak godina svrstava u red evropskih zemalja s najvišim stepenom korupcije.

Maljević i sar. (2006) su objavili rezultate opsežnog i detaljnog istraživačkog projekta „Otvoreno o policiji i korupciji“. Od ukupnog broja prijavljenih korupcijskih krivičnih djela (534), u periodu od 2000. do 2004. godine, 27,2% (ili 145) su počinili pripadnici policije, a kao izvršioци se najčešće javljaju policajci (77,3%), zatim rukovodioci (19,9%) i referenti (2,8%). Istraživači Centra za sigurnosne studije-CSS (2014) proveli su istraživanje „Mapiranje kvaliteta statistika o korupciji u policiji u BiH“⁴. Ustanovili su da „sva policijska tijela uključena u istraživanje, osim MUP-a Kantona Sarajevo, vode posebne evidencije o disciplinskim postupcima“, ali i da nisu razvijene nikakve posebne evidencije o umiješanosti policijskih uposlenika u korupciju. CSS je 2015. godine proveo istraživanje javnog mnijenja o percepciji, stavovima i mišljenju građana o korupciji u sigurnosnom sektoru⁵. Preko 50% ispitanika smatra da korupcija u policiji predstavlja veliki i veoma veliki problem, te izražavaju nezadovoljstvo onim što čine predstavnici policijskih tijela po pitanju borbe protiv korupcije.

²„Korupcija označava svaku zloupotrebu moći povjerene javnom službeniku ili osobi na političkom položaju na državnoj, entitetskoj, kantonalnoj razini i razini Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, gradskoj ili općinskoj razini, koja može dovesti do privatne koristi.“ (Zakon o Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, član 2. stav 1.)

³Dostupno na: <https://ti-bih.org/globalna-istrazivanja/cpi/>. Pristup 17. 3. 2018.

⁴Dostupno na: <http://css.ba/mapiranje-kvaliteta-statistika-o-korupciji-u-policiji-u-bih/> Pristup 17. 3. 2018.

⁵Dostupno na: <http://css.ba/mapiranje-rizika-korupcije-u-sigurnosnom-sektoru/> Pristup: 17. 3. 2018.

Korupcija u policiji narušava integritet policijske službe. Savremeno shvatanje policijskog integriteta povezano je s četiri principa demokratskog rada policije: transparentnost, servisno orijentisan rad, zaštita ljudskih prava i odgovornost (Đorđević 2014: 16). Narušavanjem integriteta policije i njenih službenika dovodi se u pitanje njena osnovna uloga, koja podrazumijeva očuvanje i unaprijeđenje bezbjednosti građana. Institucije za borbu protiv korupcije u BiH su nedovoljno organizovane i nemaju političku podršku za djelovanje. Specifičnost bosansko-hercegovačkog društva je takva da je problem korupcije prihvatilo kao jednu sasvim normalnu pojavu, koja nije vrijedna prijavljivanja.

Policija je od države dobila pravo otkrivati i ograničavati kriminal i protuzakonito ponašanje svih građana, stoga joj je dano opće pravo upotrebe zakonom ograničene sile kako bi se utjecalo na ponašanje građana, a izbjegla pojava "uzimanja pravde u svoje ruke". Pri tome je moguće nezakonito, neprofesionalno ili neetično postupanje policije. Zbog navedenog, postavlja se zahtjev da policija bude i sama nadzirana mehanizmom unutarnjeg i vanjskog nadzora. Dok građani dobrovoljno daju svoju suglasnost policiji za monopol na primjenu sile u svrhu održavanja društvene kontrole i provođenja njihovih građanskih, političkih i ekonomskih sloboda, demokratske policijske službe imaju obvezu podvrgnuti svoj rad provjeri i kontroli javnosti kroz proces odgovornosti. Ključni uvjet za takvu odgovornost su održavanje djelotvornih instrumenata unutarnjeg i vanjskog nadzora, ali i transparentnost i njegovanje kooperativnog odnosa između policije i javnosti (Kralj 2014: 74).

Nadzorne institucije mogu uključivati izvršnu vlast (kontrola rada, finansijska kontrola i horizontalna kontrola od strane vladinih institucija), zakonodavnu vlast (članovi parlamenta, parlamentarni odbori i komisije), sudsku vlast, kao i komisije koje nadgledaju zaštitu ljudskih prava, komisije za ispitivanje pritužbi građana ili nezavisni ombudsman. Pored toga, mediji mogu imati važnu ulogu u informisanju javnosti o aktivnostima policije (Vodič za demokratski rad policije 2007: 27).⁶

Nivo demokratske kontrole komponenata sigurnosti niti u jednoj državi nije definitivna (trajna) društveni odnos. To je proces koji se gotovo svakodnevno može mjeriti, između ostalog i kroz povratnu akciju koja podrazumijeva nadzor i kontrolu svake od komponenata sistema sigurnosti u skladu sa ustavnim i zakonskim rješenjima i ovlastima, ali i iznalaženjem novih pravnih rješenja i metoda kontrole (Beridan 2008: 146).

⁶ OSCE 2007, Vodič za demokratski rad policije: verzija na srpskom jeziku (izvorno na engleskom: *Guidebook on Democratic Policing*) Dostupno na: <https://www.osce.org/sr/secretariat/23808> Pristup: 10. 3. 2018 Vodič definiše principe rada policijskih službi; važnost njihove obaveze da poštuju vladavinu prava, policijsku etiku i standarde u oblasti ljudskih prava; suštinu policijske odgovornosti prema zakonu i društvu kome služe kao i potrebu za saradnjom sa zajednicama, uz uvažavanje činjenice da efikasno obavljanje policijskih zadataka zahtijeva partnerstvo sa zajednicama kojima policija služi. Pored toga, Vodič detaljno razrađuje aspekte strukture i rukovođenja u policiji, koji se smatraju neophodnim za rad policije

Demokratski nadzor i kontrola nad radom policije, stavovi građana o policiji, posebno pojavnost nezakonitog postupanja i korupcije u policiji, kao jednog od vjerodostojnih pokazatelja (ne)efikasnosti nadzora i kontrole, su znanstveno nedovoljno istraženo područje u Kantonu Sarajevo. Stoga je važno i društveno opravdano provesti istraživanje u ovoj oblasti koje će dati doprinos utvrđivanju aktualnih spoznaja o toj problematici.

1.1.2. Definiranje osnovnih pojmova

Demokratija (grč. *demos*=narod + *kratos*=vladavina), politička ideja o vladavini u kojoj sudjeluju svi članovi zajednice (narod), izravnim odlučivanjem ili posredno putem izabranih predstavnika. Demokratija je politički poredak u kojem vlada većina, uz osiguranje prava manjine, te individualnih prava svakoga građanina i time je protivna onim oblicima vladavine u kojima narod nema vrhovnu vlast, nego njime upravlja neki pojedinac ili skupina (monarhija, tiranija, despocija, aristokracija, oligarhija).⁷

Nadzor i kontrola ‘Nadzor’ je termin koji obilježava proces (kontinuirano trajanje: nadgledanje, praćenje), dok bi ‘kontrolu’ trebalo terminološki razumijevati samo kao dio tog procesa (povremene aktivnosti: provjera, pregled stanja). Inače, niz *kontrola* kao određenih aktivnosti u okviru *nadzora* kao procesa predstavlja samo jedan od oblika prikupljanja podataka u uspješnom nadgledanju određenih komponenata sistema nacionalne sigurnosti (Beridan 2008:147 i Hadžić 2001:11, u: Vajzović 2009: 3).

Demokratski nadzor i kontrola nad policijskim strukturama može biti *spoljna (civilna)* i *unutarnja (interna)*. Nosioци demokratske civilne (odnosno vanjske/spoljne) kontrole prema Hadžiću (2008: 31) su: Izvršna vlast; Zakonodavna vlast; Sudska vlast; Javnost i civilno društvo. *Internu kontrolu* su, prema važećim zakonima, dužne provoditi komponente sistema sigurnosti unutar sebe samih (Beridan 2008: 150).

Odgovornost: Koncept po kojem su pojedinci, organizacije i agencije (javnog, privatnog i civilnog društva) odgovorni za propisno izvršavanje svojih ovlasti⁸.

Transparentnost: Obilježje vlada, kompanija, organizacija i pojedinaca da budu otvoreni za jasno razotkrivanje informacija, pravila, planova, procesa i akcija.⁹

Vladavina prava: Pravni i politički sistemi, ustrojstva i prakse koji obavezuju i uvjetuju vladine akcije u smjeru - zaštite prava i sloboda građana, održavanja reda i zakona, te potiču efikasno funkcioniranje države.¹⁰

⁷Izvor: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=14516> Pristup 07. 04. 2018.

⁸Izvor: TI BH pojmovni vodič. <https://ti-bih.org/> Pristup 17. 6. 2018.

⁹Izvor: TI BH pojmovni vodič. <https://ti-bih.org/> Pristup 17. 6. 2018.

¹⁰Izvor: TI BH pojmovni vodič. <https://ti-bih.org/> Pristup 17. 6. 2018.

Policija: Etimološki posmatrano izraz policija (engleski - *police*; njemački - *polizei*; francuski - *police*) potiče od grčke riječi *polis*, *politea*, što označava upravu grada, državu, ustav.

Policijski službenici su lica koja u svojim poslovima primjenjuju policijske ovlasti propisane zakonima i postupaju kao ovlaštena službena lica prema zakonima o krivičnom postupku.

Kanton je federalna jedinica Federacije BiH koja obuhvata općine i gradove u sastavu kantona, u skladu sa federalnim propisima. Naziv kantona određuje se isključivo prema gradovima koji su sjedište kantonalne vlasti ili prema regionalnim geografskim karakteristikama. Područje kantona definirano je područjima pripadajućih općina i naseljenih mjesta.¹¹

Kanton Sarajevo (KS) jedan je od deset federalnih jedinica F BiH¹². Drugi je najnaseljeniji kanton (prema popisu iz 2013. godine ima 413.593 stanovnika) i sedmi po površini (1276.9 km²) u F BiH. Sastoji se od Grada Sarajeva sa četiri općine (Stari grad, Centar, Novo Sarajevo i Novi grad) i pet susjednih općina (Hadžići, Ilidža, Ilijaš, Vogošća i Trnovo). KS ima vlastitu zakonodavnu vlast (Skupština KS), izvršnu vlast (Vlada KS) i sudsku vlast. Sudska vlast je organiziran po principu općinskih i kantonalnih sudova. KS posjeduje vlastiti Ustav, skupštinu, vladu, simbole, te mu pripadaju niz isključivih nadležnosti (policija, obrazovanje, korištenje prirodnih resursa, prostorna i stambena politika, kultura, dok su neke nadležnosti podijeljene između kantonalne i federalne vlasti (zdravstvo, socijalna zaštita, promet). Sjedište je državnih, entitetskih i kantonalnih institucija, ustanova, međunarodnih, državnih i privrednih predstavništava i organizacija, te mnoštva kulturnih, sportskih organizacija i kolektiva i nevladinih organizacija¹².

¹¹Zakon o federalnim jedinicama (kantonima), "Službene novine Federacije BiH", broj 9 od 30. 6. 1996. g.

¹²Izvor: <http://bih-x.info/regije-i-gradovi/kantoni-zupanije-federacije-bosne-i-hercegovine/kanton-sarajevo/>
Pristup: 07. 4. 2018.

1.2. Problem istraživanja

Rad policije u demokratskom društvu zahtijeva odgovornost policije za svoje postupke pred zakonom, državom i javnošću kojoj služi. Ključni uvjet za takvu odgovornost su uspostavljanje djelotvornih instrumenata unutarnjeg i vanjskog nadzora i kontrole nad radom policijskih službenika, ali i transparentnost i njegovanje kooperativnog odnosa između policije i javnosti. Premda većina policijskih službenika svoj posao obavlja profesionalno, određeni broj policijskih službenika „izlazi“ iz definiranih granica policijskih ovlaštenja što rezultira prijavama na postupanje policijskih službenika te narušavanjem ugleda policije i smanjenjem povjerenja u policiju. Adekvatnim mehanizmima nadzora i kontrole moguće je spriječiti zloupotrebe rada policijskih službenika. Nezakonito ponašanje i zloupotrebe službenog položaja i ovlaštenja pojavljuju se učestalije ako mehanizmi nadzora i kontrole nisu odgovarajući i efikasni i ako ne postoje standardi vlastitog integriteta i profesionalne etike. Moguće normativne nejasnoće i nepreciznosti u odredbama postojećih zakonskih i podzakonskih akata koji reguliraju rad i nadzor nad radom policije doprinose neefikasnom radu i otvaraju mogućnost za kršenje društvenih normi i dovodi se u pitanje i adekvatnost mjera prevencije i sankcija u odnosu na stepen povrede društvenih normi, njihovu djelotvornost u odnosu na odvraćajući učinak usmjeren prema pojedincima koji su prekršili društvene norme, te društvenu funkciju kažnjavanja u odnosu na povećanje legitimiteta društvenih normi koje se nastoje zaštititi.

„Da bi se sumirala korelacija sastavnih dijelova (nadzor – kontrola) i značaj ukupnoga procesa uspostavljenog kako bi garantirao zaštitu društva i njegovih vrijednosti, sigurnost, slobodu i dostojanstvo čovjeka, važnim se čini ponoviti osnovno: Suverenitet leži u narodu – Narod bira svoje demokratski izabrane predstavnike - Predstavnicima rade u interesu i zaštiti građanina - Građanin ima konačnu kontrolu nad demokratskim procesima, pa i sistemom sigurnosti“ (Vajzović 2009: 7).

1.2. Predmet istraživanja

Prethodno napisano upućuje na zaključak da su efikasan sistem nadzora i kontrole nad radom policije od ključnog značaja za njihovo pravilno i zakonito postupanje. Zakonito i profesionalno obavljanje policijskih poslova definiše ukupan kredibilitet policije i povjerenje javnosti u njen rad. Budući da policajci uživaju znatna ovlaštenja, u javnosti se često pretpostavlja da se tim ovlaštenjima može lako manipulirati u vlastitu korist, pa čak i u političke svrhe. Shodno tome u fokusu predmeta ovog istraživanja su stanje demokratskog nadzora i kontrole nad radom policije u Kantonu Sarajevo.

Fundamentalna pitanja koja proizilaze iz predmeta su: Da li su zakoni i podzakonski akti koji uređuju djelokrug rada, nadzor i kontrolu nad radom policije adekvatni, efikasni i operativni? Da li, i u kojoj mjeri, nadzorna tijela ispunjavaju svoju, zakonom definisanu, funkciju? Da li i u kojoj mjeri se ispoljava nezakonito ponašanje i korumpiranost policijskih službenika? Da li policijska tijela raspolažu podacima o pritužbama građana i poduzetim disciplinskim postupcima i da li su ti podaci transparentni i dostupni javnosti? Kako građani Kantona Sarajevo doživljavaju policiju: nivo povjerenja i zadovoljstva radom policije u zajednici; stavovi i mišljenja građana koliko su policijski službenici skloni nezakonitom ponašanju i zloupotrebi službenih ovlaštena, s akcentom na stavove o korumpiranosti policijskih službenika? Odgovori na postavljena pitanja će rezultirati sugestijama za efikasniji nadzor nad radom policije u kantonu Sarajevo.

1.4. Ciljevi istraživanja

1.4.1. Naučni cilj i zadaci istraživanja

Naučni cilj ovog istraživanja je, primjenom verifikovanih naučnih metoda, utvrditi stanje i efikasnost postojećih mehanizama demokratskog nadzora i kontrole nad radom policije u Kantonu Sarajevo.

Polazeći od složenosti cilja istraživanja, radi potpunijeg ostvarivanja (u svrhu utvrđivanja određenih pokazatelja-indikatora efikasnosti), raščlanjen je na istraživačke zadatke.

Zadaci istraživanja:

1. Prezentirati pravni okvir: zakone, podzakonske propise i dokumente koji uređuju djelokrug rada, nadzor i kontrolu nad radom policije u Kantonu Sarajevo, te identificirati nedostatake u postojećim propisima i poduzetim mjerama koje nadzor i kontrolu nad radom policije u Kantonu Sarajevo čine nedovoljno efikasnim.
2. Izvršiti analizu službenih podataka (MUP-a KS i nadzornih tijela) o (ne)zakonitosti rada i pritužbama na rad policijskih službenika, posebno za korupcijska djela, kao jasne pokazatelje (ne)efikasnosti postojećih mehanizama nadzora i kontrole.
3. Ispitati stavove i mišljenja građana (Kantona Sarajevo) o policiji Kantona Sarajevo (*kao jedan vid građanske kontrole nad radom policije*): povjerenje u policiju i zadovoljstvo radom policije u zajednici, politizaciji policije, transparentnost i zakonitosti rada policijskih službenika, sklonost policijskih službenika koruptivnim ponašanjima i zloupotrebi službenih ovlaštenja, izvoru saznanju o korumpiranosti policijskih službenika i opredjeljenost da prijave koruptivna ponašanja, kao i o mjerama koje je potrebno poduzeti da bi se u perspektivi unaprijedili rad u zajednici i borba protiv korupcije.

1.4.2. Društveni ciljevi

Kao što je već napisano, dosadašnja istraživanja javnog mnijenja o stavovima građana o policiji ukazuju da povjerenje građana u policiju varira i da postoji prostor za unapređenje odnosa na relaciji policija-zajednica, što ukazuje na potrebu identifikovanja i eliminisanja faktora koji utiču na smanjenje povjerenja građana u rad policije.

- Na osnovu rezultata ovog istraživanja predložiti odgovarajuće sugestije koje bi u perspektivi doprinijele efikasnijem demokratskom nadzoru nad radom, a time i efikasnijem radu policije u Kantonu Sarajevo.

- Podizanje javne svijesti i promoviranje potrebe za učestvovanjem cjelokupnog društva u nadzoru i kontroli nad radom policije, posebno u borbi protiv nezakonitog ponašanja i zloupotrebe službenih ovlaštenja.

1.5. Sistem hipoteza

Na osnovu uočenog problema i definisanog predmeta istraživanja, a u skladu s postavljenim ciljevima i zadacima definisane su sljedeće hipoteze:

1.5.1. Generalna hipoteza

Demokratski nadzor i kontrola nad radom policije u Kantonu Sarajevo nisu u potpunosti adekvatni i efikasni što pridonosi pojavi nezakonitog, neprofesionalnog ili neetičnog postupanja policije.

1.5.2. Pojedinačne hipoteze

H 1. Zakonski i podzakonski propisi koji uređuju djelokrug rada te nadzor i kontrolu nad radom policijskih službenika u Kantonu Sarajevu nisu dovoljno decidni i operativni.

H 2. Podaci o radu nadzornih tijela nad policijom Kantona Sarajevo, te statistički podaci o pritužbama na rad policijskih službenika, posebno za koruptivna ponašanja nisu u potpunosti transparentni i dostupni javnosti.

H 3. Broj podnesenih pritužni (prijava) protiv policijskih službenika Kantona Sarajevo je znatno veći od broja procesuiranih i sankcioniranih policijskih službenika.

H 4. Građani Kantona Sarajevo su mišljenja da vladajuće političke partije imaju neposredan uticaj na rad policije.

H 5. Većina građana Kantona Sarajevo iskazuju nepovjerenje u policiju, kao i nezadovoljstvo radom policije u zajednici.

H 6. Većina građana Kantona Sarajevo su mišljenja da su policijski službenici skloni nezakonitom ponašanju, dok korupciju uglavnom vezuju za davanje mita policijskim službenicima za određene postupke (ustupke).

H 7. Većina građana nije spremna prijaviti koruptivna ponašanja policijskih službenika, ili bi to uradili isključivo anonimno.

1.6. Metodologija istraživanja

Istraživanje je, svojom metodologijom, dizajnirano uz uvažavanje svih specifičnosti s obzirom na prirodu predmeta i problema istraživanja, tj. specifičnosti oblasti sigurnosnih studija. Pristup istraživanju je analitičko-deduktivni i integralno-sintetički, a tip istraživanja je dijagnostički, u sadržajnom smislu teorijsko-empirijski.

1.6.1. Osnovne i općenaučne metode istraživanja

Osnovne metode naučnog saznanja koje su primijenjene u radu su: analiza sadržaja, generalizacija i klasifikacija.

Općenaučne metode istraživanja korištene u radu su: analitičko-deduktivna, hipotetičko-deduktivna, statistička i komparativna metoda.

1.6.2. Metode prikupljanja i analize podataka

Metode prikupljanja podataka korištene u ovom radu su metoda analize sadržaja dokumenata i metoda ispitivanja – tehnika anketa.

Metoda kvalitativno-kvantitativne analize sadržaja dokumenata primijenjena je za analizu sadržaja zakona i podzakonskih propisa koji uređuju djelokrug rada i nadzor i kontrolu nad radom policije u Kantonu Sarajevo kao i analizu podataka o (ne)zakonitosti rada policijskih službenika.

Metoda anketnog ispitivanja primijenjena je u empirijskom dijelu istraživanja za ispitivanje stavova i mišljenja građana Kantona Sarajevo o radu policije u zajednici i zakonitosti rada policijskih službenika.

1.6.3. Uzorak empirijskog istraživanja

Planiranu uzorak empirijskog istraživanja: 500 punoljetnih građana nastanjenih u opštinama Kantona Sarajevo. Broj ispitanika u svakoj opštini određen je shodno procentualnoj zastupljenosti stanovnika u toj opštini u odnosu na ukupan broj stanovnika u Kantonu Sarajevo.¹³ U skladu s navedenim, predviđeni broj ispitanika u pojedinim opštinama je: Centar 70; Hadžići 30; Ilidža 80; Ilijaš 24; Novi Grad 135; Novo Sarajevo 81; Stari Grad 45; Vogošća 35.

¹³Dostupno na: <http://fzs.ba/index.php/popis-stanovnistva/popis-stanovnistva-2013/konacni-rezultati-popisa-2013/> Pristup: 23. 3. 2018.

Tip uzorka: slučajni stratifikovani uzorak. Strafifikacija izvršena preme opštini stanovanja, starosti, spolu i obrazovanju (sociodemografske karakteristike uzorka detaljno su prikazane u dijelu rada: *Rezultati empirijskog istraživanja*).

1.6.4. Instrument i način empirijskog istraživanja

Instrument istraživanja: anketni upitnik (Prilog 1).

Način istrživanja: anketno ispitivanje, tehnikom *licem u lice* slučajnih prolaznika ili u domaćinstvu ispitanika, metodom intrvjua ili samopopunjavanjem upitnika (shodno želji i odluci ispitanika).

1.6.5. Obrada i analiza podataka empirijskog istraživanja

Za obradu i analizu podataka korišten je softverski program SPSS (*Statistical package for social sciences*). Statističke analize koje su korištene pri obradi podataka su deskriptivne naravi, odnosno vršene su univarijatne (distribucija odgovora) analize dobivenih podataka. Kao osnov za identificiranje odstupanja, odnosno između promatranih pojava, korištena su sljedeća sociodemografska obilježja: spol, dob, obrazovanje i mjesto prebivališta.

Svi prezentirani rezultati predstavljeni su deskriptivno, putem grafikona ili tabela, sa relativnim (%) i/ili apsolutnim brojevima (N).

1.7. Vremesko (i prostorno) određenje istraživanja

Istraživanja analizom sadržaja zvaničnih statističkih pokazatelja o zakonitosti rada policije u Kantonu Sarajevo obuhvatilo je period od 2012. do 2017. godine.

Ispitivanje putem anketnih upitnika provedeno je u periodu od 01. avgusta do 15. oktobra 2018. godine na području Kantona Sarajevo.

II. DEMOKRATSKI NADZOR I KONTROLA NAD RADOM POLICIJE

2.1. Policija u demokratskom društvu

Pojam „policija“ imao je kroz historiju različita značenja, prije svega zato što se mijenjala uloga i organizacija policije u samom društvenom realitetu. Tako pojam „policija“ u XIV vijeku u Francuskoj, Njemačkoj i nekim drugim državama označava ukupnu državnu djelatnost, i/ili, uže posebno uređeni državni poredak. U evropskim državama pojam „policija“ ušao je u širu upotrebu u XVIII vijeku, pri čemu je u apsolutističkim monarhijama sa razvijenijom državnom organizacijom pod njim podrazumijevana cijela unutrašnja uprava (svi budući upravni resori, sem vojnog i resora spoljnih poslova) i unutrašnji državni poslovi, osim vojske i sudstva. Sa razvojem upravnih funkcija buržoaskih država i diferenciranjem većeg broja upravnih resora, pojam policije se postepeno sužava, tako da u XVIII i dijelom u XIX vijeku obuhvata još uvijek relativno široko područje unutrašnje uprave, da bi pri kraju XIX vijeka, u funkcionalnom smislu, uključivao uglavnom poslove održavanja javnog reda i mira i suzbijanja kriminaliteta. Ovo se događa u vrijeme konačnog razdvajanja policijske djelatnosti od djelatnosti ostalih resora unutrašnje uprave (detaljno u: Gaćinović 2015: 67-82). Međutim, i pored brojnih pokušaja, još ne postoji saglasnost u definisanju pojma „policija“, što je uzrokovano prije svega složenošću i dinamičnošću (razvojnošću) policije, kao i postojećom različitošću zadataka i organizacionih modela policije u pojedinim zemljama.

Babović savremene definicije policije svrstava u dvije kategorije: *normativističke* ili funkcionalističke, koje polaze od funkcije policije izvedene iz norme koja propisuje šta policija treba da radi i šta predstavlja i *koercivističke* (od engl. *coercion* – prinuda) u kojima je kriterij funkcije zamijenjen kriterijem prinude (Babović 1997: 17).

U savremenoj literaturi postoje brojna pojmovna određenja policijskog sistema koja se mogu posmatrati kao „organizacioni i funkcionalni pojam, formalni i materijalni, strateški i dinamički, policija kao organ vlasti i kao javna služba“ (Milosavljević 1997: 12).

Tako Masleša (1999: 22) daje definiciju za koju smatra da je „primjerena izgradnji demokratskog, pluralističkog, otvorenog i civilnog društva (...) kao složen, specifičan i dinamičan izvršni organ vlade koji je u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, zadužen za održavanje unutrašnje sigurnosti u društvu, koristeći se legitimnom upotrebom sredstava prinude, pridržavajući se strogo etičko-profesionalnih principa u vršenju svojih dužnosti“.

Međutim, policija po konceptu svog postojanja i praksi često dolazi u „sukob“ s važnim odrednicama demokratskog društva jer policija predstavlja zakonsku silu koju vlada može primijeniti. Sukob između demokratije i policije mogao bi se opisati na slijedeći način: „Policija je (...) anomalija u slobodnom društvu. Njoj su povjerene ogromne ovlasti i to u

sistemu u kojem se ovlasti nerado daju, a i onda kada se daju, oštro su ograničene“ (Masleša 1999: 417).

Demokratija, također, podrazumijeva i određeni stepen slobode. S obzirom na to da potpuna sloboda nije dozvoljena ni u jednom društvu, demokratsko društvo bar dozvoljava da građani učestvuju u odlučivanju o tome koliko i kada će sloboda pojedinca biti ograničena. „Međutim, strategije i procedure u radu policije, te odluke pojedinih policajaca ne podrazumijevaju uvijek učešće građana. Prema tome, primjena ovlaštenja policije predstavlja autoritarno ponašanje u jednom inače slobodnom društvu. Policija nas stalno podsjeća da je sloboda ograničena“ (Masleša 1999: 419).

Još jedna važna stavka u demokratskom društvu je jednakost. „Teorija o vladi koja nastaje društvenim ugovorom počiva na uvjerenju da se demokratske vlade zasnivaju na ugovoru na koji pristaju sve strane i u kojem su sve strane jednake. Ipak, građani i policajci nisu jednaki. Kada se zasnjuje ugovor koji predstavljaju ustav i zakoni, on se mora i poštivati. Ukoliko to nije slučaj, policija je tu da osigura poštivanje čak i uz primjenu sile“ (Alderson 1997: 4).

Visoko profesionalno i etično služiti te požrtvovno štiti građane nisu tek idealna očekivanja u odnosu na policiju, nego službeno prihvaćena strategija djelovanja policije za većinu suvremenih demokratskih društava. Ta društva, barem deklarativno, najvišu vrijednost pripisuju čovjeku, njegovoj osobnosti, slobodi od bilo kakve prisile, slobodi izbora, jednakosti sa svakom drugom osobom (Matić 2005: 969).

2.1.1. Uloga policije u demokratskom društvu

U određenju policije i njenih funkcija i uloge razlikuju se dva pristupa. *Prvi pristup* je klasičan i nalazi se u većem dijelu literature koja se bavi ovim pitanjima. Po ovom shvatanju policija je sistem posebnih organa unutrašnje uprave i njoj podređenih službenih lica, čiji je neposredni zadatak održavanje reda i mira u državi. *Drugi pristup* je savremeniji i on funkciju policije vidi kao brigu za održavanje mira, reda i sigurnosti, što sadrži odgovornost za garantovanje sigurnosti svim građanima, kako bi živjeli u miru i kretali se slobodno gdje god žele, bez straha od ugrožavanja njihove lične i imovinske sigurnosti. Razlika u pristupu između ova dva shvatanja jeste, prije svega, u isticanju bezbjednosti građana (Milosavljević 1997: 57).

Miletić (2003: 66) apostrofira četiri osnovne funkcije policije u savremenom društvu.

(1) *Upravnu*, koju organ policije ostvaruje vršenjem upravne aktivnosti odnosno grupe upravnih poslova iz svog zakonom utvrđenog djelokruga i nadležnosti. (2) *Krivičnu*, koja se ostvaruje vršenjem antikrivičnih aktivnosti, dakle prevencijom i suzbijanjem krivičnih djela.

(3) *Prekršajnu*, implementira se djelovanjem u domenu aktivnosti koje se odnose na sprečavanje prekršaja, otkrivanje prekršaja i podnošenje zahjeva za pokretanje prekršajnog postupka, te naravno najposlije na kažnjavanje za određene prekršaje iz oblasti sigurnosti, i s tim u vezi na pronalaženje i privođenje počinitelaca ovih prekršaja. (4) *Normativnu*, koja predstavlja implemetiranje donesenih zakona i akata u praksi, odnosno realizacija teoretskih znanja i vještina na terenu.

Funkcionisanje policije striktno je vezano za javni poredak i njegovo održavanje. Održavanje javnog poretka obuhvata: prevenciju njegovog narušavanja, represije usmjerene protiv narušavanja javnog poretka i stvaranje uslova za stabilizaciju i održavanje javnog poretka. U tom smislu javni poredak izjednačava se sa ustavnopravnim poretkom, odnosno sistemom političkih institucija. Svaka djelatnost usmjerena protiv ovako shvaćenog javnog poretka predstavlja protivpravnu djelatnost, sa, najčešće, obilježjima krivičnog djela. Pod zaštitu javnog poretka spada i otklanjanje drugih smetnji za normalno funkcionisanje pravnog poretka (obezbjeđenje izvršenja sudskih presuda, obezbjeđenje javnih skupova, obezbjeđenje saobraćaja na javnim putevima itd.), što znači da je policijska djelatnost usmjerena na održavanje javnog reda (Pušaljić, Jelenski 2007: 51).

Rad policije u zajednici je široko prihvaćen metod djelovanja u većini demokratskih društava i podrazumijeva partnerstvo između policije i građana u kojem partneri djeluju i rade zajedno na uočavanju i rješavanju problema u zajednici. Jedan od najvažnijih zadataka policije jeste da se osigura društveni mir i spokojstvo tako da se demokratski, ekonomski, socijalni i drugi procesi u društvu odvijaju na zakonit i društveno prihvatljiv način (Čutura i sar. 2010: 14).

Uspjeh rada policije u zajednici zasnovan je na izgradnji bliskih, uzajamno korisnih veza između pripadnika policije i zajednice. Kako se navodi u *Strategiji za rad policije u zajednici u Bosni i Hercegovini* „da bi razvila partnerstvo sa zajednicom policija mora: unaprijediti odnose sa zajednicom, uključiti zajednicu radi iznalaženja boljih metoda kontrole i prevencije kriminala i drugih devijantnih pojava i udružiti svoje resurse sa resursima zajednice radi rješavanja onih problema koji izazivaju najveću zabrinutost u zajednici. Težnja za stvaranjem boljeg partnerstva sa zajednicom prepoznaje da rad sa zajednicom pomaže razvijanju povjerenja između policije i zajednice što zauzvrat omogućava policiji da poboljša svoj rad” (Strategija za rad policije u zajednici u Bosni i Hercegovini 2007: 9).

U Vodiču za demokratski rad policije (2007: 31) između ostalog, navodi se: „Rad policije treba da je transparentan i dostupan javnosti. Izveštaji sa informacijama za javnost uključuju statističke podatke o kriminalu, stopi riješenih krivičnih djela, informacije o javnoj bezbjednosti, izvještaje o ljudskim pravima, kao i o slučajevima korupcije unutar policije i druge izvještaje u vezi sa javnim nadzorom rada policije. Ovi izveštaji opisuju aktivnosti

policije, stanje bezbjednosti, kao i to kako javnost ocjenjuje bezbjednost. Oni omogućuju javno procjenjivanje rada policije ocjenjivanjem odstupanja rezultata i aktivnosti policije od zakona i procedura, kao i ekonomičnost ovih aktivnosti“.

Policija u demokratskom društvu razvija i realizuje svoje aktivnosti na osnovu potreba građana i države, posebnu pažnju posvećuje onim članovima zajednice koji su u nevolji ili im je potrebna neposredna pomoć. Policija mora da odgovara na zahtjeve zajednice kao cjeline i da nastoji da brzo obavi zadatak, poštujući jednakost i nepristrasnost (Vodič za demokratski rad policije 2007: 40). Shodno navedenom, neophodno je da građani i policija sarađuju, s ciljem ostvarenja svima zajedničkog cilja, sigurnosti. Građani su najvažniji partner policije u suzbijanju kriminaliteta, posebno u istraživanju i prikupljanju informacija, svjedočenju itd. S tim u vezi neophodno je da policija gradi kvalitetne odnose povjerenja sa građanima, ali i obratno. „Policija koja se u svom radu oslanja na ovu vrstu bliske saradnje sa građanima može prilagoditi i unaprijediti svoj način rada njihovim potrebama tako što će prvenstveno preduzeti sve što je u njezinoj moći ostvariti partnersku, blisku, povjereljivu vezu sa građanima te nezaobilazno raditi na poboljšanju komunikacije sa građanima i izgradnji partnerskih odnosa“ (Priručnik za rad policije u zajednici 2010: 29).¹⁴

Vrijednosti na kojima počiva rad policije određuju njene ciljeve, način korištenja resursa, strategije i način rada policije. Strategije u radu policije su široko koncipirane aktivnosti za koje se pretpostavlja da u utiču na stavove i postupke pojedinaca. „Četiri osnovne strategije u radu policije su: (1) provođenje zakona, (2) prisutnost, (3) obučavanje i (4) korištenje potencijala zajednice“. Bitno ja pronaći način kombiniranja strategija tako da se postigne maksimalna učinkovitost u najstojanjima policije da smanji procenat krivičnih dijela i pri tome zadrži povjerenje, podršku i saradnju zajednice. Ukoliko se u ovome uspije, a policajci se pridržavaju zakona i odnose se prema svima bez diskriminacije, sukob između policije i demokratije bio bi sveden na minimum (Džaferović 2014: 100-101).

Postoji i tendencija da se uloga policije ne definiše u smislu njenih ciljeva (npr. suzbijanje kriminala) nego u smislu sredstava ili metoda za postizanje tih ciljeva. Vjeruje se da su upravo sredstva prisile koja policija koristi ono što je odvaja od građana i drugih vladinih službi. Vlada je ovlastila policiju da koristi silu i sredstva prisile da bi primorala pojedince da se povinuju krivičnom zakonu ili da se suoče sa posljedicama“ (Borković 1997: 289).

„(...) pravo na zaštitu ljudskog integriteta mora biti zaštićeno od represivnih mjera koje vrši državni aparat, kao i od strane trećih lica, onoliko koliko je to moguće u skladu sa nacionalnim propisima i zakonima“ (Vajzović 2009: 7).

¹⁴Detaljno na: https://mup.ks.gov.ba/sites/mup.ks.gov.ba/files/prirucrpz_0_0.pdf Pristup 2. 4. 2018.

Ponašanje policijskih snaga prema javnosti se može posmatrati kao jedan od osnovnih indikatora kvaliteta demokracije u zemlji. "Kako ne bi iznevjerila povjerenje javnosti, policija mora da se pridržava kodeksa profesionalnog ponašanja i da demonstrira profesionalizam i integritet. Ovaj kodeks treba da odslikava najviše etičke vrijednosti, izražene kroz zabrane i imperativne policijskog rada. Zbog toga policajci moraju da obavljaju svoje dužnosti u skladu sa opšte priznatim standardima ljudskih prava i građanskim i političkim pravima" (Vodič za demokratski rad policije 2007: 8). U priručniku "Parlamentarni nadzor nad sektorom sigurnosti" Born i sar. (2003: 78) u definisanju ključnih karakteristike demokratskog rada policije, između ostalog, navode da policijske službe moraju poštovati vladavinu prava i djelovati prema profesionalnim etičkim kodeksima; rad policije treba da bude usmjeren u pravcu djelotvorne javne sigurnosti uz poštivanje ljudskih prava; odgovornost policije zahtijeva transparentnost i postojanje mehanizama nadzora i kontrole.

Kakva će biti uloga policije u društvu, u velikoj mjeri zavisi od političkih odnosa. Ukoliko su politički odnosi prožeti netrpeljivošću, ili čak mržnjom, uloga policije postaje značajnija. I obrnuto, u društvu u kojem postoji veći stepen društvene kohezije uloga policije se smanjuje. Pol Valeri (*Paul Valery*, iz Nešković 2006) smatra da je „policija najbolja slika društva“. "Ukoliko je društvo nasilno, nasilna je i policija. Ukoliko je društvo korumpirano, korumpirana je i policija" (Nešković 2006: 76).

U svim savremenim demokratijama, u skladu s načelom vladavine prava, policija dobiva strogo izvršnu ulogu, ona postaje izvršilac pravnih normi, s tim što je u svojoj djelatnosti vezana pravnim normama i podvrgnuta pravnoj kontroli.

Prethodno napisano ukazuje na neophodnost da policija postigne maksimalnu učinkovitost poštujući demokratske principe rada i pri tome zadrži povjerenje, podršku i saradnju zajednice. Ukoliko se u ovome uspije, sukob između policije i demokratije bio bi sveden na minimum.

2.2. Korupcija u policiji: pojam i definicije

Korupcija predstavlja jedan od najozbiljnijih problema na putu uspostave i realizacije vladavine prava, demokratije i ljudskih prava jer „korupcija znači kriminal, nejednakost, društvenu ekskluziju, nedostatak povjerenja u institucije“ (Maljević i sar. 2006: 4).

Korupcija u policiji znatno je više obrađena od istraživanja korupcije u ostalim sektorima sigurnosti, upravo zbog tog stalnog i svakodnevnog kontakta građana sa policijskim službenicima. Osim toga, građani kroz policijski sektor puno češće mogu ostvarivati svoja prava nego što je to slučaj kod drugih sektora, ili mogu bivati privođeni pred lice pravde u slučaju kršenja zakona (Kržalić 2015: 28).

U literaturi postoje različiti pristupi u definisanju *korupcije u policiji* (detaljno u: Kesić 2012). Prema Kesiću (2012: 138) u postojećem šarenilu definicija „policijske korupcije“ moguće je donekle uvesti red ukoliko koristimo kriterijum obima i prirode ponašanja koji su obuhvaćeni samom definicijom korupcije, razlikujući tako dva pristupa: 1) uže (konvencionalno) određenje – korupcija u policiji svodi se na zloupotrebu policijskog ovlašćenja (autoriteta, položaja) u cilju ostvarenja lične koristi, obično kroz primanje mita i 2) šire shvatanje – korupcija u policiji predstavlja sinonim za zloupotrebu policijskih ovlašćenja uopšte.

U najvećoj meri definicija korupcije u policiji počiva na isticanju dva ključna elementa: (1) kršenju pravnih normi zloupotrebom službenih ovlašćenja; (2) ličnoj dobiti koja se tim putem stiče (Zekavica 2010: 279).

Grupa stručnjaka za korupciju u Interpolu (eng. *Interpol Group of Experts on Corruption, IGEC*) je u Globalnim standardima za borbu protiv korupcije u policijskim službama korupciju u policiji definisao članom 2. Ova definicija je sveobuhvatna jer su u koruptivnoj radnji uključeni svi akteri podjednako, kao i svi mogući oblici koruptivne prakse u policiji. IGEC definicija korupcije u policiji (Interpol 2002, u Đorđević 2012: 4):

„Svaka radnja u kojoj policajac ili zaposleni u policiji, bilo neposredno ili posredno, traži ili prihvati novac, predmet od vrednosti, poklon, uslugu, obećanje, nagradu ili korist za sebe ili drugo lice, grupu ili subjekat, u zamenu za činjenje ili nečinjenje, prošlo ili buduće, u vezi s vršenjem bilo koje funkcije, ili u vezi s obavljanjem policijskih dužnosti;

Posredno ili neposredno nuđenje ili davanje policajcu ili zaposlenom u policiji novca, predmeta od vrednosti, poklona, usluge, obećanja, nagrade ili koristi za sebe ili drugo lice, grupu ili subjekat, u zamenu za činjenje ili nečinjenje, prošlo ili buduće, u vezi s vršenjem bilo koje funkcije, ili u vezi s obavljanjem policijskih dužnosti;

Svako činjenje ili nečinjenje tokom vršenja dužnosti policajca ili zaposlenog u policiji koje može nepropisno izložiti neko lice optužbi ili osudi za krivično delo, ili može nepropisno doprineti neoptuživanju ili neosuđivanju nekog lica za krivično delo;

Neovlašćeno širenje poverljivih službenih informacija, bilo za nagradu ili iz drugog razloga;

Svako činjenje ili nečinjenje tokom vršenja dužnosti policajca ili zaposlenog u policiji radi dobijanja novca, predmeta od vrednosti, poklona, usluge, obećanja, nagrade ili koristi za sebe ili drugo lice, grupu ili subjekat;

Svako činjenje ili nečinjenje koje, po zakonu zemlje članice, predstavlja korupciju;

Predvođenje, predlaganje, podstrekavanje, podsticanje, zavereništvo, saučesništvo pre i posle izvršenja krivičnog dela, ili drugo učešće u izvršenju ili pokušaju izvršenja radnje iz odredbi ovog člana“.

2.2.1. Klasifikacija i pojavnici oblici korupcije u policiji

U literaturi postoje različiti pristupi kako u definisanju korupcije u policiji tako i o pojavnim oblicima korupcije u policiji, počev od onih čije su posljedice manje štetne, pa sve do onih koji prema pravu predstavljaju krivično djelo (detaljno u Kesić 2017: 53-73).

Prva od podjela je gotovo nezaobilazna u stranoj, ali i domaćoj literaturi koja tretira ovu oblast. Riječ je o klasifikaciji koja korupciju u policiji dijeli u četiri grupe koruptivnih aktivnosti. 1. Mala, odnosno sitna korupcija (npr. primanje mita o građana, primanje poklona i besplatnih usluga, namjeren gubitak dokaza; krađa tokom policijske istrage; preuzimanje oduzetih dobara od krijumčarenja...). 2. Birokratska korupcija (npr. ugovaranje primanja mita i usluga, krađa policijske imovine i drugih resursa, prodavanje informacija kao što su krivični dosijei, namjeren gubitak dokaza, nezakonito izdavanje dokumenata (lična dokumenta, dozvole za nošenje oružja i sl.). 3. Kriminalna korupcija (npr. dobijanje i ugovaranje primanja mita od kriminalnih grupa, iznuđivanje redovnih isplata od kriminalnih grupa, pružanje podrške kriminalnim aktivnostima, direktno uključivanje policijskih službenika u kriminalne radnje..). 4. Politička korupcija (npr. opstrukcija prilikom istraga krivičnih djela, pokretanje lažne istrage, odavanje tajnih podataka političarima, zabrana slobode govora i udruživanja, vršenje ili pružanje podrške političkim atentatima, zabrana slobode medija, odavanje policijskih informacija nezakonitim oružanim grupama ..). U ovoj klasifikaciji se, prije svega, prepoznaje težnja da ukaže na raznovrsnost pojava oblika korupcije u policiji i ekstenzivnost njenog ispoljavanja, koja kako vidimo obuhvata različite oblasti policijskog djelovanja (detaljno u Đorđević 2012: 15).

Korupciju u policiji Kralj (2013: 365) svrstava u nekoliko skupina: „*korupcija ovlasti* (odnosi se na primanje materijalne dobiti, bez kršenja zakona); *usluga za uslugu* (primitak određenih dobara zbog skretanja poslovanja na određene pojedince ili tvrtke); *oportunistička krađa* (krađa od osoba koje su pod vlašću policijskog službenika); *ucjena* (prihvaćenje mita radi zanemarivanja kaznenog postupka); *zaštita nezakonite aktivnosti* (policijska zaštita osoba koje su uključene u nezakonite aktivnosti); *sređivanje* (uništavanje tragova o nedozvoljenim radnjama); *izravne kaznene aktivnosti* (policijski službenik čini kazneno djelo radi stjecanja osobne koristi); *unutarnje naplate* (trgovanje s povlasticama koje su dostupne policijskim službenicima); *namještanje* (oblik koji je najčešće povezan uz zabranjene postupke s drogom, npr. podmetanje i zamjena tragova)“.

„Kriterijum organizovanosti se beleži u još jednoj klasifikaciji korupcije u policiji, a prema kojoj se razlikuju njeni sledeći vidovi: 1) *neorganizovana* – korupcija nije rasprostranjena, već je samo jedan policajac ili jako mala grupa korumpirana (ovaj nivo korupcije se obično opisuje izrazima „trula jabuka“, „kukolj u žitu“ i sl.); 2) *prožimajuća* – koruptivno ponašanje

su uključeni mnogi policajci u jednoj organizacionoj jedinici, međutim oni ne rade zajedno i

3) *organizovana* – većina pripadnika jedne policijske organizacije su umešani u korupciju tako što rade zajedno i/ili štite jedni druge“ (Kesić 2017: 58).

2.2.2. Specifični oblici koruptivnih praksi u policiji

Pri sagledavanju „policijske korupcije“ pojedini autori se upuštaju u još detaljnije razmatranje pojava oblika ove pojave, doprinoseći tako stvaranju različitih tipologija koruptivnih praksi pripadnika policije. Jednu od najsadržajnijih tipologija ove pojave su ustanovili Rojbak (*Roebuck*) i Barker (*Barker*) (u Kesić 2017: 58). „Zastupajući teoriju „klizavog terena“ ovi autori hijerarhijski ređaju oblike koruptivnog ponašanja od lakših ka težim, razlikujući pritom njihove sledeće vidove: korupcija autoriteta, nadoknade za uslugu, prigodna krađa, iznude, zaštita ilegalnih aktivnosti, nameštanje slučaja, interne isplate i direktne kriminalne aktivnosti“. Miler (*Miller*) (Kesić 2017: 59) pod „policijsku korupciju“ svrstava sledeće „koruptivne prakse“: primanje napojnica (npr. besplatno snabdijevanje hranom, pićem i ostalim namirnicama) u zamjenu za pristrasnost radu; dodjeljivanje imuniteta od policijskih akcija određenim građanima ili kolegama koji su očigledno prekršili propis (najčešće iz oblasti saobraćaja); zahtijevanje besplatnih ili ulaznica sa popustom za sportske ili druge događaje koji nisu povezani sa policijskim dužnostima; uskraćivanje nekih prava određenim osobama zbog ličnih predrasuda prema njima (npr. rasnih predrasuda); krađa manje vrijednih stvari iz nezaštićenog prostora; krađa stvari veće vrijednosti sa mjesta zločina; planiranje i vršenje provalne krađe kako bi se došlo do dobara čiji promet je zabranjen; eksplicitno zahtijevanje novčane isplate u zamjenu za zaštitu od policijske akcije (npr. da se ne bi napisala prijava o prekršaju); prihvatanje netražene gotovinske isplate od onih koji žele da izbjegnu hapšenje; laganje u cilju sopstvene zaštite ili davanja alibija kolegi na sudu ili tokom istrage unutrašnjih poslova povodom optužbe za angažovanost u nekoj nelegalnoj aktivnosti.

2.2.3. Mehanizmi i načela borbe protiv korupcije u policiji

Korupcija u policiji može značajno narušiti spremnost građana za suradnju s policijom, što uzrokuje smanjenje učinkovitosti rada policije i gubitka povjerenja građana. Stoga je borba protiv korupcije jedan od temeljnih preduvjeta za razvoj demokratskog društva.

Strategija suzbijanja korupcije u policiji bazira se na eliminaciji povoljnih uvjeta i uzroka nastanka koruptivnih ponašanja. Mjere za suzbijanje korupcije u policiji Kralj klasificira u pet strategija koje je potrebno paralelno poduzimati, a to su: *reaktivne mjere* (kriminalističko istraživanje, prikrivene policijske radnje, posebne dokazne radnje, disciplinske mjere, procesuiranje itd.); *proaktivna kontrolna strategija* (testovi integriteta, poligrafsko testiranje,

kontrolne mjere, psihološki i etički testovi); *organizacijsko-sistemske mjere* (analiza dobre i loše prakse, rizika, antikorupcijska kontrola); *jačanje integriteta u policiji* kroz implementaciju etičkog kodeksa, zaštita zviždača, informatora, uvođenje nagrade za zviždače, anketiranje policajaca i građana o njihovoj percepciji korupcije, a *peta strategija odnosi se na unapređenje menadžmenta upravljanja ljudskim potencijalima* s aspekta antikorupcijske politike: izrada procjena rizika od korupcije za pojedino radno mjesto, vođenje dosjea, rotacija rukovoditelja, istraživanje imovinskog stanja policajaca itd. (Kralj 2013: 365).

Prema Dobovšku (2009: 33) sprječavanje korupcije u policijskoj djelatnosti bazira se na edukaciji policajaca, integritetu policijske organizacije i novoj orijentaciji na području policijske djelatnosti – policijskom radu u zajednici koji se temelji na saradnji sa građanima, dobrom poznavanju problema u zajednici i konsenzusu između zajednice i policije kod rješavanja različitih bezbjednosnih problema.

Suprostavljanje korupciji podrazumijeva postojanje jasne i komplementarne strategije.

Da bi multidisciplinarna antikorupcijska strategija bila uspješna, mora sadržavati tri bitne komponente (Derenčinović 2001: 109-223, Maljević et al. 2006: 17). *Prvo*, moraju postojati zakoni koji omogućavaju borbu protiv korupcije, na način da definiraju koja se to ponašanja smatraju koruptivnim, ali i da definiraju organe odnosno institucije nadležne za suprotstavljanje korupciji. *Drugo*, moraju se poduzimati preventivne aktivnosti koje imaju za cilj uklanjanje uzroka, odnosno povoda koji utiču da se pojavi jedno koruptivno ponašanje. I *treće*, možda najznačajnije, svi učesnici u borbi protiv korupcije moraju se permanentno educirati kako o prirodi korupcije, tako i o najefikasnijim metodama u njezinom suzbijanju.

Rečeno se odnosi na sve učesnike u borbi protiv korupcije pa time i na policiju.

Josip Kregar (2003)¹⁵ navodi *načela dobre vlasti*, odnosno vlasti koja se može nositi sa korupcijom. *Načelo zakonitosti* podrazumijeva strogo poštovanje zakonitosti i ustavnosti te zagarantovane postupke zaštite ljudskih i ličnih prava. *Načelo nadležnosti* koje određuje zakonski princip da se nadležnost određuje samo na temelju zakona i da se granice nadležnosti ne smiju preći. *Otvorenost i transparentnost* je načelo kojim su vladine institucije obavezne osigurati javni karakter svog rada. Što nije tajna dostupno je javnosti i znači da je javnosti nedostupno samo ono što je u zakonom predviđenom postupku proglašeno tajnim odnosno ono što je zakonom određeno kao zaštita privatnosti. *Odgovornost* znači nužnost postojanja jasnih postupaka određenja odgovornosti, demokratski nadzor nad političkim

¹⁵Kregar, J. *Što je dobra vlast? Određenje pojma prema razvijenim standardima međunarodnih organizacija*, u: Dobovšek B. *Prevenција korupcije*, priručnik. Uprava za kadrove CG, Podgorica 2009:16. https://www.researchgate.net/profile/Bojan_Dobovsek/publication/268054570_PREVENCIJA_KORUPCIJE/links/59c92c92ffaca272bb0503c0db/PREVENCIJA-KORUPCIJE.pdf. Pristup 01. 04. 2018.

funkcionerima i njihovu mogućnost opoziva ili odstupa, te zaštitu individualnih prava za sve one koji su odgovorni u okvirima državne hijerarhije. *Efikasnost i efektivnost* znači da postoji dužnost da se ciljevi javne vlasti postižu uz što manji trošak, da postoji efektivnost (stvarna efikasnost) djelovanja vlasti. Navedena načela treba tumačiti kao zadatke postavljene pred sve koji žele modernizaciju javne uprave - demokratizaciju političkog života. Borba protiv korupcije sastavni je dio procesa demokratizacije, modernizacije države i javne uprave, poštenih uslova utakmice u gospodarstvu, djelovanja sudstva i zaštite prava i sloboda građana.¹⁵

Datzer (2007: 3) ukazuje na značaj prevencije korupcije kao neizostavnog aspekta društvenog i državnog angažmana u oblasti suprotstavljanja korupciji. Postoji više podjela prevencije, ali je uobičajena na *situacijsku* i *socijalnu*. Situacijska referira na reduciranje specifičnih situacija koje imaju potencijal za razvoj koruptivne interakcije, a socijalna, pak, je dio ukupne društvene razvojne strategije i obuhvata mjere socijalne, ekonomske, pravne, obrazovne itd. politike, odnosno angažman cjelokupna društva u smanjenju ove pojave. Stoga su jasne prednosti preveniranja korupcije što su u njihovu realizaciju uključeni praktično svi (od civilnog društva, medija, odgojno-obrazovnih institucija, i sl., pa do pojedinaca), a ne samo državni organi.

„Ono što karakteriše korupciju je njena prikrivenost i diskrecija u njenom konkretnom činu manifestacije. (...) Za korupciju je karakteristično i mnoštvo pojavnih oblika, perfidnost učinitelja koruptivnih djela i teško dokazivanje kako u prikupljanju dokaza tako i tokom cijelog krivičnog postupka“ (Sućeska 2006: 131).

2.3. Nadzor i kontrola nad radom policije u demokratskom društvu

Kao što je već napisano, rad policije u demokratskoj državi (društvu) zahtijeva da policija bude odgovorna za svoje postupke pred zakonom, državom i cijelom javnošću kojoj služi. Ključni uslovi za odgovornost su održavanje efektivnih i efikasnih instrumenata unutrašnje i spoljašnje kontrole, kao i transparentnost i njegovanje kooperativnog odnosa između policije i javnosti. Neophodno je, prije svega, definisati *osnovne pretpostavke* za demokratsku kontrolu sektora sigurnosti u jednoj državi. U vezi s tim, Beridan (2008: 148) navodi da:

a) u totalitarno uređenim državama ne postoje pretpostavke, b) stepen demokratskog dostignuća definiše pretpostavke za kontrolu i nadzor. Nadalje, isti autor navodi da se osnovna demokratska svojstva pripisuju državi u kojoj su politički odnosi uređeni Ustavom, čije odredbe se poštuju, a odražavaju: (1) funkcionalan višestranački sistem, (2) funkcionalan izborni sistem za sve nivoe vlasti, (3) razgraničena zakonodavna od izvršne i sudske vlasti, (4) poštivanje i provođenje odredaba međunarodnog prava o ljudskim pravima i slobodama

građana i (5) pravnu državu u kojoj su otklonjeni uvjeti i pretpostavke za totalitarnu vladavinu pojedinca, partijske ili druge elite.

Razmatrajući *normativna polazišta za civilnu kontrolu vojske i policije* Tomić¹⁶ navodi da:

1. svaki kontrolni odnos može biti razložen na pet povezanih elemenata: (1) vršilac kontrole (kontrolor); (2) kontrolisani subjekt (podvrgnut kontroli); (3) predmet kontrole; (4) kontrolna ovlašćenja (sredstva kontrole); (5) svrha (cilj) kontrole; 2. kontrola obuhvata tri relativno odvojene faze: (1) upoređivanja predviđenog i ostvarenog; (2) ocjena, konstatacija na osnovu izvršenog provjeravanja – potvrđivanje ili negiranje kontrolisanog rada; (3) odgovarajuća intervencija kojom se realizuje izrečena ocjena. Intervencija nije potrebna ako je ocjena pozitivna. Ona je neophodna, samo kada njom otklanjamo utvrđeno odstupanje od postavljenog mjerila.

U teorijskim razmatranjima postoji više pristupa i podjela na različite vrste kontrole u okviru demokratske kontrole komponenata nacionalne sigurnosti (što uključuje i policiju).

Tomić (u Hadžić 2001: 12) apostrofira tri vrste kontrole kao najupadljivije: *tehnička, politička i pravna kontrola* navodeći da je razlika između njih u prirodi, vrsti mjerila koje služi za upoređivanje, a time i provjeravanje ponašanja koje je predmet kontrole. Tako se *politička kontrola* odnosi na „ispitivanje da li je neki posao obavljen u skladu sa određenom političkom odlukom, stavovima, načelnim opredeljenjima i slično“, dok se *pravnom kontrolom* provjerava nečije postupanje s obzirom na „pravna merila, pravna pravila“. Kako su vojska i policija oružani podsistemi državne uprave, naglasak je na pravnoj kontroli uprave koja je predviđena i regulisana pravnim normama i kod koje kontrolor ima pravna ovlašćenja prema kontrolisanom u pogledu predmeta kontrole. Pravna kontrola uprave obuhvata: a) *kontrolu zakonitosti* kojom se provjerava da li su „delatnošću organa uprave, odnosno upravnom delatnošću povređeni merodavni zakon, drugi propisi ili opšti akti“ i b) *kontrolu cjelishodnosti* kojom se kontroliše se da li su organi uprave, radeći po zakonski široko postavljenom ovlašćenju, izabrali – s obzirom na sve konkretne okolnosti – najbolju od pravno mogućih, ponuđenih solucija prilikom rješavanja u određenim životnim situacijama (ispituje „pravilnosti diskrecionog upravnog odlučivanja“). Javnopravna kontrola svojevrsna je simbioza priznatih ovlašćenja i visokog nivoa odgovornosti i ona podrazumijeva „kombinovanje preventivnog, korektivnog i represivnog delanja“.

¹⁶Tomić, R. Zoran: *Normativna polazišta za civilnu kontrolu vojske i policije*, u Hadžić, M. *Demokratska kontrola vojske i policije (prir)*. Centar za civilno vojne odnose, Beograd 2001, strana 11-19.

Hans Born (u Beridan 2008: 148) govori o tri vrste demokratske kontrole: (1) vertikalna kontrola koja uključuje kontrolu „s vrha naniže“ i podrazumijeva kontrolu od strane parlamenta i vlade, (2) horizontalna kontrola koju „mogu vršiti institucije društva, kao što su mediji, udruženja i istraživački instituti“ i (3) samokontrola.

Kontrola i nadzor nad policijskim strukturama, prema Baboviću, može biti *unutarnja* i *spoljna (civilna)*. U *spoljnu* ubraja: (a) političku, koja je u nadležnosti vlade i parlamenta, a odnosi se prvenstveno na odlučivanje o ulozi policije, zadacima, organizaciji, finansiranju i rukovođenju, (b) sudsku, koju provode organi tužilaštva i pravosuđa, (c) građansku, koja podrazumijeva različite oblike utjecaja građana na rad policije, podrazumijevajući i pravo na predstavke koje se odnose na njen rad (Babović u: Hadžić 2001: 259, Beridan 2008: 149).

Sumirano, nadzor i kontrolu komponenata sistema nacionalne sigurnosti moguće je općenito promatrati trodimenzionalno ili na tri razine (Beridan 2008: 150): (1) nadležnosti organa vlasti države, (2) utjecaj različitih elemenata društva na rad komponenata sistema sigurnosti i (3) interna kontrola koju su, prema važećim zakonima, dužne provoditi komponente sistema sigurnosti unutar sebe samih.

2.3.1. Vanjski nadzor i kontrola: akteri i mehanizmi

Prema Tomiću, spoljna, civilna kontrola uprave vojske i policije uglavnom ima četiri glavna institucionalizovana sektora: (1) parlamentarna kontrola, (2) vladina kontrola, (3) sudska kontrola, (4) specijalni oblici spoljne pravne kontrole uprave (takav je, na primer, nadzor koji vrši ombudsman). No, ne treba zaboraviti ni najširi društveni nadzor, instrumente nadgledanja uprave koje vrši samo javno mnjenje (medijsko praćenje odvijanja državnih poslova i tome slično). Tomić ističe da je značaj spoljne, odnosno civilne kontrole u naglašenoj javnosti, objektivnosti i nepristrasnosti, u pojačanoj zaštiti zakonitosti i angažovanih ključnih javnih vrijednosti („kod osnovnih oružanih državnih službi – vođenje računa o spoljnoj i unutrašnjoj bezbednosti, na prvom mestu“), a paralelno s tim, u očuvanju subjektivnih pravnih situacija građana od nepravilnog upravnog rada (Tomić, u Hadžić 2001: 18).

Nosioci demokratske civilne (odnosno vanjske/spoljne) kontrole prema Hadžiću (2008: 31) su: (1) izvršna vlast, (2) zakonodavna vlast, (3) sudska vlast, (4) javnost i civilno društvo.

Sumirajući naprijed navedeno slijedi zaključak da su glavni akteri (nosioci) demokratske civilne kontrole nad radom sigurnosnih službi (prema tome i policije), tri grane vlasti na državnom nivou: izvršna, zakonodavna i sudska vlast.

Izvršna vlast predstavlja vrh vlasti u političkom sistemu na kojem se kreira politika i kroz koji se ta politika provodi. Osnovna funkcija ove vlasti jeste izvršavanje zakona, koje u

pravilu donosi zakonodavna vlast, odnosno donosi pravne akte potrebne za njihovo izvršenje (npr. uredbе, odluke, pravilnike, naputke i ostalo). U općem smislu, izvršnu vlast čini vlada.

Razmatrajući normativna polazišta za civilnu kontrolu vojske i policije Tomić objašnjava funkciju aktera spoljne - civilne kontrole (Tomić, u Hadžić 2001: 15). Tako navodi da vlada redovno obavlja izvršno-upravne poslove, a vlada je tradicionalno nosilac egzekutivne funkcije. „Vlada neprekidno nadzire (ili bi bar tako moralo da bude!) organe uprave, osobito "organe unutrašnjih poslova", koji joj odgovaraju za svoj rad u granicama utvrđenih nadležnosti, a s obzirom na pravne propise i vladine instrukcije“.

Zakonodavna vlast donosi zakone koji obavezuju svakoga, pa i samu vlast, čime se osigurava vladavina prava. U modernim demokratskim državama ovaj dio vlasti nalazi se u rukama predstavničkog tijela, tj. *parlamenta* (odnosno kantonalnih *skupština*). U liberalnim demokratijama građani biraju svoje predstavnike u parlamentu (na izborima) i time im daju autoritet da glasaju za zakone u njihovo ime. Zakonodavna vlast vrši parlamentarni nadzor nad sektorom sigurnosti putem donošenja zakona kojim se definiraju i reguliraju sigurnosne službe i njihove ovlasti. Parlamentarne nadležnosti za kontrolu službi bezbjednosti (time i policije) (Born, u Hadžić 2008: 32): (1) Zakonom osniva službe bezbjednosti i druge ovlašćene državne organe, (2) definiše im misije, ciljeve i zadatke, (3) dodjeljuje im opšta i posebna ovlašćenja i utvrđuje postupke za njihovu primjenu, (4) utvrđuje obavezu izvještavanja parlamenta i obavještavanja javnosti, (5) utvrđuje procedure, aktere i nadležnosti za parlamentarni nadzor, (6) zakonom ili poslovníkom osniva parlamentarna, stalna ili ad hoc, tijela za nadzor, (7) nadzire poštovanje načela ustavnosti i zakonitosti u njihovom djelovanju, (8) uređuje procedure za unutrašnju kontrolu, (9) usvaja budžet i nadzire njegovo trošenje, (10) daje saglasnost na ili dostavlja mišljenje za postavljanje rukovodilaca službi.

Prema Tomiću parlamentarna kontrola je mješavina političkih i pravnih elemenata, sa pretežnošću onih prvih. „Ona je izraz tradicionalne ustavne pozicije parlamenta, odgovornosti celine državne uprave, posredstvom vlade, predstavničkom telu u demokratskim sistemima. Strogo gledano, njen neposredni predmet i nije sama upravna delatnost, već – na jedan opšti način – sprovođenje postavljene politike i primena zakona od strane organa uprave. Ovde naročito dolazi do izražaja institut ministarske odgovornosti. Parlamentarna kontrola se poglavito sprovodi u vidu poslaničkih pitanja, interpelacija, molbi, žalbi i peticija, posredstvom izveštaja o radu uprave, a naročito putem rada odgovarajućih nadzornih parlamentarnih komisija i odbora (za odbranu, bezbednost i sl.)“ (Tomić, u Hadžić 2008: 11).

Parlamentarni mehanizmi primijenjeni na sektor sigurnosti (tri oubičajene zakonske mogućnosti za parlamente za stjecanje informacija) su: (1) parlamentarne debate o pitanjima

sigurnosti, (2) parlamentarna pitanja i upiti vladinim dužnosnicima i (3) parlamentarna istraživanja (istrage) u vezi sa sigurnošću. S obzirom na složenost sistema nacionalne sigurnosti, kvalitetno razrađena struktura parlamentarnih komisija za oblasti odbrane i sigurnosti od osnovnog je značaja ukoliko očekujemo da parlament ima stvarni utjecaj na izvršnu vlast (detaljno u: Born 2003: 105-113).

Osim parlamenta, sudska i izvršna vlast i građansko društvo daju bitan neformalni doprinos formuliranju i realiziranju sigurnosne politike, dok mediji doprinose kroz obavještavanje javnosti o namjerama i mjerama svih državnih aktera.

Sudska vlast

Posao sudske vlasti jeste da interpretira zakone koje je donijela legislativa (zakonodavna vlast). U liberalnim demokratijama sudska vlast treba da bude apsolutno neovisna od ostalih grana vlasti. Na državnoj razini koja obuhvata cjelokupnu državu Bosnu i Hercegovinu postoji Ustavni sud Bosne i Hercegovine, koji je u odnosu na druge organe vlasti u Bosni i Hercegovini, samostalan i neovisan. U Federaciji Bosne i Hercegovine postoje općinski sudovi, kantonalni sudovi i Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine kao redovni sudovi. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine je najviši žalbeni sud u Federaciji. Uz 10 kantonalnih sudova postoji 27 općinskih sudova.¹⁷

Prema Tomiću, *sudska kontrola* uprave je u najvećem broju država najvažnija i najrazvijenija spoljna kontrola. „Pojavljuje se u tri glavna modaliteta (sa više uži oblika): (1) kontrola od strane redovnog sudstva (tzv. opšte nadležnosti), (2) kontrola od strane specijalnog sudstva, upravnog sudstva, (3) kontrola od strane ustavnog sudstva, koja se po pravilu tiče opštih pravnih akata organa uprave. Prema vrsti pravnih sporova, koji su tom prilikom predmet rasprave pred sudovima, dominiraju tri kategorije – krivični, upravni i građanski sporovi u vezi sa funkcionisanjem državne uprave, pa tako i u pogledu vojnih i policijskih poslova. (...) Sudskoj kontroli uprave uvek prethodi odgovarajući zahtev za pravnu zaštitu, sa tvrdnjom o pravnoj manjlivosti upravnog akta u konkretnom slučaju. Na sudu je dalje da, u skladu sa zakonom, nesumnjivo i autoritativno ustanovi osnovanost takvog zahteva, odnosno tvrdnje. U slučaju konstatovane protivpravnosti, sud je dužan da interveniše izricanjem predvinene pravne sankcije. To su sankcije tipa: odstranjivanje pravnih efekata upravnog čina, zabranjivanje daljeg nezakonitog upravnog postupanja, naređivanje izdavanja odgovarajućeg upravnog akta, dosuđivanje naknade štete i drugo. Sprovodeći kontrolu upravnog rada, sud se stavlja izvan i iznad tog pravnog predmeta, raspravljajući (u ulozi trećeg arbitra) spor o zakonitosti nastao iz upravnopravnih odnosa“ (Tomić, u Hadžić 2003: 16).

¹⁷Izvor: <http://www.ccbh.ba/linkovi/pravosudje-u-bih/?title=sudovi> . Pristup: 01. 06. 2018.

Specijalne kontrole uprave spoljnog, odnosno civilnog karaktera – kada su u pitanju vojska i policija – obično su različite od države do države. Među značajnije i karakterističnije ubrajamo kontrolu koju vrši *ombudsmen*. „Ombudsmen se bavi pritužbama građana u vezi sa odlukama, mjerama ili propustima javne uprave. Uloga ombudsmena je da štiti građane od kršenja njihovih prava, nepravičnih odluka i loše uprave, u cilju poboljšanja javne uprave i povećanja transparentnosti vladinih mjera i odgovornosti vlade i njenih službenika prema javnosti. Ured ombudsmena može biti zagarantiran ustavom i podržan domaćim zakonodavstvom ili formiran na osnovu zakonskog akta.“ (...) „Ombudsmen često nema ovlasti da donosi odluke koje bi za vladu bile obavezujuće. Umjesto toga, ombudsmen daje preporuke za promjene (...)“ (Born 2003: 118).

Prema članu 1. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine¹⁸ Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine je nezavisna institucija, uspostavljena s ciljem promovisanja dobre uprave i vladavine prava i sloboda fizičkih i pravnih osoba, kako je garantovano Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim sporazumima koji se nalaze u dodatku tog Ustava.

Civilno - građansko društvo

Najkraće rečeno, *civilno društvo*¹⁹ jesu građani koji se aktivno i slobodno upliću u sve sfere društvenog djelovanja.

Prema Dmitrović (2010) , uslov za postojanje civilnog društva je otvoreno društvo zasnovano na vladavini prava, socijalnoj pokretljivosti, komunikacijama, društvu tolerancije i slobode kretanja ideja i ljudi. Angažman civilnog društva mora biti usmjeren na javnost: provociranje rasprava kojima se otvaraju sporne teme, uvjeravanje u opštu vrijednost cilja za koji se zalažu, pridobivanje podrške akciji u njegovu korist, prokazivanje protivničkih stavova itd. Jednom kada određeni angažman dobije podršku građana, insistira se na promjenama u politikama koje bi, na kraju, morale dovesti do opipljive, konkretne promjene koja će građanima biti vidljiva (Dmitrović 2010: 9).²⁰ U cilju uspostavljanja mehanizma za samoregulaciju unutar zajednice organizacija civilnog društva u BiH donesen je (2017. godine) Etički kodeks²¹ za organizacije civilnog društva (OCD) u BiH kojim se utvrđuje skup vrijednosti i principa kojih će se u svom radu i ostvarivanju ciljeva pridržavati potpisnice Kodeksa.

¹⁸Zakon o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, 19/02)

¹⁹Izvor: <http://www.mojaenergija.hr/index.php/me/Zajednica/Civilno-drustvo/Sto-je-to-civilno-drustvo> Pristup: 01. 06. 2018.

²⁰Tijana Dmitrović: Izazovi civilnog društva u Bosni i Hercegovini - Analize i preporuke za politike, Fondacija socijalno uključivanje u Bosni i Hercegovini, Sarajevo 2010. Dostupno na: <http://www.sif.ba/dok/1386600343.pdf> Pristup: 01. 06. 2018.

²¹Vidjeti: <http://civilnodrustvo.ba/media/45859/nacrt-eti%C4%8Dkog-kodeksa-za-organizacije-civilnog-dru%C5%A1tva-u-bih.pdf> Pristup: 01. 06. 2018.

Nevladina organizacija - NVO je udruženje ili organizacija civilnog društva koja nije pod nadležnošću vlade i čiji osnivač nije država i djeluje nezavisno od vlade. NVO su društvene, kulturne, pravne i druge grupe koje se zalažu za određene ciljeve koji su prevashodno neprofitni i nekomercijalni. Nevladine organizacije mogu jačati demokratski i parlamentarni nadzor nad sektorom na više načina. (1) Putem distribucije neovisnih analiza i informacija o o sektoru sigurnosti, vojnim pitanjima i pitanjima odbrane parlamentu, medijima i javnosti. (2) Praćenjem i podsticanjem poštivanja vladavine prava i ljudskih prava unutar sektora sigurnosti, uvrštavanjem u politički program pitanja sigurnosti koja su bitna za cjelokupno društvo. (3) Doprinositi parlamentarnoj kompetentnosti i izgradnji kapaciteta putem kurseva obuke i seminara, alternativnim stručnim mišljenjem o vladinoj sigurnosnoj politici, vojnim budžetima, nabavci i opcijama resursa, podsticanjem javne debate i formuliranjem mogućih strateških opcija. (4) Pružanjem povratnih informacija o odlukama u vezi s državnom sigurnosnom politikom i načinom njihova realiziranja. (5) Educiranjem javnosti i omogućavanjem alternativnih debata u javnom domenu (detaljno u: Born 2003: 46-55).

*Antikorupcijska mreža organizacija civilnog društva u Bosni i Hercegovini (ACCOUNT)*²² je mreža nevladinih organizacija, institucija i pojedinaca za borbu protiv korupcije. U okviru aktivnosti izdata je publikacija "Ko je ko u borbi protiv korupcije" koja pored članica evidentira i organizacije koje nisu članice ACCOUNT-a, ali su istaknute u borbi protiv korupcije i po tome su prepoznatljive u čitavoj Bosni i Hercegovini. ACCOUNT i Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (APIK) potpisale su 05. 04. 2016. Memorandum o suradnji. APIK ima legitimitet dodjeljivanja statusa zaštićenog prijavitelja, a ACCOUNT registar besplatne pomoći putem kojeg će građani, uključujući i uposlene u državnim institucijama, moći prijaviti koruptivna djela.²²

*Centar za sigurnosne studije - CSS*²³ osnovan je 2001. godine sa sjedištem u Sarajevu. CSS je nezavisni istraživački, obrazovni i trening centar posvećen poticanju dijaloga o sigurnosnim pitanjima, kao i promociji i očuvanju demokratskih struktura i procesa u vanjskoj i sigurnosnoj politici BiH, te u regiji Jugoistočne Evrope. Član je Account mreže nevladinih organizacija za borbu protiv korupcije.

*Centar za istraživačko novinarstvo (CIN)*²⁴ je nevladina medijska organizacija, osnovana 2004. U fokusu rada su istraživanje korupcije, organiziranog kriminala i sistemskih nepravilnosti koje građanima BiH otežavaju život te usporavaju demokratski razvoj države. Dio je međunarodne mreže *Organized Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP)*

²²Detaljno na: <http://www.account.ba/> Pristup: 02. 04. 2018.

²³Detaljno na: <http://css.ba> Pristup: 02. 04. 2018.

²⁴Detaljno na: <https://www.cin.ba/> Pristup: 02. 04. 2018.

koja okuplja nezavisne istraživačke novinare i organizacije iz Jugoistočne Evrope i Centralne Azije. Bavi se istraživačkim novinarstvom s ciljem da pruži provjerene i istinite informacije, bazirane na činjenicama i dokazima. U fokusu rada su organizirani kriminal i korupcija koji negativno utiču na život stanovnika u BiH. Radi na istraživačkim projektima iz svih društvenih sfera: obrazovanje, sport, zdravstvo, zapošljavanje, politiku, šverc droga i duhana, falsificiranje lijekova i dokumenata, finansijske prevare i druge.²⁴

*Transparency International (TI)*²⁵ ogranak je međunarodne udruge Transparency International osnovane 2001. godine sa sjedištem u Banjaluci. TI, kao nesumnjivo vodeća organizacija civilnog društva u borbi protiv korupcije, uporno, nepokolebljivo i sistematski radi na povećanju transparentnosti rada državnih organa i podizanju svijesti cjelokupnog društva i istraživanju fenomena korupcije. Najnovija tendencija je da se i vlasti obavežu na proaktivnu transparentnost, odnosno na objavljivanje zakonom predviđenih podataka kao što su ugovori o javnim nabavkama, izvještaji o izvršenju budžeta i zakonski propisi. Ideja je da javni organi obznanjuju sve informacije od javnog značaja koristeći se prednostima savremene tehnologije (internetska prezentacija), umjesto da građani konstantno podnose zahtjeve za istima, doprinoseći tako obavještenosti o radu u javnom interesu čime će se posljedično podstaći politička aktivnost svih građana. Globalni izvještaj o korupciji (GCR) jedan je od vodećih izvještaja TI koji svojim stručnim analizama daje novi oblik antikorupcije akcentirajući na specifične oblike korupcije. Indeks percepcije korupcije (*Corruptin Perceptin Index - CPI*) Transparency Internationala je najopsežnije svjetsko ocjenjivanje zemalja prema stupnju percepcije raširenosti korupcije među državnim službenicima i političarima. Ocjene na indeksu se kreću od 0 do 10, od kojih prva znači potpunu korupciju, a 10 nema korupcije.

Centar za pružanje pravne pomoći u borbi protiv korupcije Transparency Internationala Bosne i Hercegovine²⁶ osnovan je krajem 2003. godine i usmjeren je na pružanje besplatne pravne pomoći građanima i pravnim licima. Cilj Centra je dati praktične i korisne pravne savjete svim licima koja se obrate TI BiH-u, ali i pratiti rad nadležnih institucija, naročito u slučajevima koji se odnose na korupciju.²⁶

Mediji

Sa stajališta demokratske i dobre uprave, mediji imaju pravo da prikupljaju i distribuiraju informacije u vezi sa pitanjima sigurnosti koje su od javnog interesa i imaju odgovornost da daju vijesti koje ispunjavaju standarde istine, tačnosti i pravičnosti. Neovisni mediji općenito pomažu javnosti i njihovim političkim predstavnicima u izvršenju njihova zadatka koji se odnosi na donošenje odluka na temelju informacija. Oni doprinose praćenu mjera tri grane

²⁵Detaljno o TI vidjeti na: <https://ti-bih> Pristup: 02. 04. 2018.

²⁶Detaljno na: <https://ti-bih.org/o-centru-za-pruzanje-pravne-pomoci/> Pristup: 02. 04. 2018.

vlasti na državnom nivou i mogu utjecati na sadržaj i kvalitet pitanja koja se pokreću u javnim debatama, koja opet utječu na vladu, poduzeća, akademsku zajednicu i građansko društvo. Stoga su slobodni mediji ključna komponenta demokracije. U zemljama u kojima mediji nisu neovisni o vladinim institucijama, vrlo je lako moguće da vladari medije zloupotrijebe u svrhu propagande. U takvim slučajevima, mediji sigurno ne mogu pojačati transparentnost i demokratski nadzor nad sektorom sigurnosti. S pojavom Interneta, potencijal za pristup javnosti zvaničnim informacijama je postao ogroman. Mediji mogu pomoći vladi i parlamentu da građanima objasne svoje odluke i politike, koji imaju pravo da budu informirani i da sudjeluju u političkom procesu na temelju informacija koje su im poznate (detaljno u: Born 2003: 51-55).

2.3.2. Unutrašnja kontrola: akteri i mehanizmi

U održavanju standarda profesionalizma i transparentnosti, spoljašnji mehanizmi zavise od djelotvornih mehanizama unutrašnje kontrole. S druge strane, spoljašnji (vanjski) organi mogu uticati veoma podsticajno na unutrašnju kontrolu i nadzorom je “jačati” kako bi uspješno i nepristrasno funkcionisala. Unutrašnja kontrola je sveobuhvatan naziv dat unutrašnjim procedurama koje osiguravaju bezbjednost organizacije i svode na minimum rizično, nezakonito, koruptivno i neetičko postupanje od strane zaposlenih. Unutrašnja kontrola, u širem smislu, pokriva sve od procedura koje se odnose na rukovanje novcem do obezbeđivanja vrata i objekata, sprovođenje istrage povodom tužbi protiv policajaca i sprovođenje redovnih revizija.²⁷

Razmatrajući svrhu, značaj, funkciju, organizaciju jedinica unutarne kontrole Kralj (2014) navodi da je „svrha unutarnjeg nadzora sprečavanje i otkrivanje svih oblika nezakonitih, nepropisnih ili neetičnih postupanja ili ponašanja zaposlenika Ministarstva, ali i pomoć prilikom organizacije rada, rukovođenja i upravljanja ljudskim potencijalima, (...) optimalna jedinica unutarnje kontrole trebala bi biti politički, materijalno i hijerarhijski potpuno neovisna o strukturi policije“ (Kralj 2014: 74). Prema Kralju (2014: 78) prilikom formiranja jedinice za unutarnju kontrolu treba jasno definirati: „opseg jedinice, pitanja koja će rješavati, pravni temelj, administrativnu nadležnost, ograničenja, organizacijsku poziciju jedinice, ustrojstvenu te političku i materijalnu neovisnost, individualni kriterij za kandidate; proceduru odabira – test integriteta; tko treba odabrati djelatnika za rad u unutarnjoj kontroli; koliko dugo se može biti djelatnik, odnosno rukovoditelj u unutarnjoj kontroli; razloge ili kriterije za udaljšavanje djelatnika unutarnje kontrole ili njihov premještaj“.

²⁷ Detaljno u: Uputstvo za očuvanje policijskog integriteta, DCAF 2012: 153-175). Dostupno na: http://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Toolkit_SERBIAN_web.pdf Pristup:02. 6. 2018.

Prema Tomiću (2003) unutrašnja pravna kontrola uprave je drugo ime za upravnu kontrolu uprave. To je pravna kontrola upravnog rada koju ostvaruje neki drugi vršilac uprave, sudelujući i sam, neposredno ili posredno, u tom jedinstvenom procesu upravnog djelovanja. Pri tome, kontrolor može da bude iz te iste upravne strukture ili pak iz neke druge, ali opet iz upravnog (a ne nekog drugog dijela državnog) aparata. U prvom slučaju, u pogledu vojske i policije, imamo posla sa necivilnom, strogo unutrašnjom upravnom kontrolom. Upravna kontrola uprave može biti ostvarivana bilo po službenoj dužnosti kontrolora, bilo povodom žalbe ili drugog pravnog lijeka izjavljenog od strane za to legitimisanog subjekta. Karakteristično je da je tada kontrolor, po pravilu, snabdjeven načelno istovrsnim ovlašćenjima, kojima je raspolagao prvobitni subjekt upravnog rada (bavljenje ne samo pravnim, već i činjeničnim pitanjima) podvrgnut kontroli. Otuda, upravni kontrolor može i sam, tokom sprovođenja kontrole, operativno-korektivno delovati, dajući tako svoj doprinos zakonitom i celishodnom oformljivanju ili nastavljanju upravne djelatnosti (Tomić, iz Hadžić 2003: 15). U priručniku *Komparativni modeli unutrašnje kontrole policije (Bajramović 2015)*²⁸ dat je detaljan prikaz zadataka, istražnih instrumenata, tehnika, i opštih principa za efikasno detektovanje i preveniranje zloupotreba kao za analizu izazova i mogućnosti za unapređenje funkcionisanja unutrašnje kontrole policije. *Zadaci* unutrašnje kontrole su raznovrsni: a) kada je u pitanju uprava i operacije unutrašnja kontrola ocjenjuje da li su postignuti ciljevi službe, određene jedinice ili određene operacije, b) kada je u pitanju bezbjednost unutrašnja kontrola provjerava da li je policija preduzela neophodne mjere opreza u cilju obezbjeđenja rizične zone i lokacije, a u samom organu policije: da li su zaštićeni osjetljivi podaci, c) kada je u pitanju legitimitet postupanja policijskog službenika, unutrašnja kontrola istražuje da li su preduzete mjere bile i proporcionalne, da li su ispoštovane propisane procedure, d) kada je u pitanju etika, unutrašnja kontrola podstiče i promovise poštivanje vrijednosti, normi i etičkih pravila prihvaćenih u službi. *Istražni instrumenti i tehnike*: “Prismotra je posebno važna tehnika jer korumpirani policajci znaju kako da onemoguće standardne istražne tehnike”. Tradicionalni, otvoreniji oblici istrage, kao što je razgovor sa osumnjičenima i izjave svedoka, imaju slabiji uticaj na osumnjičenog od konfrontiranja sa dokazima kao što je video snimak. Testovi integriteta, policijske klopke i planiranje scenarija, takođe su neki od instrumenata za prkupljanje dokaza, ali za njih su potrebna značajna finansijska sredstva i ljudski resursi. *Faze* istražnog procesa podrazumijevaju prikupljanje informacija, njihovu klasifikaciju i provjeru pouzdanosti, tj. potvrdu od drugih izvora (kad god je to moguće). Posebna pažnja se mora obratiti na način na

²⁸Dostupno na: <https://www.osce.org/me/montenegro/138716?download=true> Pristup: 02. 06. 2018.

koji se prikupljaju, čuvaju i evidentiraju dokazi, kao i na saradnju sa tužiocem koji dokaze cijeni i zastupa pred sudom. Opšti *istražni principi* podrazumijevaju odgovaranje na sedam pitanja: šta se desilo, ko je počinio krivično djelo, gdje, kada, kako/čim, zašto?

„Na kraju ovakvih analiza uvijek je dobro postaviti pitanje – ko kontrolira kontrolore? Ko nadzire i kontrolira nadzorne i kontrolne (demokratske) organe? Moć koju politička elita stekne za svoga mandata (nakon demokratskih izbora), može dijelom kontrolirati sama sebe „provjerama i balansiranjem“ (balans moći) i to kroz podjelu vlasti (zakonodavna, izvršna i sudska) i kroz elemente samokontrole. Međutim, postoje značajni elementi moći u demokratskim društvima koji ne učestvuju u vlasti, ali mogu ozbiljno utjecati na vladajuće strukture i držati ih odgovornim spram pozitivno-pravnih normi, demokratskih vrijednosti i datih obećanja. Ti „kontrolori kontrolora“ prije svega jesu elementi civilnog društva u koje svakako spadaju i mediji, udruženja građana, nevladine organizacije, strukovne organizacije i ostala udruženja i organizacije (koje se često imenuju kao *grupe za pritisak*), te naučne i istraživačke institucije i organizacije“ (Vajzović 2007: 169; Pavlović 2004 :77-82; Born 2003: 46-56; i Beridan 2008: 145-156, u Vajzović 2009: 12).

II. Demokratski nadzor i kontrola nad radom policije u Kantonu Sarajevo

U prethodnom poglavlju detaljno su opisani mehanizami i principi vanjskog i unutrašnjeg nadzora i kontrole nad radom policije, a u ovom poglavlju fokus je na pravnom okviru (prikazu zakona i podzakonskih propisa) koji normativno uređuju rad te nadzor i kontrolu nad radom policije u Kantonu Sarajevo.

Prvo ćemo, radi boljeg razumijevanja, dati kratki osvrt na organizaciju policijskog sistema u BiH, a detaljno opisati organizacionu strukturu policije u Kantonu Sarajevo.

3.1. Organizaciona struktura policije u BiH

Složena ustavna struktura Bosne i Hercegovine, determinisala je i kompleksan organizacioni policijski sistem države: hijerarhijsku organizaciju na tri nivoa koja su ujedno i odraz postojećeg ustavno pravnog uređenja Bosne i Hercegovine.²⁹

Prvi organizacioni nivo policijskog sistema u BiH čine kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova u Federaciji Bosne i Hercegovine. Na prostoru Federacije Bosne i Hercegovine postoji deset kantonalnih ministarstava unutrašnjih poslova, shodno ustavnom uređenju Federacije Bosne i Hercegovine. Kantonalna ministarstva nemaju hijerarhijsku podređenost MUP-u Federacije jer nisu sastavni dio njegove organizacione strukture, te djeluju potpuno samostalno u sprovođenju svojih poslova i zadataka. Stoga Federacija BiH ima decentralizovani policijski sistem sa elementima koordinacije. Federalni MUP može poslove iz svoje nadležnosti povjeriti kantonalnim ministarstvima, što je i navedeno u zakonima o unutrašnjim poslovima kantona. Kantonalni MUP-ovi su podređeni kantonalnim vlastima, iz čijih budžeta se i finansiraju. Međutim, postoji zajednička veza između kantonalnih ministarstava i Federalnog MUP-a BiH, a ona se ogleda u uspostavi jedinstvenog funkcionalnog informacionog i informatičkog sistema, i statističkoj obradi podataka po standardiziranoj metodlogiji, te formiranju zajedničke baze podataka iz oblasti unutrašnjih poslova zasnovane na elektronskoj obradi podataka. Kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova se sastoje od policijskih uprava formiranih na teritorijalnom i funkcionalnom principu. Upravu čine dvije ili više policijskih stanica formiranih na općinskom nivou. Nadležnosti kantonalnih MUP-ova propisane su kantonalnim zakonima o unutrašnjim poslovima.

Drugi organizacioni nivo policijskog sistema u BiH čine policijske organizacije na entitetskim nivoima (entitetska ministarstva unutrašnjih poslova: MUP Federacije BiH i MUP

²⁹detaljno u: Hadžović D, Krdžalić A, Kovačević A, 2013: 31-84: *Pregled stanja u oblasti policije u BiH*. CSS BiH. http://css.ba/wp-content/uploads/2011/06/images_docs2_pregled%20stanja%20policije%20u%20bih.pdf Pristup: 21. 03. 2018.

Republike Srpske) i policijska organizacija na nivou Brčko Distrikta BiH. Zakonom o unutrašnjim poslovima Federacije BiH³⁰ uređuju se unutrašnji poslovi iz nadležnosti Federacije BiH, utvrđuje organizacija, rukovođenje i nadležnost Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova (F MUP), uključujući organizaciju, rukovođenje i nadležnost Federalne uprave policije, utvrđuju se međusobni odnosi Federalnog ministarstva i uprave policije sa kantonalnim ministarstvima unutrašnjih poslova i drugim organima u Bosni i Hercegovini, uređuje stručno osposobljavanje policijskih službenika i druga pitanja od značaja za ostvarivanje funkcija Federacije u oblasti unutrašnjih poslova. U sastavu Ministarstva djeluje Federalna uprava policije (FUP), a okviru Uprave policije djeluje Federalna istražna služba kriminalističke policije, odnosno Odjeljenje za borbu protiv ekonomskog kriminala, korupcije i pranja novca i kompjuterskog kriminala koji sa nadležnim tužilaštvima radi na otkrivanju kaznenih djela koja se po svojoj prirodi mogu podvesti pod korupciju.

Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske ima nadležnosti propisane Zakonom o unutrašnjim poslovima Republike Srpske³¹.

Policija Brčko Distrikta BiH ima potpunu, stvarnu i mjesnu nadležnost na području Brčko Distrikta BiH, propisanu Zakonom o Policiji Brčko Distrikta BiH.³²

Treći organizacioni nivo policijskog sistema u BiH čine organizacije na državnom nivou, u koji spadaju Ministarstvo sigurnosti BiH³³ sa sedam upravnih organizacija koje se nalaze u njegovom sastavu. Kao upravne organizacije sa operativnom samostalnošću u sastavu ministarstva su: Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH, Granična policija, Državna agencija za istrage i zaštitu, Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja, Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova, Agencija za policijsku podršku i Služba za poslove sa strancima.³³ Policijski sistem u BiH utemeljen je na principu koordinacije, a ne subordinacije, to podrazumijeva da Ministarstvo sigurnosti BiH i agencije na državnom nivou nemaju naredbodavnu funkciju nad entitetskim MUP-ovima i agencijama, a Federalni MUP nema naredbodavnu funkciju u odnosu na kantonalne MUP-ove. Ovo je, dijelom, odraz neusklađenosti zakonskog okvira, ali i decentralizovanosti policijskog ustrojstva i funkcionisanja policijskog sistema u Bosni i Hercegovini.

³⁰Dostupno na: <http://www.fup.gov.ba/wp-content/uploads/2011/10/Zakon-o-unutrasnjim-poslovima-FBiH>-Pristup: 21. 03. 2018.

³¹Vidjeti: [http://www.mup.vladars.net/zakoni/rs_lat/ZAKON%20O%20UNUTRASNJIM%20POSLOVIMA%20\(SLuzbeni%20glasnik%20RS,%20broj:%202048.03\).pdf](http://www.mup.vladars.net/zakoni/rs_lat/ZAKON%20O%20UNUTRASNJIM%20POSLOVIMA%20(SLuzbeni%20glasnik%20RS,%20broj:%202048.03).pdf) Pristup: 21. 03. 2018.

³²<https://skupstinabd.ba/3-zakon/hr/Zakon%20o%20policiji%20Brce--ko%20distrikta%20BiH/001%2031-09%20Zakon%20o%20policiji%20Brce--ko%20distrikta%20BiH.pdf> Pristup: 21. 03. 2018.

³³<http://www.msb.gov.ba/onama/struktura/default.aspx?id=3057&langTag=bs-BA> Pristup: 21. 03. 2018.

3.1.1. Organizaciona struktura policije u Kantonu Sarajevo

Stupanjem na snagu Zakona o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 1/16), postavljene su sasvim nove osnove normativnog i organizacijskog uređenja vršenja poslova policijskog karaktera, a koji se odnose na rad Uprave policije kao policijskog organa u sastavu Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, koji neposredno vrši policijske poslove i ima operativnu samostalnost.

Na taj način Uprava policije zakonski postaje samostalna u finansijskom, kadrovskom, operativno-kriminalističkom i u smislu odnosa s drugim policijskim i državnim organima s kojima zajednički i koordinirano poduzima mjere i aktivnosti na zaštiti života i imovine, te ljudskih prava i sloboda propisanih važećim propisima u Bosni i Hercegovini. Takav položaj u organizaciji uprave i sigurnosno-policijskom sistemu države Bosne i Hercegovine koji je *složen* (sastoji se od više samostalnih policijskih organa), *decentraliziran* (policijska tijela se organizuju na nivou države BiH, entiteta, Brčko Distrikta BiH i deset kantona u Federaciji BiH) i *djelimično koordiniran* (još uvijek nije uspostavljen jedinstven sistem koordinacije velikog broja policijskih organa na teritoriji Bosne i Hercegovine) iziskuje potrebu da Uprava policije na sveobuhvatan način strateški opredijeli vlastito funkcionisanje na srednjoročnim osnovama, s jasno profilisanim pravcima razvoja, strateškim ciljevima, te programima i aktivnostima za njihovu realizaciju.

Misija Uprave policije KS³⁴ posvećena je stvaranju adekvatnog sigurnosnog ambijenta u Kantonu Sarajevu, putem smanjenja obima kriminalnih aktivnosti, održavanja povoljnog javnog reda i mira i sigurnosti saobraćaja, služeći zajednici i ostvarenju legitimnih interesa građana, na osnovu profesionalnog, efikasnog, kvalitetnog i pravičnog pružanja policijskih usluga. *Vizija* Uprave policije³⁴ bazirana je na dosljednim provođenjem zakona, primjenom najvećih standarda profesionalnog postupanja radi zaštite i poštivanja ljudskih prava i sloboda, djelujući u pravcu jačanja povjerenja javnosti, osigurava visok stepen sigurnosti s ciljem poboljšanja kvaliteta života svih građana u Kantonu Sarajevo.

U okviru MUP-a Kantona Sarajevo, u funkcionalno-organizacionom smislu, razlikuju se dva sektora: Uprava policije i Uprava administracije i podrške.^{35,36} Zakonom o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo su decidno precizirane nadležnosti organizacionih jedinica Ministarstva (član 18), Unutrašnja organizacija Uprave policije (čl. 19), nadležnosti Uprave policije (čl. 20) i rukovođenje Upravom policije (čl. 23 i čl. 24).

Kao kantonalna uprava u sastavu Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, Uprava policije je izuzetno velika struktura sa 14 osnovnih organizacionih jedinica: 1 ured, 5 sektora,

³⁴ Izvor <http://mup.ks.gov.ba> Pristup: 22. 03. 2018.

^{35,36} Izvor: <http://mup.ks.gov.ba/organizacija/nadleznost> Pristup: 22. 03. 2018.

1 jedinica i 7 policijskih uprava i u okviru njih 44 unutrašnje organizacione jedinice:10 policijskih stanica, 2 policijska odjeljenja, 25 odjeljenja, 5 jedinica, 1 operativni centar i 1 autoservis (slika 1).

Osnovne organizacione jedinice Uprave policije su:

a) Ured policijskog komesara; b) Sektor uniformisane policije; c) Sektor kriminalističke policije; d) Sektor za pravne, kadrovske, logističke poslove, edukaciju i analitiku; e) Jedinica za profesionalne standarde; f) Policijske uprave (sl.1).

Sektor uniformisane policije je zadužen za staranje o javnoj sigurnosti, prije svega za održavanje javnog reda i mira, sprječavanje krivičnih djela, regulaciju saobraćaja (unutar sektora uniformisane policije djeluje i jedinica za saobraćaj odnosno saobraćajna policija), prikupljanje informacija o stanju sigurnosti na području Kantona, te drugi poslovi u njegovom djelokrugu.

Sektor kriminalističke policije je nadležan za praćenje, analizu i prevenciju kriminaliteta, otkrivanje i hapšenje izvršilaca krivičnih djela i dokumentovanje i rasvjetljavanje krivičnih djela iz Krivičnog zakona Federacije BiH. Unutar svog djelovanja sektor kriminalističke policije i druge policijske uprave unutar zapovjednog lanca, pri rješavanju složenijih sigurnosnih zadataka često se oslanjaju na rad sektora za policijsku podršku u čijem se sklopu nalazi jedinica za podršku i jedinica za specijalističku podršku. Jedinica za podršku obavlja složenije zadatke kada je u pitanju održavanje javnog reda i mira, osiguranje javnih skupova niskog rizika, osiguranje objekata i ličnosti, sprečavanje vršenja krivičnih djela, takođe vrši osiguranje i pratnju VIP ličnosti i ličnosti od kantonalnog interesa ukoliko postoji realna prijetnja po sigurnost istih. Jedinica za specijalističku podršku je jedna od najobučenijih i najopremljenijih i spremna da odgovori na razne zadatke visokog rizika kao što su lišavanje slobode lica koja su počinila teška krivična djela, krivična djela organizovanog kriminala, lišavanje slobode opasnih lica i kriminalaca, te drugih zadataka za koje je ova jedinica obučena i opremljena, a sve u cilju obezbjeđivanja maksimalne sigurnosti građana i njihove imovine.

Jedinica za profesionalne standarde je zadužena za poslove unutrašnje kontrole i osiguranje primjene standarda integriteta i zakonitosti postupanja svih policijskih službenika Uprave policije, te poslove revizije i razvoja načela. Rad Jedinice za profesionalne standarde i odjeljenja u njenom sastavu detaljno je propisan u posebnom pravilniku. Odjeljenje za unutrašnju kontrolu zaprima žalbe građana i zaposlenika Ministarstva koje se odnose na rad policijskih službenika, državnih službenika i namještenika Uprave policije Ministarstva te, uz saglasnost Ureda (odn. Odbora za žalbe) vrši unutrašnje istrage, preliminarne provjere i u svom radu usko saraduje sa svim organizacionim jedinicama i disciplinskim tijelima

Ministarstva i javnosti. Policijski službenici Odjeljenja za unutrašnju kontrolu raspoređuju se na period od minimalno dvije godine i ne mogu se preraspoređivati prije tog roka izuzev u slučaju disciplinske odgovornosti ili uz prethodne konsultacije s Uredom.

Odjeljenje za razvoj načela i zaštitu tajnih podataka prati primjenu zakonskih i podzakonskih propisa u Upravi policije i inicira donošenje, izmjene i dopune istih, prati saradnju policije sa društvenom zajednicom i za njeno unaprijeđenje, preuzima mjere i radnje na sprovođenju spisa koji se odnose na zaštitu tajnih podataka u Ministarstvu, a naročito mjera unutrašnjeg nadzora.

Odjeljenje za odnose sa javnošću vrši poslove blagovremenog informisanja javnosti vezano za obavljanje funkcije Uprave policije i realizuje princip javnosti rada, organizuje konferencije za štampu, intervju i razgovore policijskog komesara i drugih ovlaštenih policijskih službenika, ažurira *web* stranicu Ministarstva i preduzima druge aktivnosti u skladu sa posebnim propisom kojim je regulisan njegov rad.

Upravu policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo čine sedam Policijskih uprava (PU) sa svojim policijskim stanicama (PS): Prva PU (PS Stari grad), Druga PU (PS Centar), Treća PU (PS Novo Sarajevo), Četvrta PU (PS Novi Grad, PS Dobrinja i P.O. Rajlovac), Peta PU (PS Ilidža), Šesta PU (PS Hadžići i PS Trnovo), Sedma PU (PS Vogošća, PS Ilijaš i P.O. Srednje).

Ukupan broj sistematizovanih i popunjenih mjesta policijskih službenika u Upravi policije³⁷, prema podacima s početka 2018. godine je sljedeći. *Policijski službenici uniformisane policije*: predviđeno 1387, a popunjeno 1066 (77%) radnih mjesta; *policijski službenici kriminalističke policije*: predviđeno 342, a popunjeno 257 (75%) radnih mjesta. Ovom broju treba dodati 40 policijskih službenika zaposlenih u Upravi policije, koji su invalidi II kategorije i nisu raspoređeni sa preostalim radnom sposobnošću. Osim policijskih službenika, u Upravi policije je uposleno 19 državnih službenika i 179 namještenika što ukupno čini 198 uposlenika, koji ne obavljaju policijske poslove.

Policijom Kantona rukovodi i upravlja policijski komesar, koji za svoj rad odgovara Vladi KS, te ministru unutrašnjih poslova. Nezavisni odbor Skupštine Kantona Sarajevo bira, prati i ocjenjuje rad policijskog komesara.

³⁷Izvor:https://mup.ks.gov.ba/sites/mup.ks.gov.ba/files/strategija_uprave_policije_za_period_2018.-_2021._godina.pdf Pristup: 10. 08. 2018.

Slika 1. Organizaciona struktura policije Kantona Sarajevo³⁸

POLICIJSKI KOMESAR						
Ured policijskog komesara	Sektor uniformisane policije	Sektor kriminalističke policije	Sektor za policijsku podršku	Sektor za pravne, kadr, log.posl.eduk. i analitiku	Sektor za materijalno finansijske poslove	Jedinica za profesionalne standarde
Odjeljenje za odnose s javnošću	Operativni centar	Odj.za privredni kriminal	Jedinica za spec. podršku	Odj. za prav., kadr.,log. posl. i edukaciju	Odj.za mat. opr. i komer. poslove	Odj. za unutr. kontrolu
Odjeljenje za edukaciju	Odj. za unutr. nadzor, koordin. i usmjeravanje	Odj. za krvne, seksualne delikte i ratne zločine	Jedinica za podršku	Odj.za analit., planir. i evid.	Odj. za finan. knjigov.posl.	Odj.za razvoj nač.proc. i stan. i zašt.taj.podat.
	Odj. za saob. istrage	Odj. za imovinske delikte			Auto-servis	
	Odjeljenje za KZ	Odj. za borbu prot.zloup.opoj. droga				
	Jedinica za saobr.	Krim.-obavještajna jedinica				
	Jedinica za osigur. objekata i zadrž. osoba liš. slobode	Odj. za krim.tehniku i forenziku				
		Odjeljenje za KDZ				

Prva PU	Druga PU	Treća PU	Četvrta PU	Peta PU	Šesta PU	Sedma PU
P.S. Stari Grad	P.S. Centar	P.S.Novo Sarajevo	P.S. Novi Grad	P.S. Ilidža	P.S. Hadžići	P.S. Ilijaš
OKP Stari Grad	OKP Centar	OKP N. Sarajevo	P.S. Dobrinja	OKP Ilidža	P.S. Trnovo	P.S. Vogošća
			P.O. Rajlovac		OKP Hadžići i Trnovo	P.O. Srednje
			OKP Novi Grad			OKP Ilijaš
						OKP Vogošća

³⁸Izvor: <http://mup.ks.gov.ba/>

3.2. Pravni okvir za rad policije u Kantonu Sarajevo

Zakonska regulativa i pisani propisi kojima se policija vodi u radu i ponašanju treba da budu jasni, precizni i, takođe, dostupni javnosti. Ovi propisi i smjernice treba da definišu funkcionalne uloge policije, kao i vrijednosti, misiju, ciljeve i prioritete službe. Oni takođe treba da sadrže jasna pravila, propise i dobru praksu za izvršenje specifičnih policijskih zadataka. Pored toga, oni treba da zakonski regulišu policijska ovlašćenja, kao i da precizno definišu krivične prekršaje. Dostupnost ovih propisa i regulativa javnosti omogućava mjerljivost učinka policije (Vodič za demokratski rad policije 2007: 12).

Uprava policije Kantona Sarajevo svoj legitimitet i osnovu postupanja nalazi u zakonu i ovlaštenjima koja su data policijskim službenicima u cilju vršenja njihovih dužnosti kao i ostalim provedbenim propisima koji uređuju postupanje policijskih službenika. Uprava policije je organ koji vrši policijske poslove i ima operativnu i finansijsku samostalnost, te kao takva može donositi podzakonske propise: pravilnik kao provedbeni propis, uputstva, instrukcije i naredbe kao opće akte i to samo onda kada je zato izričito ovlaštena zakonom i u granicama ovlaštenja datih u tom zakonu.

Zbog velikog broja ovih dokumenata, za potrebe ovog rada navedeni su samo neki od njih³⁹, a detaljnije su prezentirane odrednice Zakona o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo i Zakona o policijskim službenicima Kantona Sarajevo (Službene novine Kantona Sarajevo, broj 25/2006 i 4/2008)⁴⁰, dok je za ostale naveden samo predmet (oblast) koju uređuju.

3.2.1. Zakonska regulativa i podzakonski propisi koji normativno uređuju rad policije

Zakon o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo

Skupština Kantona Sarajevo, na sjednici održanoj dana 29. 12. 2015. godine usvojila je Zakon, objavljen je u „Službenim novinama KS“ broj 1. dana 07. 01. 2016. godine.

Poglavlje I (čl. 1-7) uređuje predmet zakona, principe policijske službe i uvodi novi pravni status Uprave policije koja, umjesto dosadašnje osnovne organizacione jedinice, postaje uprava unutar Ministarstva, koja ima status policijskog organa i budžetskog korisnika.

Poglavlje II (čl. 8-14) uređuje nadležnosti kantona u vezi unutrašnjih poslova, zajedničke nadležnosti, sukob nadležnosti, te način na koji će policija pružati pomoć drugim organima i pravnim licima.

Poglavlje III (čl. 15-20) uređuje strukturu Ministarstva i njegovih organizacionih jedinica i Upravu policije (unutar Ministarstva unutrašnjih poslova), precizira njihove nadležnosti i

³⁹Svi navedeni dokumenti dostupni su na: <http://mup.ks.gov.ba/propisi> Pristup: 23. 06. 2018. i 10. 08. 2018.

⁴⁰U septemru 2018. donesen je novi Zakon o policijskim službenicima KS, ali s obzirom na period kojim je obuhvaćeno ovo istraživanje, referiramo se na dotada važeći Zakon.

rukovođenje Upravom policije. Unutrašnja organizacija Ministarstva i Uprave policije uređuje se *Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji Ministarstva*, u skladu sa ovim Zakonom i drugim propisima.

Poglavlje IV (čl. 21 - 24) definiše rukovođenje Ministarstvom i Upravom policije. Definiše Ministra i policijskog komesara, nadležnosti, njihovu zamjenu i rukovodno područje rada.

Poglavlje V (čl. 25 - 50) definiše rad Nezavisnog odbora kod izbora i ocjene rada policijskog komesara vezano za odabir, imenovanje i smjenjivanje policijskog komesara, sastav i mandat Odbora. Nezavisni odbor se formira radi osiguranja nepristrasne, objektivne, kvalitetne i zakonite procedure imenovanja policijskog komesara, lišene svakog političkog utjecaja, što omogućava da za policijskog komesara budu predloženi najkvalitetniji kandidati, kao i osiguranje stručnog, objektivnog i nepristrasnog praćenja rada policijskog komesara i obavljanje drugih poslova utvrđenih ovim Zakonom. Nezavisni odbor predlaže kandidate za izbor policijskog komesara Vladi. Vlada ima isključivu nadležnost za imenovanje.

Poglavlje VI (čl. 51 - 58) propisuje mehanizme za utvrđivanje disciplinske odgovornosti policijskog komesara.

Poglavlje VII (čl. 59 - 70) uređuje skupštinski nadzor nad zakonitošću rada Ministarstva i Uprave policije: osnivanje, nadležnosti, izbor, imenovanje, kvalifikacione kriterije za članove, smjenu članova i trajanje mandata Odbora za žalbe javnosti. Prema čl. 59. nadzor nad zakonitošću rada Ministarstva i Uprave policije osigurava Skupština Kantona putem *skupštinske i građanske* kontrole.

Poglavlje VIII (čl. 71 - 77) uređuje kategorije zaposlenika u Ministarstvu koje uključuju državne službenike, namještenike i policijske službenike dajući mogućnost Ministarstvu da odredi ograničen broj radnih mjesta za državne službenike i namještenike koja zahtjevaju posebne uslove rada za djelotvorno funkcionisanje Ministarstva i koji će primati dodatak uz platu. Nadalje, ovo poglavlje uređuje stručno osposobljavanje uposlenika, dodjeljivanje priznanja, pohvala i nagrada uposlenicima.

Poglavlje IX (čl. 78 - 91) uređuje saradnju između kantonalne policije i drugih policijskih organa u BiH. Predviđena je i saradnja policijskih organa u krivičnim stvarima.

Poglavlje X (čl. 92 - 99) sadrži prelazne i završne odredbe. Ovim odredbama se regulišu podzakonski akti koji se trebaju usvojiti radi implementacije ovog Zakona. Sadrži i odredbu o imenovanju Nezavisnog odbora i Odbora za pritužbe javnosti, kao i odredbe o raspodjeli sredstava između Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije.

Zakon o policijskim službenicima Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 25/2006 i 4/2008)

Prvi dio Zakona, Poglavlje I – (Opće odredbe: čl. 1-6) uređuje predmet zakona, pojam policijskih službenika, osnova za rad, nacionalna i spolna zastupljenost, policijske oznake i uniforma, držanje i nošenje oružja. “Rad policijskih službenika zasniva se na Ustavu Bosne i Hercegovine, Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine i Ustavu Kantona i na zakonima i drugim propisima koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini, Federaciji Bosne i Hercegovine i Kantonu“ (čl. 3.).

Dio drugi Zakona uređuje oblast policijskih ovlasti i način njihove primjene.

Poglavlje I (čl. 7 - 9) odnosi se na policijske ovlasti i snovne principi u primjeni policijskih ovlasti. Obavezu i način identifikacije policijskog službenika prije nego što policijski službenik počne primjenjivati policijske ovlasti propisani su članom 7. Primjena i način primjene policijskih ovlasti regulisani su čl. 8. i čl. 9.

Poglavlje II (čl. 10 - 35) definiše pojedine policijske ovlasti, način njihova provođenja i opće dužnosti policijskih službenika: ovlast provjere identiteta lica, način provjere identiteta, ovlast utvrđivanja identiteta, ovlast identifikacije predmeta, pozivanje i obavljanje razgovora, ovlast za dovođenje bez naloga, ovlasti potraga i oglašavanja, uvjeti za privremeno ograničenje kretanja, radnje kojima se vrši potraga i ograničenja slobode kretanja, izdavanje upozorenja, uvjeti za izdavanje naredbi, uvjeti za privremeno oduzimanje predmeta, postupanje sa privremeno oduzetim predmetima, ovlasti korištenja tuđih vozila i sredstava komunikacije, uvjeti za pregled, audio i video snimanje na javnim mjestima, uvjeti za upotrebu sile, izuzeće od upotrebe određenih sredstava prisile, upotreba vatrenog oružja, isključenje upotrebe vatrenog oružja, upotreba vatrenog oružja prema vozilima i plovilima, izvještaj o upotrebi sile, obrada ličnih podataka, evidencije i dužnost zaprimanja prijava.

Treći dio Zakona uređuje radne odnose policijskih službenika.

Poglavlje I (čl. 36 - 42) uređuje opće dužnosti policijskih službenika, periodični zdravstveni pregledi, obavezu čuvanja tajnosti podataka, nespojivost, prava policijskih službenika, zabrana odnosno neopravdana osnova za otpuštanje ili umanjenje prava.

Član 38. propisuje da policijski službenik ne može zauzimati položaj, vršiti funkciju ili aktivnost nespojivu sa njegovim službenim dužnostima, a posebno ne može biti nosilac bilo kakve javne funkcije; ne može obavljati nikakvu dodatnu aktivnost uz naknadu osim uz odobrenje policijskog komesara; ne može biti član političke stranke niti slijediti uputstva političkih stranaka, niti u policijskoj uniformi prisustvovati skupovima političkih stranaka ili drugim političkim skupovima, osim ukoliko je na dužnosti.

Član 41. propisuje uvjete za pravo na pravnu pomoć policijskim službenicima.

Poglavlje II (čl. 42 - 54) trećeg dijela Zakona uređuje upražnjene radna mjesta i zapošljavanje.

Poglavlje III (čl. 56 - 68) trećeg dijela odnosi se na policijsko obrazovanje. Član 57. propisuje obavezu policijskih službenika na stalno stručno osposobljavanje i usavršavanje, te učešće u obrazovnim aktivnostima, na kursevima i seminarima.

U poglavlju IV, članovima 58 – 68. definisani su postavljanje i raspoređivanje na određena radna mjesta.

Poglavlje V (čl. 69 - 83) se odnosi na: činove policijskih službenika i način dodjeljivanja i oduzimanja činova, a član 73. propisuje izgled svakog od pojedinih činova. Unapređenje policijskih službenika regulisano je članovima 74 - 79. Ocjena rada policijskih službenika regulisana je članovima 80-83.

U poglavlju VI (čl. 84 - 96) trećeg dijela Zakona, članovima 84 - 94. definisana u primanja policijskih službenika.

U poglavlju VII (čl. 97 - 104) definisani su radni uvjeti: radno vrijeme (dnevno i sedmično), rad u posebnim uvjetima, prekovremeni rad, pravo na godišnji odmor, pravo na plaćeno odsustvo, pravo na neplaćeno odsustvo, pravo na beneficirani penzioni staž.

Poglavlje VIII (čl. 105 - 118) se odnosi na disciplinsku odgovornost policijskih službenika. Član 107. definiše teže povrede službene dužnosti, a član 108. lakše povrede službene dužnosti. Članovi 109. do 118. odnose se na: pokretanje internog postupka, uslove za pokretanje disciplinskog postupka, organe disciplinskog postupka, izricanje disciplinske sankcije i rok za donošenje odluke o disciplinskoj odgovornosti, disciplinske sankcije za teže i lakše povrede službene dužnosti, pravo žalbe na izrečenu mjeru, razloge za suspenziju i vremensko trajanje suspenzije, pravo na naknadu tokom suspenzije, vrijeme trajanja internog postupka, zastarjelost postupka i obavezu vođenje evidencije o disciplinskim sankcijama.

U poglavlju IX članovima 119, 120. i 121. definisana je odgovornost za štetu koju je policijski službenik prouzrokovao namjerno ili iz grube nepažnje tokom vršenja dužnosti.

U poglavlju X definisani su osnove za prestanak radnog odnosa (član 122) i obaveza razduženja službenih sredstava (član 123).

Poglavlje XI (čl.124 i 125) odnosi se na policijski odbor: uspostavu, ulogu, nadležnosti, sastav i mandat policijskog odbora. Policijski odbor uspostavlja Vlada Kantona. Policijski odbor nadležan je za preispitivanje svih žalbi koje ovaj zakon predviđa kao i bilo koje druge odluke ili radnje poduzete ili nepoduzete od strane policijskog organa, a koje se odnose na status policijskih službenika, u skladu sa ovim zakonom i podzakonskim aktima.

Četvrti dio Zakona (čl. 126 - 137) odnosi se na prijelazne i završne odredbe.

Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira („Službene novine KS“, br. 17/2007 i 7/2008)

Ovim zakonom uređuje se javni red i mir na području Kantona Sarajevo, utvrđuju prekršaji protiv javnog reda i mira i prekršajne sankcije koje se izriču počiniocima prekršaja, postupak za priređivanje bakljade, vatrometa i sličnih priredbi i postupak za prikupljanje dobrovoljnih priloga od građana, državnih organa, preduzeća i drugih pravnih lica.

Zakon o javnom okupljanju („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 32/9 i 11/11)

Ovim zakonom uređuju se javna okupljanja građana na području Kantona Sarajevo radi javnog izražavanja političkih, socijalnih i drugih uvjerenja i interesa, način organizovanja mirnih okupljanja i javnih protesta, javnih priredbi i drugih oblika okupljanja. Javna okupljanja građana su slobodna i ostvaruju se na način propisan ovim Zakonom.

Zakon o nabavljanju, držanju i nošenju oružja i municije („Službene novine KS, broj 1/2018)

Ovim zakonom se propisuju kategorije oružja, nabavljanje, držanje, nošenje i oduzimanje oružja, bitnih dijelova oružja i municije i isprava o oružju i municiji, način postupanja s oružjem i municijom, promet oružja i municije, popravljavanje i prepravljavanje oružja, osnivanje i vođenje civilnog strelišta i evidencije o oružju i municiji, legalizacija i amnestija na području Kantona Sarajevo

Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku («Službene novine Federacije BiH», broj 7/14/29.1.2014/)

Ovim zakonom se utvrđuju posebna pravila postupanja prema djeci koja se nalaze u sukobu sa zakonom, mlađim punoljetnim licima i djeci koja su žrtve ili svjedoci po kojima su dužni da postupaju sudovi, tužilaštva, uključujući ovlaštena službena lica, organi starateljstva, porodice, škole, institucije na svim nivoima društvene zajednice, kao i drugi učesnici uključeni u krivičnu proceduru.

Zakon o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima ("Službene novine BiH", br. 6/06, 75/06, 44/07, 84/09, 48/10,18/13 i 8/17).

Ovim zakonom utvrđuju se osnovni principi međusobnih odnosa i ponašanja učesnika u saobraćaju i drugih subjekata u saobraćaju, vođenje Centralnog registra vozača i vozila, te sva druga pitanja iz oblasti sigurnosti saobraćaja na putevima.

Zakon o uređenju saobraćaja na području Kantona Sarajevo („Službene nov. KS“ br.30/17)

Ovim zakonom uređuje se organizacija i upravljanje saobraćaja na području Kantona Sarajevo, osnivanje, rad i nadležnosti Vijeća za sigurnost saobraćaja na cestama u Kantonu Sarajevo, osnivanje Sektora za sigurnost saobraćaja, izrada strateških dokumenata, finansiranje i praćenje sigurnosti saobraćaja i druga pitanja relevantna za ovu oblast.

Zakon o sprečavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama

(„Službene novine“ KS br. 7/07)

Ovim zakonom utvrđuju se mjere za sprječavanje nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama, kao i obaveze organizatora i ovlašćenja nadležnih organa u sprovođenju tih mjera na području Kantona Sarajevo.

Krivični zakon Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16, 75/17)

Ovim zakonom se uređuje opći dio krivičnog zakonodavstva u Federaciji Bosne i Hercegovine i krivična djela iz nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine.

Zakon o prekršajima Federacije BiH („Službene novine FBiH", broj 63/4)

Ovim zakonom definiše se: prekršaj, prekršajne sankcije, postupak prema maloljetnicima, zastara, prekršajni postupak, prekršajni nalog, zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka, usmeni pretres, rješenje o prekršaju, žalba, povrat u pređašnje stanje, ponavljanje postupka, evidencija i brisanje sankcija, izvršenje kazni, kao i druga pitanja od značaja za prekršaje na području Federacije Bosne i Hercegovine.

Zakon o zaštiti tajnih podataka („Službene novine BiH“ broj 54/05 i 12/09,89/11)

Ovim zakonom uređuju se zajedničke osnove jedinstvenog sistema određivanja, pristupa, korištenja, čuvanja i zaštite od neovlaštenog otkrivanja, uništavanja i zloupotrebe tajnih podataka iz nadležnosti Bosne i Hercegovine, entiteta i ostalih nivoa državne organizacije Bosne i Hercegovine koji se odnose na javnu sigurnost, odbranu, vanjske poslove ili obavještajnu i sigurnosnu djelatnost, prestanak tajnosti takvih podataka, te postupak sigurnosne provjere i izdavanje sigurnosne dozvole za pristup tajnim podacima.

Zakon o zaštiti ličnih podataka („Službene novine BiH“ broj 54/05 i 12/09)

Cilj ovog zakona je da se na teritoriji Bosne i Hercegovine svim licima, bez obzira na njihovo državljanstvo ili prebivalište, osigura zaštita ljudskih prava i osnovnih sloboda, a naročito pravo na tajnost u pogledu obrade ličnih podataka koji se na njih odnose. Ovim zakonom osniva se Agencija za zaštitu ličnih podataka u Bosni i Hercegovini, utvrđuju se: njena nadležnost, organizacija i upravljanje, kao i druga pitanja značajna za njen rad.

Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo (“Službene novine Kantona Sarajevo”, br. 22/00)

Ovim Pravilnikom utvrđuje se unutrašnja organizacija, vrste i nadležnost organizacionih jedinica u Ministarstvu unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, sistematizacija radnih mjesta sa opisom poslova, brojem izvršilaca, uslovima u pogledu čina, stručne spremlje, radnog iskustva, stepenom složenosti poslova ka i drugim uslovima za rad na određenom radnom mjestu, rukovođenje Ministarstvom i organizacionim jedinicama u sastavu Ministarstva,

ovlaštenja u rukovođenju i odgovornost za rad, stručni kolegij i radna tijela u Ministarstvu, saradnja u vršenju poslova i zadataka, programiranje i planiranje rada, radni odnosi i disciplinaka odgovornost, vrste ovlaštenja, transparentnost u radu i druga pitanja u vezi organizacije i rada Ministarstva.

Pravilnik o disciplinskoj odgovornosti policijskih službenika MUP Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 35 od 12 decembra 2006).

Ovim Pravilnikom uređuje se disciplinski postupak, disciplinska odgovornost, disciplinske sankcije i izvršenje disciplinskih sankcija za povrede službene dužnosti policijskih službenika zaposlenih u Upravi policije u Ministarstvu unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, te vođenje evidencija o izrečenim disciplinskim sankcijama i brisanje izrečenih disciplinskih sankcija.

Pravilnik o upotrebi sile ("Sl. novinama Kantona Sarajevo", br. 4 od 12 februara 2007).

Ovim Pravilnikom utvrđuju se način i uvjeti upotrebe sile od strane policijskih službenika Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo prilikom vršenja poslova i zadataka u skladu sa Zakonom o policijskim službenicima Kantona Sarajevo i drugim zakonskim i podzakonskim aktima, postupak izvještavanja, prikupljanja podataka i činjenica i ocjene zakonitosti i pravilnosti upotrebe sile, evidencije i analize, posttraumatsko savjetovanje, raspored na druge poslove i pružanje pravne pomoći policijskim službenicima Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo.

Pravilnik o načinu i rasporedu testiranja kandidata i sistemu bodovanja u procesu odabira policijskih službenika

Ovim pravilnikom utvrđuje se način testiranja, program testiranja, tijela koja vrše testiranje i uređuju druga pitanja koja su od značaja za provjeru stručne, radne i druge sposobnosti kandidata u procesu odabira za prijem policijskih službenika u Upravi policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo.

Pravilnik o uvjetima za imenovanje i razrješenju članova Odbora za žalbe javnosti („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 43/16 [27.10.2016.])

Ovim pravilnikom se propisuju uvjeti i postupak za imenovanje i razrješenje članova Odbora za žalbe javnosti u Ministarstvu unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo kao i druga pitanja od značaja za rad Odbora.

Pravilnik o načinu rada Komisije za nadzor nad provođenjem i primjenom Zakona o nabavljanju, držanju i nošenju oružja i municije u Upravi policije MUP-a Kantona Sarajevo (Službene novine KS, br. 29/18)

Ovim pravilnikom uređuje se način vršenja nadzora nad provođenjem i primjenom Zakona o nabavljanju, držanju i nošenju oružja i municije u Upravi policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo. Nadzor nad provođenjem i primjenom Zakona u Upravi policije,

koji se ostvaruje neposrednim uvidom i kontrolom, preduzima se u svrhu osiguranja zakonitog rada, provođenja i primjene odredbi Zakona od strane nadležnih policijskih uprava.

Uredba o činovima i obilježjima činova u Ministarstvu unutrašnjih poslova Kantona

Ovom uredbom određuju se činovi za sve ovlaštene službene osobe Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, kao i uslovi, način sticanja i gubitka čina i izgled činova.

Činovi za ovlaštene službene osobe su slijedeći: 1. Policajac 2. Stariji policajac 3. Narednik 4. Stariji narednik 5. Mlađi inspektor 6. Inspektor 7. Viši inspektor 8. Samostalni inspektor 9. Glavni inspektor 10. Generalni inspektor policije.

Uputstvo o postupanju sa osobama lišenim slobode

Ovim uputstvom uređuje se način prijema osoba lišenih slobode u prostorije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, Odsjek za zadržavanje osoba lišenih slobode, način njihovog smještaja, zdravstveno-higijenski uvjeti i ishrana u Odsjeku za zadržavanje, evidencije i prateća dokumentacija vezano za službenu radnju lišenja slobode, prava i ponašanje osoba lišenih slobode, obaveze policijskih službenika i druga pitanja koja se odnose na postupak ponašanja policijskih službenika u odnosu na osobu lišenu slobode.

Policijski etički kodeks za policijske službenike Uprave policije MUP KS

Ovim kodeksom se uređuju standardi i pravila ponašanja policijskih službenika Uprave policije MUP KS, način na koji pristupaju izvršavanju radnih i drugih zadataka i druga pitanja od značaja za nevedenu oblast. „Kodeksom se određuju etičke i zakonske smjernice za profesionalno vršenje dužnosti policijskih službenika. Ovaj Kodeks je usaglašen i donesen preme modelu policijskog etičkog kodeksa usvojenom od strane svih policijskih agencija u BiH. Kodeks je usaglašen sa standardima Evropskog kodeksa policijske etike, donesenog od strane Vijeća Evrope“ „Kodeks ima za cilj da: a) objasni šta se od policijskih službenika očekuje u određenim okolnostima i šta se može desiti ako se oni ne pridržavaju propisanih pravila ponašanja, b) odredi ponašanje policijskih službenika u određenim situacijama, c) unaprijedi zaštitu ljudskih prava i sloboda kroz kolektivnu i pojedinačnu odgovornost u prmeni prava i d) promovise dobre odnose policije i građana, efikasnu saradnju sa drugim agencijama, lokalnim zajednicama i nevladinim organizacijama“.

Rad policije u zajednici u Bosni i Hercegovini – Priručnik

Rad policije u zajednici predstavlja savremeni način rada policije integriranog u društvo. On, također, zadovoljava principe ljudskih prava i principe pravne države i ima za cilj da, u smislu pružanja usluga, stvara sigurnost i osjećaj sigurnosti, te da jača povjerenje građana u rad policije, predstavlja način razmišljanja i postupanja policajaca, ugrađen je u organizaciju, strukturu, hijerarhiju i u rukovodstvo policije.

Operativni priručnik o partnerstvu policije i zajednice

Integralni je dio *Strategije rada policije u zajednici BiH* i sačinjen je kao doprinos postizanja navedenih ciljeva i kao pomoćno sredstvo policajcima na terenu u provođenju rada policije u zajednici. Priručnik sadrži praktične prijedloge kako bi pomogli policajcima u: analiziranju stanja, animiranju i uključivanju relevantnih osoba, identifikaciji problema u zajednici, pronalaženju i primjeni dugoročnih i održivih rješenja, procjeni uspješnosti projekta.

Godišnji plan Uprave policije

Godišnji plan rada Uprave policije je obavezna smjernica za rad svih organizacionih jedinica Uprave policije, te su u tom smislu iste dužne postupati po odredbama ovog Plana. Osim toga, organizacione jedinice Uprave policije u čijim je nadležnostima sprečavanje i otkrivanje krivičnih djela, te identifikacija i procesuiranje izvršilaca istih, održavanje javnog reda i mira, kontrola i regulisanje saobraćaja, su dužne sačinjavati mjesečne planove rada sa jasno izrađenim zadacima i određenim rokovima za izvršenje istih, a na kraju mjeseca su dužni sačinjavati izvještaje o realizaciji planskih preduzetih aktivnosti sa jasnom odredbom o izvršenju svakog pojedinog zadatka, uz obrazloženje neizvršenja određenog zadatka koji je planiran Planom.

Strategija Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo

Cilj *Strategije Uprave policije* je izgradnja adekvatnog sigurnosnog ambijenta kako bi Kanton Sarajevo postao kvalitetno mjesto za život građana, što će se ostvariti putem prevencije svih oblika kriminalnog ponašanja, povećanja stepena rasvijetljenosti krivičnih djela, smanjenja broja incidenata koji imaju obilježja narušavanja javnog reda i mira, smanjenja viktimizacije, povećanja osjećaja sigurnosti i smanjenja straha od kriminaliteta kod stanovništva, te usvajanja sveobuhvatnog programa sigurnosti javnog saobraćaja, uz konstantno unapređenje odnosa sa zajednicom i jačanje povjerenja građana u rad policije. Cjelokupna Strategija se zasniva na određenim principima koji su ključna vrijednosna osnova postupanja svih službenika Uprave policije: zakonitost, zaštita i poštivanje ljudskih prava i sloboda, integritet i odgovornost, liderstvo i efikasnost.

Vodič za pristup informacijama Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo

Vodič pomaže da se sazna više o tome kako se može pristupiti informacijama koje su u posjedu i pod kontrolom Ministarstva, odnosno pruža odgovore na pitanja: pravo na pristup informacijama, popis informacija koje se mogu zahtijevati, način podnošenja zahtjeva, postupak i vremenski rokovi za obradu zahtjeva, postupak po cjelovitom zahtjevu, troškovi umnožavanja traženih informacija. Sadrži i jedinstveni formular zahtjeva za pristup informacijama.

3.2.2. Zakonska regulativa i podzakonski propisi u funkciji nadzora i kontrole nad radom policije u Kantonu Sarajevo

Rad Uprave policije obezbjeđuje se vanjskim i unutrašnjim mehanizmima nadzora i kontrole. **Vanjski** mehanizmi nadzora i kontrole rada policije su Skupština Kantona Sarajevo i njena tijela, Komisija za sigurnost i Odbor za žalbe javnosti, a **unutrašnji** mehanizmi kontrole su Odjeljenje za unutrašnju kontrolu Jedinice za profesionalne standarde i Odjeljenje za unutrašnji nadzor, koordinaciju i usmjeravanje Sektora uniformisane policije.

3.2.2.1. Skupštinski nadzor nad zakonitošću rada MUP-a i Uprave policije

Prema članu 59. *Zakona o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo* nadzor nad zakonitošću rada Ministarstva i Uprave policije osigurava Skupština Kantona putem **skupštinske i građanske kontrole**.

Način i postupak vršenja skupštinskog nadzora regulisani su članovima 60 – 70.

Skupštinski nadzor nad zakonitošću rada Ministarstva i Uprave policije vrši radno tijelo⁴¹ Skupštine Kantona nadležno za sigurnost. Nadzor se vrši razmatranjem izvještaja i informacija ministra i policijskog komesara, kao i obavljanjem razgovora sa ministrom i policijskim komesarom, a ako se ocijeni potrebnim, može se izvršiti i neposredni uvid u akte i predmete, odnosno dokumentaciju Ministarstva i Uprave policije.

Ad hoc tijelo (član 61)

Radno tijelo Skupštine nadležno za sigurnost može odlučiti da o određenim pitanjima bude provedena istraga i obavljeno saslušanje svjedoka, odnosno drugih osoba, kao i da budu izvedeni drugi dokazi potrebni za utvrđivanje bitnih činjenica. Istragu vrši tijelo koje se formira za svaki konkretni slučaj. Članovi *ad hoc* tijela imenuju se sa liste eksperata iz pojedinih oblasti u skladu sa procedurom koju odredi radno tijelo Skupštine Kantona nadležno za sigurnost. Listu čine policijski službenici, državni službenici, predstavnici sudske vlasti i advokatske komore. Članovi *ad hoc* tijela potpisat će izjavu o čuvanju tajnosti podataka koji im budu dostupni, a Obrazac i tekst izjave sačinjava radno tijelo Skupštine nadležno za sigurnost.

Dostavljanje izvještaja o izvršenom nadzoru Skupštini Kantona (član 62):

Radno tijelo (tj. Komisija za sigurnost) izvještaj o izvršenom nadzoru ili istrazi dostavlja Skupštini Kantona, koja donosi smjernice i daje nalog za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti, te utvrđuje rokove za izvršenje tih zadataka.

Ministarstvo i Uprava policije dužni su postupati prema smjernicama i nalogima Skupštine Kantona i o poduzetim mjerama informisati Skupštinu Kantona u roku od 30 dana od dana prijema tih smjernica ili naloga.

Odbor za žalbe javnosti (član 64)

Odbor za žalbe javnosti⁴² (u daljem tekstu: Odbor) se osniva kao nezavisno tijelo Skupštine Kantona. Odbor imenuje Skupština Kantona na prijedlog Komisije za izbor i imenovanja Skupštine Kantona. Rad Odbora (čl. 65) ima za cilj osigurati objektivno i nepristrasno vođenje postupka u vezi sa izjavljenim žalbama na rad i ponašanje policijskih službenika, čime osigurava zaštitu ljudskih prava i sloboda. Pod žalbama se podrazumijevaju zahtjevi, žalbe, pritužbe ili drugi podnesci koji se odnose na nepravilan rad policijskih službenika. *Odbor je nadležan za obavljanje sljedećih poslova* (čl. 66): a) prima, razmatra, procjenjuje i prosljeđuje žalbe na rad policijskih službenika Uprave policije izjavljenih od građana, pravnih lica i drugih subjekata; b) prati, nadzire predmete i interni postupak koje provodi Jedinica za profesionalne standarde i obavještava građane o ishodu postupka; c) prati i nadgleda izvršenje disciplinskih sankcija izrečenih od nadležnih disciplinskih tijela i provođenje tih disciplinskih sankcija kako bi se osigurala pravičnost i dosljednost, kao i svrha kažnjavanja; d) na osnovu izvještaja Jedinice za profesionalne standarde vodi evidencije i baze podataka o žalbama građana i rezultatima istrage na osnovu kojih je pokrenut disciplinski, prekršajni ili krivični postupak; e) prati i nadgleda je li Jedinica za profesionalne standarde dostavila izvještaj nadležnom tužilaštvu u slučaju kada postoji osnovana sumnja da se radi o krivičnom djelu; f) zahtjeva pokretanje disciplinskog postupka protiv istražitelja Jedinice za profesionalne standarde ili odgovornog voditelja zbog zloupotrebe ili zapostavljanja postupka; g) vrši nadzor nad ostvarivanjem nezavisnosti u radu Jedinice za profesionalne standarde koji se odnosi na pokrenuti interni postupak; h) dostavlja Nezavisnom odboru pritužbe koje se odnose na rad policijskog komesara; i) priprema i podnosi godišnji izvještaj o svom radu Skupštini Kantona; j) obavještava javnost o svom radu; k) donosi poslovnik o svom radu; l) obavlja i druge poslove propisane zakonom i podzakonskim propisima.

Ako se žalba ili pritužba odnosi na državnog službenika ili namještenika ministarstva ili Uprave policije, Odbor prosljeđuje žalbu ili pritužbu ministru ili policijskom komesaru u roku od 15 dana od dana prijema žalbe odnosno pritužbe. Član 67. propisuje da Odbor za žalbe može na zahtjev Jedinice za profesionalne standarde dostaviti svoje mišljenje u konkretnom slučaju, a u skladu sa svojim nadležnostima.

⁴¹Komisija za sigurnost

⁴²Odbor za žalbe javnosti imenovan je Odlukom Skupštine Kantona Sarajevo br:01-05-12365/17 od 28.03.2017.godine („Službene novine Kantona Sarajevo“ broj:13/17), a konstituirajuća sjednica Odbora održana je 20. 04. 2017.godine. *Poslovnik o radu Odbora za žalbe javnosti* donesen je na drugoj sjednici Odbora 04. 05. 2017., a objavljen je u („Službenom listu Kantona Sarajevo“ broj:18/17, od 11. 05. 2017. godine). Izvještaj o radu za 2017.godinu (za period april-decembar) Odbor je podnio Skupštini KS u martu 2018.

Prema članu 68. Odbor će žalbu ili pritužbu izjavljenu na rad policijskog službenika dostaviti Jedinici za profesionalne standarde u roku od 15 dana od dana prijema žalbe, koja će obavijestiti Odbor o svim poduzetim radnjama po dostavljenoj žalbi ili pritužbi nakon provedenog internog postupka. Odbor se imenuje na mandatni period od četiri godine. Članovi odbora iz stava ovog člana mogu biti ponovno izabrani u Odbor, samo jednom uzastopno. Najmanje šest mjeseci prije isteka mandata pokrenut će se procedura za izbor novog Odbora (član 69). Član 70. propisuje uvjete za imenovanje i razrješavanje članova Odbora.

Uputstvo o sadržaju i vršenju skupštinskog nadzora nad zakonitošću rada Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo

Na osnovu člana 63, a u vezi sa čl. 60. i 61. Zakona o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 1/16), uz saglasnost Zakonodavno-pravne komisije Skupštine Kantona Sarajevo, broj 01-05-21032-5/16 od 13. 06. 2016. godine, *Komisija za sigurnost* Skupštine Kantona Sarajevo je donijela Uputstvo o sadržaju i vršenju skupštinskog nadzora nad zakonitošću rada Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo. Ovim uputstvom uređuju se: sadržaj, način i postupak vršenja nadzora nad zakonitošću rada Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo i Uprave policije, pripreme za vršenje nadzora, te podnošenje izvještaja o izvršenom nadzoru. Poslove nadzora vrši radno tijelo Skupštine Kantona Sarajevo nadležno za sigurnost, u skladu sa odredbama člana 60. i 61. Zakona o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo.

Formiranje ad hoc tijela.

Ako radno tijelo, nakon ukazane potrebe i činjenica, smatra da nije moguće utvrditi pravilno i potpuno činjenično stanje na osnovu kojih bi riješili pitanje iz svoje nadležnosti, može odlučiti da o određenim pitanjima bude provedena istraga i obavljeno saslušanje svjedoka, odnosno drugih osoba, kao i da budu izvedeni drugi dokazi potrebni za utvrđivanje bitnih činjenica. Istragu vrši *ad hoc tijelo* koje se formira za svaki konkretni slučaj, a članovi *ad hoc* tijela se imenuju sa Liste eksperata iz pojedinih oblasti koju odredi radno tijelo nadležno za sigurnost. Po okončanom nadzoru i na osnovu zapisnika, *ad hoc* tijelo donosi prijedlog mjera o konkretnom slučaju i dostavlja ga nadležnom radnom tijelu koja ga je imenovala, na razmatranje. Radno tijelo razmatra izvještaj *ad hoc* tijela i prosljeđuje ga Skupštini Kantona Sarajevo, radi informisanja.

3.2.2.2. Unutrašnji mehanizmi nadzora i kontrole nad radom policije

Provode ih Odjeljenje za unutrašnju kontrolu Jedinice za profesionalne standarde i Odjeljenje za unutrašnji nadzor, koordinaciju i usmjeravanje Sektora uniformisane policije, shodno odredbama poglavlja VIII (članovi 105 - 118) *Zakona o policijskim službenicima Kantona Sarajevo* (ZPSKS) i u skladu sa Pravilnikom o disciplinskoj odgovornosti policijskih službenika Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo.

Disciplinska odgovornost policijskog službenika regulisana je članom 105. ZPSKS

Krivična odgovornost za krivično djelo ne isključuje disciplinsku odgovornost policijskog službenika ukoliko je učinjenje krivičnog djela također i povreda službene dužnosti. Oslobođanje od krivične odgovornosti ne podrazumijeva istovremeno i oslobođanje od disciplinske odgovornosti.

Disciplinski postupak, kao poseban postupak, detaljnije propisuje ministar podzakonskim aktom na prijedlog policijskog komesara. Disciplinski postupak mora biti pravedan i transparentan. *Tokom disciplinskog postupka policijski službenik uživa sljedeća prava:*

- a) pravo da bude pravovremeno obaviješten o optužbi za povredu službene dužnosti i o dokazima, kao i pravo da pisano dogovori na optužbu ili da se njegova usmena izjava zapiše;
- b) pravo na pravedno i javno saslušanje u razumnom roku od organa utvrđenih ovim zakonom. Javnost može biti isključena sa saslušanja ako zahtijevaju interesi morala, javnog reda i državne sigurnosti demokratskog društva, ili ako je to u interesu maloljetnika ili zaštite privatnog života, ili javnost može biti isključena do neophodne mjere u posebnim okolnostima kad bi javno saslušanje ometalo interese pravičnosti prema mišljenju organa utvrđenih ovim zakonom;
- c) pravo na nedavanje iskaza protiv sebe, pravo da se od optužbe brani sam ili uz stručnu pomoć advokata kojeg sam izabere te pravo prisustvovanja svakom saslušanju u postupku;
- d) pravo na javno izricanje odluke;
- e) pravo na podnošenje žalbe na odluku o disciplinskoj odgovornosti.

Lakše povrede službene dužnosti definisane su članom 106. ZPSKS.

Teže povrede službene dužnosti definisane članom su članom 107. ZPSKS.

Osnove i način za pokretanje internog postupka (čl. 108. ZPSKS)

Interni postupak zbog povrede službene dužnosti pokreće se po osnovu: a) pritužbe građanina; b) zahtjeva jednog ili više zaposlenih u policijskom organu; c) zahtjeva neposredno nadređenog policijskog službenika; ili d) zahtjeva predsjedavajućeg Ureda za pritužbe javnosti pri ministarstvu. *Interni postupak vodi* organizaciona jedinica nadležna za unutrašnju kontrolu. Svako ko primi informaciju ili pritužbu na policijskog službenika proslijedit će tu informaciju ili pritužbu organizacionoj jedinici nadležnoj za unutrašnju kontrolu u roku od 24 sata. Interni postupak za lakše povrede službene dužnosti mora se završiti u roku od 30 dana

od dana prijave organizacionoj jedinici nadležnoj za unutrašnju kontrolu, a za *teže* povrede mora se završiti u roku od *tri mjeseca* od dana prijave organizacionoj jedinici nadležnoj za unutrašnju kontrolu, a može se produžiti za još dva mjeseca u zavisnosti od složenosti slučaja.

Izricanje disciplinske sankcije (čl. 109. ZPSKS)

Disciplinske sankcije za *lakše* povrede službene dužnosti *izriče policijski komesar* ili *neposredni rukovoditelj kojeg on ovlasti* nakon provedenog internog postupka. Disciplinske sankcije za *teže* povrede službene dužnosti *izriče disciplinska komisija* nakon provedenog disciplinskog postupka. Odluka o disciplinskoj odgovornosti dostavlja se policijskom službeniku.

Organi disciplinskog postupka (čl. 110. ZPSKS)

Organi disciplinskog postupka su *disciplinska komisija* i *disciplinski tužilac*. *Disciplinsku komisiju uspostavlja policijski komesar*, a članovi su predsjedavajući, dva člana i isti broj zamjenika članova. Dva člana i jedan zamjenik moraju imati čin višeg inspektora ili viši čin, a drugi član i drugi zamjenik moraju biti državni službenici. Najmanje jedan član disciplinske komisije mora biti diplomirani pravnik. Predsjedavajući disciplinske komisije je policijski službenik najvišeg čina. *Disciplinskog tužioca* i njegovog zamjenika *imenuje policijski komesar*.

Pokretanje disciplinskog postupka (čl. 111. ZPSKS)

Za *teže* povrede službene dužnosti organizaciona jedinica nadležna za unutrašnju kontrolu u roku od *sedam* dana nakon provedenog internog postupka iz člana 108. ovog zakona dostavlja *disciplinskom tužiocu inicijativu za pokretanje* disciplinskog postupka, nakon čega disciplinski tužilac podnosi zahtjev za pokretanje disciplinskog postupka. *Disciplinska komisija odlukom pokreće* disciplinski postupak u roku od *sedam dana* od dana prijema zahtjeva disciplinskog tužioca. Zahtjev i odluka o pokretanju disciplinskog postupka zbog *teže* povrede službene dužnosti dostavlja se policijskom službeniku.

Disciplinska komisija donosi odluku o disciplinskoj odgovornosti *u roku od 90 dana* nakon prijema zahtjeva.

Disciplinske sankcije (čl. 112. ZPSKS)

Za *lakše* povrede službene dužnosti propisane u članu 106. ovog zakona mogu se izreći sljedeće disciplinske sankcije: a) pismena opomena, b) novčana kazna u iznosu od 15% jedne osnovne mjesečne plaće policijskog službenika. Za *teže* povrede službene dužnosti propisane u članu 107. ovog zakona mogu se izreći sljedeće disciplinske sankcije: a) novčana kazna, b) obustavljanje unapređenja u viši čin, c) prekid radnog odnosa.

Policijski službenik ima pravo žalbe na odluku o disciplinskoj odgovornosti (čl.113).

Član 114. definiše razloge za suspenziju policijskih službenika i vremensko trajanje suspenzije i mogućnost žalbe na suspenziju. Isplata plaće tokom suspenzije regulisana je članom 115.

Vrijeme trajanja internog postupka i donošenje odluke o sankciji (čl. 116)

60 dana od dana kada je povreda prijavljena organizacionoj jedinici nadležnoj za unutrašnju kontrolu u slučaju *lakše povrede* službene dužnosti; u roku od *devet mjeseci* za *teže povrede*; kada se protiv policijskog službenika vodi krivična istraga pokreće se disciplinski postupak i prekida se do okončanja krivičnog postupka ili do okončanja krivične istrage.

Zastarjelost postupka i brisanje disciplinskih sankcija (čl. 117. ZPSKS)

Vođenje postupka zastarijeva: zbog lakše povrede službene dužnosti *zastarijeva u roku od tri mjeseca* od dana saznanja za izvršenu povredu službene dužnosti i učinioca, a najduže u roku od šest mjeseci od dana izvršenja povrede; *zbog teže povrede* službene dužnosti u roku od *šest mjeseci* od dana saznanja za izvršenu povredu i učinioca, a *najduže u roku od godine* dana od dana izvršenja povrede. *Izvršenje disciplinske sankcije* zastarijeva za lakšu povredu službene dužnosti u roku od *tri mjeseca*, a za *težu povredu* službene dužnosti u roku od *šest mjeseci*, računajući od pravomoćnosti rješenja kojim je disciplinska sankcija izrečena.

Brisanje izrečene sankcije iz evidencije, u slučaju ako policijski službenik ne učini novu povredu službene dužnosti u roku od dvije godine od dana pravosnažnosti rješenja kojim mu je izrečena disciplinska sankcija za *lakšu povredu*, u roku od *pet godina* za *težu povredu*.

Član 118. ZPSKS propisuje obavezu vođenja evidencije: „Policijski organ vodi evidenciju o disciplinskim sankcijama izrečenim policijskim službenicima. Kopija odluke o disciplinskoj odgovornosti i odluka o brisanju disciplinske sankcije ulaže se u osobni dosje policijskog službenika“.

U demokratskim zemljama Unutrašnja kontrola se smatra najznačajnijim kontrolnim mehanizmom na nivou same policije. Odjeljenje za unutrašnju kontrolu rada policije raspolaže ovlašćenjima i za represivno i za preventivno djelovanje i sprovodi mjere preventivnog karaktera kroz redovne kontrole nad radom organizacionih jedinica Uprave policije, vršeći kontrolu zakonitosti primjene policijskih ovlašćenja, praćenjem i analiziranjem problematike učestalosti pritužbi na rad policijskih službenika i, s tim u vezi, djeluje instruktivno i ukazuje na problematiku koja prati rad i postupanje policijskih službenika. Takođe, vrši analizu i ocjenu stanja u pojedinim organizacionim strukturama Uprave policije, daje instrukcije sa ciljem otklanjanja nedostataka i što boljeg funkcionisanja sistema u kojem policija treba da bude servis građana, ali i da zadrži preventivno-represivnu ulogu u okvirima i na način propisan odgovarajućim zakonima i podzakonskim propisima.

IV. Istraživanje o radu policije u Kantonu Sarajevo

4.1. Analiza statističkih podataka o (ne)zakonitosti rada policijskih službenika

U provođenju kontrole nad radom policijskih službenika značajan doprinos daju osobe koje se MUP-a obraćaju pritužbama na rad policijskih službenika, što zahtijeva provjeru njihovih navoda. Rješavanje pritužbi ima za cilj da nezakonitih i neprofesionalnih radnji od strane policijskih službenika bude što manje, a da ostvarenje i zaštita prava i sloboda građana budu na što većem nivou.

4.1.1. Podaci Uprave policije MUP-a KS o pritužbama na rad policijskih službenika

Imajući u vidu da se razdoblje od barem pet godina (Zelenika 2000, u Datzer 2013: 82), u društvenim istraživanjima smatra sasvim dovoljnim da se pojave koje su predmetom istraživanja obuhvate i istraže u prihvatljivoj mjeri, to je istraživanja zvaničnih statističkih pokazatelja o (ne)zakonitosti rada policije, odnosno podnesenim prijavama na rad policijskih službenika u Kantonu Sarajevo obuhvatilo period od 2012. do 2017. godine. Prezentirani statistički podaci (Tabela 1) preuzeti su iz Izvještaja o radu Uprave policije MUP-a KS za period od 2012. do 2017. godine⁴³.

U skladu s članom 35. Pravilnika o radu Jedinice za profesionalne standarde u MUP-a KS, izvještaj o sprovedenoj unutrašnjoj istrazi sadrži ocjenu o navodima podnesene prijave. Ocjene mogu biti: *Osnovana* – utvrđene činjenice sadrže određene tvrdnje o nepropisnom ponašanju policijskih službenika i osnovano se cijeni da takvo ponašanje nije prikladno i nije u skladu sa standardima ponašanja i propisima Ministarstva i da postoji osnov sumnje da je službenik počinio povredu službene dužnosti; *Neosnovana* – činjenice ukazuju da su tvrdnje o nepropisnom ponašanju policijskog službenika netačne i da radnje ne predstavljaju nedopušteno ili nedolično ponašanje ili nedopilno ponašanje i da nema osnova semnje da je počinjena bilo koja povreda radne dužnosti; *Bez dovoljno dokaza* – u istrazi je utvrđeno da ne postoji dovoljno činjenica na osnovu kojih bi se moglo utvrditi ili odbaciti ono što se policijskom službeniku stavlja na teret; *Oslobađajuća* – činjenice ukazuju na to da su navodi i tvrdnje o ponašanjima i radnjama policijskih službenika tačni, ali da su bil zakoniti, opravdani i u skladu s propisima; *Obustava* – tokom unutrašnje istrage utvrđene su okolnosti koje ukazuju da je nastupila zastara za pokretanje i vođenje disciplinskog postupka, tako da nema svrhe provoditi mjere i radnje u toku unutrašnje istrage; *Odustanak od žalbe* – tokom unutrašnje istrage podnosilac žalbe svojevolumno je odustao od žalbe (potpisao izjavu, dostavio pismo i slično), a činjenice ne ukazuju da je žalba osnovana.

⁴³ Izvještaji dostupni na: <http://mup.ks.gov.ba/organizacija/izvjestajoradu> Pristup: 21. 07. 2018.

Tabela 1. Statistički podaci o predstavkama na rad policijskih službenika KS, sprovedenim istragama i rezultatima unutrašnjih istraga

				Rezultati unutrašnjih istraga					
	Broj predst-avki	Nema osnova za sprovođenje unutrašnje Istrage	Sprovedena unutrašnja istraga	Okončanih istraga	Bez dovo-ljno dokaza	Neos-novane	Oсно-vane	Stranka odusta-la od žalbe	Obu-stava zbog zastare
2012.	353	240	107 + 14 iz ranjeg perioda= 121	109	42	33	28	6	1
2013.	394	285	103 + 12 iz ranijeg perioda=115	98	39	25	25	9	
2014.	341	248	83 + 17 iz ranijeg perioda=100	67	22	11	26	9	1
2015.	292	201	91+ 34 iz ranijeg perioda=135	108	32	25	17	11	21
2016.	325	207	114 + 16 iz ranijeg perioda=136	115	50	21	31	9	
2017.	386	75 (+ za 191 potrebne dodatne provjere)	148	114	41	30	36	2 + 1 osloba-đajuća	4

Izvor: Izvještaji o radu Uprave policije MUP-a KS za period od 2012. do 2017. godine.

Najveći broj prijava na rad policijskih službenika podneseno je u 2013. godini (394), potom u 2017. (386), a najmanji u 2015. godini (292). Za približno dvije trećine podnesaka u svakoj od navedenih godina ocijenjeno je da su neosnovane, odnosno zaključeno je da nema osnova za provođenje unutrašnje istrage. Tako je u 2013. godini, od ukupno 386 prijava, 285 ocijenjeno kao neosnovano, a u 2017. godini 75 od ukupno 386 podnesenih prijava. Evidentno je da se najveći broj okončanih istraga zaključio ocjenom kao *neosnovane* i *bez dovoljno dokaza*, a vrlo mali broj kao *osnovane*. Najveći broj sprovedenih unutrašnjih istraga je u 2017. godini (148), kao i najveći broj za koje je unutrašnja kontrola ocijenila, nakon provedene istrage da su osnovane (36). Evidentno je i da se Interna kontrola ne pridržava vremenskih rokova definisanih ZPSK što rezultira zastarom postupka, a što ukazuje i na mogućnost namjernog odugovlačenja postupka s ciljem oslobađanja policijskih službenika od odgovornosti i sankcija. Tako je samo u 2015. godini u 21 slučaju obustavljen postupak zbog zastare. Navedeno ukazuje na potrebu izmjene postojećih zakonskih odrednica u smislu produženje rokova za zastaru postupka, a što bi omogućilo obavezan završetak postupka, bez obzira na ishod.

U analiziranim izvještajima **nema podataka:**

- Na osnovu čijih prijava je pokrenut interni postupak zbog povrede službene dužnosti policijskih službenika (regulisano članom 108. ZPSKS);
- Za koje vrste povreda službene dužnosti su podnesene prijave (definisano čl. 106. i 107 ZPSKS);
- Iz kojih sektora su policijski službenici za koje su podnesene predstavke;
- Iz kojih policijskih uprava i policijskih stanica su policijski službenici protiv kojih su podnesene prijave;
- O broju i načinu sankcioniranih policijskih službenika.

Nedostajući podaci bi vrlo efektivno i poticajno uticali na policijske službenike u smislu poštivanja zakonitosti u radu i smanjenju zloupotrebe službenih ovlaštenja te ih je potrebno prazentirati javnosti, a što bi u perspektivi doprinijelo transparentnosti rada i jačanju povjerenja javnosti u rad policije.

Prema rezultatima istraživanja Centra za sigurnosne studije (detaljno u: Hadžović 2017) Institucija Ombudsmena je u toku 2016. godine, zaprimila ukupno 138 žalbi na ponašanje policijskih službenika, što je blago povećanje u odnosu na 2015. godinu, kada ih je bilo 135. Najveći broj žalbi, kao i u proteklim godinama, dolazi od građana koji imaju nepovjerenje u mehanizme unutrašnje kontrole policijskih agencija u BiH, a koji se odnose na postupanja policijskih službenika. Razlog je, prije svega, to što postupke koje unutrašnja kontrola provodi, građani često smatraju neobjektivnim i neučinkovitim, jer u najvećem broju slučajeva, unutrašnja kontrola ocijeni pritužbe građana neosnovanim te ih obavijesti o provedenoj unutrašnjoj istrazi aktom na koji nije moguće uložiti pravni lijek. Značajan broj zaprimljenih žalbi dolazi i od policijskih službenika koji se Instituciji ombudsmena obraćaju najčešće zbog povrede prava iz radnog odnosa, neosnovanog vođenja disciplinskih postupaka, oduzimanja čina, diskriminacije, načina obračunavanja posebnog staža, korištenja neplaćenog odsustva itd. Izvještaj o rezultatima aktivnosti Ombudsmena za 2016. pokazuje da se preporuke izdate od Ombudsmena za ljudska prava u vezi sa zaprimljenim žalbama, uglavnom ponavljaju za iste institucije odnosno entitetske i kantonalne MUP-ove i Policiju Brčko Distrikta BiH. Njima se kao i u 2015. godini, ukazuje na potrebu da unaprijede nezavisnost unutrašnje kontrole rada policijskih službenika, preispitaju nezavisnost organa kontrole policijskih službenika, osiguraju dvostепенost u postupcima vođenim po pritužbama građana na postupanje policijskih službenika te da osiguraju kontinuiranu edukaciju policijskih službenika.

4.1.2. Podaci Odbora za žalbe javnosti

Kao što je već naprijed napisano, Odbor za žalbe javnosti je neovisno tijelo Skupštine Kantona Sarajevo, i obavlja poslove nadzora nad radom policije KS, u skladu s odredbama Zakona o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo i Poslovnika o radu odbora za žalbe javnosti, s ciljem osiguranja objektivnog i nepristrasnog vođenje postupka u vezi sa izjavljenim žalbama na rad i ponašanje policijskih službenika, čime se osigurava zaštita ljudskih prava i sloboda. Izvještaj o radu za 2017. godinu (za period april-decembar) Odbor je podnio Skupštini KS u martu 2018. godine.⁴⁴ Za razliku od prethodno prezentiranih statističkih podataka navedenih u Izvještajima o radu Uprave policije, u Izvještaju o radu Odbora za žalbe javnosti statistički podaci su prikazani vrlo decidno i detaljno te su tako u daljnjem tekstu i navedeni.

Prema navodima u Izvještaju, građani, pravna lica i drugi subjekti su se žalili zbog nezakonitog, nepravilnog i neprofesionalnog ponašanja i odnosa policijskih službenika. „Najčešće žalbe su se odnosile na neprofesionalno ponašanje policijskih službenika prilikom kontrole i regulisanja saobraćaja, te drugih poslova u oblasti saobraćaja utvrđenih zakonom, ističući da su policijski službenici bili neprofesionalni (grubi, bahati, nekulturni, da nisu bili odjeveni u kompletnu oprmu, da su nepotrebno komentarisali, da nisu pozdravljali, da su izbjegavali predstaviti se i slično)“. (...) „Manji broj žalbi se odnosio na propuste u odnosu na profesionalni odgovor policijskih službenika na izvršene prekršaje ili krivična djela, na nedovoljno preduzimanje preventivnih, a posebno operativnih mjera na sprečavanju i otkrivanju krivičnih djela i njihovih počinitelaca, na nezakonitu primjenu sredstava prinude, posebno fizičke sile, kao i na postupke i radnje policijskih službenika u toku i van radnog vremena kojima se narušava ugled policijskog organa“.

Tokom izvještajnog perioda (april-decembar 2017) Odbor je razmatrao ukupno 278 žalbi.

Po izjavljenim žalbama je:

a. Provedeno obligatornih unutrašnjih istraga	96
b. Izvršenih provjera i prikupljene dokumentacije.....	115
c. Pripojeno ranijem spisu.....	12
d. Utvrđena nenadležnost Odbora.....	13
e. Nema osnova za provođenje istrage (bez vršenja provjere).....	25
f. U toku vršenje provjera.....	2

Nakon izvršenih provjera i prikupljene dokumentacije Odbor je odlučio:

a. Otvorenjem unutrašnje istrage.....	15
b. Nema osnova za vođenje unutrašnje istrage.....	91
c. Oglasio se nenadležnim	9

⁴⁴Izvještaj dostupan na: <http://skupstina.ks.gov.ba/izvjestaj-o-radu-odbora-za-zalbe-javnosti-za-2017godinu>
Pristup: 21. 07. 2018.

Ukupno vođeno istraga.....	131
a. Obligatorne istrage.....	96
b. Provedene istrage poslije provjera.....	15
c. Istrage iz ranijeg perioda.....	20
Okončano istraga.....	96
Od toga:	
a. Osnovane.....	24
b. Neosnovane.....	22
c. Bez dovoljno dokaza.....	34
d. Oslobođajuće.....	5
e. Obustava.....	7
f. Odustanak od žalbe	4
U toku istraga.....	35
U toku vršenje provjera.....	26
Broj istraga u kojima su utvrđeni elementi krivičnog djela	15
a. Okončanih.....	9
a-a. Osnovanih	3
a-b. Neosnovanih.....	1
a-c. Bez dovoljno dokaza.....	4
a-d. Obustava.....	1
b. U toku	6
Broj prijava sa elementima koruptivnog ponašanja.....	8
a. Okončanih.....	4
a-a bez dovoljno dokaza.....	3
a-b osnovanih.....	1
b. U toku.....	4

U Izvještaju je neveden i pregled težih i lakših povreda službene dužnosti.

a. Teže povrede službene dužnosti

Tokom izvještajnog perioda postoji osnov sumnje da je 21 službenik počinio 30 težih povreda službene dužnosti iz člana 107, stav 1. Zakona o policijskim službenicima KS, i to:

- Po osnovu 4 predstavke 6 policijskih službenika, tačka a): neizvršavanje, nesavjesno, neblagovremeno ili nepažljivo izvršavanje službenih zadataka; -Po osnovu 2 predstavke 2 policijska službenika, tačka i): ponašanje koje narušava ugled policijskog organa; - Po osnovu 1 predstavke 1 policijski službenik, tačka e): neovlašteno korišćenje sredstava povjerenih radi izvršavanja zadataka i dužnosti; -Po osnovu 4 predstavke 7 policijskih službenika: tačka a): neizvršavanje, nesavjesno, neblagovremeno ili nepažljivo izvršavanje službenih zadataka i tačka i): ponašanje koje narušava ugled policijskog organa, ZPSKS. -Po osnovu jedne predstavke 1 policijski službenik, tačka i): ponašanje koje narušava ugled policijskog organa i tačka u): zloupotreba službenog položaja; - Po osnovu jedne predstavke 1 policijski službenik, tačka t): upotreba sile u suprotnosti sa ZPSKA; -Po osnovu jedne 2 policijska službenika,

tačka t): upotreba sile u suprotnosti sa ZPSKA i tačka i): ponašanje koje narušava ugled policijskog organa; -Po osnovu jedne predstavke 1 policijski službenik, tačka p): narušavanje javnog reda i mira, posebno nepristojnim i grubim ponašanjem, tučom na javnom mjestu ili bilo kojom drugom radnjom kojom se narušava javni red i tom radnjom narušava ugled policijskog organa, bez obzira na vrijeme i mjesto događaja.

b. Teže povrede službene dužnosti sa elementima krivičnih djela

-Po osnovu jedne predstavke 1 policijski službenik, tačka i): ponašanje koje narušava ugled policijskog organa i tačka u): zloupotreba službenog položaja, ZPSKS; -Po osnovu jedne predstavke 1 policijski službenik, tačka t): upotreba sile u suprotnosti sa ZPSKS. -Po osnovu jedne predstavke 2 policijska službenika tačka a): neizvršavanje, nesavjesno, neblagovremeno ili nepažljivo izvršavanje službenih zadataka i tačka i): ponašanje koje narušava ugled policijskog organa, ZPSKS.

c. Lakše povrede službene dužnosti

Tokom izvještajnog perioda postoji osnov sumnje da je 9 policijskih službenika počinilo 10 lakših povreda službene dužnosti iz člana 106 stav 1. Zakona o policijskim službenicima KS:

- Po osnovu 4 predstavke 7 policijskih službenika, tačka g): neizvršavanje, nesvjesno, neblagovremeno ili nepažljivo izvršavanje službenih zadataka bez težih posljedica, ZPSKS;

- Po osnovu jedne predstavke 1 policijski službenik, tačka h): nepoduzimanje ili nedovoljno poduzimanje mjera u okviru vlastitih dužnosti neophodnih za osiguranje objekata, osoba i povjerenih sredstava i stvari ukoliko nije nastupila teža posljedica; -Po osnovu jedne predstavke 1 policijski službenik, tačka a): nenošenje ili neptopisno nošenje uniforme, naoružanja ili opreme i tačka h): nepoduzimanje ili nedovoljno poduzimanje mjera u okviru vlastitih dužnosti neophodnih za osiguranje objekata, osoba i povjerenih sredstava i stvari, ukoliko nije nastupila teža posljedica.

Izvještaji koji su okončani ocjenom OSNOVANA dostavljeni su policijskom komesaru ili disciplinskom tužiocu Uprave policije MUP-a KS ovisno o tome da li su unutrašnjom istragom pribavljeni dokazi o učinjenoj lakšoj ili težoj povredi službene dužnosti. Na osnovu podnesenih izvještaja o unutrašnjim istragama u kojima su pribavljeni dokazi i potvrđeni osnovi sumnje da je počinjena jedna ili više težih povreda radne dužnosti, disciplinski tužilac podnosi zahtjev za pokretanje disciplinskog postupka pred Disciplinskom komisijom Uprave policije MUP-a KS. Neophodno je naglasiti da se disciplinski postupak vodi u načelu po pravilima krivičnog postupka gdje je teret dokazivanja na disciplinskom tužiocu, iz kojih razloga je veliki broj unutrašnjih istraga okončan ocjenom „bez dovoljno dokaza“. To su istrage u kojima ne nije moglo prikupiti minimum dokaza na osnovu kojih bi se potvrdilo ili odbacilo ono što se žalbom stavlja na teret policijskom službeniku. U pravilu to su žalbe koje

su rezultat nezadovoljstva podnosilaca žalbi ponašanjem policijskih službenika, a da se pri tome nisu mogli pribaviti nikakvi materijalni dokazi ili doka saslušanja nepristrasnog svjedoka. Takve istrage su okončane bez mogućnosti dostavljanja izvještaja policijskom komesaru ili disciplinskom tužiocu, bez obzira što se često sticao utisak sa su prijavljene radnje ili ponašanja policijskih službenika predstavljala povredu radne dužnosti. U ovakvim postupcima kada je to imalo minimum razloga i smisla, od strane Odbora za žalbe javnosti su nalagane dodatne provjere i radnje u istragama, kako bi se pokušali pribaviti dokazi o postojanju povrede radne dužnosti.

U Izvještaju je naglašeno da je Odbor, kao nadzorno tijelo, ostvario korektnu saradnju sa Jedinicom za profesionalne standarde UP MUP-a KS, a posebno sa Odjeljenjem za unutrašnju kontrolu, koje je u sastavu Jedinice za profesionalne standarde. Sve upućene žalbe su bile predmetom obrade od strane Odjeljenja za unutrašnju kontrolu. Uz saglasnost Odbora vršene su odgovarajuće provjere po prispjelim žalbama, vođene unutrašnje istrage, te zatvarane govarajućim ocjenama u skladu sa članom 35. Pravilnika o radu Jedinice za profesionalne standarde MUP-a KS. Odbor je imao nesmetane mogućnosti nadzora nad unutrašnjim istragama te kooperativnost i transparentnost u radu Odjeljenja za unutrašnju kontrolu i Jedinice za profesionalne standarde, u odnosu na Odbor, nije se dovodila u pitanje.

U nadležnosti Odbora je, između ostalog, i da prati i nadgleda izvršenje disciplinskih sankcija izrečenih od strane nadležnih disciplinskih tijela, kako bo se osigurala pravičnost, dosljednost i svrha kažnjavanja.

U toku izvještajnog perioda Odbor je **uočio i određene probleme** u realizaciji poslova iz svoje nadležnosti kao i druge probleme za koje smatra da se trebaju rješavati u narednom periodu:

- Neki disciplinski postupci su obustavljeni zbog kratkih rokova zastare, posebno roka u kome se mora okončati disciplinski postupak (9 mjeseci od dana kada je povreda prijavljena organizacionoj jedinici nadležnoj za unutrašnju kontrolu). Imajući u vidu da vođenje postupka zbog teže povrede službene dužnosti zastarijeva u roku od šest mjeseci od dana saznanja za izvršenu povredu i učinioca, a najduže u roku od godinu dana od dana izvršenje povrede (apsolutni rok), Odbor je mišljenja da bi bilo svrsishodno *produžiti ove zakonske rokove*, bez obzira što disciplinski postupak ima karakter hitnog postupka;

- Odbor prati i nadgleda da li Jedinica za profesionalne standarde dostavlja izvještaj nadležnom tužilaštvu u slučaju kada postoje osnovi sumnje da se radi o krivičnom djelu počinjenom od strane policijskog službenika. Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji MUP-a Kantona Sarajevo takva nadležnost je data Sektoru kriminalističke policije, te je potrebno *uskладiti odredbe navedenog Pravilnika sa Zakonom*, uz istovremeno

kadrovsko jačanje Jedinice za profesionalne standarde, odnosno Odjeljenja za Unutrašnju kontrolu;

- Veliki broj žalbi građana na neprofesionalno, nezakonito i nepravilno postupanje policijskih službenika ukazuje na izostanak odgovarajuće obuke policijskih službenika u nekim segmentima nadležnog postupanja;

- Također, učestale žalbe građana na grubo, bahato, nekulturno i netolerantno ponašanje policijskih službenika pokazatelji su nedovoljnog poznavanja odredbi Policijskog etičkog kodeksa za policijske službenike Urave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, ili čak i svjesnog nepoštivanja njegovih pojedinih odredbi.

4.1.3. Podaci Odjeljenja za unutrašnju kontrolu i Sektora kriminalističke policije MUP-a KS o koruptivnim ponašanjima policijskih službenika

S obzirom da u godišnjim Izvještajima o radu Uprave policije MUP-a KS za period 2012. do 2017. godine nisu decidno navedeni statistički podaci o koruptivnim ponašanjima policijskih službenika to smo, shodno Zakonu o slobodi pristupa informacijama u F BiH, pismeno (dana 26. 07. 2018. g.) zatražili sljedeće podatke od Uprave policije MUP-a KS:

1. Ukupnom broju, za koruptivna ponašanja prijavljenih policijskih službenika KS.
2. Broju i načinu, za koruptivna ponašanja, provedenih istraga.
3. Broju odbačenih (neosnovanih) prijava.
4. Broju i načinu, za koruptivna ponašanja, procesuiranih policijskih službenika.
5. Broju i načinu, za koruptivna ponašanja, sankcioniranih (kažnjenih) policijskih službenika.

Zahtjevu je udovoljeno i pismeno su dostavljene informacije (Prilog 2).

Prema navodima u odgovoru, u periodu od 2012. godine do kraja 2017. godine Odjeljenje za unutrašnju kontrolu Jedinice za profesionalne standarde Uprave policije MUP-a KS je zaprimilo ukupno 53 žalbe koje imaju obilježje koruptivnog ponašanja prijavljenih policijskih službenika, o čega u: 2012. godini 16 žalbi; 2013. godini 12 žalbi; 2014. godini 6 žalbi; 2015. godini 4 žalbe; 2016. godini 4 žalbe; 2017. godini 11 žalbi. Po prijavama su sprovedene unutrašnje istrage, i sa sadržajem podnesenih predstavljeni upoznat je Sektor kriminalističke policije MUP-a KS. Dostavljeni su i podaci o broju podnesenih izvještaja o izvršenom koruptivnom krivičnom djelu od strane počinitelja – policijskih službenika, vrsti koruptivnog krivičnog djela, broju policijskih službenika protiv kojih je podnesen izvještaj, obustavljenih istraga, te donesenih naredbi o neprovođenju istraga (Tabela 2). Navedeni podaci su dostupni Krivičnom Upisniku Odjeljenja za privredni kriminal, Sektora kriminalističke policije Uprave policije, koje je, shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji, nadležno za postupanje u svim

slučajevima kada postoje osnovi sumnje da je izvršeno neko od krivičnih djela propisanih KZ FBiH u glavi XXXI (krivična djela podmićivanja i krivična djela protiv službene i druge odgovorne funkcije). Krivični upisnik u koji se evidentiraju sva krivična djela iz nadležnosti Uprave policije MUP-a KS, vodi Odjeljenje za analitiku, planiranje i evidencije, Sektora za pravne, kadrovske poslove, edukaciju i analitiku, Uprave policije MUP-a KS.

Tabela 2. Statistički podaci o podnesenim žalbama s obilježjem koruptivnog ponašanja i tužilaštvu podnesenih izvještaja o koruptivnim krivičnim djelima policijskih službenika u KS za period od 2012. do 2017. godine

	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	Ukupno
Broj podnesenih žalbi	16	12	6	4	4	11	53
Podnešeni Izvještaji o učinjenom KD-u za koruptivna KD protiv policijskih službenika	0	2 Izvještaja za 2 KD iz čl.383 ⁴⁵ KZFBiH	1 Izvještaj za KD iz člana 383 i 380 ⁴⁶ KZFBiH	0	0	1 Izvještaj po čl. 380; 1 izvještaj po čl. 340. u vezi čl. 383; 1 izvještaj po čl. 380; 1 izvještaj po čl. 384 ⁴⁷ KZFBiH	
Ukupno podnesenih izvještaja	0	2	1	0	0	4	7
Obustavljene istrage	0	0	0	0	0	0	0
Broj policajaca protiv kojih je podnešen izvještaj nadležnom tužilaštvu	0	3	1	0	0	5	9
Naredbe o neprovođenju istrage	0	1 za jedno KD iz čl.383 i jedno lice	0	0	0	0	1

Izvor: Dostavljeni podaci MUP-a KS (Odjeljenja za unutrašnju kontrolu Jedinice za profesionalne standarde i Sektora kriminalističke policije).

⁴⁵Član 383. Zloupotreba položaja ili ovlaštenja: (1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji koja iskorišćavanjem svog službenog položaja ili ovlaštenja, prekoračivši granice svoje službene ovlasti ili ne obavivši svoje službene dužnosti, pribavi sebi ili drugom kakvu korist, drugome nanese kakvu štetu ili teže povrijedi prava drugog, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina. (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina. (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

⁴⁶Član 380. Primanje dara i drugih oblika koristi: (1) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji, uključujući i stranu službenu osobu, koja zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist, ili koja primi obećanje dara ili kakve koristi, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina. (2) Službena ili odgovorna osoba u Federaciji, uključujući i stranu službenu osobu, koja zahtijeva ili primi dar ili kakvu korist, ili koja primi obećanje dara ili kakve koristi, da u okviru svog ovlaštenja učini što bi morala učiniti ili da ne učini što ne bi smjela učiniti, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina. (3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kaznit će se službena ili odgovorna osoba u Federaciji, uključujući i stranu osobu, koja poslije činjenja ili nečinjenja iz st. 1. i 2. ovog člana, a u vezi s tim zahtijeva ili primi dar ili kakvu drugu korist. (4) Primiti dar ili imovinska korist oduzet će se.

⁴⁷Član 384. Pronevjera u službi: (1) Ko s ciljem da sebi ili drugom pribavi protupravnu imovinsku korist prisvoji novac, vrijednosne papire ili druge pokretne koje su mu povjerene u službi ili uopće na radu u institucijama u Federaciji, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina. (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 10.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina. (3) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi 50.000 KM, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje tri godine.

Analizom dostavljenih statističkih podataka vidimo je broj tužilaštvu podnesenih izvještaja (7 izvještaja protiv 9 policijskih službenika) znatno manji od broja prijava za koruptivna ponašanja policijskih službenika (53). Nedostaju podaci Unutrašnje kontrole na koji način i kojim zaključkom su riješeni slučajevi za koje nisu podneseni izvještaji tužilaštvu, kao i broju i načinu, za korupcijska ponašanja, sankcioniranih (kažnjenih) policijskih službenika.

Poređenjem navedenih podataka sa podacima dostupnim u Izvještajima tužilaštva KS za godine od 2013. do 2017.^{48,49} evidentno je da od ukupnog broja prijavljenih korupcijskih krivičnih djela (748 prijave u periodu od 2013. do 2017. godine) približno 7% (ili 53) su počinili pripadnici policije. Evidentno je, također, da se značajan (najveći) broj prijava, kako protiv policijskih službenika tako i ukupnih prijava za koruptivna djela u KS, završi neprovođenjem istrage, a vrlo mali broj (u odnosu na ukupan broj prijava) je podignutih optužnica i donesenih sudskih osuđujućih odluka za koruptivna krivična djela u KS.

U prilog navedenog svjedoče i podaci Transparency International u BiH^{50,51} prema kojima, u tužilaštvima BiH, trend velikog broja naredbi o nesprovođenju istrage je nastavljen u odnosu na prethodne godine, gdje je 2015. godine 50% (520) prijava riješeno naredbom o nesprovođenju istrage, dok je u 2016. godini taj procenat bio 55% (661). Posebno je zabrinjavajuće da je od ukupnog broja riješenih prijava za korupcijska krivična djela u 2017., njih čak 54,7% (614) riješeno naredbom o nesprovođenju. Najveći pad u broju prijava u radu za krivična djela korupcije je zabilježeno u KT Sarajevo, gdje je smanjen broj prijava za 23% u toku 2017, u odnosu na 2016. godinu.

Datzer i Vujović (2013) su analizirali 89 predmeta (sa 108 optuženih lica) na Općinskom i Kantonalnom sudu u Sarajevu, koji su u razdoblju od 2005. do 2011. godine vođeni za korupcijske delikte. Utvrđeno je da su sudovi u nešto više od polovice slučajeva (N= 60) optužene proglasili krivim za djela koja su im stavljena na teret. U velikom broju slučajeva (87%) u kojima su optuženi proglašeni krivim izricana je uvjetna osuda. Kada je izricana bezuvjetna kazna zatvora, a što je epilog kaznenih postupaka koji su se vodili protiv osam optuženih, najčešće je izricana kazna duljine šest mjeseci. Redovito je izricana kazna u mjeri ravnoj donjoj granici raspona, a u tri (od spomenutih osam slučajeva) kazna je ublažena ispod zakonom propisanoga minimuma. U tek četiri slučaja je izrečena mjera sigurnosti zabrane vršenja poziva, aktivnosti ili funkcije (Datzer i Vujović 2013: 77).

⁴⁸ Detaljno na: <https://kt-sarajevo.pravosudje.ba> Pristup: 22. 07. 2018.

⁴⁹ Izvještaji dostupni na:

<https://kt-sarajevo.pravosudje.ba/vstv/faces/kategorije.jsp?ins=106&modul=4884&kat=4929&kolona=4949> Pristup: 21. 07. 2018.

⁵⁰ Za opširnije vidjeti: <https://ti-bih.org/zabrinjavajuci-trendovi-u-procesuiranju-korupcije-vise-od-dvije-trecine-presudjenih-predmeta-korupcije-okonceno-sa-uslovnim-osudama/> Pristup: 15. 12. 2018.

⁵¹ Detaljno o procesuiranju korupcije vidjeti na Interaktivnoj mapi procesuiranja korupcije u BiH. Dostupno na: www.mapa.ti-bih.org. Pristup: 15. 12. 2018.

4.2. Izvještaji i saopštenja Nezavisnog odbora za izbor i reviziju policijskog komesara

Nezavisni odbor (NO) imenovan je Odlukom o imenovanju Nezavisnog odbora za izbor i reviziju policijskog komesara Skupštine Kantona Sarajevo broj: 01-05-570/14 od 09. 01. 2014. godine. U Nezavisni odbor imenovano je pet predstavnika iz reda građana i *dva predstavnika iz reda Ministarstva unutrašnjih poslova*. U skladu sa odredbama Zakona o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 01/16), Odlukom o izmjeni Odluke o imenovanju Nezavisnog odbora za izbor i reviziju policijskog komesara Skupštine Kantona Sarajevo broj: 01-05-20039/16 od 30. 05. 2016) godine dva predstavnika iz reda Ministarstva unutrašnjih poslova, zamjenjena su sa dva predstavnika iz reda građana, te shodno tome Nezavisni odbor broji sedam predstavnika iz reda građana.

NO obavlja poslove u skladu sa Zakonom o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj:01/16) i Poslovníkom o radu Nezavisnog odbora za izbor i reviziju policijskog komesara ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 22/16).

U nadležnosti Nezavisnog odbora je da: (1) raspisuje i provodi Javni konkurs za imenovanje policijskog komesara; (2) vrši selekciju i predlaže listu kandidata za izbor policijskog komesara Vladi Kantona koju dostavlja posredstvom ministra; (3) prati rad policijskog komesara i o tome izvještava Skupštinu Kantona; (4) predlaže smjenu policijskog komesara Vladi Kantona u skladu sa Zakonom o unutrašnjim poslovima; (5) vodi prvostepeni disciplinski postupak protiv policijskog komesara i izriče disciplinske sankcije; (6) prima, razmatra i postupa po podnesenim žalbama na rad policijskog komesara; (7) usvaja Poslovník o radu Nezavisnog odbora; (8) sačinjava izvještaje o radu Nezavisnog odbora svakih šest mjeseci i dostavlja ih Skupštini Kantona na razmatranje; (9) sačinjava detaljan tromjesečni izvještaj o radu policijskog komesara, koji dostavlja Skupštini Kantona; 10) obavlja i druge poslove za koje je nadležan u skladu sa odredbama ovog zakona; (11) obavlja druge poslove propisane Zakonom o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo, Zakonom o policijskim službenicima Kantona Sarajevo i drugim propisima.

Za potrebe ovog rada prezentirani su samo dijelovi iz Izvještaja o radu za 2016. i 2017. godinu. U vršenju zadataka iz svoje nadležnosti NO je donosio zaključke, sačinjavao informacije, obavijesti za javnost, kao i druge akte iz svoje nadležnosti.

Tokom izvještajnog perioda za 2016. godinu Nezavisni odbor je održao 14 redovnih sjednica i tri hitne sjednice. Policijski Komesar *nije redovno prisustvovao na sjednicama* iako je svaki put uredno pozivan. Rad policijskog komesara (Vahid Čosić) za 2015. godinu, ocijenjen je od strane Nezavisnog odbora *ocjenom zadovoljava*.

⁵²Izvještaji su dostupni na: <http://skupstina.ks.gov.ba> Pristup: 22. 07. 2018.

U periodu januar - juni 2016. godine *nije bilo pritužbi na rad policijskog komesara.*

NO je tokom izvještajnog perioda razmatrao mjesečne izvještaje o radu Uprave policije MUP-a KS. Isti su usvajani jer su prikazivali poboljšanje u stanju kriminaliteta, javnog reda i mira, sigurnosti saobraćaja i dr. u odnosu na prethodne godine. S obzirom da se radilo o statističkim pokazateljima Nezavisni odbor je *insistirao na izmijeni načina pripreme navedenih izvještaja te pravovremenom* informisanju Nezavisnog odbora. Način pripreme navedenih izvještaja *nije izmijenjen* do kraja izvještajnog perioda za 2016. godinu.

U januaru 2016. godine NO konstatuje da je Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo *u izradi*. Iako je zakonska obaveza *došenja* Pravilnika *šest mjeseci od dana donošenja zakona*, navedeni Pravilnik *u toku 2016. godine nije donesen.*

U julu 2016. godine održan je sastanak koji je organizovala Vlada Kantona Sarajevo povodom stanja sigurnosti u Kantonu Sarajevo. Sastanku je između ostalih prisustvovao dio članova Nezavisnog odbora, predstavnika Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, Tužilaštva Kantona Sarajevo. Tužiteljica Kantona Sarajevo *iznijela je niz optužbi koje su se odnosile na nesaradnju od strane policijskog komesara i neprofesionalan rad pojedinih policijskih službenika.*

Policijski komesar *nije pravovremeno informisao* Nezavisni odbor o tekućim događajima u Kantonu Sarajevo, a koji se odnose na postupanja Uprave policije i policijskog komesara o događajima koji remete sigurnosnu situaciju u Kantonu, a o kojima je Odbor redovno saznavao iz sredstava informisanja. *Tražene informacije, dostavljene su Nezavisnom odboru tek nakon upita policijskom komesaru.*

Nakon *tragičnih događaja* od 10.10.2016.godine, koji su rezultirali *smrću dvije studentice*, Edite Malkoč i Selme Agić, dana 12.10. 2016. godine NO je održao hitnu sjednicu na kojoj je bezbjedonosna situacija u Kantonu Sarajevo *ocjenjena kao nezadovoljavajuća*. Ocjenjujući ulogu policijskog komesara Vahida Čosića, u ovim tragičnim dešavanjima, NO je odlučio da će prikupiti dodatne informacije i izvršiti analize, nakon čega će se utvrditi eventualna odgovornost komesara, te preduzeti odgovarajuće mjere o kojima će javnost biti blagovremeno informisana.⁵³

Na sjednici održanoj 02. novembra 2016. godine, NO je razmatrao *Inicijativu za smjenu policijskog komesara* MUP-a Kantona Sarajevo, podnesenu od strane Ministra unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo Sarajevo, i donio **M I Š L J E N J E** da je Inicijativa Ministra *neprihvatljiva* iz razloga što ministar nije dostavio potrebne dokaze koji potkrepljuju činjenicu da policijski komesar ne izvršava poslove iz navedenog člana. Radi obavještanja javnosti kao i radi izbjegavanja svakog nerazumjevanja, poluinformacija, netačnih i nepotpnih

informacija NO odbor je 02.11.2016. godine saopštenjem⁵⁴ obavijestio javnost da je NO na vlastitu inicijativu poduzeo aktivnosti na prikupljanju dodatnih informacija i dokaza, u cilju utvrđivanja eventualne odgovornosti policijskog komesara MUP-a Kantona Sarajevo.

Nezavisni odbor, postupajući kao prvostepeni disciplinski organ, dana 07. 11. 2016. godine vodio je cjelodnevni postupak utvrđivanja disciplinske odgovornosti policijskog komesara Vahida Ćosića. Policijski komesar je oglašen krivim što je dana 21.7. 2016. godine, na 19. sjednici Komisije za sigurnost Skupštine Kantona Sarajevo, na pitanje o razlozima za nedostavljanje traženih informacija u postupku skupštinskog nadzora nad zakonitošću rada Uprave policije MUP-a Kantona Sarajevo u predmetu Dženan Memić, dao netačne podatke i tako počinio povredu službene dužnosti iz člana 52. stav 1. tačka d) Zakona o unutrašnjim poslovima (davanje netačnih podataka koji utiču na donošenje odluke nadležnih organa), pa mu je Nezavisni odbor izrekao disciplinsku sankciju: novčana kazna u iznosu od 30% od osnovne plaće za period od 6 mjeseci. Na rješenje Nezavisnog odbora žalbe su izjavili i disciplinski tužioc i advokati policijskog komesara. Drugostepena disciplinska komisija, odbacila je žalbe kao neosnovane i potvrdila rješenje Nezavisnog odbora.

Nezavisni odbor je, na sjednici održanoj dana 16. 11. 2016. godine, donio Odluku o Prijedlogu za smjenu policijskog komesara Vahida Ćosića i uputio isti Vladi Kantona Sarajevo na daljnje postupanje⁵⁵, o čemu je obavijestio i javnost.⁵⁶ U Saopštenju se, među ostalog navodi: „Izvršenom analizom prikupljene dokumentacije kao i na osnovu informacija sa sjednica Nezavisnog odbora, utvrđeno je da policijski komesar Vahid Ćosić nije provodio mjere nadzora nad Upravom policije, niti primjenom policijskih ovlaštenja. Ustanovljeno je da je davao pogrešne i netačne podatke različitim organima zaduženim za sigurnost i krivično gonjenje počinitelaca krivičnih djela, da je često bio neinformisan o pojedinim aktivnostima u kriznim situacijama, da u nekoliko slučajeva nije tražio provođenje unutrašnje istrage iako su one očigledno bile nužne i jedino moguće, da je posvetio nedovoljnu pažnju provođenju preventivno-represivnih policijskih aktivnosti radi poboljšanja osjećaja sigurnosti građana, te da su planske i organizovane aktivnosti pod rukovodstvom policijskog komesara preduzimane u pojačanom obliku nakon pritiska javnosti. Odlukom većine od 5 za i 2 protiv je usvojena odluka o prijedlogu za smjenu policijskog komesara“.

Vlada Kantona Sarajevo, je na sjednici od 18.11. 2016.godine, prihvatila prijedlog za smjenu

⁵³Vidjeti:http://skupstina.ks.gov.ba/sites/skupstina.ks.gov.ba/files/microsoft_word_-_aopstenje_za_javnost.pdf Pristup: 22. 07. 2018.

⁵⁴ Vidjeti: <http://vlada.ks.gov.ba/aktuelnosti/novosti/saopstenje-za-javnost-nezavisnog-odbora-za-izbor-i> Pristup: 22. 07. 2018.

⁵⁵Dostupno na: <http://skupstina.ks.gov.ba/nezavisni-odbor-podnio-vladi-kantona-sarajevo-prijedlog-za-smjenu-policijskog-komesara-vahida-cosica> Pristup: 23. 07. 2018.

⁵⁶Dostupno na: http://skupstina.ks.gov.ba/sites/skupstina.ks.gov.ba/files/saopstenje_za_javnost.pdf

i smijenila policijskog komesara Vahida Ćosića, te do imenovanja novog policijskog komesara, ovlasila Mevludina Halilovića Načelnika Sektora uniformisane policije da obavlja poslove i zadatke iz nadležnosti policijskog komesara, a kako je to regulisano Zakonom o unutrašnjim poslovima KS.

Nezavisni odbor je u svom Izvještaju o provedenoj proceduri utvrđivanja odgovornosti policijskog komesara Vahida Ćosića koji je dostavljen Skupštini Kantona Sarajevo 29.11. 2016. godine dao preporuku, odnosno sugestiju Vladi Kantona i Skupštini *da po hitnoj proceduri traže izmjene Zakona o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo* na način da se propiše mogućnost da se na konkurs za policijskog komesara mogu prijaviti i kandidati sa činom samostalni inspektor čime bi se omogućilo Nezavisnom odboru da na ovu poziciju odabere što kvalitetniji kandidat.

Nezavisni odbor je 12. 12. 2016. godine održao sjednicu na kojoj je prisustvovao Mevludin Halilović koji obavlja funkciju policijskog komesara. Od strane Nezavisnog odbora *sugerisano mu je da što prije pristupe izradi Prijedloga Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta* u Upravi policije, u skladu sa novim zakonskim rješenjima, te da pokrene proceduru unapređenja policijskih službenika u viši čin u skladu sa raspoloživim upražnjenim pozicijama, *s obzirom da je veći broj pripadnika policije depešom raspoređen na radna mjesta za koja nisu činovani. Konkursi nisu raspisivani više od godinu dana, iako su za to postojale zakonske mogućnosti.*

Izvještaj o radu Nezavisnog odbora za period januar-decembar 2016. godine usvojila je Skupština KS na nastavku rada 27. Sjednice održane dana 13. 04. 2017. godine.⁵⁷

Tokom izvještajnog perioda januar - juni 2017. godine Nezavisni odbor je održao 6 redovnih sjednica i 2 hitne sjednice. Izvještaj NO za januar-juni 2017. godinu usvojen na nastavaku 33. Radne sjednice Skupštine KS održane 09. 10. 2017.godine.⁵⁸

Tokom izvještajnog perioda NO je razmatrao mjesečne izvještaje o radu Uprave policije MUP-a KS i konstatovao da je *Uprava policije MUP-a Kantona Sarajevo u svom radu postigla određena poboljšanja.*

Na 40-oj sjednici Nezavisnog odbora održanoj 17. 01. 2017. godine je razmatrano *pitanje činovanja policijskih službenika i otklanjanja nezakonitosti i nepotizma.* Gospodin Halilović (v.d. Komesara) je obavijestio Nezavisni odbor da i dalje postoji *veliki problem oko činovanja policajaca* koji se vuče već nekoliko godina, te da je isto *vršeno nezakonito putem depeša/rješenja*, te da su to propusti bivšeg komesara. *Raspoređivanje je bilo i mimo činova tako da je i to bilo neispravno.* Naglasio je da je u *vezi činovanja bilo nepotizma i samovolje, od samog formiranja komisija do činovanja, da su pojedinci zaustavljeni u činovanju, dok su drugi (podobni) dobijali činove često i mimo procedura i uslova, da su određene jedinice i*

pojedinci bili povlašteni, pogotovu jedinica specijalne policije, te da se sa tom praksom treba prestati. Također je naglasio da postoji zloupotreba sredstava i opreme od određenih službenika (uglavnom komandnog kadra).

Na 42. sjednici, održanoj 23. 3. 2017. godine NO je donio Odluku o pokretanju postupka odabira i raspisivanju javnog konkursa za izbor policijskog komesara Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, a 08. 05. 2017. godine obavljen je intervju sa kandidatima za radno mjesto Policijskog komesara, o čemu je obavijestio i javnost⁵⁹.

Na 44. sjednici Nezavisnog odbora, održanoj 28. 06. 2017. godine, a nakon saznanja da je Vlada Kantona Sarajevo na prijedlog Ministra MUP-a KS i Uprave policije *usvojila Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta unutar Uprave policije i to bez propisivanje posebne stručne spreme za pojedina radna mjesta*, o tome izdao Saopštenje za javnost⁶⁰. U Saopštenju se, između ostalog navodi: *„Nezavisni odbor je razmatrajući Informaciju o aktivnostima Uprave policije za mjesec april, maj i juni 2017. godine, te posebno Informaciju o statusu donošenja Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Uprave policije, izrazio zabrinutost u pogledu činjenice da u Upravi policije nije propisana posebna stručna sprema za radna mjesta koja po svojoj prirodi najkvalitetnije mogu obavljati osobe sa završenim fakultetom kriminalističke, pravne ili ekonomske struke. Nezavisni odbor smatra da se na taj način umanjuje strateški i sistemski kapacitet Uprave policije da odgovori na sigurnosne izazove u budućnosti“.*

„Tokom izvještajnog perioda Nezavisni odbor je u cjelosti realizirao programske aktivnosti planirane u prvom dijelu 2017. godine i izvršio sve obaveze utvrđene Zakonom o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo i Poslovníkom o radu Nezavisnog odbora. NO je djelovao isključivo na profesionalnim osnovama, ne zastupajući, ne štiteći niti podrivajući interese bilo koje političke stranke, registrirane organizacije ili udruženja ili bilo kojeg naroda ili pojedinca. Nezavisni odbor je o svom radu redovno obavještavao javnost, putem web-portala i sredstava javnog informisanja, te je u cjelosti ispoštovan princip javnosti“ naglašeno je u Izvještaju NO.

Nezavisni odbor, i u 2018. godini naročitu pažnju je posvećivao analizi (ne)zakonitog postupanja u slučaju Dženan Memić o čemu su izvještavali i mediji⁶¹, a redovno, putem saopštenja, NO upoznavao javnost.⁶² Tako je NO na svojoj 6. sjednici održanoj 28. 08. 2018. godine izvršio analizu dokumentacije vezanu za provedene unutrašnje istrage i disciplinske postupke protiv policijskih službenika Uprave policije MUP-a Kantona Sarajevo obuhvaćenih izvještajem *Ad hoc* tijela za vršenje nadzora nad zakonitošću rada MUP-a Kantona Sarajevo u predmetu Dženan Memić i konstatovao da se iz svega navedenog *„može osnovano zaključiti*

da u Upravi policije MUP-a KS vlada atmosfera nekažnjivosti i nezamjeranja. Obesmislen je disciplinski sistem, odnosno sistem odgovornosti policijskih službenika“.

Vezano za prijedlog izmjena i dopuna Zakona o policijskim službenicima Kantona Sarajevo, Nezavisni odbor je izdao Saopštenje za javnost⁶³, u kojem se navodi: „Nezavisni odbor je i ranije, svojim saopštenjima, upoznao javnost o: *neophodnosti propisivanja struke za rad u Upravi policije, izmjeni odredaba o disciplinskom postupku a ne samo pitanje zastare u disciplinskom postupku čija je izmjena također potrebna (jer je evidentno da se uslijed nedorečenosti ili nepotpunog normiranja postojećih odredbi omogućava da se kažnjavaju nepodobni, a oslobađaju podobni od disciplinske odgovornosti)*, usklađivanju Zakonu o policijskim službenicima sa odredbama Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini u *smislu propisivanja adekvatnog akademskog zvanja što sada nije slučaj, a kako je to već prije par godina sugerisalo i Pravobranilaštvo Kantona Sarajevo, te niz drugih prijeko potrebnih izmjena ukoliko se zaista želi poboljšati rad Uprave policije MUP-a Kantona Sarajevo i unaprijediti mehanizmi nadzora i kontrole“.*

⁵⁷v. <http://skupstina.k.s.gov.ba/nastavak-rada-27-radne-sjednice-skupstine-kantona-sarajevo> Pristup:22.07.2018.

⁵⁸ v. <http://skupstina.ks.gov.ba/izvjestaj-o-radu-nezavisnog-odbora-za-period-januar-juni-2017godine>

⁵⁹v. <http://skupstina.ks.gov.ba/saopstenje-za-javnost-nezavisnog-odbora-1> Pristup: 22. 07. 2018.

⁶⁰ v. <http://skupstina.ks.gov.ba/saopstenje-za-javnost-nezavisnog-odbora-2> Pristup: 22. 07. 2018.

⁶¹ Klix.ba 25.8.2018 :“Nezavisni odbor za izbor i reviziju policijskog komesara Skupštine KS saopćio je prošlog mjeseca da su nastupile zastare u pokretanju disciplinskog postupka zbog utvrđenih propusta u radu policijskih službenika u okviru predmeta "Dženan Memić", a 28. augusta će isto tijelo utvrđivati zašto je došlo do zastare i ko je odgovoran“. <https://www.klix.ba/vijesti/bih/ko-je-odgovoran-za-zastaru-pokretanja-disciplinskog-postupka-u-mup-u-ks/180726032>

⁶² v. http://skupstina.ks.gov.ba/sites/skupstina.ks.gov.ba/files/saopstenje_za_javnost.pdf Pristup: 03. 10. 2018.

⁶³v. http://skupstina.ks.gov.ba/sites/skupstina.ks.gov.ba/files/saopstenje_za_javnost_30.09.pdf Pr.03 .10. 2018.

4.3. Aktivnosti Komisije za sigurnost - informacije iz medija

Skupštinski nadzor nad zakonitošću rada Ministarstva i Uprave policije vrši **radno tijelo** Skupštine Kantona nadležno za sigurnost, odnosno Komisija za sigurnost.⁶⁴ Poslovnikom Skupštine Kantona Sarajevo definisane su nadležnosti Komisije za sigurnost:⁶⁵

- Komisija za sigurnost razmatra pitanja sistema i politiku u oblasti sigurnosti u okviru nadležnosti Skupštine Kantona Sarajevo i s tim u vezi daje prijedloge i mišljenja Skupštini;
- Razmatra provođenje zakona u oblasti kriminaliteta, očuvanje javnog reda i mira i sigurnosti saobraćaja;
- Razmatra pitanja nabavljanja i nošenja oružja;
- Razmatra nacрте i prijedloge zakona i drugih općih akata, kojima se reguliše oblast sigurnosti u Kantonu;
- Komisija može zatražiti informacije i dokumente od nadležnih institucija u cilju sagledavanja problematike sigurnosti;
- U slučaju kršenja ili neprovođenja zakona nadležnih institucija Komisija može izvršiti provjeru i u tu svrhu zahtijevati svjedočenje, dokumenta i dokaze;
- U svom radu Komisija može ostvariti suradnju sa svim relevantnim institucijama.

Na web stranici Skupštine Kantona Sarajevo⁶⁶ nema izdvojenih podataka (informacija) o radu Komisije za sigurnost. Rukovodeći se činjenicom da su mediji glavno sredstvo kojim se informacije prenose javnosti, to su podaci o aktivnostima Komisije za sigurnost, posebno onih vezano za događaje koji su značajno uticali na sigurnosnu situaciju u Kantonu Sarajevo i zakonitost rada i postupanja policijskih službenika, preuzeti iz medija.

Depo (03. 06. 2016.): *Formirana Lista eksperata i ad hoc tijelo za slučaj Dženana Memića*⁶⁷

„Na osnovu Zaključka Skupštine Kantona Sarajevo o pokretanju skupštinskog nadzora nad radom Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije, a u skladu sa Zakonom o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo, Komisija za sigurnost je na današnjoj sjednici formirala Listu eksperata i imenovala *ad hoc* tijelo za slučaj Dženana Memića“.

⁶⁴ Vidjeti: <https://skupstina.ks.gov.ba/komisije> Pristup: 30. 09. 2018.

⁶⁵ Vidjeti: <http://skupstina.ks.gov.ba/content/poslovnik-novi-pre%C4%8Di%C5%A1%C4%87en-tekst> Pristup: 30. 09. 2018.

⁶⁶ Vidjeti: <https://skupstina.ks.gov.ba/komisije/rad-komisija/9958> Pristup: 30. 09. 2018.

⁶⁷ Vidjeti: <http://depo.ba/clanak/148041/komisija-za-sigurnost-ks-formirana-lista-eksperata-i-ad-hoc-tijelo-za-slucaj-dzenana-memica> Pristup: 30. 09. 2018.

Avaz.ba (24. 06. 2016): *KOMISIJA ZA SIGURNOST SKUPŠTINE KS: Provode se aktivnosti na utvrđivanju zakonitosti rada MUP-a KS*⁶⁸

„Komisija za sigurnost Skupštine KS saopćila je da Ad hoc tijelo za slučaj Dženan Memić intenzivno provodi aktivnosti na utvrđivanju zakonitosti rada MUP-a KS u ovom slučaju

Na današnjem sastanku članova Komisije predsjedavajući ovog tijela Nermin Šehović i članovi Almir Mustajbašić i Jusuf Zornić intenzivno su krenuli sa aktivnostima na utvrđivanju zakonitosti rada Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo i Uprave policije u pomenutom slučaju, navodi se u saopćenju“.

Klix.ba (04. 08. 2016): *Disciplinski postupak protiv Vahida Ćosića zbog slučaja Dženana Memića*⁶⁹

„Komisija za sigurnost Skupštine Kantona Sarajevo inicirala je pokretanje disciplinskog postupka protiv policijskog komesara Vahida Ćosića, saopćeno je iz Press službe KS. Na danas održanoj sjednici jednoglasno je inicirano pokretanje disciplinskog postupka protiv policijskog komesara Vahida Ćosića zbog davanja netačnih podataka, te prikrivanja činjenica o načinu izvršenja službenih zadataka u slučaju "Dženan Memić". Inicijativa će biti prosljeđena ministru unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo Vedranu Mulabdiću. Ovakav zaključak donesen je nakon detaljne analize provedenih aktivnosti Komisije za sigurnost i njenog Ad hoc tijela“.

Klix.ba (6. 10. 2016.): *Komisija za sigurnost KS: Odluka o disciplinskom postupku protiv Ćosića sada je na Mulabdiću*⁷⁰

„Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo dužno je do početka naredne sedmice očitovati se o inicijativi Komisije za sigurnost Skupštine Kantona Sarajevo za pokretanje disciplinskog postupka protiv policijskog komesara Vahida Ćosića.

Predsjednik Komisije za sigurnost Skupštine KS Elvedin Okerić kazao nam je da su se članovi komisije u srijedu sastali s porodicom tragično stradalog Dženana Memića. "Mi smo ih informisali o onome što je do sada urađeno i da je inicijativa o pokretanju disciplinskog postupka s obrazloženjem podnesena Ministarstvu unutrašnjih poslova KS i to na ruke ministru Vedranu Mulabdiću na dalje postupanje", kazao je Okerić“.

⁶⁸Vidjeti: <http://avaz.ba/vijesti/243332/komisija-za-sigurnost-skupstine-ks-provode-se-aktivnosti-na-utvrdivanju-zakonitosti-rada-mup-a-ks> Pristup: 30. 09. 2018.

⁶⁹Dostupno na: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/disciplinski-postupak-protiv-vahida-cosica-zbog-slucaja-dzenana-memica/160804090> Pristup: 30. 09. 2018.

⁷⁰Vidjeti: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/komisija-za-sigurnost-ks-odluka-o-disciplinskom-postupku-protiv-cosica-sada-je-na-mulabdicu/161006055> Pristup: 30. 09. 2018.

Start (18. 10. 2016.): *Komisija za sigurnost KS-a odgovornim smatra policijskog komesara Vahida Ćosića*⁷¹

„Komisija za sigurnost Kantona Sarajevo pokrenula je inicijativu za pokretanje disciplinskog postupka protiv policijskog komesara Vahida Ćosića, kojega smatra odgovornim za lošu sigurnosnu situaciju. Predsjednik Komisije za sigurnost Elvedin Okerić je zastupnicima Skupštine KS-a na sjednici podnio izvještaj Komisije koja je zaključila da je inicijativa za pokretanje postupka protiv Ćosića pokrenuta zbog povrede službene dužnosti, davanja netačnih ili nedovoljnih podataka, prikrivanja činjenica o radu policije“. (...) “Naglasio je da su posljedice koje su nastale ovakvim dešavanjima i ponašanjem komesara Ćosića velike, te da Komisija smatra da je time ozbiljno narušena sigurnosna situacija u KS-u, a to je dovelo i do nepovjerenja građana koji su protestirali“(...) “Osim jako loše komunikacije i koordinacije institucija za provedbu zakona, Komisija za sigurnost je navela i nepostojanje osnova za žalbe građana na rad i ponašanje policijskih službenika, te da su prijave dolazile Komisiji. Komisija za sigurnost KS-a smatra da je komunikacija i koordinacija temeljno narušena između MUP-a i Tužilaštva, te da sve treba analizirati i donijeti eventualne izmjene zakona, a nadležni organi trebaju provesti proceduru odgovornih za situaciju u KS-u“.

Balkans.aljazeera (18. 10. 2016.): *Policijski komesar KS-a: Neću podnijeti ostavku*⁷²

„Hitna sjednica Skupštine KS-a, posvećena sigurnosnoj situaciji, sazvana je nakon pogibije Selme Agić i Edite Malkoč, koje je 10. oktobra u Sarajevu pregazio Sanjin Sefić. Nakon što je predsjednik Komisije za sigurnost Elvedin Okerić izvijestio Skupštinu KS-a da je zatražen postupak protiv policijskog komesara Ćosića, a glavna kantonalna tužiteljica Dalida Burzić okrivila Ćosića za poljuljani ugled policije, komesar je odbacio optužbe. Okerić je ranije kazao da je Komisija za sigurnost pokrenula inicijativu za pokretanje postupka protiv Ćosića, kojeg smatra odgovornim za lošu sigurnosnu situaciju. Inicijativa je pokrenuta zbog povrede službene dužnosti, davanja netačnih ili nedovoljnih podataka, kao i prikrivanja činjenica o radu policije. Članovi Komisije su sugerirali svim institucijama da sve kapacitete stave u upotrebu za sigurnost građana“.

⁷¹ Vidjeti: <https://startbih.ba/clanak/komisija-za-sigurnost-ks-a-odgovornim-smatra-policijskog-komesara-vahida-cosica/83668> Pristup: 30. 09. 2018.

⁷²Vidjeti: <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/policijski-komesar-ks-necu-podnijeti-ostavku> 18. oktobar 2016 Pristup: 30. 09. 2018.

Bljesak.info (18. 10. 2016.): *Komesar odgovoran za lošu sigurnosnu situaciju*⁷³

„Komisija za sigurnost Kantona Sarajevo pokrenula je inicijativu za pokretanje disciplinskog postupka protiv policijskog komesara Vahida Ćosića, kojega smatra odgovornim za lošu sigurnosnu situaciju. Predsjednik Komisije za sigurnost Elvedin Okerić je zastupnicima Skupštine KS-a na sjednici podnio izvještaj Komisije koja je zaključila da je inicijativa za pokretanje postupka protiv Ćosića pokrenuta zbog povrede službene dužnosti, davanja netočnih ili nedovoljnih podataka, prikrivanja činjenica o radu policije, javlja Fena. Izvijestio je da je inicijativu prihvatio ministar MUPKS-a Vedran Mulabdić koji je donio rješenje o pokretanju postupka protiv Ćosića. Naglasio je da su posljedice koje su nastale ovakvim dešavanjima i ponašanjem komesara Ćosića velike, te da Komisija smatra da je time ozbiljno narušena sigurnosna situacija u KS-u, a to je dovelo i do nepovjerenja građana koji su protestirali. Okerić je kazao i da je Komisija u proteklom periodu sugerirala svim institucijama Kantona da sve kapacitete stave za potrebe sigurnosti građana. "Na osnovu provedenih aktivnosti, analizom je utvrđeno da je loša suradnja institucija za provedbu zakona imala za posljedicu lošu sigurnosnu situaciju", kazao je Okerić“.

Radio Sarajevo (31. 01. 2017.): *Komisija za sigurnost utvrdila propuste policije u slučaju „Dženan Memić“*⁷⁴

„Na hitnoj sjednici Skupštine Kantona Sarajevo Elvedin Okerić, predsjednik Komisije za sigurnost KS-a, podnio je izvještaj *ad hoc* tijela ove komisije o slučaju "Dženan Memić". Na samom početku sjednice, Okerić je istaknuo da Tužilaštvo KS-a već danima vrši pritisak na članove Komisije za sigurnost KS-a zbog izvještaja *ad hoc* tijela o slučaju "Dženan Memić", a da je sve kulminiralo dolaskom pripadnika MUP-a KS-a na vrata njegove porodične kuće u ponedjeljak navečer kada su tražili da izuzmu izvještaj, na što on nije pristao jer nisu imali sudski nalog. Također, u svom uvodnom izlaganju Okerić je optužio da je Tužilaštvo KS-a ovim činom izvršilo udar na Komisiju za sigurnost KS-a, a time i na Skupštinu KS-a, te je prezentirao hronološki rad Komisije koji je prethodio Izvještaju:

"*Ad hoc* tijelo izvršilo je uvid u obimne materijale i obavilo razgovore s rukovodnim licima u MUP-u KS-a, te je o ovome obavijestilo Komisiju za sigurnost KS-a koja je prihvatila ovaj izvještaj. Kada su u pitanju postupanja MUP-a KS-a, prema mišljenju *ad hoc* tijela, pripadnici MUP-a KS-a su uradili niz propusta u rukovođenju slučaja 'Dženan Memić'", rekao je Okerić. Komisija smatra da je opravdano pokretanje skupštinskog nadzora nad radom MUP-a KS-a u slučaju Dženan Memić te je predložilo Skupštini KS-a da usvoji kao jedan od Zaključaka da

⁷³Vidjeti: <https://www.bljesak.info/vijesti/flash/ks-komesar-odgovoran-za-losu-sigurnosnu-situaciju/173379> Pristup: 30. 09. 2018.

⁷⁴Vidjeti: <https://www.radiosarajevo.ba/vijesti/lokalne-teme/skupstina-ks/252364> Pristup: 30. 09. 2018.

nadležni organi kao što su Tužilaštvo KS-a, MUP KS-a, odnosno Uprava policije pokrenu proceduru odgovornosti svih koji su počinili određene propuste te da o tome izvijeste Skupštinu najkasnije u roku od šest mjeseci i da Vlada KS-a na sljedećoj sjednici dostavi izmjene i dopune Zakona o ministarstvu za unutrašnje poslove“.

Klix.ba (15. 02. 2017.): Sistematizacija u MUP-u KS: Neophodno propisati vrstu stručne spreme za svako radno mjesto⁷⁵

„Komisija za sigurnost Kantona Sarajevo dostavila je Vladi KS dokument "Smjernice i prijedlozi za izmjene i dopune Zakona o nutrašnjim poslovima KS", u kojem ističe da je sistematizacijom u Ministarstvu unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo neophodno propisati stepen i vrstu stručne spreme za svako radno mjesto. Predsjednik Komisije za sigurnost KS Elvedin Okerić za Klix.ba je kazao da je na hitnoj sjednici Skupštine KS o stanju sigurnosti, između ostalog, donesen Zaključak gdje se Vladi KS nalaže da u okviru svojih nadležnosti i ovlasti poduzme sve mjere i radnje u cilju poboljšanja stanja sigurnosti u KS, uključujući izmjene i dopune zakonskih propisa. "Na jednom od sastanaka radne grupe zatraženo je da Komisija za sigurnost KS dostavi svoje prijedloge izmjena i dopuna Zakona o unutrašnjim poslovima KS, što je i učinila, s obzirom na to da je ona bila zadužena za provođenje skupštinskog nadzora koji je pokazao niz nedostataka postojećih zakonskih rješenja, odnosno nemogućnost kvalitetnog nadzora i kontrole nad radom organizacionih jedinica Uprave policije, što izaziva nezadovoljstvo i zloupotrebu zakonskih propisa u oblasti unutrašnjih poslova, a što je i detektirano u dokumentu 'Dijagnostička analiza integriteta pravosudnog sektora u Bosni i Hercegovini i mogućih rizika od nastanka korupcije ili neetičnog ponašanja u pravosuđu', od oktobra 2015. godine (dostupna na www.usaidjp.ba) urađenom pod pokroviteljstvom USAID-a u okviru kojeg je analiziran i postojeći policijski sistem u BiH te date konkretne preporuke za unapređenje istog", kazao nam je Okerić“. (...) “Na osnovu provedenog skupštinskog nadzora nad zakonitošću rada MUP-a i Uprave policije u slučaju "Dženan Memić" te izvještaja Komisije koji je podnesen Skupštini KS na hitnoj sjednici 31. januara 2017. godine, koji je Skupština jednoglasno usvojila, utvrđeno je da je neophodno unaprijediti mehanizme efikasnog civilnog nadzora i kontrole kroz institucije zakonodavne i izvršne vlasti“. (...) "Jedan od glavnih nedostataka u sistemu rada je Odbor za žalbe javnosti (koji još uvijek nije u funkciji) kao nezavisno tijelo Skupštine KS koje čine tri člana. S obzirom na to da prilikom imenovanja odbora treba voditi računa o nacionalnoj i spolnoj strukturi, predviđenim zakonskim rješenjem od tri člana, to je teško ispoštovati. Idealno bi bilo da se taj broj poveća na pet članova. Rad odbora ima za cilj osigurati objektivno i

⁷⁵Vidjeti: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/sistematizacija-u-mup-u-ks-neophodno-propisati-vrstu-strucne-spreme-za-svako-radno-mjesto/170210060> Pristup: 30. 09. 2018.

nepristrasno vođenje postupka u vezi s izjavljenim žalbama na rad i ponašanje policijskih službenika, čime osigurava zaštitu ljudskih prava i sloboda", smatra Okerić. „Međutim, Odbor za žalbe je u potpunosti oslonjen na rad odjeljenja za unutrašnju kontrolu unutar Jedinice za profesionalne standarde Uprave policije. Komisija za sigurnost KS smatra da je Uprava policije pod direktnim ingerencijama policijskog rukovodioca, odnosno komesara. "Na ovaj način se postavlja pitanje njihove nezavisnosti?", navodi Okerić“. (...) “Naš sagovornik smatra da policijski komesar ima direktnu ingerenciju na Upravom policije i policijskim odborom, s obzirom na to da je prvostepeni organ odlučivanja rukovodeći policijski službenik - policijski komesar, a drugostepeni postupak je u nadležnosti policijskog odbora. "Ovo tijelo je sastavljeno od tri člana od kojih su uvijek dva policijska službenika kojima je policijski komesar neposredni rukovodilac u Upravi policije, a i prilikom imenovanja odbora policijski komesar ih predlaže. Apsolutno je dovedena u pitanje nezavisnost ovog tijela i efikasna zaštita provođenja načela nezavisnosti i nepristrasnosti, kroz odredbe kojim se treba ostvariti zaštita radno-pravnog statusa policijskog službenika. Komisija za sigurnost KS je tokom prikupljanja dokaznog materijala utvrdila sukob interesa policijskih službenika kada je riječ o policijskom odboru", pojasnio je Elvedin Okerić“. (...)“Prema njegovim riječima, kao nedostatak zakonskog rješenja primijećeno je da nema pravno uređene međusobne saradnje između Nezavisnog odbora za izbor i imenovanje policijskog komesara MUP-a KS i Komisije za sigurnost Skupštine KS u smislu razmjene informacija, podataka i dokumenata, što se, kako je kazao, pokazalo neophodnim nakon održane hitne sjednice po pitanju sigurnosne situacije“. „(...) komesar je potpuno operativno i finansijski nezavisan u svom radu. Potrebno je u tom smislu pojačati sistem kontrole i nadzora nad njegovim radom i radom Uprave policije (...)“.

Krajina.ba (26. 10. 2017.): (...) Nužne izmjene i dopune Zakona o unutrašnjim poslovima KS⁷⁶

(...) “Iz Komisije za sigurnost ističu da je *za efikasniji rad nužno usvojiti izmjene i dopune Zakona o unutrašnjim poslovima KS*. Smatraju da Zakon o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo ima kvalitetnu pravnu osnovu, ali da su u njenoj implementaciji, koja traje skoro dvije godine, primjetni određeni elementi koji mogu dovesti ili dovode do štetnih pojava u ovoj oblasti“. (...) “Zbog toga je Skupština Kantona Sarajevo donijela zaključak u kojem se, između ostalog, Vladi nalaže da preispita i, ako ocijeni potrebnim, dostavi izmjene i dopune Zakona o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo kako bi se mogli uskladiti drugi zakonski i podzakonski propisi iz ove oblasti.“(...)

⁷⁶Vidjeti: <https://www.krajina.ba/godinu-nakon-editine-i-selmine-smrti-mup-ks-nabavio-tri-radara-i-pojacao-kontrole-tvrde-da-je-stanje-sigurnosti-bolje/> Pristup: 30. 09. 2018.

4.4. Rezultati empirijskog istraživanja

Teorijska analiza (analiza sadržaja dokumenata), prezentirana u prethodnom dijelu rada, upotpunjena je empirijskim istraživanjem provedenim na teritoriju Kantona Sarajevo. Cilj empirijskog dijela rada je dobiti konkretne i validne rezultate koji će dati uvid u postojeća naučno-teorijska i empirijska saznanja o tome kako građani Kantona Sarajevo doživljavaju policiju (detaljno definisano u zadatku 3 ovog istraživanja).

Empirijski okvir istraživanja ispituje postavljene hipoteze, u skladu sa varijablama i odgovarajućim indikatorima. Na osnovu postavljenih zadataka, a u svrhu prikupljanja empirijskih podataka, konstruiran je anketni upitnik (Prilog 1), a način ispitivanja i obrada podataka su već detaljno opisani u metodologiji rada. Prilikom konstrukcije anketnog upitnika izabrana su pitanja zatvorenog tipa kako bi ispitanicima bilo olakšano davanje odgovora. Na osnovu toga, ispitanici su mogli zaokružiti samo jedan odgovor, odnosno označiti samo jedan odgovor na ponuđenoj skali 1-5, za svako mišljenje ili tvrdnju, a što im je **detaljno obrazloženo i objašnjeno prije popunjavanja upitnika** (anketa je provedena licem u lice, u direktnom kontaktu s ispitanicima). Odgovori na postavljena pitanja će omogućiti sagledavanje stanja o radu policije u Kantonu Sarajevu, koje, kako smo već naglasili, zavisi i od adekvatnosti i efikasnosti nadzora i kontrole nad radom policije, a rezultati ankete će, uz ostale rezultate ovog istraživanja, rezultirati sugestijama čijom implementacijom bi se, u perspektivi, unaprijedili nadzor i kontrola nad radom policije u Kantonu Sarajevo, a time i rad policijskih službenika.

4.4.1. Uzorak i sociodemografske karakteristike ispitanika

Anketom je ohuhvaćeno 500 punoljetnih stanovnika KS. Nakon analize ispunjenih upitnika ustanovljeno je da 3 upitnika nisu korektno ispunjena jer je nedostajao veći broj odgovora te nisu uzeti u razmatranje. Uzorak je statistički analiziran s obzirom na spolnu, starosnu, obrazovnu strukturu anketiranih građana Kantona Sarajevo, te s obzirom na strukturu uzorka prema opštini stanovanja.

Spolna struktura

Rezultati statističke analize spolne strukture anketiranih građana Kantona Sarajevo (Tabela 3) pokazuju da je u anketi učestvovalo 263 (53%) ispitanika ženskog spola i 233 (47%) ispitanika muškog spola što približno odgovara spolnoj strukturi stanovnika u Kantonu Sarajevo prema popisu stanovnika 2013. godine.^{13,77}

⁷⁷Izvor: <https://zis.ks.gov.ba/statistika/licna-karta-ks> Pristup: 23. 03. 2018.

Tabela 3. Spolna struktura ispitanika u Kantonu Sarajevu

Spolna struktura ispitanika u KS	N	%	Validan %
Muško	233	46,9	47,0
Žensko	263	52,9	53,0
Ukupno	496	99,8	100,0
Nedostaje vrijednost	1	,2	
Ukupno	497	100	

Starosna struktura anketiranih građana Kantona Sarajevo prikazana je u tabeli 4.

Analizom starosne dobi ispitanika utvrđeno je da je starost ispitanika u rasponu od 18 do 84 godine, a prosječna starost ispitanika 43,10 godina. Radi jednostavnije statističke analize rezultata ankete ispitanici su razvrstani u 4 starosne kategorije prikazane u tabeli 5. Najveći broj (177) je iz starosne kategorije 35-49 godina, potom iz starosne kategorije 18-34 godine (161), iz kategorije 50-64 godine 109 ispitanika, dok je najmanji broj ispitanika starosti 65 i više godina (50).

Tabela 4. Starosna struktura i starosne kategorije ispitanika u Kantonu Sarajevo

Starosna struktura	N	Minimum	Maksimum	Prosječna starost	Standardna devijacija
Valid N	497	18	84	43,10	14,022
Starosne kategorije					
	4	18-34	35-49	50-64	65 i više godina
N	497	161	177	109	50
%	100%	32,4	35,6	21,9	10,1

Obrazovna struktura ispitanika prikazana je u tabeli 5.

Najveći broj anketiranih građana je sa srednjom stručnom spremom (235), potom sa visokom stručnom spremom (203), višom školom (38), osnovnom školom (18), što procentualno približno odgovara obrazovnoj strukturi stanovnika Kantona Sarajevo s obzirom na navedene kategorije obrazovanja.⁷³

Tabela 5. Obrazovna struktura ispitanika Kantona Sarajevo

	N	%	Validan %
Osnovna škola	18	3,6	3,6
Srednja stručna sprema	235	47,3	47,6
Viša stručna sprema	38	7,6	7,7
Visoka stručna sprema	203	40,8	41,1
Ukupno	494	99,4	100,0
Nedostaje vrijednost	3	,6	
Ukupno	497	100,0	

Struktura ispitanika prema opštinama prebivališta

Unutar uzorka vođeno je računa o proporcionalnoj zastupljenosti ispitanika na osnovu mjesta prebivališta, te možemo konstatirati da u skladu sa popisom stanovništva iz 2013. godine^{13,77}

najviše ispitanika kao mjesto prebivališta je navelo opštinu Novi Grad njih 135 ili 27,3%, zatim opštinu Novo Sarajevo u kojoj je ispitan 81 ispitanik (16,3%), zatim opštinu Ilidža sa 80 ispitanika (16,1%), te opštinu Centar sa 14,1% ispitanih odnosno 70 ispitanika u apsolutnim brojevima. Broj ispitanika na području opština Stari Grad, Vogošća, Hadžići i Ilijaš kretao se od 45 do 21 ispitanika (Tabela 6).

Tabela 6. Struktura ispitanika prema opštinama prebivališta

Opština	N	%	Validno %	Kumulativan %
Novo Sarajevo	81	16,3	16,3	16,3
Hadžići	30	6,0	6,0	22,3
Novi Grad	135	27,2	27,2	49,5
Ilijaš	21	4,2	4,2	53,7
Ilidža	80	16,1	16,1	69,8
Stari Grad	45	9,1	9,1	78,9
Vogošća	35	7,0	7,0	85,9
Centar	70	14,1	14,1	100,0
Ukupno	497	100%	100%	

4.4.2. Prezentacija, analiza i interpretacija rezultata

4.4.2.1. Rad policije u zajednici

U prvom dijelu anketnog upitnika označenog kao: „I ANKETNI UPITNIK - RAD POLICIJE U ZAJEDNICI“, ispitanici su ocjenjivali stepen slaganja/neslaganja s tvrdnjama 1 - 6, a koje su formulisane na osnovu odrednica *Priručnika za rad policije u zajednici* i *Polijskog etičkog kodeksa za službenike Uprave policije MUP-a Kantona Sarajevo*. Stepem slaganja/neslaganja ocjenjivan je na Likertovoj skali od 1 do 5, pri čemu: 1 znači u potpunosti se ne slažem; 2-ne slažem se; 3-niti se slažem niti se ne slažem; 4-slažem se; 5-u potpunosti se slažem. Statistička analiza odgovora ispitanika u Kantonu Sarajevo za pojedine varijable i indikatore obuhvatila je i ukupan broj (N) i postotak (procenat) (%) ispitanika i u odnosu na: spolnu strukturu (vidjeti Prilog 3); starosnu strukturu (vidjeti Prilog 4) i obrazovnu strukturu (vidjeti Prilog 5).

Prva tvrdnja glasi: „Rad policije zasnovan je na partnerstvu između policije i građana u kojem partneri djeluju i rade zajedno na uočavanju i rješavanju problema u zajednici“.

Statistička analiza odgovora ispitanika (Tabela 7) pokazuje da su, od ukupno 497 ispitanika KS, u području neslaganja s navedenom tvrdnjom njih 130, odnosno 26,1%. S obzirom na spol, preovladavaju ispitanici muškog spola (29,2%), dok ih je ženskog spola 23,5%. Najveći broj (57), odnosno postotak ispitanika (35,4%) u području neslaganja su u starosnoj kategoriji 18-34 godine i smanjuje se s povećanjem starosti ispitanika, tako da ih je najmanje u starosnoj kategoriji 64 i više godina (6,0%). S obzirom na nivo obrazovanja, broj ispitanika u području

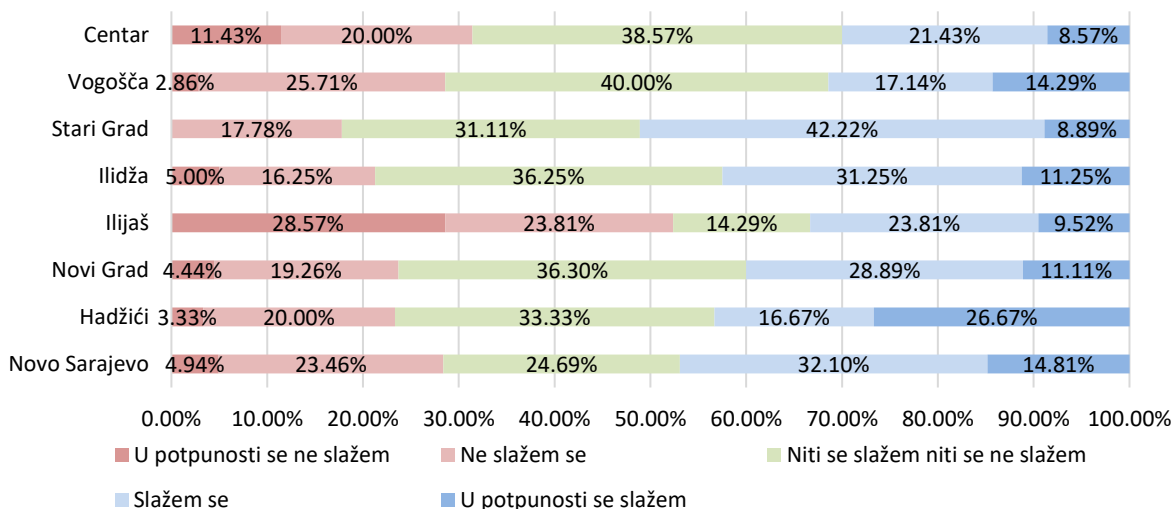
neslaganja povećava se s povećanjem nivoa obrazovanja i kreće se od 11,1% ispitanika s OSS, do 20,9% s VSS. U području slaganja s tvrdnjom su 201 ispitanik (40,5%), što je znatno više od broja ispitanika u području neslaganja. Preovladavaju ispitanici ženskog spola: 116 (54,1%) : 84 (36,1%) muškog spola. Postotak ispitanika u području slaganja se povećava uporedo s povećanje starosti ispitanika. U starosnoj kategoriji 18-34 godine, od ukupno 161-nog ispitanika, u području slaganja ih je 45 (28%), dok ih je, od ukupno 50 ispitanika u starosnoj kategoriji 65 i više godina, u području slaganja 41, odnosno 82%. S obzirom na obrazovanje, najviše ispitanika u područje slaganja s tvrdnjom je s osnovnom stručnom spremom (83,3%), a najmanje među ispitanicima s visokom (36,4%). Broj ispitanika neutralnog stava (niti se slažu nite se ne slažu s tvrdnjom) je 166, odnosno 33,4%, od toga 81 (34,8%) ispitanika muškog spola i 85 (32,3%) ženskog. S obzirom na starost, preovladavaju ispitanici dobi 18-34 godine (59 ispitanika; 36,6%) i 35-49 godina (61 ispitanik; 34,5%), dok ih je u starosnoj kategoriji 65 i više godina svega 6 (12%). S obzirom na obrazovanje najviše ispitanika s neutralnim stavom je s visokom školskom spremom (N=69 ili 44,7%).

Tabela 7. Partnerstvo policije i građana KS u rješavanju problema u zajednici

Rad policije zasnovan je na partnerstvu između policije i građana u kojem partneri djeluju i rade zajedno na uočavanju i rješavanju problema u zajednici				
ODGOVORI	N	%	Validno %	Rekapitulacija
U potpunosti se ne slažem (1)	30	6,0	6,0	Područje neslaganja (1+2) N=130 ; 26,1%
Ne slažem se (2)	100	20,1	20,1	
Niti se slažem niti se ne slažem (3)	166	33,4	33,4	Neutralan stav (3)
Slažem se	140	28,2	28,2	Područje slaganja (4+5) N=201; 40,5%
U potpunosti se slažem (5)	61	12,3	12,3	
Ukupno	497	100,0	100,0	

Rezultati analize odgovora ispitanika, odvojeno po opštinama KS, prikazani su u Grafikonu 1. Najveći postotak (51,1%) ispitanika u području slaganja s tvrdnjom su s područja opštine Stari Grad, a najmanji (30,0%) s područja opštine Centar. Najveći postotak (52,38%) ispitanika u području neslaganja su s područja opštine Ilijaš, a najmanji (17,78%) s područja opštine Stari Grad. Najviše (40,0%) ispitanika s neutralnim stavom je s područja opštine Vogošća, a najmanje (14,29%) s područja opštine Ilijaš.

Grafikon 1. Rad policije zasnovan je na partnerstvu između policije i građana u kojem partneri djeluju i rade zajedno na uočavanju i rješavanju problema u zajednici

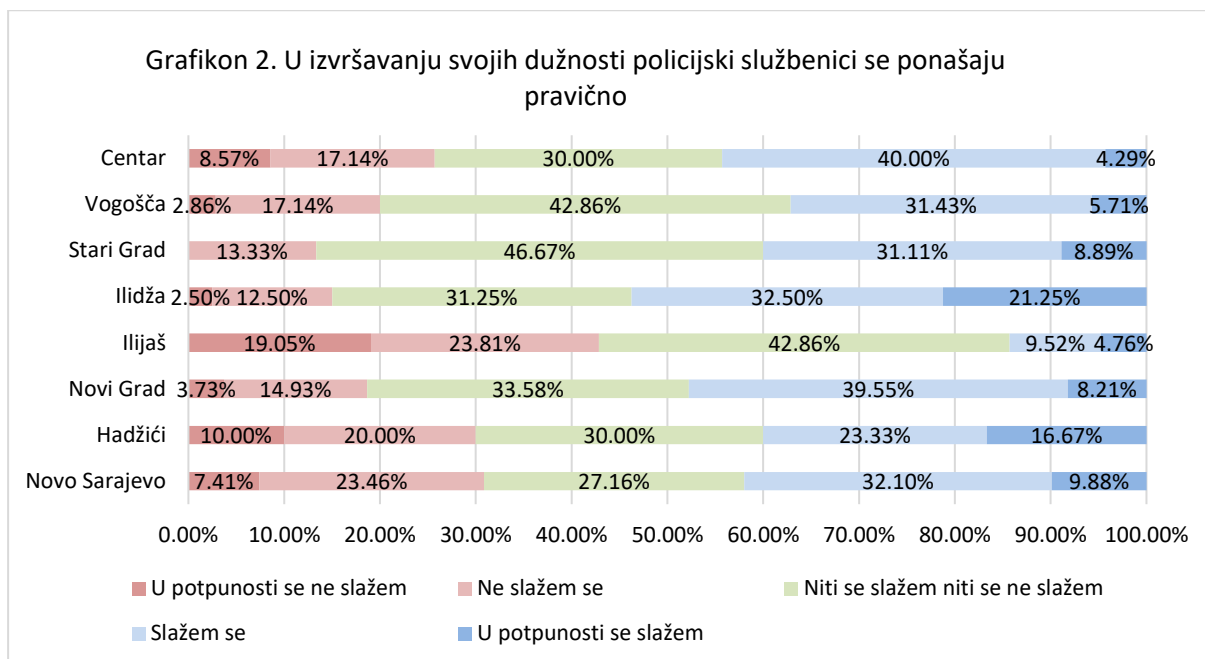

Druga tvrdnja glasi: „U izvršavanju svojih dužnosti policijski službenici se ponašaju pravično“. U području neslaganja s tvrdnjom su 111 (22,3%) ispitanika (Tabela 8), a prevladavaju: ispitanici muškog spola; ispitanici starosti 18-34 godine te ispitanici s visokom stručnom spremom. U području slaganja s tvrdnjom su 218 (44,0%) ispitanika što je skoro dva puta više u odnosu na broj ispitanika u području neslaganja. Preovladaju ispitanice ženskog spola (39,0% ženskog : 32,9% muškog). Procenat slaganja s tvrdnjom opada uporedo s opadanjem starosti ispitanika, tako da je najveći (79,6%) u starosnoj kategoriji 65 i više godina, a najmanji (32,9%) u starosnoj kategoriji 18-34 godine. S obzirom na obrazovanje, procenat slaganja ispitanika s tvrdnjom je obrnuto proporcionalan visini njihova obrazovanja i kreće se od 37,1 s VSS do 77,8% s OSS. Broj ispitanika neutralnog stava je 167 (33,7%). Preovladavaju ispitanici muškog spola, ispitanici starosti 18–34 godine (36,0%) i 35-49 godina (36,2%) te ispitanici s visokom školskom spremom (37,1%).

Tabela 8. Pravičnost policijskih službenika KS

U izvršavanju svojih dužnosti policijski službenici se ponašaju pravično.				
ODGOVORI	N	%	Validno %	Rekapitulacija
U potpunosti se ne slažem (1)	27	5,4	5,4	Područje neslaganja (1+2) N=111; 22,3%
Ne slažem se (2)	84	16,9	16,9	
Niti se slažem niti se ne slažem (3)	167	33,6	33,7	Neutralan stav (3)
Slažem se (4)	167	33,6	33,7	Područje slaganja (4+5) N=218; 44,0%
U potpunosti se slažem (5)	51	10,3	10,3	
Ukupno validnih odgovora	496	99,8	100,0	
Nedostaje vrijednost	1	0,2		
Ukupno	497	100,0		

Rezultati analize slaganja/neslaganja s tvrdnjom ispitanika po opštinama KS prikazani su u Grafikonu 2.

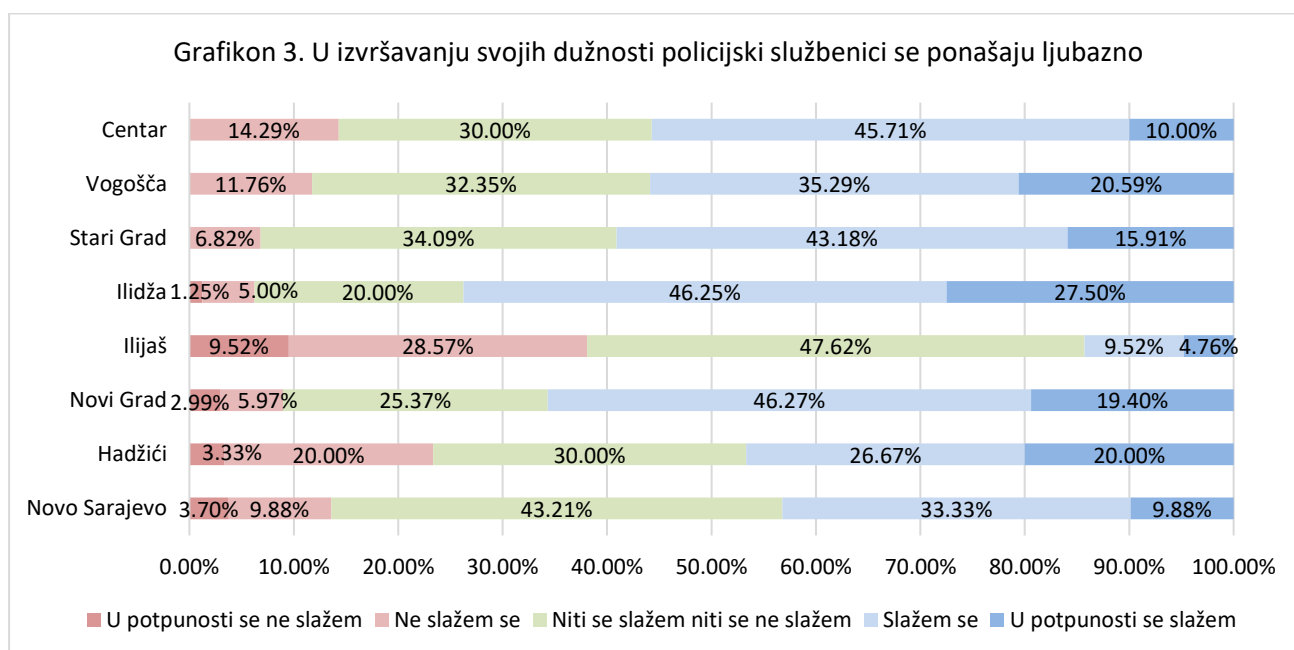
Najveći postotak (53,75%) ispitanika u području slaganja tvrdnjom su s područja opštine Ilidža, a najmanji (14,28%) s područja opštine Ilijaš. Najveći postotak (42,86%) ispitanika u području neslaganja su s područja opštine Ilijaš, a najmanji (13,33%) s područja opštine Stari Grad. Najviše (46,67%) ispitanika s neutralnim stavom je s područja opštine Stari Grad, a najmanje (27,16%) s područja opštine Novo Sarajevo.

Treća tvrdnja glasi: „U izvršavanju svojih dužnosti policijski službenici se ponašaju ljubazno“. U području neslaganja s tvrdnjom su 60 (12,1%) ispitanika KS (Tabela 9), s podjednakom zastupljenošću ispitanika muškog i ženskog spola. Preovladavaju ispitanici mlađe i srednje životne dobi, kao i ispitanici s visokom stručnom spremom. U području slaganja s tvrdnjom su 283 (57,3%) ispitanika (što je skoro pet puta više u odnosu na broj ispitanika u području neslaganja) s približnom zastupljenošću ispitanika muškog (58,4%) i ženskog (57,5%) spola. Postotak ispitanika koji se slažu s tvrdnjom je visok u svim starosnoj kategorijama i kreće se od 49,4% u starosnoj kategoriji 18-34 godine do 90% u starosnoj kategoriji 65 i više godina. Preko 50% ispitanika iz svake od zastupljenih obrazovnih kategorija su u području slaganja s tvrdnjom. S neutralnim stavom (niti se slažu nite se ne slažu s tvrdnjom) su 151 (30,6%) ispitanika, od čega su 69 (29,7%) muškog i 82 (31,4%) ženskog spola, pretežno ispitanici starosne dobi 18-34 godine (32,5%) i 35-49 godina (38,1%), te oni s visokom školskom spremom (34,2%).

Tabela 9. Ljubaznost policijskih službenika KS

U izvršavanju svojih dužnosti policijski službenici se ponašaju ljubazno.				
ODGOVORI	N	%	Validno %	Rekapitulacija
U potpunosti se ne slažem (1)	11	2,2	2,2	Područje neslaganja (1+2) N=60; 12,1%
Ne slažem se (2)	49	9,9	9,9	
Niti se slažem niti se ne slažem (3)	151	30,4	30,6	Neutralan stav (3)
Slažem se (4)	199	40,0	40,3	Područje slaganja (4+5) N=283; 57,3%
U potpunosti se slažem (5)	84	16,9	17,0	
Ukupno validnih odgovora	494	99,4	100,0	
Nedostaje vrijednost	3	,6		
Ukupno	497	100,0		

Rezultati analize slaganja/neslaganja s tvrdnjom ispitanika po opštinama KS, prikazani su u Grafikonu 3.

Najveći postotak ispitanika (73,75%) u području slaganja s tvrdnjom su s područja opštine Ilidža, a najmanji (14,28%) s područja opštine Ilijaš. Najveći postotak (38,09%) ispitanika u području neslaganja su s područja opštine Ilijaš, a najmanji s područja opština Ilidža (6,25%) i Stari Grad (6,82%). Najviše (43,21%) ispitanika s neutralnim stavom je s područja opštine Novo Sarajevo, a najmanje (20,0%) s područja opštine Ilidža.

Četvrta tvrdnja glasi: „Policijski službenici obavljaju svoj posao nezavisno od utjecajnih pojedinaca i političkih stranaka“ (Tabela 10). U području neslaganja s tvrdnjom su 299 (60,2%) ispitanika KS: 63,9% ispitanika muškog spola i 56,7% ženskog; pretežno ispitanici mlađe starosne dobi 18-34 godine (68,3%), te ispitanici s visokom školskom spremom (63,5%). U području slaganja s tvrdnjom su svega 62 (12,5%) ispitanika (što je preko četiri puta manje u odnosu na broj ispitanika u području neslaganja), pretežno muškog spola, ispitanici starosne dobi iznad 50 godina života, te ispitanici sa OSS (50%).

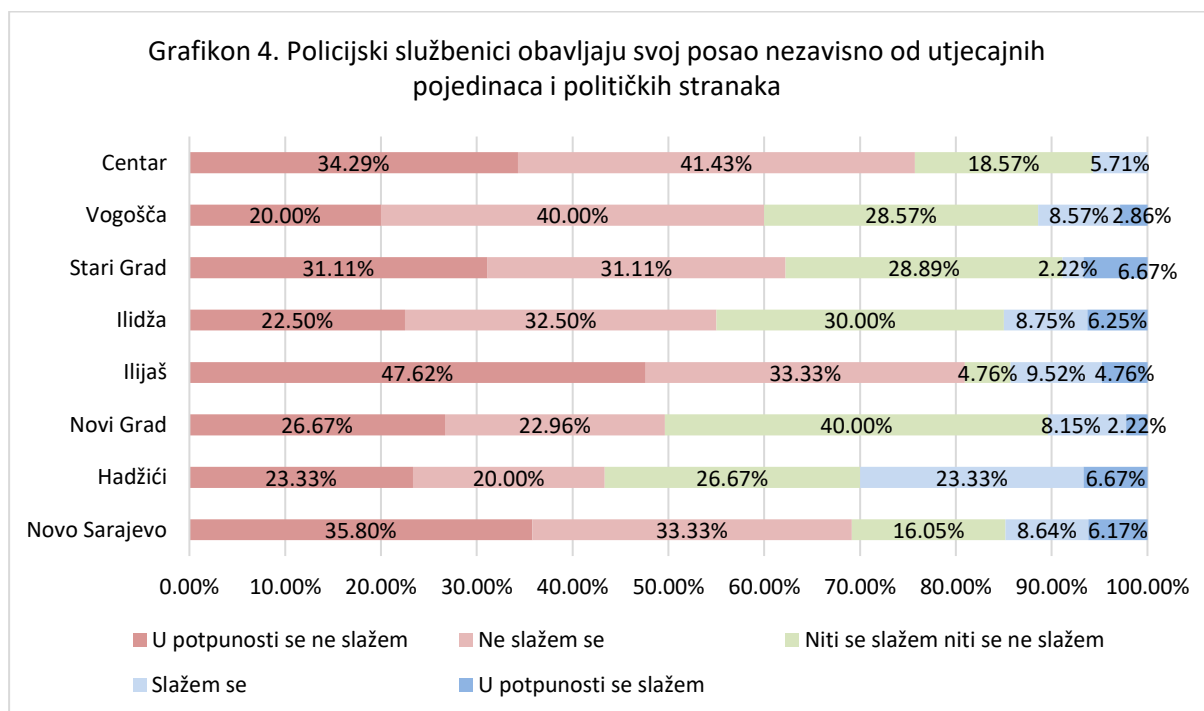
Neutralnog stava su 136 (27,3%) ispitanika, pretežno: ženskog spola 86 (32,7%), starosti 65 i više godina godina (38%), te ispitanici sa OSS (38,9%).

Tabela 10. Politizacija policijskih službenika KS

Policijski službenici obavljaju svoj posao nezavisno od utjecajnih pojedinaca i političkih stranaka.				
ODGOVORI	N	%	Validno %	Rekapitulacija
U potpunosti se ne slažem (1)	145	29,2	29,2	Područje neslaganja (1+2) N=299; 60,2%
Ne slažem se (2)	154	31,0	31,0	
Niti se slažem niti se ne slažem (3)	136	27,3	27,3	Neutralan stav (3)
Slažem se (4)	42	8,5	8,5	Područje slaganja (4+5) N=62; 12,5%
U potpunosti se slažem (5)	20	4,0	4,0	
Ukupno	497	100,0	100,0	

Rezultati analize odgovora ispitanika po opštinama KS prikazani su u Grafikonu 4.

U području slaganja s tvrdnjom najviše (30%) ispitanika su s područja opštine Hadžići, a najmanje (5,71%) s područja opštine Centar. Najveći postotak (80,95%) ispitanika u području neslaganja su s područja opštine Ilijaš, potom s opština Centar (75,72%) i Novo Sarajevo (69,13%), a najmanji (23,33%) s područja opštine Hadžići. Najviše (40,0%) ispitanika s neutralnim stavom je s područja opštine Novi Grad, a najmanje (4,76%) s područja opštine Ilijaš.

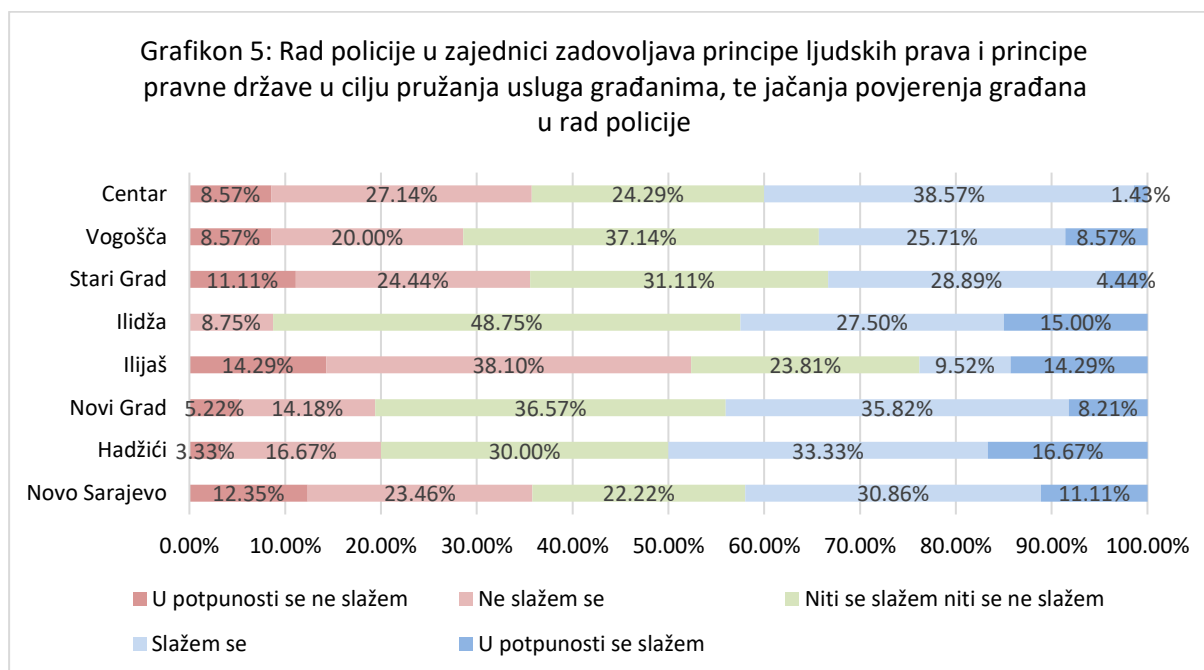
Peta tvrdnja glasi: „Rad policije u zajednici zadovoljava principe ljudskih prava i principe pravne države u cilju pružanja usluga građanima, te jačanja povjerenja građana u rad policije“ (Tabela 11). U području neslaganja s tvrdnjom su 130 (26,3%) ispitanika KS, pretežno: muškog spola 30,5% (ženskog 26,6%); ispitanika starosti 18-34 godinete (35,4%), te ispitanika s VSS (32,5%). U području slaganja s tvrdnjom su 202 (40,7%) ispitanika, pretežno: ženskog spola (42,5%); starije životne dobi (iznad 50 godina starosti), nižeg nivoa

obrazovanja (dominantno s osnovnom školom). Neutralnog stava su 164 (33,0%) ispitanika: pretežno (procentualno posmatrano) ženskog spola, starosne dobi 35-49 godina, te ispitanici nižeg nivoa obrazovanja.

Tabela 11. Poštivanje principa ljudskih prava i pravne države

Rad policije u zajednici zadovoljava principe ljudskih prava i principe pravne države u cilju pružanja usluga građanima, te jačanja povjerenja građana u rad policije.				
ODGOVORI	N	%	Validno %	Rekapitulacija
U potpunosti se ne slažem (1)	35	7,0	7,1	Područje neslaganja (1+2) N=130; 26,3%
Ne slažem se (2)	95	19,1	19,2	
Niti se slažem niti se ne slažem (3)	164	33,0	33,0	Neutralan stav (3)
Slažem se (4)	156	31,4	31,4	Područje slaganja (4+5) N=202; 40,7%
U potpunosti se slažem (5)	46	9,3	9,3	
Ukupno validnih odgovora	496	99,8	100,0	
Nedostajuća vrijednost	1	,2		
Ukupno	497	100,0		

Rezultati analize odgovora ispitanika po opštinama KS prikazani su u Grafikonu 5.

U području slaganja s tvrdnjom je najviše (50%) ispitanika s područja opštine Hadžići, a najmanje (23,81%) s područja opštine Ilijaš. Najveći postotak (52,39%) ispitanika u području neslaganja su s područja opštine Ilijaš, a najmanji (8,75%) s područja opštine Ilidža. Najviše (48,75%) ispitanika s neutralnim stavom je s područja opštine Ilidža, a najmanje (22,22%) s područja opštine Novo Sarajevo.

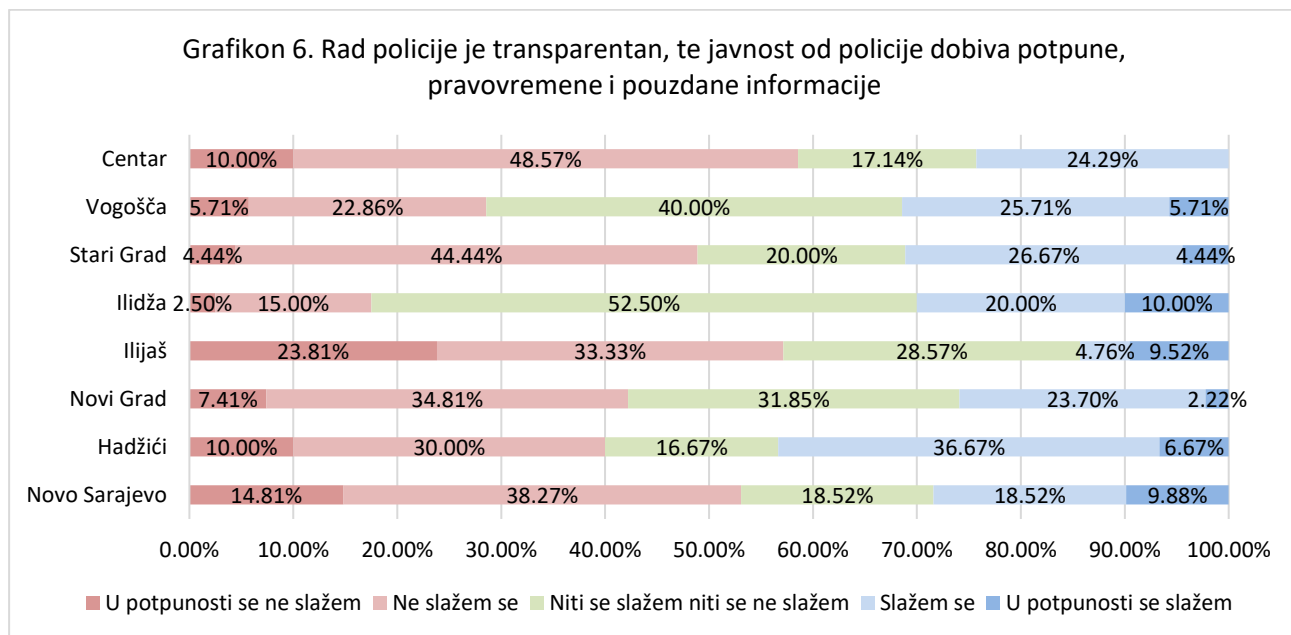
Šesta tvrdnja glasi: „Rad policije je transparentan, te javnost od policije dobiva potpune, pravovremene i pouzdane informacije“ (Tabela 12). U području neslaganja s tvrdnjom su 211 (42,5%) ispitanika KS. Preovladavaju ispitanici: muškog spola (42,5% muškog : 40,2% ženskog); životne dobi 18-34 godine (51,5%), te ispitanici s VSS (47,8%). U području

slaganja s tvrdnjom su 140 (28,1%) ispitanika. Preovladavaju ispitanici muškog spola (30,0% muškog spola : 26,6% ženskog); starosti iznad 50 godina (dominantno iznad 65 godina života), te ispitanici nižeg nivoa obrazovanja (dominantno s osnovnom školom). Neutralnog stava (niti se slažu nite se ne slažu s tvrdnjom) je 146 (29,4%) ispitanika, pretežno ženskog spola (31,2% ženskog spola : 27,5% muškog); starosne dobi 50-64 godine (33,9%), te ispitanici SSS (31,9%) i VS (34,2%).

Tabela 12. Transparentnost rada policije

Rad policije je transparentan, te javnost od policije dobiva potpune, pravovremene i pouzdane informacije.				
ODGOVORI	N	%	Validno %	Rekapitulacija
U potpunosti se ne slažem (1)	43	8,7	8,7	Područje neslaganja (1+2) N:211; 42,5%
Ne slažem se (2)	168	33,8	33,8	
Niti se slažem niti se ne slažem (3)	146	29,4	29,4	Neutralan stav (3)
Slažem se (4)	113	22,7	22,7	Područje slaganja (4+5) N: 140; 28,1%
U potpunosti se slažem (5)	27	5,4	5,4	
Ukupno	497	100,0	100,0	

Rezultati analize odgovora ispitanika po opštinama KS prikazani su u Grafikonu 6.

Najviše (43,34%) ispitanika u području slaganja s tvrdnjom su s područja opštine Hadžići, a najmanji (14,28%) s područja opštine Ilijaš. Najveći postotak (58,57%) ispitanika u području neslaganja su s područja opštine Centar, a najmanji (17,50%) s područja opštine Ilidža. Najviše (52,50%) ispitanika s neutralnim stavom je s područja opštine Ilidža, a najmanje (16,67%) s područja opštine Hadžići.

4.4.2.2. Povjerenje u rad policije

Pitanje sedam u prvom dijelu ankete se odnosilo na ispitivanje povjerenja građana u rad policije i glasilo je: „Ocijenite na skali od 1 do 5, u kojoj mjeri imate povjerenja u rad policije u Vašoj zajednici“. U Tabeli 13. prezentirani su odgovori svih anketiranih građana, stanovnika KS, a koji su u korelaciji sa skalom u rasponu od „uopšte nemam povjerenja“ do „imam veliko povjerenje“. Za detaljnu statističku analizu o povjerenju ispitanika u odnosu na: spol vidjeti Prilog 3, starost vidjeti Prilog 4, te obrazovanje vidjeti Prilog 5.

Tabela 13. Povjerenje ispitanika Kantona Sarajevo u rad policije

Ocijenite na skali od 1 do pet, u kojoj mjeri imate povjerenja u rad policije u Vašoj zajednici.				
ODGOVORI	N	%	Validno %	Rekapitulacija
Uopšte nemam povjerenja (1)	17	3,4	3,4	Područje nepovjerenja (1+2) N=117; 23,6%
Nemam povjerenja (2)	100	20,1	20,2	
Niti nemam povjerenja niti imam povjerenja (3)	181	36,4	36,4	Neutralan stav
Imam povjerenje (4)	170	34,2	34,2	Područje povjerenja (4+5) N= 199; 40,0%
Imam veliko povjerenje (5)	29	5,8	5,8	
Ukupno	497	100,0	100,0	

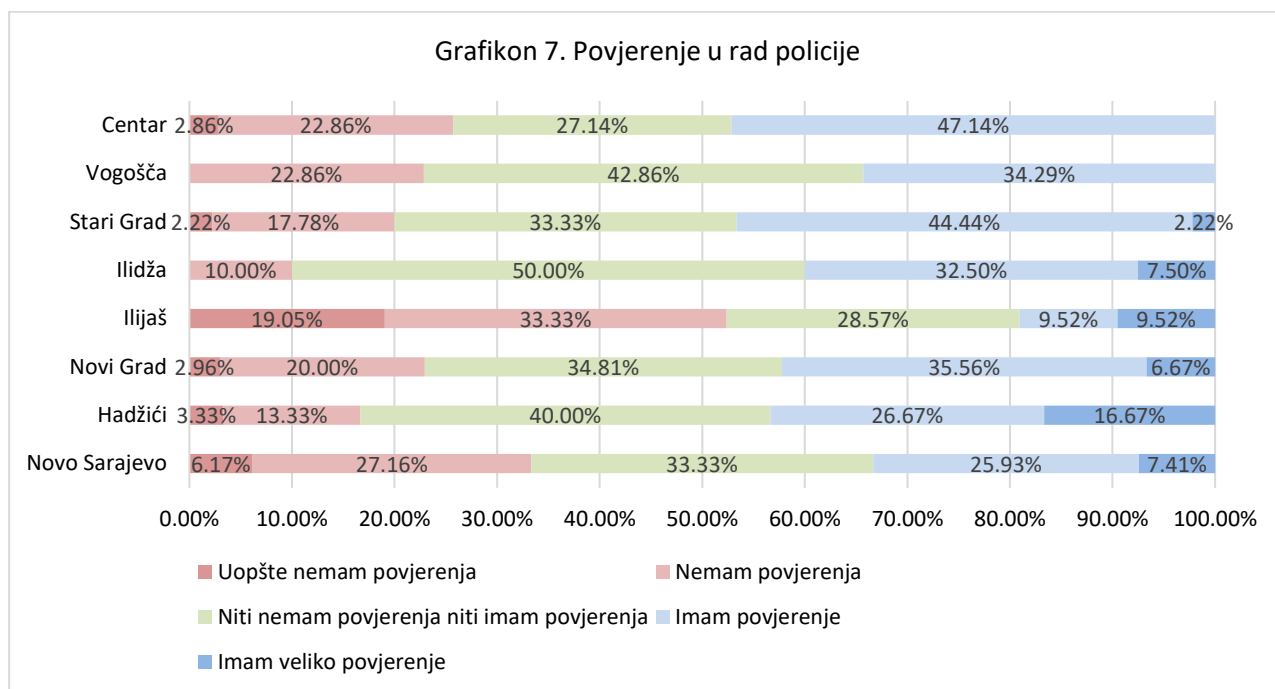
Od ukupno 497 ispitanika u KS, u području nepovjerenja su 117 (23,6%): 26,1% muškog i 31,3% ženskog spola; pretežno (34,1%) ispitanici starosti 18-34 godine (s povećanjem starosti ispitanika smanjuje se postotak ispitanika u području nepovjerenja); 28,8% ispitanika s VSS, a 11.1% ispitanika s OSS (postotak ispitanika u području nepovjerenja smanjuje se uporedo sa smanjenjem stepenom obrazovanja ispitanika).

U području povjerenja su 199 (40,0%) ankeriranih građana KS: 41,7% muškog i 40,7% ženskog spola. S obzirom na starost, postotak ispitanika u području povjerenja je proporcionalan starosti ispitanika, (povećanjem starosti ispitanika, povećava se i postotak ispitanika) i kreće se od 26,1% u starosnoj kategoriji 18-34 godine do 82% u starosnoj kategoriji 65 i više godina. Postotak ispitanika u području povjerenja je obrnuto proporcionalan visini obrazovanja, tako da je najviše ispitanika s osnovnom školom (83,3%), a najmanje s VSS (35,4%). Neutralnog stava (niti nemaju povjerenja niti imaju povjerenja) su 181 (36,4%) ispitanik, pretežno: ženskog spola (40,2%), starosti 18-34 godine, te ispitanici SSS i VS.

Rezultati analize odgovora ispitanika po opštinama KS prikazani su u Grafikonu 7.

S obzirom na procentualnu zastupljenost, najviše ispitanika u području povjerenja u rad policije su s područja opštine Centar (47,14%) i Stari Grad (46,66%), a najmanji (19,04%) s područja opštine Ilijaš. Najveći postotak (52,39%) ispitanika u području nepovjerenja u rad policije su s područja opštine Ilijaš, a najmanji (10,0%) s područja opštine Ilidža. Najviše

(50%) ispitanika s neutralnim stavom je s područja opštine Ilidža, a najmanje s područja opština Centar (27,14%) i Ilijaš (28,57%).

4.4.2.3. Zadovoljstvo radom policije

Pitanje osam u prvom dijelu ankete odnosilo se na ispitivanje zadovoljstva građana radom policije i glasilo je: „Ocijenite, na skali od 1 do 5, u kojoj mjeri ste zadovoljni radom policije u Vašoj zajednici“. U Tabeli 14. prezentirani su odgovori svih anketiranih građana, stanovnika KS, a odgovori su u korelaciji sa skalom u rasponu od „u potpunosti nisam zadovoljan“ do „u potpunosti sam zadovoljan“. Za detaljnu statističku analizu u odnosu na: spol vidjeti Prilog 3, starost vidjeti Prilog 4, obrazovanje vidjeti Prilog 5.

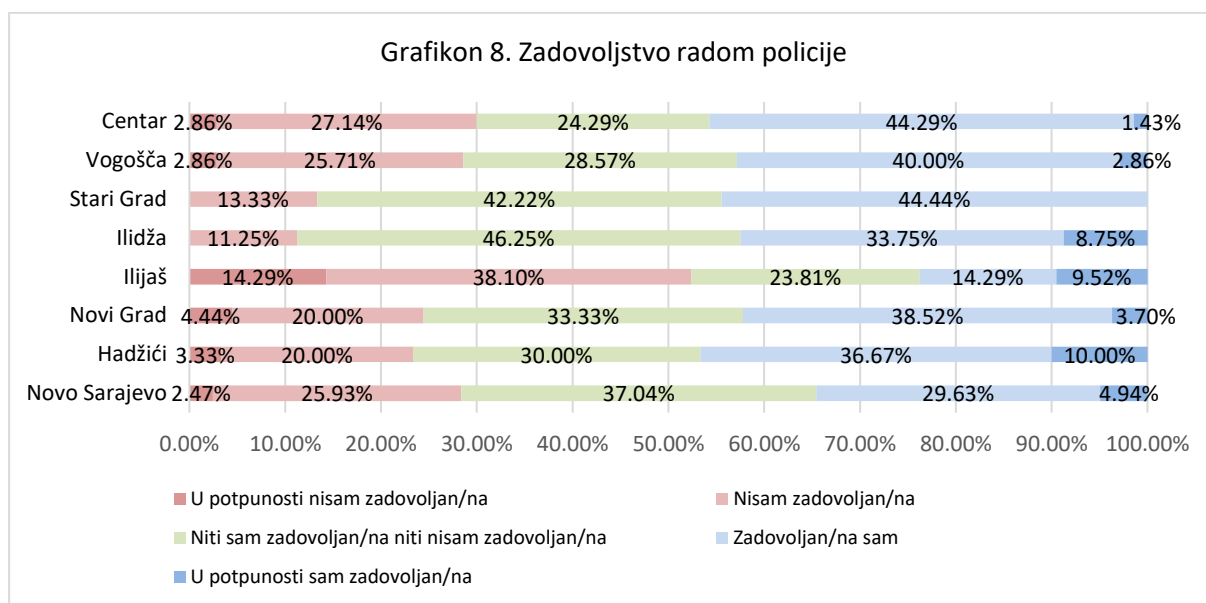
Tabela 14. Zadovoljstvo ispitanika KS radom policije

Ocijenite, na skali od 1 do 5, u kojoj mjeri ste zadovoljni radom policije u Vašoj zajednici				
ODGOVORI	N	%	Validno %	Rekapitulacija
U potpunosti nisam zadovoljan/na (1)	15	3,0	3,0	Područje nezadovoljstva (1+2) N=120; 24,1%
Nisam zadovoljan/na (2)	105	21,1	21,1	
Niti sam zadovoljan/na niti nisam zadovoljan/na (3)	172	34,6	34,6	Neutralan stav (3)
Zadovoljan/na sam (4)	182	36,7	36,7	Područje zadovoljstva (4+5) N=205; 41,3%
U potpunosti sam zadovoljan/na (5)	23	4,6	4,6	
Ukupno	497	100,0	100,0	

Od ukupno 497 anketiranih građana, u području nezadovoljstva radom policije su 120 (24,1%) i to: 25,3% muškog spola i 23,2% ženskog; s povećanjem starosti ispitanika smanjuje se postotak ispitanika u području nepovjerenja; s povećanjem nivoa obrazovanja povećava se i postotak ispitanika u području nezadovoljstva (od 11,1% ispitanika s OŠ do 27,5% ispitanika

s VSS). U području zadovoljstva radom policije su 205 (41,3%) ispitanika: 41,7% muškog spola i 40,7% ženskog; najmanje ispitanika (25,5%) je u starosnoj kategoriji 18-34 godine, a najviše (82,0%) u starosnoj kategoriji 65 i više godina. Najmanje ispitanika je s VSS (34,5%), a najviše s OŠ (98,9%). Neutralnog stava (niti su zadovoljni niti nisu zadovoljni) su 172 (34,6%) ispitanika, pretežno: ženskog spola (36,1%), starosti 18-34 godine (40,4%), te ispitanika s VSS (37,9%).

Rezultati analize odgovora ispitanika po opštinama KS prikazani su u Grafikonu 8.

Najviše ispitanika u području zadovoljstva radom policije su s područja Hadžići (46,67%) i Centar (45,72%), a najmanje (23,81%) s područja opštine Ilijaš. Najveći postotak ispitanika u području nezadovoljstva radom policije su s područja opštine Ilijaš (52,39%), a najmanji (11,25%) s područja opštine Ilidža. Najviše ispitanika s neutralnim stavom je s područja opštine Ilidža (46,25%), a najmanje s područja opština Ilijaš (23,81%) i Centar (24,29%).

4.4.2.4. Stavovi građana KS o mjerama za unaprjeđenje rada policije

Pitanje devet je glasilo: „Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je“, a ispitanicima su ponuđena 4 (a, b, c, d) odgovora (vidjeti u Tabeli 15). Stepen slaganja/neslaganja s ponuđenim odgovorima/tvrdnjama ocjenjivan je na Likertovoj skali od 1 do 5. Ukupni rezultati analize odgovora svih ispitanika u Kantonu Sarajevo prikazani su u Tabeli 15.

Statistička analiza pokazuje da su, u cjelini posmatrano, ispitanici zauzeli stav da je potrebno provesti sve navedene mjere, pri čemu, pojedinačno po pojedinim tvrdnjama posmatrano, najmanji broj ispitanika smatra da je potrebo povećati platu policijskim službenicima, ali i ovu mjeru podržava preko 60% ispitanika, dok se najviše ispitanika (98%) izjasnilo da je potrebno unaprijediti nadzor i kontrolu nad radom policijskih službenika.

Tabela 15. Stavovi građana KS o mjerama za unaprijeđenje rada policije

Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je:	Odgovori							Rekapitulacija			
	U potpunosti se ne slažem (1)	Ne slažem se (2)	Niti se slažem niti se ne slažem (3)	Slažem se (4)	U potpunosti se slažem (5)	Ukupno odgovora	Broj ispitnika	Područje neslaganja (1+2)	Neutralan stav (3)	Područje slaganja (4+5)	
a. Povećati platu policijskim službenicima.	N	39	56	77	118	200	490	497	95	77	211
	%	7,8	11,3	15,5	23,7	40,2	98,6		19,1	15,5	63,2
	Validno %	8,0	11,4	15,7	24,1	40,8		100	19,4	15,7	64,9
b. Provoditi kontinuirano edukaciju policijskih službenika o akonitosti i etičnosti rada i ponašanja.	N	0	6	23	59	403	491	497	6	23	462
	%	,0	1,2	4,6	11,9	81,1	98,8		1,2	4,6	93,0
	Validno %	,0	1,2	4,7	12,0	82,1		100	1,2	4,7	94,1
c. Onemogućiti da policijski službenici budu sredstvo za zaštitu interesa političkih stranaka i slijede njihove upute i savjete.	N	5	1	6	36	444	492	497	6	6	480
	%	1,0	0,2	1,2	7,2	89,3	99,0		1,2	1,2	96,5
	Validno %	1,0	0,2	1,2	7,3	90,2		100	1,2	1,2	97,5
d. Unaprijediti nadzor i kontrolu nad radom policijskih službenika.	N	0	2	8	49	433	492	497	2	8	482
	%	0,0	0,4	1,6	9,9	87,1	99,0		0,4	1,6	97%
	Validno %	0,0	0,4	1,6	10,0	88,0		100	0,4	1,6	98%

4.4.2.5. Zakonitost rada i korupcija

U drugom dijelu anketnog upitnika označenog kao: „II. ANKETNI UPITNIK – ZAKONITOST RADA POLICIJSKIH SLUŽBENIKA“ propitivana su mišljenja ispitanika o (ne)zakonitosti rada policijskih službenika, s posebnim naglaskom na korupciju.

Rezultati statističke analize odgovora za svako pitanje ispitanika sa područja Kantona Sarajevo prikazani su tabelarno. Za detaljnu statističku analizu odgovora ispitanika u odnosu na: spol vidjeti Prilog 3, starost vidjeti Prilog 4, obrazovanje vidjeti Prilog 5.

Prvo pitanje je glasilo: “Ocijenite na skali od 1 do 5 u kojoj mjeri su, prema Vašem mišljenju, policijski službenici skloni nezakonitom ponašanju i zloupotrebi službenih ovlaštenja“. Rezultati statističke analize odgovora svih ispitanika sa područja Kantona Sarajevo prikazani su u Tabeli 16.

Tabela 16. Sklonost policijskih službenika KS nezakonitom ponašanju

Sklonost policijskih službenika nezakonitom ponašanju i zloupotrebi službenih ovlaštenja				
ODGOVORI	N	%	Validno %	Rekapitulacija
Uopšte nisu skloni (1)	9	1,8	1,8	Područne nesklonosti (1+2) N=144; 29,1%
Nisu skloni (2)	135	27,2	27,3	
Niti su skloni niti nisu skloni (3)	181	36,4	36,5	Neutralan stav (3)
Skloni su (4)	125	25,2	25,3	Područje sklonosti (4+5) N= 170; 34,4%
U vrlo velikoj mjeri su skloni (5)	45	9,1	9,1	
Ukupno validnih odgovora	495	99,6	100,0	
Nedostaje vrijednost	2	,4		
Ukupno	497	100,0		

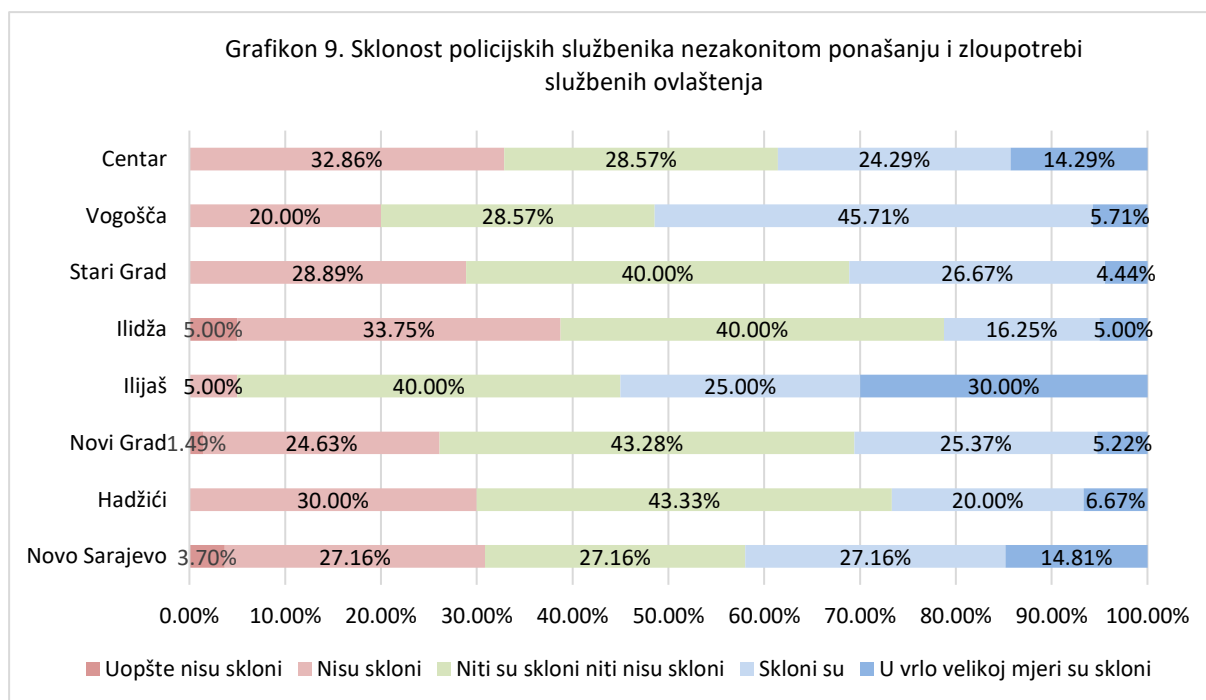
Rekapitulacija dobijenih podataka pokazuje da, prema mišljenju 144 (29,1%) anketiranih građana KS, policijski službenici uopšte nisu ili nisu skloni nezakonitom ponašanju i zloupotrebi službenih ovlaštenja (u tabeli 16 označeno kao područje nesklonosti). Ovog mišljenja su: 27,5% ispitanika muškog spola i 29,9% ženskog, pretežno ispitanici starosti 65 i više godina. S obzirom na starost, postotak ispitanika u području nesklonosti je proporcionalan starosti ispitanika, a kreće od 19,4% u starosnoj kategoriji 18-34 godine do 66,0% u starosnoj kategoriji 65 i više godina. S obzirom na obrazovanje, postotak ispitanika u području nesklonosti je obrnuto proporcionalan nivou obrazovanja, te je odnos ispitanika s OSS 77,8% : 23,8% s VSS. Nasuprot odgovorima u području nesklonosti, prema mišljenju 170 (34,4%) ispitanika policijski službenici su skloni ili u velikoj mjeri skloni nezakonitom ponašanju i zloupotrebi službenih ovlaštenja (u tabeli 16 označeno kao područje sklonosti). Ovog mišljenja su podjednako ispitanici muškog spola (34,8%) i ženskog (34,1%), pretežno (68,9%) ispitanici starosne dobi 18-34 godine, te ispitanici s VSS (39,6%).

Više od trećine anketiranih građana KS nisu se decidno izjasnili, te su 181 (36,5%) odgovora u području označenog kao neutralan stav („niti su skloni niti nisu skloni“). Među njima su 36,9% ispitanika muškog spola i 36,0% ženskog, pretežno (49,5%) ispitanici starosne dobi 50-64 godine. S obzirom na obrazovanje s neutralnim stavom je najmanje (22,2%) ispitanika s OSS, dok je u ostalim obrazovnim kategorijama podjednaka zastupljenost (od 36,6% do 37,0%) ispitanika neutralnog stava.

Rezultati analize odgovora ispitanika po opštinama KS prikazani su u Grafikonu 9.

Najviše ispitanika (38,75%) s odgovorima u području nesklonosti su u opštini Ilidža, a najmanje (5,0%) u opštini Ilijaš. Najviše (55,0%) ispitanika s odgovorima u području

sklonosti su u opštini Ilijaš, potom u opštini Vogošća (51,42%), a najmanje (26,67%) u opštini Hadžići. Najviše neopredjeljenih ispitanika, s neutralnim stavom, je u opštinama Hadžići (43,33%) i Novi Grad (43,28%), dok ih je najmanje (27,16%) u opštini Novo Sarajevo.

Drugo pitanje (drugog dijela ankete) je glasilo: “U slučaju da su policijski službenici podložni (skloni) korupciji onda je, prema Vašem mišljenju, to prvenstveno zbog:“, a od ponuđenih pet odgovora (Tabela 17) ispitanici su trebali odabrati samo jedan. Statistička analiza odgovora svih ispitanika u KS prikazana je u Tabeli 17.

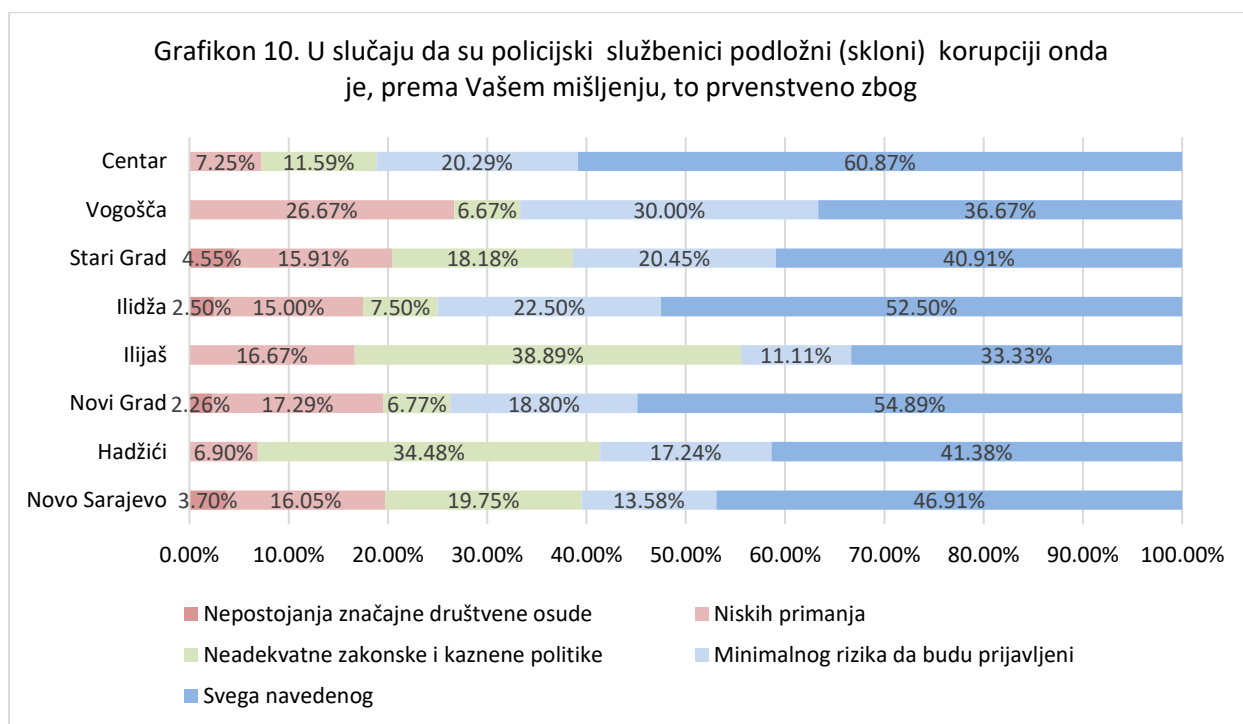
Među ponuđenim odgovorima, odnosno razlozima za moguću sklonost policijskih službenika korupciji, najmanji postotak (2,1%) ispitanika su odgovorili da je to prvenstveno zbog „Nepostojanja značajne društvene osude“, i to: 1,3% muškog spola i 2,7% ženskog; pretežno osobe starosti 65 i više godina (10,0%), te ispitanici s osnovnom stručnom spremom (6,0%). Odgovor koji zastupa 50% ispitanika je zbog „Svega navedenog“, što znači da svi navedeni razlozi (nepostojanje značajne društvene osude, niska primanja policijskih službenika, neadekvatna zakonska i kaznena politika, minimalan rizik da budu prijavljeni) kumulativno utiču i doprinose sklonosti koruptivnom ponašanju policijskih službenika. Ovaj odgovor su podržali: 50,4% anketiranih građana muškog spola i 49,8% ženskog. S obzirom na starost, približno 50% ispitanika do 64 godina starosti, dok su navednog mišljenja svega 18% ispitanika starosti 65 i više godina. S obzirom na obrazovanje, visina postotka odgovora je proporcionalna visini obrazovanja i kreće se od 11% ispitanika s OSS do 57,8% s VSS.

Tabela 17. Uzroci sklonosti policijskih službenika KS korupciji

U slučaju da su policijski službenici podložni (skloni) korupciji onda je, prema Vašem mišljenju, to prvenstveno zbog:			
ODGOVORI	N	%	Validno %
Nepostojanja značajne društvene osude	10	2,0	2,1
Niskih primanja	73	14,7	15,1
Neadekvatne zakonske i kaznene politike	66	13,3	13,6
Minimalnog rizika da budu prijavljeni	93	18,7	19,2
Svega navedenog	242	48,7	50,0
Ukupno validnih odgovora	484	97,4	100,0
Nedostaje vrijednost	13	2,6	
Ukupno	497	100,0	

Statistička analiza odgovora ispitanika po opštinama KS prikazana je u Grafikonu 10.

Najmanji postotak ispitanika s odgovorom „Nepostojanja značajne društve osude“ je u opštinama Novi Grad (2,26%), i Ilidža (2,50%), dok je najveći (7,25%) u opštini Centar. Najveći postotak ispitanika KS su se opredijelili za odgovor zbog „Svega navedenog“. Identičan odgovor dominira i u svakoj od opština KS (procentualno od 36,67% u opštini Vogošća do 60,87% u opštini Centar), izuzev opštine Ilijaš u kojoj je dominantan odgovor (38,89%) zbog „Neadekvatne zakonske i kaznene politike“.

Treće pitanje je glasilo: „U slučaju da su policijski službenici korumpirani, najučestaliji oblici korupcije, prema Vašem mišljenju, su:“, a od ponuđenih pet odgovora (vidjeti Tabelu 18) ispitanici su trebali odabrati samo jedan. Statistička analiza odgovora svih ispitanika u KS prikazana je u Tabeli 18.

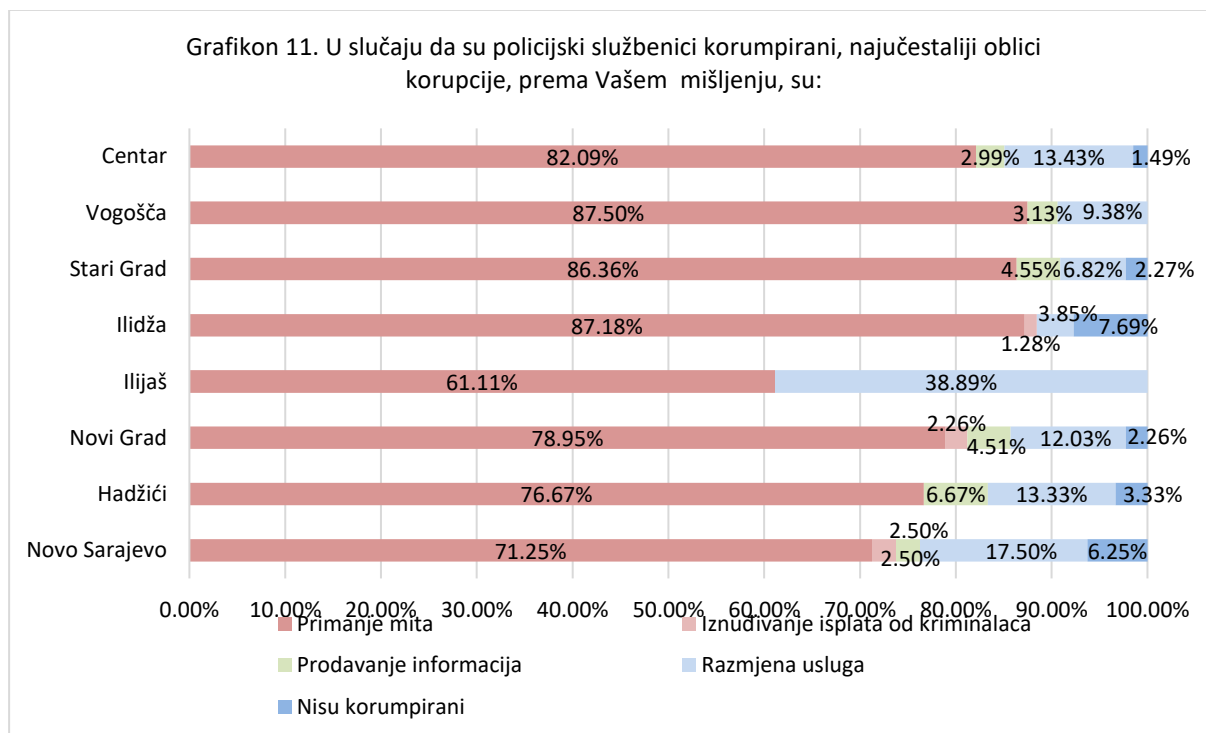
Najučestaliji oblici korupcije, prema mišljenju 80,0% anketiranih građana KS, su primanje mita za određene postupke (ustupke). Ovakvog mišljenja su: 80,2% ispitanika muškog spola i

79,5% ženskog; preko 70,0% (od 73,5% do 85,9%) ispitanika svih starosnih kategorija; najveći broj ispitanika iz svake obrazovne kategorije (s tim da je najmanji postotak (47,1%) ispitanika s osnovnom školom, a najveći (85,1%) s SSS. Za sve ostale ponuđene odgovore kumulativno, izjasnila se približno petina anketiranih građana KS, a s najvećim postotkom odgovora je razmjena usluga (12,2%). Značajno je naglasiti da svega 3,5% (N=17) ispitanika smatra da policijski službenici nisu korumpirani.

Tabela 18. Najučestaliji oblici korupcije u policiji KS

U slučaju da su policijski službenici korumpirani, najučestaliji oblici korupcije, prema Vašem mišljenju, su:			
ODGOVORI	N	%	Validno %
Primanje mita (novca i/ili poklona) za određene postupke (ustupke)	385	77,6	80,0
Iznuđivanje isplata od kriminalaca	6	1,2	1,2
Prodavanje informacija	15	3,0	3,1
Razmjena usluga (usluga za uslugu)	59	11,9	12,2
Nisu korumpirani	17	3,4	3,5
Ukupno validnih odgovora	482	97,0	100,0
Nedostaje vrijednost	15	3,0	
Ukupno	497	100,0	

Statistička analiza odgovora ispitanika po opštinama KS prikazana je u Grafikonu 11.

Prema mišljenju anketiranih građana iz svake od opština KS, najučestaliji oblici korupcije su primanje mita, a postotak odgovora se kreće od 61,11% u opštini Ilijaš (ostalih 38,89 odgovora u ovoj opštini se odnosi na razmjenu usluga) do 87,50% u opštini Vogošća.

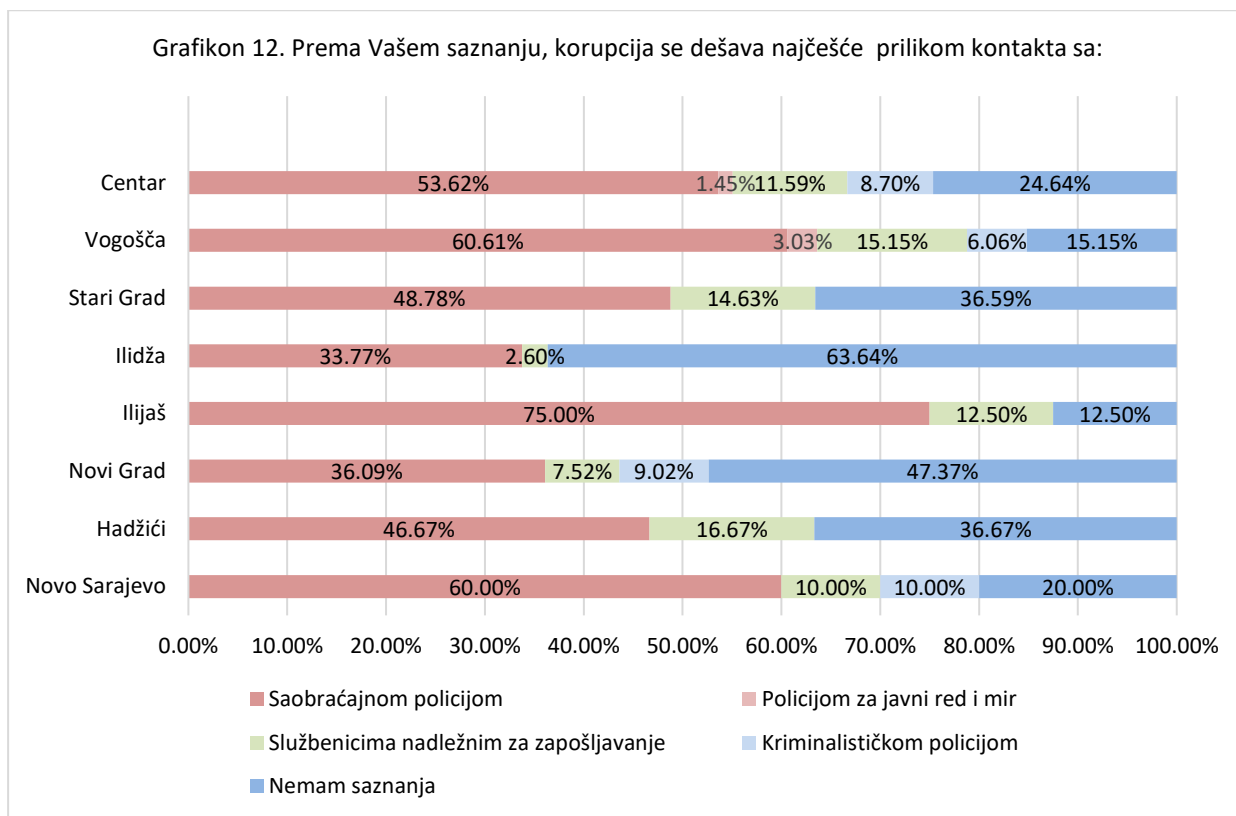
Da policijski službenici nisu korumpirani izjasnilo se: 7,69% stanovnika opštine Ilidža; 6,25% opštine Novo Sarajevo; 3,33% opštine Hadžići; 2,27% opštine Stari Grad; 2,26% opštine Novi Grad i 1,49% opštine Centar.

Četvrto pitanje je glasilo: „Prema Vašem saznanju, korupcija se dešava najčešće prilikom kontakta sa:“, a od ponuđenih pet odgovora (vidjeti Tabelu 19) ispitanici su trebali odabrati samo jedan. Statistička analiza odgovora svih ispitanika u KS prikazana je u Tabeli 19. Većina ispitanika (47,0%) smatra da se korupcija najčešće dešava u kontaktu sa saobraćajnom policijom. Ovo mišljenje podržava: 50,4% ispitanika muškog spola i 43,0% ispitanika ženskog spola; pretežno (56,6%) ispitanika starosti 18-34 godine. S obzirom na obrazovanje, ovog mišljenja su pretežno (48,5%) ispitanici s VSS, potom 47,8% ispitanika SSS, 41,2% s VS, dok je najmanji postotak (22,2%) ispitanika s OSS. Najmanje ispitanika (0,4%) smatra da se korupcija najčešće dešava u kontaktu s policijom za javni red i mir. Na nemaju saznanja, izjasnilo se 178 ispitanika (što procentualno u odnosu na ukupan broj ispitanika iznosi 37,2%), i to: 40,6% ispitanika ženskog spola i 33,5% muškog spola; pretežno ispitanici starosti 65 i više godina (58,8), te pretežno ispitanici s OSS (72,2%).

Tabela 19. Sektor policije u kojem se korupcija najčešće dešava

Prema Vašem saznanju, korupcija se dešava najčešće prilikom kontakta sa:			
ODGOVORI	N	%	Validno %
Saobraćajnom policijom	225	45,3	47,0
Policijom za javni red i mir	2	,4	,4
Službenicima nadležnim za zapošljavanje	46	9,3	9,6
Kriminalističkom policijom	28	5,6	5,8
Nemam saznanja	178	35,8	37,2
Ukupno validnih odgovora	479	96,4	100,0
Nedostaje vrijednost	18	3,6	
Ukupno	497	100,0	

Statistička analiza odgovora ispitanika po opštinama KS prikazana je u grafikonu 12. Analizirajući odgovore ispitanika po opštinama KS, korupcija se najčešće dešava u kontaktu sa saobraćajnom policijom mišljenja su preko 50% aketiranih građana opštine Ilijaš (75,0%), Vogošća (60,61%), Novo Sarajevo (60,0) i Centar (53,62%), dok je najmanje ispitanika (33,77%) je s područja opštine Ilidža i Novi Grad (36,09%) jer u tim opštinama dominira mišljenje ispitanika da nemaju saznanja. Najmanji postotak ispitanika da nemaju saznanja je u opštinama Ilijaš (12,50%) i Vogošća (15,15%).

Peto pitanje je glasilo: „Vaš izvor saznanja o korumpiranosti policijskih službenika je:“, a od ponuđenih pet odgovora (vidjeti Tabelu 20) ispitanici su trebali odabrati samo jedan. Statistička analiza odgovora svih ispitanika u KS prikazana je u Tabeli 20.

Tabela 20. Izvor saznanja o korumpiranosti policijskih službenika

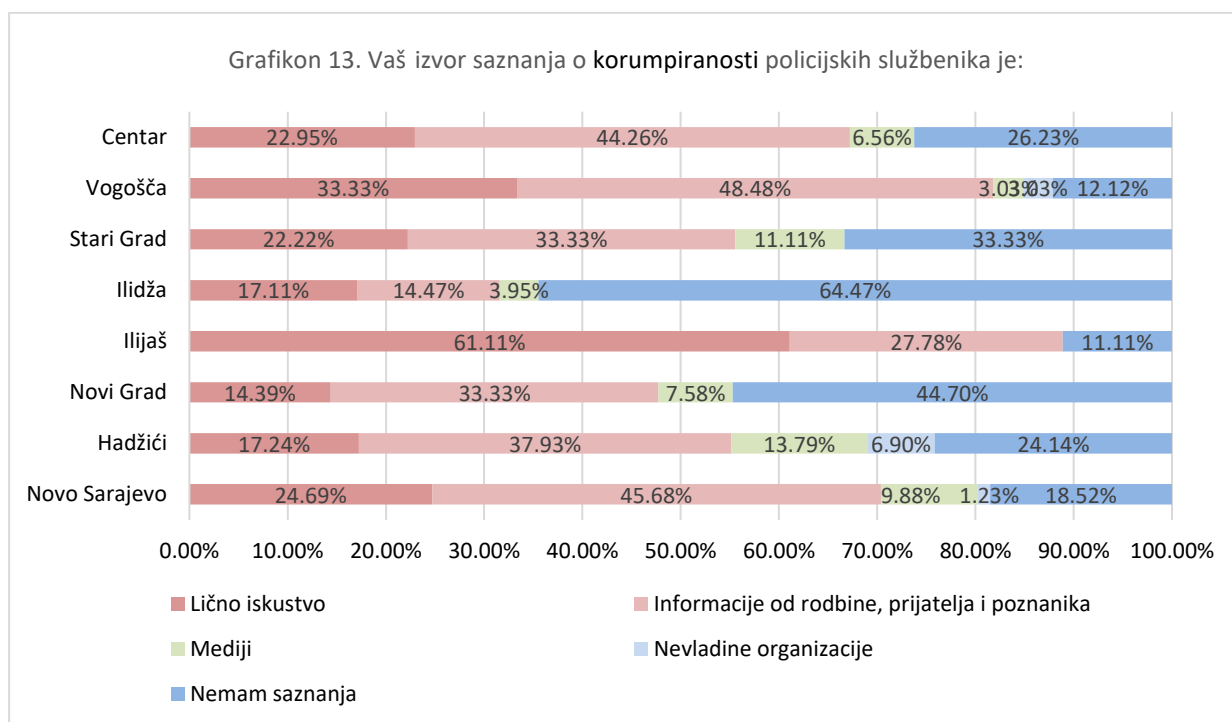
Vaš izvor saznanja o korumpiranosti policijskih službenika je:			
ODGOVORI	N	%	Validno %
Lično iskustvo	101	20,3	21,6
Informacije od rodbine, prijatelja i poznanika	163	32,8	35,0
Mediji	34	6,8	7,3
Nevladine organizacije	4	,8	,9
Nemam saznanja	164	33,0	35,2
Ukupno validnih odgovora	466	93,8	100,0
Nedostaje vrijednost	31	6,2	
Ukupno	497	100,0	

Na nema saznanja o korumpiranosti policijskih službenika izjasnilo se 164 (35,2%) ispitanika KS. Među njima su: 33,3% ispitanici muškog spola i 37,3% ženskog; dominantno ispitanici starosti 65 i više godina (58,0%), te ispitanici s osnovnim obrazovanje (72,2%).

Ostalih 64,8% anketiranih građana imaju saznanja o korumpiranosti policijskih službenika, a kao izvor saznanja navode; informacije od rodbine, prijatelja i poznanika (35,0%), lično iskustvo (21,6%), mediji (7,3%) i Nevladine organizacije (0,9%).

Statistička analiza odgovora ispitanika po opštinama KS prikazana je u Grafikonu 13.

Statistička analiza pokazuje da se odgovori ispitanika značajno razlikuju: najviše ispitanika koji nemaju saznanja o korumpiranosti policijskih službenika su područja opština Ilidža (64,47%), i Novi Grad (44,70%), a najmanje s područja opština Ilijaš (11,11%) i Vogošća (12,12%). Među ispitanicima koji imaju saznanja, izvor su pretežno informacije od rodbine, prijatelja i poznanika onima s područja opština Vogošća (48,48%), Novo Sarajevo (45,68%) i Centar (44,26%). Najviše onih koji imaju lično iskustvo su s područja opštine Ilijaš (61,11%), a najmanje s područja opština Ilidža (17,11%) i Hadžići (17,24%).

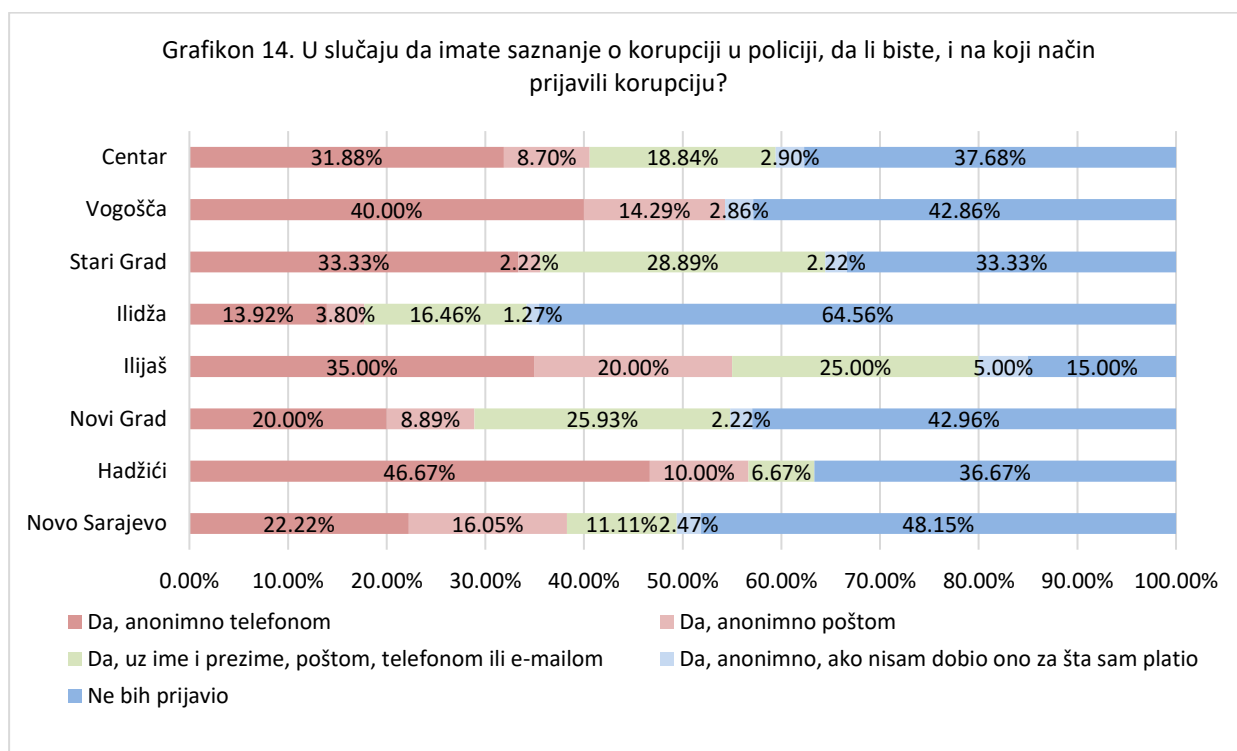
Šesto pitanje je glasilo: „U slučaju da imate saznanje o korupciji u policiji, da li biste, i na koji način prijavili korupciju“, a od ponuđenih pet odgovora (vidjeti Tabelu 21) ispitanici su trebali odabrati samo jedan. Statistička analiza odgovora svih ispitanika u KS prikazana je Tabeli 21.

Korupciju nije spremno prijaviti 44,1% ispitanika: 49,4% muškog spola i 39,7% ženskog; pretežno (76,0%) ispitanika starosti 65 i više godina, te više od 50% ispitanika bez VSS (dominantno ispitanici s osnovnim obrazovanjem). Većina ispitanika koji bi prijavili korupciju to bi uradili anonimno (37,7%): pretežno ispitanici ženskog spola; ispitanici s osnovnom i srednjom stručnom spremom, te ispitanici starosti 18-34 godine. Korupciju bi, uz ime i prezime, prijavilo svega 18,2% ispitanika: 17,2% muškog spola i 18,3% ženskog; pretežno ispitanici starosti 35-49 godina, te ispitanici s VS i VSS.

Tabela 21. Opredjeljenost građana KS da prijave korupciju u policiji

U slučaju da imate saznanje o korupciji u policiji, da li biste, i na koji način prijavili korupciju?				
ODGOVORI	N	%	Validno %	Rekapitulacija
Da, anonimno telefonom	128	25,8	25,9	Anonimno: N= 186; 37,7%
Da, anonimno poštom	47	9,5	9,5	
Da, uz ime i prezime, poštom, telefonom ili e-mailom	90	18,1	18,2	Uz ime i prezime: N=90; 18,2%
Da, anonimno, ako nisam dobio/la ono za šta sam platio/la	11	2,2	2,2	
Ne bih prijavio/la	218	43,9	44,1	Ne bi prijavili: N= 218; 44,1%
Ukupno validnih odgovora	494	99,4	100,0	
Nedostaje vrijednost	3	,6		
Ukupno	497	100,0		

Statistička analiza odgovora ispitanika po opštinama KS prikazana je u Grafikonu 14.

Većina ispitanika koji nisu spremni prijaviti korupciju su s područja opštine Ilidža (64,56%), a najmanje ih je s područja opštine Ilijaš (15,0%). Anonimno bi prijavili korupciju preko 50% ispitanika s područja opština Hadžići, Ilijaš i Vogošća. Najviše ispitanika koji bi prijavili korupciju uz ime i prezime su s područja opštine Stari Grad (28,89%), a najmanje s područja opštine Hadžići (6,67%).

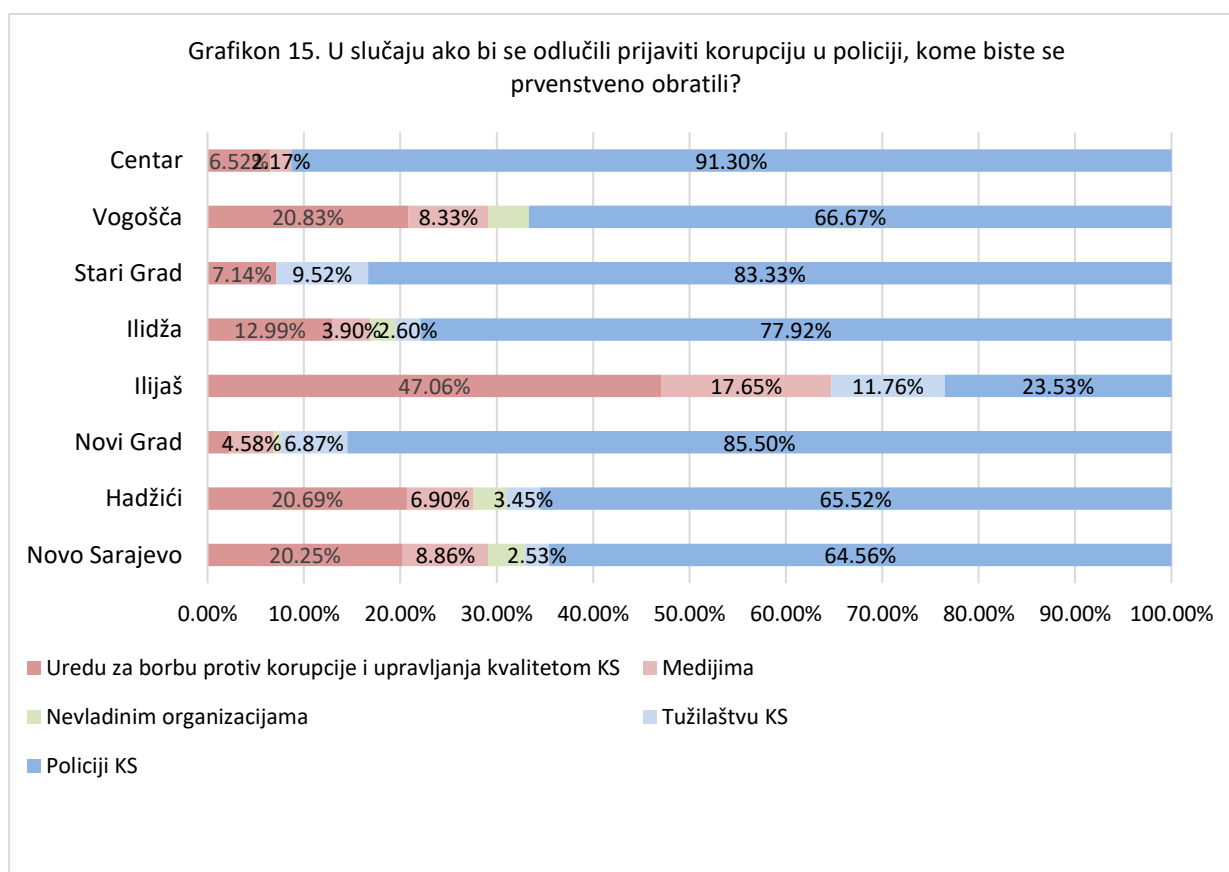
Sedmo pitanje je glasilo: „U slučaju ako bi se odlučili prijaviti korupciju u policiji, kome biste se prvenstveno obratili“, a od ponuđenih pet odgovora (vidjeti Tabelu 22) ispitanici su trebali odabrati samo jedan. Statistička analiza odgovora svih ispitanika u KS prikazana je u Tabeli 22.

Tabela 22. Kome bi, prvenstveno, građani KS prijavili korupciju u policiji?

U slučaju ako bi se odlučili prijaviti korupciju u policiji, kome biste se prvenstveno obratili?			
ODGOVORI	N	%	Validno %
Uredu za borbu protiv korupcije i upravljanja kvalitetom KS	54	10,9	12,1
Medijima	24	4,8	5,4
Nevladinim organizacijama	8	1,6	1,8
Tužilaštvu KS	20	4,0	4,5
Policiji KS	339	68,2	76,2
Ukupno validnih odgovora	445	89,5	100,0
Nedostaje vrijednost	52	10,5	
Ukupno	497	100,0	

Većina ispitanika KS, njih 339 (76,2%), bi korupciju prijavili prvenstveno policiji KS, i to: 77,5% ispitanika muškog spola i 74,9% ženskog; preko 70% ispitanika iz svih starosnih kategorija, te više od 70% ispitanike svih nivoa obrazovanja (s dominacijom (88,9%) ispitanika s OSS).

Statistička analiza odgovora ispitanika po opštinama KS prikazana je u Grafikonu 15.

Većina ispitanika s područja opština KS (od 64,56% u opštini Novo Sarajevo do 91,30% u opštini Centar) korupciju bi prijavili policiji KS, izuzev onih s područja opštine Ilijaš u kojoj su ispitanici podijeljeni u odgovorima, s tim da bi se 47,06% njih obratili Uredu za borbu protiv korupcije i upravljanja kvalitetom KS.

4.4.2.6. Stavovi građana KS o mjerama za unaprijeđenje borbe protiv korupcije u policiji

Pitanje osam je glasilo: „Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je“, a ispitanicima su ponuđena 4 (a, b, c, d) odgovora (vidjeti Tabelu 23).

Stepen slaganja/neslaganja s ponuđenim odgovorima/tvrdnjama ocjenjivan je na Likertovoj skali od 1 do 5. Ukupni rezultati analize odgovora svih ispitanika u Kantonu Sarajevu prikazani su u Tabeli 23. Statistička analiza pokazuje da su više od 95% anketiranih građana KS u području slaganja (slažu se ili se u potpunosti slažu) sa svakom od ponuđenih tvrdnji, s tim da najveći broj ispitanika (480) smatra je potrebno unaprijediti prevenciju i otklanjanje uzroka korupcije, dok 477 ispitanika smatra da je potrebno unaprijediti nadzor i kontrolu nad radom policije.

Tabela 23. Stavovi građana KS o mjerama za unaprijeđenje borbe protiv korupcije u policiji

Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je:		Odgovori							Rekapitulacija		
		U potpunosti se ne slažem (1)	Ne slažem se (2)	Niti se slažem niti se ne slažem (3)	Slažem se (4)	U potpunosti se slažem (5)	Ukupno odgovora	Broj ispitanika	Područje neslaganja (1+2)	Neutralan stav (3)	Područje slaganja (4+5)
a. Pooštriti represivne mjere (kažnjavanje i disciplinsku odgovornost).	N	5	5	11	57	412	490	497	10	11	469
	%	1,0	1,0	2,2	11,5	82,9	98,6		2%	2,2	94,4
	Validno %	1,0	1,0	2,2	11,6	84,1		100	2%	2,2	95,7
b. Unaprijediti prevenciju i otklanjanje uzroka korupcije.	N	1	3	6	42	438	490	497	4	6	480
	%	0,2	0,6	1,2	8,5	88,1	98,6		0,8	1,2	96,6
	Validno %	0,2	0,6	1,2	8,6	89,4		100	0,8	1,2	98,4
c. Unaprijediti nadzor i kontrolu nad radom policije.	N	1	1	11	44	438	490	497	2	11	477
	%	0,2	0,2	2,2	8,9	87,1	98,6		0,4	2,2	96,0
	Validno %	0,2	0,2	2,2	9,0	88,4		100	0,4	2,2	97,4
d. Podsticati policijske službenike i građane da prijavljuju korupciju.	N	1	1	14	26	448	490	497	2	14	474
	%	0,2	0,2	2,8	5,2	90,1	98,6		0,4	2,8	95,3
	Validno %	0,2	0,2	2,9	5,3	91,4		100	0,4	2,9	96,7

V. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

5.1. Demokratski nadzor i kontrola nad radom policije u Kantonu Sarajevo – stanje

Cilj ovog istraživanja bio je, primjenom verifikovanih naučnih metoda, utvrditi stanje i efikasnost postojećih mehanizama demokratskog nadzora i kontrole nad radom policije u Kantonu Sarajevo. Radi potpunijeg ostvarivanja (u svrhu utvrđivanja određenih pokazatelja-indikatora efikasnosti), istraživanje je raščlanjeno na istraživačke zadatke. U skladu s postavljenim ciljevima i zadacima definisan je i hipotetički okvir istraživanja: generalna hipoteza i pojedinačne-istraživačke hipoteze usko vezane za zadatke istraživanja.

Istraživanje je, svojom metodologijom, dizajnirano uz uvažavanje svih specifičnosti s obzirom na prirodu predmeta i problema istraživanja, tj. specifičnosti oblasti sigurnosnih studija. Pristup istraživanju je analitičko-deduktivni i integralno-sintetički, a tip istraživanja je dijagnostički, u sadržajnom smislu teorijsko-empirijski. Metoda kvalitativno-kvantitativne analize sadržaja dokumenata primijenjena je za analizu sadržaja zakona i podzakonskih propisa koji uređuju djelokrug rada i nadzor i kontrolu nad radom policije u Kantonu Sarajevo kao i analizu podataka MUP-a KS i nadzornih tijela o (ne)zakonitosti rada policijskih službenika. Metoda anketnog ispitivanja (na uzorku od 497 ispitanika) primijenjena je u empirijskom dijelu istraživanja za ispitivanje stavova i mišljenja građana Kantona Sarajevo o radu policije u zajednici i zakonitosti rada policijskih službenika (*kao jedan vid građanske kontrole nad radom policije*). Rezimiraćemo najznačajnije nalaze rezultata istraživanja na nivou Kantona Sarajevo i bazirano na rezultatima definirati određene zaključke (bez detaljnog razmatranja rezultata u odnosu na spol, starost, obrazovanje i opštinu stanovanja ispitanika, a koji su prikazani u poglavlju *Rezultati empirijskog istraživanja*).

Analizom sadržaja zakonskih i podzakonskih propisa, izvještaja o radu MUP-a KS, kao i odgovarajućih statističkih podataka uočene su određene nejasnoće i nedorečenosti koje umanjuju, kako efikasnost rada, tako i nadzor nad radom policije u Kantonu Sarajevo. Ukazujemo na neke od tih nedostataka: nepoštivanje rokova, propisanih Zakonom o unutrašnjim poslovima KS, za donošenje podzakonskih akata; neusklađenost Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji MUP-a Kantona Sarajevo, u dijelu koji utvrđuje nadležnosti organizacione jedinice Uprave policije za pokretanje krivičnog postupka protiv policijskih službenika sa odredbama Zakona o unutrašnjim poslovima KS; nepreciznost ili nepotpuno normiranje postojećih odredbi o disciplinskom postupku omogućava da se kažnjavaju nepodobni, a oslobađaju podobni od disciplinske odgovornosti; neadekvatnost propisanih rokovi za pokretanje, vođenje i okončanje disciplinskih postupaka (suviše kratki rokovi, što rezultira velikim brojem obustava postupka zbog zastare); sistematizacijom radnih

mjesta nisu propisani stepen i vrsta stručne spreme za svako radno mjesto; raspoređivanje policijskih službenika na radna mjesta za koja nisu činovani kao i činovanje mimo procedura i uslova; žalbe građana na ponašanje policijskih službenika pokazatelji su nedovoljnog poznavanja odredbi Policijskog etičkog kodeksa za policijske službenike Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, ili čak i svjesnog nepoštivanja njegovih pojedinih odredbi; zbog nedostataka zakonskog rješenja nema pravno uređene međusobne saradnje između nadzornih organa u smislu razmjene informacija, podataka i dokumenata; Uprava policije je pod direktnim ingerencijama policijskog rukovodioca, odnosno komesara (posebno naglašavamo ulogu komesara u imenovanju disciplinskih organa i disciplinskom postupku, te su nezavisnost i objektivnost Sektora za unutrašnju kontrolu upitni); komesar je potpuno operativno i finansijski nezavisan u svom radu; „(...)za *efikasniji rad je nužno usvojiti izmjene i dopune Zakona o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo*“, mišljene je i Komisije za sigurnost Skupštine KS. Na osnovu navedenih konstatacija možemo zaključiti da je prva (H1) pojedinačna hipoteza kojom smo pretpostavili da *zakonski i podzakonski propisi koji uređuju djelokrug rada te nadzor i kontrolu nad radom policijskih službenika u Kantonu Sarajevu nisu dovoljno decidni i operativni, potvrđena.*

Analizirajući rad tijela za nadzor i kontrolu nad radom policije u Kantonu Sarajevo ustanovili smo da: Komisija za sigurnost ne objavljuje na web stranici Skupštine KS podatke o održanim sjednicama, donesenim zaključcima i poduzetim aktivnostima; Odbor za žalbe javnosti ne objavljuje zapisnike sa redovnih sjednica koje bi, u pravilo, trebalo da održava jednom mjesečno, već su informacije o radu (detaljno) dostupne u Izvještajima koje godišnje dostavljaju Skupštini Kantona Sarajevo (napominjemo da je zakonska obaveza Odbora da obavještava javnost o svom radu); podaci o radu Odjeljenja za unutrašnju kontrolu MUP-a KS nisu objavljeni na web stranici ministarstva; Nezavisni odbor za izbor i reviziju policijskog komesara, putem saopštenja, obavještava javnost o svom radu.

Analizirajući statističke podatke o (ne)zakonitosti rada policijskih službenika u KS, uočili smo da u Izvještajima o radu MUP-a KS pa period od 2012. do 2017. godine nisu decidno navedeni podaci o pritužbama na rad policijskih službenika: na osnovu čijih prijava je pokrenut interni postupak zbog povrede službene dužnosti policijskih službenika (regulisano članom 108. ZPSKS); za koje vrste povreda službene dužnosti su podnesene prijave (definisano čl. 106. i 107 ZPSKS); iz kojih sektora su policijski službenici za koje su podnesene predstavke; iz kojih policija i policijskih stanica su policijski službenici protiv kojih su podnesene prijave; o broju i načinu sankcioniranih policijskih službenika. Nedostajući podaci bi (uz uvažavanje Zakona o zaštiti ličnih podataka) vrlo efektivno i poticajno uticali na policijske službenike u smislu poštivanja zakonitosti u radu i smanjenju

zloupotrebe službenih ovlaštenja te ih je potrebno prazentirati javnosti, a što bi u perspektivi doprinijelo transparentnosti rada i jačanju povjerenja javnosti u rad policije. Posebno naglašavamo nedostatak preciznih podataka o koruptivnim ponašanjima policijskih službenika te smo shodno Zakonu o slobodi pristupa informacijama u F BiH, te podatke zatražili od MUP-a KS. Navedeno upućuje na zaključak da je druga pojedinačna hipoteza (H2) kojom smo pretpostavili *da informacije o radu nadzornih tijela nad policijom Kantona Sarajevo, te statistički podaci o pritužbama na rad policijskih službenika, posebno za koruptivna ponašanja nisu u potpunosti transparentni i dostupni javnosti, potvrđena.*

Analizom statističkih podataka, iz Izvještaja o radu MUP-a KS, o podnesenom prijavama na rad policijskih službenika utvrdili smo da je u periodu od 2012. do 2017. godine podneseno ukupno 2.091 prijava na rad policijskih službenika, od čega su 1.256 ocijenjene kao neosnovane i da nema osnova po pokretanje istrage. U posmatranom periodu istraga je pokrenuta po 755 prijava (od čega 96 iz ranijeg perioda). Okončano je 611, od čega: ocjenom bez dovoljno dokaza 266, ocjenom neosnovane 145, ocjenom osnovane 163. Po 46 prijava stranka je odustala od žalbe, a za 27 prijava (u 2015. godini 21) postupak je obustavljen zbog zastare. Nema podataka o načinu sankcioniranja po prijavama ocijenjenih kao osnovane.

Prema podacima Odjeljenja za unutrašnju kontrolu, Jedinice za profesionalne standarde Uprave policije MUP-a KS, u periodu od 2012. godine do kraja 2017. godine zaprimljene su ukupno 53 žalbe koje imaju obilježje koruptivnog ponašanja prijavljenih policijskih službenika, a tužilaštvu je podneseno 7 izvještaja protiv 9 policijskih službenika. Nedostaju podaci Unutrašnje kontrole na koji način i kojim zaključkom su riješeni slučajevi za koje nisu podneseni izvještaji tužilaštvu, kao i broju i načinu, za korupcijska ponašanja, sankcioniranih (kažnjenih) policijskih službenika. Na osnovu navedenih rezultata možemo zaključiti da je treća pojedinačna (istraživačka) hipoteza (H3) koja glasi: *„Broj podnesenih pritužbi (prijava) protiv policijskih službenika Kantona Sarajevo je znatno veći od broja procesuiranih i sankcioniranih policijskih službenika“, potvrđena.*

Cilj prvog dijela empirijskog istraživanja („I. ANKETNI UPITNIK - RAD POLICIJE U ZAJEDNICI“) bio je ispitati da li građani imaju povjerenja u rad policije i da li su zadovoljni radom policije u zajednici. Prvo su ocjenjivali stepen slaganja/neslaganja s šest tvrdnji, a koje su formulisane na osnovu odrednica *Priručnika za rad policije u zajednici* i *Policijskog etičkog kodeksa za službenike Uprave policije MUP-a Kantona Sarajevo.*

Prva tvrdnja je glasila: „Rad policije zasnovan je na partnerstvu između policije i građana u kojem partneri djeluju i rade zajedno na uočavanju i rješavanju problema u zajednici“. U području slaganja (slažu se ili se u potpunosti slažu) s tvrdnjom su 40,5% ispitanika. U području neslaganja (ne slažu se ili se u potpunosti ne slažu) s navedenom tvrdnjom su

26,1% ispitanika. Neutralnog stava (niti se slažu nite se ne slažu s tvrdnjom) su 33,4% ispitanika KS. U području slaganja s tvrdnjom da se *u izvršavanju svojih dužnosti policijski službenici ponašaju pravično* su 44,0% ispitanika. U području neslaganja s tvrdnjom su 22,3% ispitanika, dok ih je neutralnog stava 33,7%.

Treća tvrdnja je glasila: „U izvršavanju svojih dužnosti policijski službenici se ponašaju ljubazno“. U području slaganja s tvrdnjom su 57,3% ispitanika, što je skoro pet puta više u odnosu na ispitanike u području neslaganja (12,1%), dok ih je neutralnog stava 30,6%.

Četvrta tvrdnja je glasila: „Policijski službenici obavljaju svoj posao nezavisno od utjecajnih pojedinaca i političkih stranaka“. U području slaganja s tvrdnjom su svega 12,5% ispitanika, dok ih je u području neslaganja s tvrdnjom 60,2%, što je preko četiri puta više u odnosu na broj ispitanika u području slaganja. Neutralnog stava su 27,3% ispitanika. Ovi rezultati **potvrđuju** hipotezu (H 4) koja glasi: *„Građani Kantona Sarajevo su mišljenja da vladajuće političke partije imaju neposredan uticaj na rad policije“*.

Peta tvrdnja je glasila: „Rad policije u zajednici zadovoljava principe ljudskih prava i principe pravne države u cilju pružanja usluga građanima, te jačanja povjerenja građana u rad policije“. U području slaganja s tvrdnjom su 40,7% ispitanika, u području neslaganja s tvrdnjom su 26,3% , a neutralnog stava su 33,0% ispitanika.

Šesta tvrdnja je glasila: „Rad policije je transparentan, te javnost od policije dobiva potpune, pravovremene i pouzdane informacije“. U području slaganja s tvrdnjom su 28,1% ispitanika, u području neslaganja s tvrdnjom su 42,5%. Neutralnog stava su 29,4% ispitanika KS.

Pitanje sedam u prvom dijelu ankete se odnosilo na ispitivanje povjerenja građana u rad policije. Odgovori su u korelaciji sa skalom u rasponu od *uopšte nemam povjerenja* do *imam veliko povjerenje*. Statistička analiza pokazuje da su, od ukupno 497 anketiranih građana, u području povjerenja (*imaju povjerenje i imaju veliko povjerenje*) 40,0%, a u području nepovjerenja (*uopšte nemaju povjerenja i nemaju povjerenja*) njih 23,6%. Neutralnog stava (*niti nemaju povjerenja niti imaju povjerenja*) su 36,4% ispitanika.

Pitanje osam u prvom dijelu ankete odnosilo se na ispitivanje zadovoljstva građana radom policije. Odgovori su u korelaciji sa skalom u rasponu od *u potpunosti nisam zadovoljan* do *u potpunosti sam zadovoljan*. U području zadovoljstva (*zadovoljni su ili su u potpunosti zadovoljni*) radom policije su 41,3% ispitanika, u području nezadovoljstva (*u potpunosti nisu zadovoljni ili nisu zadovoljni*) radom policije su 24,1%. Neutralnog stava (niti su zadovoljni niti nisu zadovoljni) su 34,6% ispitanika KS.

Rezultati odgovora o povjerenju i zadovoljstvu radom policije **ne potvrđuju** hipotezu (H5) koja glasi: *„Većina građana Kantona Sarajevo iskazuju nepovjerenje u policiju, kao i nezadovoljstvo radom policije u zajednici“*, jer je procenat građana s odgovorima u području

nepovjerenja (23,6%) znatno manji u odnosu na područje povjerenja (40,0%), kao i da je procenat u području nezadovoljstva (24,1%) znatno manji u odnosu na procenat građana s odgovorima u području zadovoljstva (41,3%) radom policije.

Pitanje devet je glasilo: „Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je“, a ispitanicima su ponuđene 4 tvrdnje: a. Povećati platu policijskim službenicima; b. Provoditi kontinuirano edukaciju policijskih službenika o akonitosti i etičnosti rada i ponašanja; c. Onemogućiti da policijski službenici budu sredstvo za zaštitu interesa političkih stranaka i slijede njihove upute i savjete, i d. Unaprijediti nadzor i kontrolu nad radom policijskih službenika. Stepenn slaganja/neslaganja s ponuđenim odgovorima/tvrdnjama (a-d) ocjenjivan je na Likertovoj skali od 1 do 5. Statistička analiza pokazuje da su, u cjelini posmatrano, ispitanici (punoljetni građani - stanovnici KS) zauzeli stav da je potrebno provesti sve navedene mjere, pri čemu, pojedinačno po pojedinim tvrdnjama posmatrano, najmanji broj ispitanika smatra da je potrebno povećati platu policijskim službenicima (60%), a najviše (98%) da je potrebno unaprijediti nadzor i kontrolu nad radom policijskih službenika.

U drugom dijelu anketnog upitnika označenog kao: „II. ANKETNI UPITNIK – ZAKONITOST RADA POLICIJSKIH SLUŽBENIKA“ propitivana su mišljenja ispitanika o (ne)zakonitosti rada policijskih službenika, s posebnim naglaskom na korupciju.

Prvo pitanje se odnosilo na ispitivanje mišljenja građana o sklonosti policijskih službenika nezakonitom ponašanju i zloupotrebi službenih ovlaštenja. Odgovori su u korelaciji sa skalom u rasponu od 1 do 5 (od *uopšte nisu skloni* do *vrlo velikoj mjeri su skloni*). Prema mišljenju 29,1% anketiranih građana KS, policijski službenici uopšte nisu ili nisu skloni nezakonitom ponašanju i zloupotrebi službenih ovlaštenja (*područje nesklonosti*). Nasuprot odgovorima u području nesklonosti, prema mišljenju 34,4% ispitanika policijski službenici su skloni ili u velikoj mjeri skloni nezakonitom ponašanju i zloupotrebi službenih ovlaštenja (*područje sklonosti*). Više od trećine anketiranih građana KS nisu se decidno izjasnili, te su 36,5% odgovora u području označenog kao neutralan stav („*niti su skloni niti nisu skloni*“).

Drugo pitanje je glasilo: “U slučaju da su policijski službenici podložni (skloni) korupciji onda je, prema Vašem mišljenju, to prvenstveno zbog:“, pri čemu su se ispitanici trebali odlučiti za jedan od 5 ponuđenih odgovora. Najmanje ispitanika (2,1%) je mišljenja zbog *nepostojanja značajne društvene osude; zatim zbog neadekvatne zakonske i kaznene politike 13,6%; zbog niskih primanja 15,1%; zbog minimalnog rizika da budu prijavljeni 19,2%*. Odgovor koji zastupa 50% anketiranih građana je zbog „*Svega navedenog*“, što znači da svi navedeni razlozi (nepostojanje značajne društvene osude, niska primanja policijskih službenika, neadekvatna zakonska i kaznena politika, minimalan rizik da budu prijavljeni) kumulativno utiču i doprinose sklonosti koruptivnom ponašanju policijskih službenika KS.

Treće pitanje je glasilo: „U slučaju da su policijski službenici korumpirani, najučestaliji oblici korupcije, prema Vašem mišljenju, su:“, a od ponuđenih pet odgovora ispitanici su trebali odabrati samo jedan. Najučestaliji oblici korupcije, prema mišljenju 80,0% ispitanika KS, su primanje mita za određene postupke (ustupke). Za sve druge ponuđene odgovore (iznuđivanje isplata od kriminalaca, prodavanje informacija, razmjena usluga) kumulativno, izjasnila se približno petina anketiranih građana KS, a s najvećim postotkom odgovora je razmjena usluga (12,2%) Značajno je naglasiti da svega 3,5% ispitanika smatra da policijski službenici nisu korumpirani.

Na osnovu prezentiranih rezultata možemo zaključiti da je hipoteza (H 6), koja glasi:

„Većina građana Kantona Sarajevo su mišljenja da su policijski službenici skloni nezakonitom ponašanju, dok korupciju uglavnom vezuju za davanje mita policijskim službenicima za određene postupke (ustupke)“ **djelimično potvrđena** s obzirom na sklonost nezakonitom ponašanju jer su odgovori 36,5% ispitanika u području neutralnog stava (*„niti su skloni niti nisu skloni“*). Tačno je da su od ostalih 63,6 % ispitanika, većina odgovora u području sklonosti, ali to *nije većina od ukupno anketiranih građana*. U drugom dijelu, hipoteza je **potvrđena**.

Četvrto pitanje u ovom dijelu ankete je glasilo: „Prema Vašem saznanju, korupcija se dešava najčešće prilikom kontakta sa“, a od ponuđenih pet odgovora ispitanici su trebali odabrati samo jedan. Većina građana (47,0%) smatra da se korupcija najčešće dešava u kontaktu sa *saobraćajnom policijom*; potom *službenicima nadležnim za zapošljavanje* (9,6%); *kriminalističkom policijom* (5,8%). Da *nemaju saznanja*, izjasnilo se 37,2% ispitanika.

Peto pitanje je glasilo: „Vaš izvor saznanja o korumpiranosti policijskih službenika je:“, a od ponuđenih pet odgovora ispitanici su trebali odabrati samo jedan. Da *nema saznanja* o korumpiranosti policijskih službenika izjasnilo se 35,2% ispitanika KS. Ostalih 64,8% građana *imaju saznanja* o korumpiranosti policijskih službenika, a kao *izvor saznanja* navode; *informacije od rodbine, prijatelja i poznanika* (35,0%), *lično iskustvo* (21,6%), *mediji* (7,3%) i *nevladine organizacije* (0,9%).

Šesto pitanje je glasilo: „U slučaju da imate saznanje o korupciji u policiji, da li biste, i na koji način prijavili korupciju“, a od ponuđenih pet odgovora, ispitanici su trebali odabrati samo jedan. Rekapitulacijom odgovora ispitanika utvrdili smo da *korupciju nije spremno prijaviti* 44,1% ispitanika. Među ispitanicima koji bi prijavili korupciju, to bi *uradili anonimno* (telefonom, poštom i/ili e-mailom) 37,7% ispitanika, a *uz ime i prezime* 18,2% .

Ovim rezultatima **potvrđena** je hipoteza (H7) koja glasi: *„Većina građana nije spremna prijaviti koruptivna ponašanja policijskih službenika, ili bi to uradili isključivo anonimno“*.

Sedmo pitanje je glasilo: „U slučaju ako bi se odlučili prijaviti korupciju u policiji, kome

biste se prvenstveno obratili“, a od ponuđenih pet odgovora ispitanici su trebali odabrati samo jedan. Većina ispitanika KS (76,2%) bi korupciju *prijavili prvenstveno policiji KS*, što govori u prilog konstataciji da građani imaju povjerenja u policiju; *Oboru za borbu protiv korupcije KS* 12,1%; *medijima* 5,4%; *Tužilaštvu KS* 4,5%; a *nevladinim organizacijama* 1,8%.

Pitanje osam je glasilo: „Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je“, a ispitanicima su ponuđena 4 (a, b, c, d) odgovora. Stepenn slaganja/neslaganja s ponuđenim odgovorima/tvrdnjama ocjenjivan je na Likertovoj skali od 1 do 5. Statistička analiza pokazuje da su odgovori više od 95% anketiranih građana KS u području slaganja (slažu se ili se u potpunosti slažu) sa svakom od ponuđenih tvrdnji: a. *Pooštriti represivne mjere (kažnjavanje i disciplinsku odgovornost)*; b. *Unaprijediti prevenciju i otklanjanje uzroka korupcije*; c. *Unaprijediti nadzor i kontrolu nad radom policije*, i d. *Podsticati policijske službenike i građane da prijavljuju korupciju*, s tim da najveći broj ispitanika (N=480; 98,4%) smatra da je potrebno unaprijediti prevenciju i otklanjanje uzroka korupcije, a 477 (97,4%) unaprijediti nadzor i kontrolu nad radom policije.

Rezultatima ovog istraživanja baziranim na: (1) analizi pravnog okvira i identifikaciji nedostataka u postojećim propisima i poduzetim mjerama koje nadzor i kontrolu nad radom policije u Kantonu Sarajevo čine nedovoljno efikasnom; (2) analizi službenih podataka (MUP-a KS i nadzornih tijela) o (ne)zakonitosti rada i pritužbama na rad policijskih službenika, posebno za korupcijska djela, kao jasnih pokazatelja (ne)efikasnosti postojećih mehanizama nadzora i kontrole; (3) anketnom ispitivanju stavova i mišljenja građana o policiji Kantona Sarajevo (*kao vidu građanske kontrole nad radom policije*), **potvrđena je generalna hipoteza** „*Demokratski nadzor i kontrola nad radom policije u Kantonu Sarajevo nisu u potpunosti adekvatni i efikasni što pridonosi pojavi nezakonitog, neprofesionalnog ili neetičnog postupanja policije*“.

Na osnovu rezultata empirijskog istraživanja, u cjelini gledajući, možemo konstatovati da ispitanici koji su zauzeli afirmativan (pozitivan) stav spram policije KS su pretežno ženskog spola, starije starosne dobi (dominantno 65 i više godina) te ispitanici obrazovanja nižeg od VSS (dominantno ispitanici OSS). Naglašavamo da su približno jedna trećina ispitanika neutralnog stava što ukazuje na građansku pasivnost, odnosno, moguću nezainteresiranost građana, kako u pogledu policijskih struktura tako i ukupnih društvenih zbivanja. Ne ulazeći detaljno u razloge (jer to nije u fokusu ovog istraživanja) možemo reći, generalno, građani su pasivni i neorganizovani, a slaba je i participacija kroz civilni sektor. Smatramo da je o uzrocima ovakvog stava građana Kantona Sarajevo, neophodno provesti opsežna istraživanja u okviru drugih, odgovarajućih područja.

5.2. Preporuke za unaprjeđenje nadzora i kontrole nad radom policije KS - perspektive

U skladu s naprijed navedenim, a u cilju realizacije društvenog cilja ovog rada: “ *Predložiti odgovarajuće mjere koje bi u perspektivi doprinijele efikasnijem demokratskom nadzoru nad radom, a time i efikasnijem radu policije u Kantonu Sarajevo* “ preporučujemo sljedeće:

- Uskladiti sve zakonske i podzakonske akte;
- Provesti neophodne izmjene zakona i propisa kako bi se precizno definisali profesionalni uslovi za prijem u policijsku službu (formalno obrazovanje i profesionalno iskustvo);
- Kroz zakone i podzakonske akte, otkloniti elemente subjektivnih kriterija za profesionalno napredovanje;
- Uspostaviti objektivne i mjerljive kriterije koji procjenjuju efikasnost, djelotvornost i kvalitet rada policajaca;
- Identificirati pozicije koje su najpodložnije nezakonitom ponašanju i zloupotrebi službenih ovlaštenja kako bi se osigurao adekvatan nadzor osoblja na ovim pozicijama;
- Izraditi i provoditi planove integriteta kao moderno sredstvo za prevenciju nezakonitog ponašanja;
- Osigurati transparentnost u radu nadzornih tijela putem web stranica koje će se redovno ažurirati, kao i saopštenjima za javnost putem medija (uz uvažavanje Zakona o zaštiti ličnih podataka i Zakona o zaštiti tajnih podataka);
- Osigurati nezavisnost rada interne kontrole, odnosno uvesti pravilo da se članovi interne kontrole i disciplinske komisije imenuju od strane van-institucionalnih tijela, tj. da ne budu imenovani od strane rukovodioca policijskih tijela (policijskog komesara) kako bi se obezbijedila dodatna nezavisnost u radu;
- Zakonom produžiti rokove u procesu vođenja internog-disciplinskog postupka protiv policijskih službenika (onemogućiti obustavu postupka zbog zastare);
- Osigurati da članovi nadzornih tijela ne budu članovi, niti simpatizeri političkih stranaka;
- Proširiti ovlaštenja tijela za vanjski nadzor nad radom policije u smislu da mogu obavljati nezavisne istrage u slučajevima sumnje na nezakonita, posebno koruptivna ponašanja policijskih službenika;
- Proširiti ovlaštenja Odbora za žalbe javnosti jer Odbor nema nadležnost da direktno istražuje pritužbe na rad građana, već prima, registruje i prosljeđuje pritužbe internoj kontroli, te je u svom radu potpuno ovisan od internih mehanizama kontrole;
- Pravno regulisati komunikaciju i saradnju nadzornih tijela (npr. razmjena informacija i dokumentacije);
- Uvesti stroge sankcije za policijske službenike koji slijede upute utjecajnih pojedinaca i političkih stranaka;

- Pooštriti krivičnu i disciplinsku odgovornost i kažnjavanje policijskih službenika za nezakonito (posebno koruptivno), neprofesionalno i neetično ponašanje (postupanje);
- Zakonom regulisati saradnju (razmjenu informacija i dokumentacije) između pravosudnih institucija i nadzornih tijela;
- Uvesti obavezu da pravosudne institucije, kao i nadzorna tijela, objavljuju statističke podatke o optužnicama i presudama vezano za nezakonita ponašanja, posebno korupciju policijskih službenika;
- Uskladiti metode za prikupljanje podataka i vođenje statistike o nezakonitom ponašanju i zloupotrebi službenih ovlaštenja policijskih službenika na nivou BiH;
- Provoditi obaveznu kontinuiranu edukaciju policijskih službenika o zakonitosti, etičnosti rada i ponašanja, odnosno unaprijediti preventivne aktivnosti;
- Zbog dugoročnih pozitivnih promjena u policiji, važno je vanjskom (građanskom) nadzoru omogućiti da prati, ocjenjuje i učestvuje u planiranju i evaluaciji policijskih obrazovnih programa i obuka;
- Podsticati policijske službenike i građane da prijavljuju sve oblike nezakonitog ponašanja policijskih službenika;
- Promovirati i poboljšati saradnju policijskih struktura sa civilnim sektorom (građanima i nevladinim organizacijama) i pojačati aktivizam građana kroz javne tribine, javne rasprave, peticije, inicijative i druge oblike participativne demokratije, s obzirom da su zastupnici u vlasti podređeni volji naroda, odnosno volja naroda predstavlja legitimitet njihovih mandata i pozicija.

Rezultati ovog istraživanja upućuju na zaključak da je potrebno kontinuirano provoditi nadzor i kontrolu nad radom policijskih službenika Kantona Sarajevo, kao posebnu aktivnost trajnog praćenja realizacije postavljenih zadataka i korektivnog uticaja u slučaju odstupanja, jer zakonska regulativa sama po sebi nije dovoljna da bi osigurala zakonitost u radu. Kontrola nad policijom se obavlja s ciljem poboljšanja kvalitete i uspješnosti rada. Nadzor nad radom policije u direktnoj je funkciji zaštite ljudskih prava i pravne države, odnosno vladavine prava.

LITERATURA

1. Abazović D. Mirsad 2012. *Državna bezbjednost – uvod i temeljni pojmovi*, FKN, Sarajevo.
2. Alderson, John 1997. *Policijska etika u međunarodnoj perspektivi*, Izbor, Zagreb.
3. Babović, Budimir 1997. *Policijska u svjetskom poretku*, NEA, Beograd.
4. Beridan, Izet 2008. *Politika i sigurnost*, Fakultet političkih nauka, Sarajevo.
5. Beridan, Izet, Tomić, I., Kreso, M. 2001. *Leksikon sigurnosti* (drugo izmjenjeno i dopunjeno izdanje), DES, Sarajevo.
6. Beridan, Izet, Vajzović, E. *Demokratska kontrola sistema nacionalne sigurnosti, Hrestomatija*, FPN, Sarajevo.
7. Born, Hans (ur) 2003. *Parlamentarni nadzor nad sektorom sigurnosti*, DCAF, Svjetlost, Fojnica.
8. Borković, Ivo 1997. *Upravo pravo – šesto izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Pravni fakultet, Split.
9. Čustović, Enita, Osmić, A. 2014. „(Ne)povjerenje građana u pravosudne i sigurnosno-zaštitne institucije savremenog bosanskohercegovačkog društva (studija slučaja Kanton Sarajevo)“, u: Zbornik radova II međunarodna konferencija BiH i Euroatlantske integracije, 773-791, Bihać.
10. Čutura, Damir i sar. 2010. *Vodič za rad policije u zajednici*, CPU d.o.o. Sarajevo
11. Datzer, Darko 2007, *Značaj prevencije korupcije i potrebe za unapređenje zakonskog okvira*, Fakultet kriminalističkih nauka, Sarajevo.
12. Datzer, Darko, Vujović, S. 2013. „Kaznena politika za korupcijska kaznena djela na području Kantona Sarajevo“, *Kriminologija i socijalna integracija*, Vol. 21, br. 2, 1-164.
13. Derenčinović, Davor 2001. *Mit(o) korupciji*, NOCCI, Zagreb.
14. Dobovšek, Bojan 2009. *Prevenција korupcije (priručnik)*, Uprava za kadrove CG, Podgorica.
15. Đorđević, Saša 2014. *Procena korupcije u policiji u Srbiji*, Beogradski centar za bezbedonosnu politiku, Beograd.
16. Džaferović, Semir 2014. *Upravno – pravni i policijski poslovi Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova sa posebnim osvrtom na organizaciju i nadležnosti*, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, Sarajevo.
17. Gaćinović, Radoslav 2015. “Koreni nastanka policije u modernoj državi”, *Žurnal za kriminalistiku i pravo*, 67-82. Kriminalističko-policijska akademija, Beograd.
18. Hadžić, Miroslav 2001. *Demokratska kontrola vojske i policije*, Centar za civilno-vojne odnose, Beograd
19. Hadžić, Miroslav i Petrović, Predrag (ur.) 2008. *Demokratski nadzor nad primjenom posebnih ovlašćenja*, Zbornik radova, Centar za civilno-vojne odnose, Beograd.
20. Hadžović, Denis, Kržalić A., Kovačević, A. 2013. *Pregled stanja u oblasti policije u BiH*, CSS, Sarajevo.
21. Kesić, Zoran 2012. „Teorijsko definisanje korupcije u policiji“, *Bezbednost*, vol. 54, br.2, 134-150.
22. Kesić, Zoran 2017. „Pojavni oblici korupcije u policiji“, *Žurnal za kriminalistiku i pravo*, 53-73, Kriminalističko-policijska akademija, Beograd.
23. Kralj, Žarko 2013. „Korupcija u policiji“, *Polic. Sigur. (Zagreb)*, broj 3, str. 363-371.
24. Kralj, Žarko 2014. „Unutarnja kontrola i nadzor policije“, *Polic. Sigur. (Zagreb)*, broj 1, str. 73-81.
25. Maljević, Almir, Datzer, D., Muratbegović, E., Budimlić, M., 2006. *Otvoreno o policiji i korupciji*, Udruženje diplomiranih kriminalista u Bosni i Hercegovini, Sarajevo.
26. Masleša, Ramo 1999. *Policijska - organizacija i funkcioniranje u demokratskom društvu*, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, Sarajevo.
27. Miletić, Slobodan 2003. *Policijsko pravo*, Policijska akademija, Beograd.

28. Matić, Renato 2005. „Svrha i funkcija policije kao društvene institucije“, *Druš. istraž.* br 6 (80), 969-991.
29. Milosavljević, Bogoljub 1997. *Nauka o policiji*, Policijska akademija, Beograd.
30. Nešković, Slobodan 2006. *Bezbednost i reforme u Srbiji*, Institut za političke studije, Beograd.
31. Pušaljić, Mato, Jelenski, M. 2007. „Policijski sustavi – realizacija policijske funkcije kroz ustroj“, *Polic. Sigur. (Zagreb)*, broj 1–2, str.1-19.
32. Smajić, Mirza, Turčalo, S. 2014. „Sigurnost i povjerenje građana u institucije sigurnosti Bosne i Hercegovine“, u: *Zbornik radova II međunarodna konferencija BiH i Euroatlantske integracije*, 702-722, Bihać.
33. Sućeska, Mersida 2006. *Osnovi ekonomskog kriminaliteta*, FKN, Sarajevo.
34. Tomić, R. Zoran 2001. *Normativna polazišta za civilnu kontrolu vojske i policije*, u Hadžić, M. *Demokratska kontrola vojske i policije (prir)*. Centar za civilno vojne odnose, Beograd 2001, strana 11-19.
35. Vajzović, Emir 2007. *Mediji – demokratija – ljudska prava i slobode; priroda i rezultati međusobnih korelacija*. Godišnjak II/2. Sarajevo, Fakultet političkih nauka Sarajevo.
36. Vajzović, Emir 2009. „Demokracija i nacionalna sigurnost“, Godišnjak Fakulteta političkih nauka Sarajevo, Fakultet političkih nauka Sarajevo, str. 312-328.
37. Zekavica, Radomir 2010. „Pravno-sociološki aspekti problema korupcije policije“, *Revija za kriminologiju i krivično pravo*, 48(3), str. 279-290.

Normativno-pravni dokumenti

1. Poslovnik o radu Skupštine KS. „Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 41/12, 15/13, 47/13,47/15,48/16.
2. Poslovnik o radu Nezavisnog odbora za izbor i reviziju policijskog komesara. "Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 22/16.
3. Pravilnik o disciplinskoj odgovornosti policijskih službenika MUP Kantona Sarajevo. "Sl. novinama Kantona Sarajevo", br. 35 od 12 decembra 2006.
4. Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo. "Službene novine Kantona Sarajevo ", br. 22/00.
5. Pravilnik o upotrebi sile."Sl. novinama Kantona Sarajevo", br. 4 od 12. februara 2007.
6. Pravilnik o načinu i rasporedu testiranja kandidata i sistemu bodovanja u procesu odabira policijskih službenika. MUP KS 2011.
7. Pravilnik o uvjetima za imenovanje i razrješenju članova Odbora za žalbe javnosti. „Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 43/16 [27.10.2016.].
8. Pravilnik o načinu rada Komisije za nadzor nad provođenjem i primjenom Zakona o nabavljanju, držanju i nošenju oružja i municije u Upravi policije MUP-a KS. „Službene novine KS“, br. 29/18.
9. Uredba o činovima i obilježjima činova u Ministarstvu unutrašnjih poslova KS. MUP KS 19. 12. 2002.
10. Uputstvo o postupanju sa osobama lišenim slobode. MUP KS maj 2014.
11. Zakon o Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije. „Službeni glasnik BiH“, broj 103/2009.
12. Zakon o policijskim službenicima Kantona Sarajevo. „Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 25/2006 i 4/2008.
13. Zakon o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo. „Sl. novine Kantona Sarajevo", br. 1/2016.
14. Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira. „Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 17/2007 i 7/2008.
15. Zakon o javnom okupljanju. „Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 32/9 i 11/11.

16. Zakon o nabavljanju, držanju i nošenju oružja i municije. „Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 1/2018.
17. Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku. «Službene novine Federacije BiH», broj 7/14/29.1.2014.
18. Zakon o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima. "Službene novine BiH", br. 6/06, 75/06, 44/07, 84/09, 48/10,18/13 i 8/17.
19. Zakon o uređenju saobraćaja na području Kantona Sarajevo. "Službene novine Kantona Sarajevo", broj 30/17.
20. Zakon o sprečavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama. „Službene novine“ KS br. 7/07.
21. Krivični zakon Federacije BiH. "Službene novine Federacije BiH", br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16, 75/17.
22. Zakon o prekršajima Federacije BiH. Službene novine FBiH, broj 63/14.
23. Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom. „Službene novine F BiH“, broj 71/14.
24. Zakon o zaštiti ličnih podataka. „Službene novine BiH“ broj 54/05 i 12/09, 89/11.
25. Zakon o zaštiti tajnih podataka. „Službene novine BiH“ broj 54/05 i 12/09.

Internetski izvori

1. Aras, Slađana 2007. „Korupcija“, *Pravnik*, vol. 41, br. 84: 25-59, Zagreb.
2. Avaz.ba 24. 06. 2016. *KOMISIJA ZA SIGURNOST SKUPŠTINE KS: Provode se aktivnosti na utvrđivanju zakonitosti rada MUP-a KS. Dostupno na: <http://avaz.ba/vijesti/243332/komisija-za-sigurnost-skupstine-ks-provode-se-aktivnosti-na-utvrdivanju-zakonitosti-rada-mup-a-ks>*
3. Bajramspahić, Dina 2015. *Komparativni modeli unutrašnje kontrole policije*. Institut alternativa. Podgorica.
Dostupno na: <https://www.osce.org/me/montenegro/138716?download=true>
4. Balkans.aljazeera 18. 10. 2016. *Policijski komesar KS: Neću podnijeti ostavku*. Dostupno na: <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/policijski-komesar-ks-necu-podnijeti-ostavku> 18. oktobar 2016
5. Bljesak.info 18. 10. 2016. *Komesar odgovoran za lošu sigurnosnu situaciju*. Dostupno na: <https://www.bljesak.info/vijesti/flash/ks-komesar-odgovoran-za-losu-sigurnosnu-situaciju/173379>
6. Centar za sigurnosne studije, 2014. *Mapiranje kvaliteta statistika o korupciji u policiji u BiH*. Dostupno na: <http://css.ba/wp-content/uploads/2014/10/Mapping-stats-on-police-BHS.pdf11.pdf>
7. Centar za sigurnosne studije 2016. *Stavovi građana o policiji*. Dostupno na: <http://css.ba/wp-content/uploads/2013/11/BIH-Survey-2017-BIH.pdf>
8. Centar za sigurnosne studije 2017. *Mapiranje rizika korupcije u sigurnosnom sektoru*. Dostupno na: <http://css.ba/mapiranje-rizika-korupcije-u-sigurnosnom-sektoru/>
9. Depo.ba 03. 06. 2016. *Formirana Lista eksperata i ad hoc tijelo za slučaj Dženana Memića*. Dostupno na: <http://depo.ba/clanak/148041/komisija-za-sigurnost-ks-formirana-lista-eksperata-i-ad-hoc-tijelo-za-slucuj-dzenana-memica>
10. Dmitrović, Tijana 2010. *Izazovi civilnog društva u Bosni i Hercegovini - Analize i preporuke za politike*, Fondacija za socijalno uključivanje u Bosni i Hercegovini, Sarajevo. Dostupno na: <http://www.sif.ba/dok/1386600343.pdf>
11. Dobovšek, Bojan 2009. *Prevenција korupcije - priručnik*. Uprava za kadrove CG, Podgorica. Dostupno na: https://www.researchgate.net/profile/Bojan_Dobovsek/publication/268054570_PREVENCIJA_KORUPCIJE/links/59c92cffaca272bb0503c0db/PREVENCIJA-KORUPCIJE.pdf

12. Đorđević, Saša 2012. *Šta je poznato o korupciji u policiji*, Beogradski centar za bezbednosnu politiku, Beograd. Dostupno na: http://www.bezbednost.org/upload/document/djordjevic_2012_korupcija_u_policiji.pdf
13. Evropski kodeks policijske etike 2010. *Preporuka*. Dostupno na: http://www.defendologija.com/latinica/propisi/evropski_kodeks_policijske_etike.htm
14. Etički kodeks za organizacije civilnog društva (OCD) u BiH 2017. Dostupno na: <http://civilnodrustvo.ba/media/45859/nacrt-eti%C4%8Dkog-kodeksa-za-organizacije-civilnog-dru%C5%A1tva-u-bih.pdf>
15. Federalni zavod za statistiku. Konačni rezultati popisa 2013. Dostupno na: <http://fzs.ba/index.php/popis-stanovnistva/popis-stanovnistva-2013/konacni-rezultati-popisa-2013/>
16. Godišn planovi Uprave policije MUP KS. Dostupni na: <http://mup.ks.gov.ba/organizacija/planovirada>
17. Hadžović, Denis 2017, *Podnesak za Alternativno mišljenje i izvještaj za 2017. Parlamentarni nadzor nad sigurnosnim sektorom u Bosni i Hercegovini*. Centar za sigurnosne studije BiH. Dostupno na http://eu-monitoring.ba/site/wp-content/uploads/2018/01/Podnesak_Denis-Hadzovic_PDF.pdf
18. Institucija ombusmena za ljudska prava. Dostupno na: <http://www.ombudsmen.gov.ba/Default.aspx?id=0&lang=BS>
19. Izvještaj o radu Odbora za žalbe javnosti za 2017. godinu. Dostupno na: <http://skupstina.ks.gov.ba/izvjestaj-o-radu-odbora-za-zalbe-javnosti-za-2017godinu>
20. Izvještaji o radu Tužilaštva KS. Dostupno na: <https://kt-sarajevo.pravosudje.ba/vstv/faces/kategorije.jsp?ins=106&modul=4884&kat=4929&kolona=4949>
21. Izvještaji i saopštenja Nezavisnog odbora za izbor i reviziju policijskog komesara. Dostupni na: <http://skupstina.ks.gov.ba>
22. Izvještaji o radu Uprave policije MUP-a KS. Dostupni na: <http://mup.ks.gov.ba/organizacija/izvjestajoradu>
23. Kantoni F BiH, Kanton Sarajevo. Dostupno na: <http://bih-x.info/regije-i-gradovi/kantoni-zupanije-federacije-bosne-i-hercegovine/kanton-sarajevo>
24. Klix.ba 04. 08. 2016. *Disciplinski postupak protiv Vahida Ćosića zbog slučaja Dženana Memića*. Dostupno na: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/disciplinski-postupak-protiv-vahida-cosica-zbog-slucaja-dzenana-memica/160804090>
25. Klix.ba 6.10.2016. *Komisija za sigurnost KS: Odluka o disciplinskom postupku protiv Ćosića sada je na Mulabdiću* Dostupno na: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/komisija-za-sigurnost-ks-odluka-o-disciplinskom-postupku-protiv-cosica-sada-je-na-mulabdicu/161006055>
26. Klix.ba 15. 02. 2017. *Sistematizacija u MUP-u KS: Neophodno propisati vrstu stručne spreme za svako radno mjesto*. Dostupno na: <https://www.klix.ba/vijesti/bih/sistematizacija-u-mup-u-ks-neophodno-propisati-vrstu-strucne-spreme-za-svako-radno-mjesto/170210060>
27. Krajina.ba 26. 10. 2017. (...) *Nužne izmjene i dopune Zakona o unutrašnjim poslovima* Dostupno na: <https://www.krajina.ba/godinu-nakon-editine-i-selmine-smrti-mup-ks-nabavio-tri-radara-i-pojacao-kontrole-tvrde-da-je-stanje-sigurnosti-bolje/>
28. Kržalić, Armin ur., 2015. *Procjena rizika korupcije u sigurnosnom sektoru* BiH, CSS, Sarajevo. Dostupno na: http://css.ba/wp-content/uploads/2011/06/studija_bhs.pdf
29. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine. Organizaciona struktura. Dostupno na: <http://www.msb.gov.ba/onama/struktura/default.aspx?id=3057&langTag=bs-BA>
30. Operativni priručnik o partnerstvu policije i zajednice 2010. Dostupno na: http://mup.ks.gov.ba/sites/mup.ks.gov.ba/files/operativ.priruc.rpz_0_1.pdf
31. Policijski etički kodeks za policijske službenike Uprave policije MUP KS 2010. Dostupan na: <http://mup.ks.gov.ba/preuzimanja/legislativa/policijski-eticki-kodeks-za-policijske-službenike-uprave-policije-mup-ks>

32. Rad policije u zajednici u Bosni i Hercegovini–Prirucnik 2010. Dostupan na: https://mup.ks.gov.ba/sites/mup.ks.gov.ba/files/prirucrpz_0_0.pdf
33. Radio Sarajevo 31. 01. 2017. *Komisija za sigurnost utvrdila propuste policije u slučaju „Dženan Memić“*. Dostupno na: <https://www.radiosarajevo.ba/vijesti/lokalne-teme/skupstina-ks/252364>
34. Start 18. 10. 2016. *Komisija za sigurnost KS-a odgovornim smatra policijskog komesara Vahida Ćosić*. Dostupno na: <https://startbih.ba/clanak/komisija-za-sigurnost-ks-a-odgovornim-smatra-policijskog-komesara-vahida-cosica>
35. Strategija za rad policije u zajednici u Bosni i Hercegovini 2007. Dostupna na: <http://msb.gov.ba/dokumenti/strateski/?id=3441>
36. Strategija Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo 2018-2022. http://mup.ks.gov.ba/sites/mup.ks.gov.ba/files/strategija_uprave_policije_za_period_2018.-_2021._godina.pdf
37. Transparency International 2015. *Pojmovni vodič za borbu protiv korupcije*. Dostupan na: <https://ti-bih.org/wp-content/uploads/2009/03/Pojmovni-vodic-za-borbu-protiv-korupcije.pdf>
38. Transparency international BiH 2018. *Sažetak monitoringa provođenja strategije i akcionog plana za borbu protiv korupcije 2015-2019*, Dostupno na: <https://ti-bih.org/wp-content/uploads/2016/08/Sazetak-Monitoringa-Strategije-za-borbu-protiv-korupcije-2015-2019.pdf>
39. Transparensi International BiH 2019. *Zabrinjavajući trendovi u procesuiranju korupcije*. Dostupno na: <https://ti-bih.org/zabrinjavajuci-trendovi-u-procesuiranju-korupcije-vise-od-dvije-trecine-presudjenih-predmeta-korupcije-okonceno-sa-uslovnim-osudama/>
40. Transparensi International BiH, Interaktivna mapa procesuiranja korupcije u BiH. Dostupno na: www.mapa.ti-bih.org.
41. Uputstva za očuvanje policijskog integriteta 2012. Ženevski centar za kontrolu oružanih snaga DCAF. Dostupno na: http://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Toolkit_SERBIAN_web.pdf
42. OSCE 2007. Vodič za demokratski rad policije. Dostupan na: <https://www.osce.org/sr/secretariat/23808>
43. Vodič za pristup informacijama MUP-a Kantona Sarajevo. Dostupan na: http://propisi.ks.gov.ba/sites/propisi.ks.gov.ba/files/vodic_za_pristup_informacijama_mup_ks.pdf

SKRAĆENICE

ACCOUNT - Antikorupcijska mreža organizacija civilnog društva

BiH - Bosna i Hercegovina

F BiH - Federacija BiH

CCI – Centar civilnih inicijativa

CIN - Centar za istraživačko novinarstvo

CPI - Indeks percepcije korupcije (*Corruptin Perceptin Index*)

CSS - Centar za sigurnosne studije

H - Hipoteza

KS - Kanton Sarajevo

KD - Krivično djelo

KZ - Krivični zakon

MUP - Ministarstvo unutrašnjih poslova

NO - Nezavisno odbor

NVO - Nevladina organizacija

OSS - Osnovna stručna sprema

OKP – Odjeljenje kriminalističke policije

PU - Policijska uprava

PS - Policijska stanica

P.O. - Policijsko odjeljenje

SSS - Srednja stručna sprema

TI - Transparency International

UP - Uprava policije

VS - Viša sprema

VSS - Visoka stručna sprema

ZPS - Zakon o policijskim službenicima

POPIS GRAFIKONA, SLIKA I TABELA

GRAFIKONI: u grafikonima 1–15 prikazani su rezultati empirijskog istraživanja po opštinama KS

- Grafikon 1. Partnerstvo policije i građana u rješavanju problema u zajednici
- Grafikon 2. Pravičnost policijskih službenika
- Grafikon 3. Ljubaznost policijskih službenika
- Grafikon 4. Politizacija policijskih službenika
- Grafikon 5. Poštivanje principa ljudskih prava i pravne države
- Grafikon 6. Transparentnost rada policije
- Grafikon 7. Povjerenje u rad policije
- Grafikon 8. Zadovoljstvo radom policije
- Grafikon 9. Sklonost policijskih službenika nezakonitom ponašanju
- Grafikon 10. Uzroci sklonosti policijskih službenika korupciji
- Grafikon 11. Najučestaliji oblici korupcije u policiji
- Grafikon 12. Sektor policije u kojem se korupcija najčešće dešava
- Grafikon 13. Izvor saznanja o korumpiranosti policijskih službenika
- Grafikon 14. Oprijedljenost građana da prijave korupciju u policiji
- Grafikon 15. Kome bi, prvenstveno, građani prijavili korupciju u policiji?

SLIKE

Slika 1. Organizaciona struktura policije u Kantonu Sarajevo

TABELE

- Tabela 1. Statistički podaci o predstavkama na rad policijskih službenika KS, sprovedenim unutrašnjim istragama i rezultatima unutrašnjih istraga
- Tabela 2. Statistički podaci o podnesenim žalbama s obilježjem koruptivnog ponašanja i tužilaštvu podnesenih izvještaja o koruptivnim krivičnim djelima policijskih službenika u KS za period 2012 - 2017. godine
- Tabela 3. Spolna struktura ispitanika KS
- Tabela 4. Starosna struktura i starosne kategorije ispitanika KS
- Tabela 5. Obrazovna struktura ispitanika Kantona Sarajevo
- Tabela 6. Struktura ispitanika prema opštinama prebivališta
- Tabela 7. Partnerstvo policije i građana KS u rješavanju problema u zajednici
- Tabela 8. Pravičnost policijskih službenika KS
- Tabela 9. Ljubaznost policijskih službenika KS
- Tabela 10. Politizacija policijskih službenika KS
- Tabela 11. Poštivanje principa ljudskih prava i pravne države
- Tabela 12. Transparentnost rada policije KS
- Tabela 13. Povjerenje ispitanika KS u rad policije
- Tabela 14. Zadovoljstvo ispitanika KS radom policije
- Tabela 15. Stavovi građana KS o mjerama za unaprijeđenje rada policije
- Tabela 16. Sklonost policijskih službenika KS nezakonitom ponašanju
- Tabela 17. Uzroci sklonosti policijskih službenika KS korupciji
- Tabela 18. Najučestaliji oblici korupcije u policiji KS
- Tabela 19. Sektor policije u kojem se korupcija najčešće dešava
- Tabela 20. Izvor saznanja o korumpiranosti policijskih službenika
- Tabela 21. Oprijedljenost građana KS da prijave korupciju u policiji
- Tabela 22. Kome bi, prvenstveno, građani KS prijavili korupciju u policiji?
- Tabela 23. Stavovi građana KS o mjerama za unaprijeđenje borbe protiv korupcije u policiji

PRILOG 1. ANKETNI UPITNIK

Poštovanje

Zovem se Zoran Ibrulj i student sam Fakulteta političkih nauka u Sarajevu, smjer Sigurnosne i mirovne studije. Cilj ove ankete jeste da se propitaju stavovi i mišljenja punoljetnih građana Kantona Sarajevo o radu policije u Kantonu Sarajevo, a u svrhu realizacije mog magistarskog rada „Demokratski nadzor i kontrola nad radom policije u Kantonu Sarajevo - stanje i perspektive“.

Napominjem Vas da je anketa **anonimna** i Vaš identitet **ne može** biti otkriven.

Molim Vas da budete iskreni u svojim odgovorima. Zahvaljujem Vam na učešću.

Podaci o ispitaniku: Starost _____; Spol: M Ž; Opština stanovanja _____;

Obrazovanje: OSS; SSS; VS; VSS, magisterij, doktorat

I. ANKETNI UPITNIK - RAD POLICIJE U ZAJEDNICI

ODGOVORI

Ocijenite, na skali od 1 do 5, u kojoj mjeri se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama, pri čemu: 1 znači u potpunosti se ne slažem; 2 - ne slažem se; 3 - niti se slažem niti se ne slažem; 4 - slažem se; 5 - u potpunosti se slažem.	1	2	3	4	5
1. Rad policije zasnovan je na partnerstvu između policije i građana u kojem partneri djeluju i rade zajedno na uočavanju i rješavanju problema u zajednici.					
2. U izvršavanju svojih dužnosti policijski službenici se ponašaju pravično.					
3. U izvršavanju svojih dužnosti policijski službenici se ponašaju ljubazno					
4. Policijski službenici obavljaju svoj posao nezavisno od utjecajnih pojedinaca i političkih stranaka.					
5. Rad policije u zajednici zadovoljava principe ljudskih prava i principe pravne države u cilju pružanja usluga građanima, te jačanja povjerenja građana u rad policije.					
6. Rad policije je transparentan, te javnost od policije dobiva potpune, pravovremene i pouzdane informacije.					

7. POVJERENJE U RAD POLICIJE	ODGOVORI				
Ocijenite, na skali od 1 do pet, u kojoj mjeri imate povjerenja u rad policije u Vašoj zajednici, pri čemu: 1 znači uopšte nemam povjerenja; 2 - nemam povjerenja; 3 - niti nemam povjerenja niti imam povjerenja; 4 - imam povjerenje; 5 - imam veliko povjerenje.	1	2	3	4	5

8. ZADOVOLJSTVO RADOM POLICIJE	ODGOVORI				
Ocijenite, na skali od 1 do 5, u kojoj mjeri ste zadovoljni radom policije u Vašoj zajednici, pri čemu: 1 znači u potpunosti nisam zadovoljan/na; 2 - nisam zadovoljan/na; 3 - niti sam zadovoljan/na niti nisam zadovoljan/na; 4 - zadovoljan/na sam; 5 - u potpunosti sam zadovoljan/na.	1	2	3	4	5

9. DA BI SE UNAPRIJEDIO RAD POLICIJE U ZAJEDNICI POTREBNO JE:	ODGOVORI				
Ocijenite, na skali od 1 do 5, u kojoj mjeri se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama, pri čemu: 1 znači u potpunosti se ne slažem; 2 - ne slažem se; 3 - niti se slažem niti se ne slažem; 4 - slažem se; 5 - u potpunosti se slažem.	1	2	3	4	5
a. Povećati platu policijskim službenicima.					
b. Provoditi kontinuirano edukaciju policijskih službenika o zakonitosti i etičnosti rada i ponašanja.					
c. Onemogućiti da policijski službenici budu sredstvo za zaštitu interesa političkih stranaka i slijede njihove upute i savjete.					
d. Unaprijediti nadzor i kontrolu nad radom policijskih službenika.					

II. ANKETNI UPITNIK – ZAKONITOST RADA POLICIJSKIH SLUŽBENIKA

1. Sklonost policijskih službenika nezakonitom ponašanju i zloupotrebi službenih ovlaštenja	ODGOVORI				
Ocijenite na skali od 1 do 5 u kojoj mjeri su, prema Vašem mišljenju, policijski službenici skloni nezakonitom ponašanju i zloupotrebi službenih ovlaštenja, pri čemu: 1 znači uopšte nisu skloni; 2 - nisu skloni; 3 - niti su skloni niti nisu skloni; 4 - skloni su; 5 - u vrlo velikoj mjeri su skloni.	1	2	3	4	5

UZ SVAKO PITANJE IZABERITE JEDAN OD PONUĐENIH ODGOVORA

2. U slučaju da su policijski službenici podložni (skloni) korupciji, onda je, prema Vašem mišljenju, to prvenstveno zbog:	Nepostojanja značajne društvene osude	Niskih primanja	Neadekvatne zakonske i kaznene politike	Minimalnog rizika da budu prijavljeni	Svega navedenog
3. U slučaju da su policijski službenici korumpirani, najučestaliji oblici korupcije, prema Vašem mišljenju, su:	Primanje mita (novca i/ili poklona) za određene postupke (ustupke)	Iznuđivanje isplata od kriminalaca	Prodavanje informacija	Razmjena usluga (usluga za uslugu)	Nisu korumpirani
4. Prema Vašem saznanju, korupcija se dešava najčešće prilikom kontakta sa:	Saobraćajnom policijom	Policijom za javni red i mir	Službenicima nadležnim za zapošljavanje	Kriminalističkom policijom	Nemam saznanja
5. Vaš izvor saznanja o korumpiranosti policijskih službenika je:	Lično iskustvo	Informacije od rodbine, prijatelja i poznanika	Mediji	Nevladine organizacije	Nemam saznanja
6. U slučaju da imate saznanje o korupciji u policiji, da li biste, i na koji način prijavili korupciju?	Da, anonimno telefonom	Da, anonimno poštom	Da, uz ime i prezime, poštom, telefonom ili e-mailom	Da, anonimno nisam dobio ono za šta sam platio	Ne bih prijavio
7. U slučaju ako bi se odlučili prijaviti korupciju u policiji, kome biste se prvenstveno obratili?	Uredu za borbu protiv korupcije i upravljanja kvalitetom KS	Medijima	Nevladinim Organizacijama	Tužilaštvu KS	Policiji KS

8. DA BI SE UNAPRIJEDILA BORBA PROTIV KORUPCIJE U POLICIJI POTREBNO JE:	ODGOVORI				
Ocijenite, na skali od 1 do 5, u kojoj mjeri se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama, pri čemu: 1 znači u potpunosti se ne slažem; 2 - ne slažem se; 3 - niti se slažem niti se ne slažem; 4 - slažem se; 5 - u potpunosti se slažem.	1	2	3	4	5
a. Pooštriti represivne mjere (kažnjavanje i disciplinsku odgovornost).					
b. Unaprijediti prevenciju i otklanjanje uzroka korupcije.					
c. Unaprijediti nadzor i kontrolu nad radom policije.					
d. Podsticati policijske službenike i građane da prijavljuju korupciju					

HVALA VAM ŠTO STE DOPRINIJELE REALIZACIJI MOG MAGISTARSKOG RADA.

Ukoliko želite da saznate konačne rezultate ove ankete, možete me kontaktirati na e-mail adresu:
zoran.ibrulj@gmail.com

PRILOG 2. Zahtjev za pristup informacijama MUP-a KS i odgovor

ZORAN IBRULJ

(ime i prezime podnosioca zahtjeva)

Bolnička 9. Sarajevo

(adresa)
061 47 42 32

(kontakt telefon)

MUP KANTONA SARAJEVO Službeniku za pristup informacijama

PREDMET: Zahtjev za pristup informacijama u posjedu MUP-a Kantona Sarajevo

U skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u FBiH, zahtjevam da mi se omogući pristup sljedećim informacijama:

statističkim podacima za 2012, 2013, 2014, 2015, 2016. i 2017. godinu o:

1. Ukupnom broju, za koruptivna ponašanja prijavljenih policijskih službenika KS.
2. Broju i načinu, za koruptivna ponašanja, provedenih istraga.
3. Broju odbačenih (neosnovanih) prijava.
4. Broju i načinu, za koruptivna ponašanja, procesuiranih policijskih službenika.
5. Broju i načinu, za koruptivna ponašanja, sankcioniranih (kažnjenih) policijskih službenika.

Ljubazno Vas molim za informaciju o načinu vođenja evidencije o naprijed napisanom: da li je evidencija objedinjena na nivou Uprave policije KS ili se evidencije vode u svakoj policijskoj upravi ponaosob.

Navedeni podaci su mi neophodni za realizaciju magistarskog rada pod naslovom „Demokratski nadzor i kontrola nad radom policije u Kantonu Sarajevo - stanje i perspektive“. Tema rada je usvojena na Fakultetu političkih nauka u Sarajevu (prilažem Odluku o usvajanju teme).

Sarajevo, 25. 07. 2018

Podnosioc zahtjeva - student

Zoran Ibrulj

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
KANTON SARAJEVO
Ministarstvo unutrašnjih poslova
SARAJEVO

Broj: UP-I-01/1-3-49-8156/18

Dana: 31.08.2018. godine

Na osnovu člana 14. stav 1. i 2. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH („Službene novine FBiH“ broj 32/01 i 48/11), člana 17. tačka 2. i 3. Zakona o zaštiti ličnih podataka („Službeni glasnik BiH“ broj 49/06) i člana 200. stav 1. Zakona o upravnom postupku („Službene novine FBiH“ br.2/98 i 48/99), a po zahtjevu Ibrulj Zorana, Bolnička broj 9, Sarajevo, službenik za pristup informacijama Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, po ovlaštenju ministra broj:01/5-1-05-2-3597 od 07.05.2018. godine, donosi:

RJEŠENJE

1. Odobrava se Ibrulj Zoranu pristup informacijama kojima raspolaže Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo.
2. Dostavljaju se fco. akta Sektora kriminalističke policije broj:02/3-1-04-13-5302 od 22.08.2018. godine i fco. akta Jednice za profesionalne standarde broj:02/7-1-N-1105/18 od 03.08.2018. godine, koje predstavljaju informaciju o traženom.

Obrazloženje

Ibrulj Zoran obratio se zahtjevom ovom Ministarstvu i zatražio dostavljanje informacija koje su navedene u dispozitivu rješenja.

U postupku je utvrđeno da ne postoje razlozi za uskraćivanje pružanja tražene informacije u smislu odredaba člana 6., 7. i 8. Zakona o slobodi pristupa informacijama u FBiH, a uzimajući u obzir odredbe člana 17. tačka 2. i 3. Zakona o zaštiti ličnih podataka, preduzete su sve radnje u cilju pribavljanja tražene informacije.

Shodno navedenom, a u skladu sa članom 14. stav 1. i 2. Zakona o slobodi pristupa informacijama u FBiH, članom 17. stav 2. i 3. Zakona o zaštiti ličnih podataka i članom 200. stav 1. Zakona o upravnom postupku, rješeno je kao u dispozitivu rješenja.

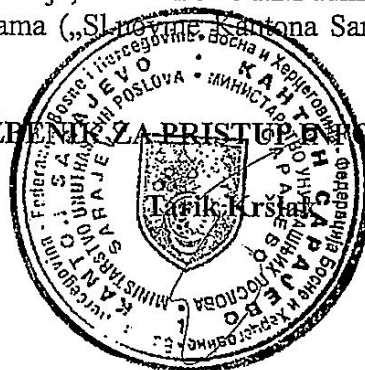
Na osnovu člana 16. stav 1. Zakona o slobodi pristupa informacijama u FBiH, podnosilac zahtjeva je oslobođen plaćanja takse za podneseni zahtjev.

Protiv ovog rješenja može se podnijeti prigovor, u skladu sa odredbom član 14. stav 4. Zakona o slobodi pristupa informacijama u FBiH, ministru MUP-a Kantona Sarajevo, ul. La Benevolencije broj 16, Sarajevo, u roku od 8 dana od dana prijema rješenja, taksiran sa 6 KM administrativne takse po tarifnom broju 3. Zakona o administrativnim taksama („Službene novine Kantona Sarajevo“ br.30/01-prečišćeni tekst, 22/02, 10/05 i 26/08).

DOSTAVITI:

- Ibrulj Zoran
Bolnička broj 9, Sarajevo
-a/a

SLUŽBENIK ZA PRISTUP INFORMACIJAMA

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
KANTON SARAJEVO
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA
UPRAVA POLICIJE
Jedinica za profesionalne standarde
SARAJEVO

Broj: 0217-1-N-1105/18
Dana: 03.08.2018. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
KANTON SARAJEVO
MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA
SARAJEVO

Primljeno: 2. 8. 18			
Org. jed.	Klasif. oznaka	Redni broj	Broj priloga
01/1-2	- 49-	8156	

MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA KS
SLUŽBENIKU ZA PRISTUP INFORMACIJAMA

PREDMET: Zoran Ibrulj, obavjest, dostavlja se

Veza: vaš akt broj UP-I-01/1-2-49-8156/18 od 31.07.2018. godine

U vezi akta broj i datum veze, obavještavamo Vas da je Odjeljenje za unutrašnju kontrolu, Jedinice za profesionalne standarde Uprave policie MUP-a KS, u periodu od 2012. godine pa do kraja 2017. godine, zaprimilo ukupno 53 žalbe koje imaju obilježja koruptivnog ponašanja prijavljenih policijskih službenika i to: u 2012. godini zaprimljeno je 16 žalbi, u 2013. godini 12 žalbi, u 2014. godini 6 žalbi, u 2015. godini 4 žalbe, u 2016. godini 4 žalbe i u 2017. godini 11 žalbi.

Sa zaprimljenim žalbama upoznat je Odbor za žalbe javnosti Skupštine Kantona Sarajevo koji je naložio da se po istim sprovede unutrašnja istraga i da se sa sadržajem podnesene predstavke upozna Sektor kriminalističke policije MUP-a Kantona Sarajevo, a što je i učinjeno.

NAPISNIK
Hamzo Selimović

INFORMACIJA

Sačinjena postupajući po zahtjevu za pristup informacijama Ibrulj Zorna protokolisan pod brojem 01/1-3-49-8156 od 26.07.2018. godine, u kojem isti traži pristup određenim informacijama.

Shodno navednom sačinjen je tabelarni prikaz podataka o broju podnešenih izvještaja o izvršenom koruptivnom krivičnom djelu od strane počinitelja - policijskih službenika, vrsti koruptivnog krivičnog djela, broju policijskih službenika protiv kojih je podnesen izvještaj, obustavljenih istraga, te donesenih naredbi o neprovođenju istraga, a koji su dostupni u Krivičnom Upisniku Odjeljenja za privredni kriminal, Sektora kriminalističke policije, Uprave policije, koje je shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji nadležno za postupanje u svim slučajevima kada postoje osnovi sumnje da je izvršeno neko od krivičnih djela propisanih KZ FBiH u glavi XXXI- (krivična djela podmičivanja i krivična djela protiv službene i druge odgovorne funkcije). Krivični upisnik u koji se evidentiraju sva krivična djela iz nadležnosti Uprave policije MUP-a KS, vodi Odjeljenja za analitiku, planiranje i evidencije, Sektora za pravne, kadrovske poslove, edukaciju i analitiku, Uprave policije MUP-a KS.

Godina	2012. god	2013. god	2014. god	2015. god	2016. god	2017. god	Ukupno
Podnešeni izvještaji o učinjenom KD-u za koruptivna KD protiv policijskih službenika	0	2 izvještaja za 2 KD iz čl. 383. KZFBiH	1 izvještaj za KD-a iz čl. 383 i 380	0	0	1 izvještaj za KD iz čl. 380, 1 izvještaj za KD iz člana 340 u vezi čl.383, 1 izvještaj za KD iz člana 380, 1 izvještaj za KD iz čl.384	
Ukupno podnešenih izvještaja	0	2	1	0	0	4	7
Obustavljene istrage	0	0	0	0	0	0	0
Bro policajca protiv kojih je podešen izvještaj nadležnom tužilaštvu	0	3	1	0	0	5	9
Naredbe o neprovođenju istrage	0	1 za jedno KD iz člana 383 i jedno lice	0	0	0	0	1

U Sarajevu 20.08.2018. godine

PRILOG 3. Anketa: Statistička analiza odgovora s obzirom na spol ispitanika KS

Spol * Rad policije zasnovan je na partnerstvu između policije i građana u kojem partneri djeluju i rade zajedno na uočavanju i rješavanju problema u zajednici. Crosstabulation

		Rad policije zasnovan je na partnerstvu između policije i građana u kojem partneri djeluju i rade zajedno na uočavanju i rješavanju problema u zajednici.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Muško	Count	11	57	81	57	27	233
	%	4,7%	24,5%	34,8%	24,5%	11,6%	100,0%
Žensko	Count	19	43	85	82	34	263
	%	7,2%	16,3%	32,3%	31,2%	12,9%	100,0%
Total	Count	30	100	166	139	61	496
Total	%	6,0%	20,2%	33,5%	28,0%	12,3%	100,0%

Spol * U izvršavanju svojih dužnosti policijski službenici se ponašaju pravično. Crosstabulation

		U izvršavanju svojih dužnosti policijski službenici se ponašaju pravično.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Muško	Count	9	44	85	72	23	233
	%	3,9%	18,9%	36,5%	30,9%	9,9%	100,0%
Žensko	Count	18	39	82	95	28	262
	%	6,9%	14,9%	31,3%	36,3%	10,7%	100,0%
Total	Count	27	83	167	167	51	495
Total	%	5,5%	16,8%	33,7%	33,7%	10,3%	100,0%

Spol * U izvršavanju svojih dužnosti policijski službenici se ponašaju ljubazno. Crosstabulation

		U izvršavanju svojih dužnosti policijski službenici se ponašaju ljubazno.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Muško	Count	6	24	69	99	34	232
	%	2,6%	10,3%	29,7%	42,7%	14,7%	100,0%
Žensko	Count	5	24	82	100	50	261
	%	1,9%	9,2%	31,4%	38,3%	19,2%	100,0%
Total	Count	11	48	151	199	84	493
Total	%	2,2%	9,7%	30,6%	40,4%	17,0%	100,0%

Spol * Policijski službenici obavljaju svoj posao nezavisno od utjecajnih pojedinaca i političkih stranaka. Crosstabulation

		Policijski službenici obavljaju svoj posao nezavisno od utjecajnih pojedinaca i političkih stranaka.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Muško	Count	72	77	50	24	10	233
	%	30,9%	33,0%	21,5%	10,3%	4,3%	100,0%
Žensko	Count	73	76	86	18	10	263
	%	27,8%	28,9%	32,7%	6,8%	3,8%	100,0%
Total	Count	145	153	136	42	20	496
Total	%	29,2%	30,8%	27,4%	8,5%	4,0%	100,0%

Spol * Rad policije u zajednici zadovoljava principe ljudskih prava i principe pravne države u cilju pružanja usluga građanima, te jačanja povjerenja građana u rad policije. Crosstabulation

		Rad policije u zajednici zadovoljava principe ljudskih prava i principe pravne države u cilju pružanja usluga građanima, te jačanja povjerenja građana u rad policije.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Muško	Count	17	54	72	65	25	233
	%	7,3%	23,2%	30,9%	27,9%	10,7%	100,0%
Žensko	Count	18	41	92	90	21	262
	%	6,9%	15,6%	35,1%	34,4%	8,0%	100,0%
Total	Count	35	95	164	155	46	495
	%	7,1%	19,2%	33,1%	31,3%	9,3%	100,0%

Spol * Rad policije je transparentan, te javnost od policije dobiva potpune, pravovremene i pouzdane informacije. Crosstabulation

		Rad policije je transparentan, te javnost od policije dobiva potpune, pravovremene i pouzdane informacije.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Muško	Count	19	80	64	56	14	233
	%	8,2%	34,3%	27,5%	24,0%	6,0%	100,0%
Žensko	Count	24	87	82	57	13	263
	%	9,1%	33,1%	31,2%	21,7%	4,9%	100,0%
Total	Count	43	167	146	113	27	496
	%	8,7%	33,7%	29,4%	22,8%	5,4%	100,0%

Spol * Povjerenje u rad policije. Crosstabulation

		Povjerenje u rad policije					Total
		Uopšte nemam povjerenja	Nemam povjerenja	Niti nemam povjerenja niti imam povjerenja	Imam povjerenje	Imam veliko povjerenje	
Muško	Count	5	56	75	82	15	233
	%	2,1%	24,0%	32,2%	35,2%	6,4%	100,0%
Žensko	Count	12	44	106	87	14	263
	%	4,6%	16,7%	40,3%	33,1%	5,3%	100,0%
Total	Count	17	100	181	169	29	496
	%	3,4%	20,2%	36,5%	34,1%	5,8%	100,0%

Spol * Zadovoljstvo radom policije. Crosstabulation

		Zadovoljstvo radom policije					Total
		U potpunosti nisam zadovoljan/na	Nisam zadovoljan/na	Niti sam zadovoljan/na niti nisam zadovoljan/na	Zadovoljan/na sam	U potpunosti sam zadovoljan/na	
Muško	Count	6	53	77	84	13	233
	%	2,6%	22,7%	33,0%	36,1%	5,6%	100,0%
Žensko	Count	9	52	95	97	10	263
	%	3,4%	19,8%	36,1%	36,9%	3,8%	100,0%
Total	Count	15	105	172	181	23	496
	%	3,0%	21,2%	34,7%	36,5%	4,6%	100,0%

Spol * Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Povećati platu policijskim službenicima.

Crosstabulation

		Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Povećati platu policijskim službenicima.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Muško	Count	20	33	29	53	93	228
	%	8,8%	14,5%	12,7%	23,2%	40,8%	100,0%
Žensko	Count	19	23	48	65	106	261
	%	7,3%	8,8%	18,4%	24,9%	40,6%	100,0%
Total	Count	39	56	77	118	199	489
	%	8,0%	11,5%	15,7%	24,1%	40,7%	100,0%

Spol * Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Provoditi kontinuirano edukaciju policijskih službenika o zakonitosti i etičnosti rada i ponašanja. Crosstabulation

		Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Provoditi kontinuirano edukaciju policijskih službenika o zakonitosti i etičnosti rada i ponašanja.				Total
		Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Muško	Count	5	9	22	193	229
	%	2,2%	3,9%	9,6%	84,3%	100,0%
Žensko	Count	1	14	36	210	261
	%	0,4%	5,4%	13,8%	80,5%	100,0%
Total	Count	6	23	58	403	490
	%	1,2%	4,7%	11,8%	82,2%	100,0%

Spol * Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Onemogućiti da policijski službenici budu sredstvo za zaštitu interesa političkih stranaka i slijede njihove upute i savjete. Crosstabulation

		Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Onemogućiti da policijski službenici budu sredstvo za zaštitu interesa političkih stranaka i slijede njihove upute i savjete.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Muško	Count	2	0	2	14	212	230
	%	0,9%	0,0%	0,9%	6,1%	92,2%	100,0%
Žensko	Count	3	1	4	21	232	261
	%	1,1%	0,4%	1,5%	8,0%	88,9%	100,0%
Total	Count	5	1	6	35	444	491
	%	1,0%	0,2%	1,2%	7,1%	90,4%	100,0%

Spol * Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Unaprijediti nadzor i kontrolu nad radom policijskih službenika. Crosstabulation

		Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Unaprijediti nadzor i kontrolu nad radom policijskih službenika.				Total
		Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Muško	Count	1	0	17	212	230
	%	0,4%	0,0%	7,4%	92,2%	100,0%
Žensko	Count	1	7	32	221	261
	%	0,4%	2,7%	12,3%	84,7%	100,0%
Total	Count	2	7	49	433	491
	%	0,4%	1,4%	10,0%	88,2%	100,0%

Spol * Sklonost policijskih službenika nezakonitom ponašanju i zloupotrebi službenih ovlaštenja
Crosstabulation

		Sklonost policijskih službenika nezakonitom ponašanju i zloupotrebi službenih ovlaštenja					Total
		Uopšte nisu skloni	Nisu skloni	Niti su skloni niti nisu skloni	Skloni su	U vrlo velikoj mjeri su skloni	
Muško	Count	2	64	86	65	16	233
	%	0,9%	27,5%	36,9%	27,9%	6,9%	100,0%
Žensko	Count	7	71	94	60	29	261
	%	2,7%	27,2%	36,0%	23,0%	11,1%	100,0%
Total	Count	9	135	180	125	45	494
	%	1,8%	27,3%	36,4%	25,3%	9,1%	100,0%

Spol * U slučaju da su policijski službenici podložni (skloni) korupciji onda je, prema Vašem mišljenju, to prvenstveno zbog: Crosstabulation

		U slučaju da su policijski službenici podložni (skloni) korupciji onda je, prema Vašem mišljenju, to prvenstveno zbog:					Total
		Nepostojanja značajne društvene osude	Niskih primanja	Neadekvatne zakonske i kaznene politike	Minimalnog rizika da budu prijavljeni	Svega navedenog	
Muško	Count	3	33	24	53	115	228
	%	1,3%	14,5%	10,5%	23,2%	50,4%	100,0%
Žensko	Count	7	39	42	40	127	255
	%	2,7%	15,3%	16,5%	15,7%	49,8%	100,0%
Total	Count	10	72	66	93	242	483
	%	2,1%	14,9%	13,7%	19,3%	50,1%	100,0%

Spol * U slučaju da su policijski službenici korumpirani, najučestaliji oblici korupcije, prema Vašem mišljenju, su: Crosstabulation

		U slučaju da su policijski službenici korumpirani, najučestaliji oblici korupcije, prema Vašem mišljenju, su:					Total
		Primanje mita (novca i/ili poklona) za određene postupke	Iznuđivanje isplata od kriminalaca	Prodavanje informacija	Razmjena usluga (usluga za uslugu)	Nisu korumpirani	
Muško	Count	182	4	7	26	8	227
	%	80,2%	1,8%	3,1%	11,5%	3,5%	100,0%
Žensko	Count	202	2	8	33	9	254
	%	79,5%	0,8%	3,1%	13,0%	3,5%	100,0%
Total	Count	384	6	15	59	17	481
	%	79,8%	1,2%	3,1%	12,3%	3,5%	100,0%

Spol * Prema Vašem saznanju, korupcija se dešava najčešće prilikom kontakta sa: Crosstabulation

		Prema Vašem saznanju, korupcija se dešava najčešće prilikom kontakta sa:					Total
		Saobraćajnom policijom	Policijom za javni red i mir	Službenicima nadležnim za zapošljavanje	Kriminalističkom policijom	Nemam saznanja	
Muško	Count	113	2	22	12	75	224
	%	50,4%	0,9%	9,8%	5,4%	33,5%	100,0%
Žensko	Count	111	0	24	16	103	254
	%	43,7%	0,0%	9,4%	6,3%	40,6%	100,0%
Total	Count	224	2	46	28	178	478
	%	46,9%	0,4%	9,6%	5,9%	37,2%	100,0%

Spol * Vaš izvor saznanja o korumpiranosti policijskih službenika je: Crosstabulation

		Vaš izvor saznanja o korumpiranosti policijskih službenika je:					Total
		Lično iskustvo	Informacije od rodbine, prijatelja i poznanika	Mediji	Nevladine organizacije	Nemam saznanja	
Muško	Count	67	66	15	2	74	224
	%	29,9%	29,5%	6,7%	0,9%	33,0%	100,0%
Žensko	Count	33	97	19	2	90	241
	%	13,7%	40,2%	7,9%	0,8%	37,3%	100,0%
Total	Count	100	163	34	4	164	465
	%	21,5%	35,1%	7,3%	0,9%	35,3%	100,0%

Spol * U slučaju da imate saznanje o korupciji u policiji, da li biste, i na koji način prijavili korupciju? Crosstabulation

		U slučaju da imate saznanje o korupciji u policiji, da li biste, i na koji način prijavili korupciju?					Total
		Da, anonimno telefonom	Da, anonimno poštom	Da, uz ime i prezime, poštom, telefonom ili e-mailom	Da, anonimno, ako nisam dobio ono za šta sam platio	Ne bih prijavio	
Muško	Count	49	23	41	4	114	231
	%	21,2%	10,0%	17,7%	1,7%	49,4%	100,0%
Žensko	Count	79	24	48	7	104	262
	%	30,2%	9,2%	18,3%	2,7%	39,7%	100,0%
Total	Count	128	47	89	11	218	493
	%	26,0%	9,5%	18,1%	2,2%	44,2%	100,0%

Spol * U slučaju ako bi se odlučili prijaviti korupciju u policiji, kome biste se prvenstveno obratili? Crosstabulation

		U slučaju ako bi se odlučili prijaviti korupciju u policiji, kome biste se prvenstveno obratili?					Total
		Uredu za borbu protiv korupcije i upravljanja kvalitetom KS	Medijima	Nevladinim organizacijama	Tužilaštvu KS	Policiji KS	
Muško	Count	19	12	4	13	165	213
	%	8,9%	5,6%	1,9%	6,1%	77,5%	100,0%
Žensko	Count	35	12	4	7	173	231
	%	15,2%	5,2%	1,7%	3,0%	74,9%	100,0%
Totala	Count	54	24	8	20	338	444
	%	12,2%	5,4%	1,8%	4,5%	76,1%	100,0%

Spol * Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je: Pooštriti represivne mjere (kažnjavanje i disciplinsku odgovornost). Crosstabulation

		Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je: Pooštriti represivne mjere (kažnjavanje i disciplinsku odgovornost).					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Muško	Count	2	3	4	25	196	230
	%	0,9%	1,3%	1,7%	10,9%	85,2%	
Žensko	Count	3	2	7	32	215	259
	%	1,2%	0,8%	2,7%	12,4%	83,0%	
Total	Count	5	5	11	57	411	489
	%	1,0%	1,0%	2,2%	11,7%	84,0%	

Spol * Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je: Unaprijediti prevenciju i otklanjanje uzroka korupcije. Crosstabulation

Spol		Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je: Unaprijediti prevenciju i otklanjanje uzroka korupcije.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Muško	Count	0	0	3	24	203	230
	%	0,0%	0,0%	1,3%	10,4%	88,3%	
Žensko	Count	1	3	2	18	235	259
	%	0,4%	1,2%	0,8%	6,9%	90,7%	
Total	Count	1	3	5	42	438	489
	%	0,2%	0,6%	1,0%	8,6%	89,6%	

Spol * Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je: Unaprijediti nadzor i kontrolu nad radom policije. Crosstabulation

		Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je: Unaprijediti nadzor i kontrolu nad radom policije.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Muško	Count	0	1	6	22	201	230
	%	0,0%	0,4%	2,6%	9,6%	87,4%	
Žensko	Count	1	0	5	22	231	259
	%	0,4%	0,0%	1,9%	8,5%	89,2%	
Total	Count	1	1	11	44	432	489
	%	0,2%	0,2%	2,2%	9,0%	88,3%	

Spol * Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je: Podsticati policijske službenike i građane da prijavljuju korupciju. Crosstabulation

		Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je: Podsticati policijske službenike i građane da prijavljuju korupciju.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Muško	Count	0	1	6	12	211	230
	%	0,0%	0,4%	2,6%	5,2%	91,7%	
Žensko	Count	1	0	8	14	236	259
	%	0,4%	0,0%	3,1%	5,4%	91,1%	
Total	Count	1	1	14	26	447	489
	%	0,2%	0,2%	2,9%	5,3%	91,4%	

PRILOG 4. Anketa: statistička analiza odgovora s obzirom na starost ispitanika KS

Starosne kategorije * Rad policije zasnovan je na partnerstvu između policije i građana u kojem partneri djeluju i rade zajedno na uočavanju i rješavanju problema u zajednici. Crosstabulation

		Rad policije zasnovan je na partnerstvu između policije i građana u kojem partneri djeluju i rade zajedno na uočavanju i rješavanju problema u zajednici. Crosstabulation					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
18 - 34 godine	Count	11	46	59	33	12	161
	%	6,8%	28,6%	36,6%	20,5%	7,5%	100,0%
35 - 49 godina	Count	10	44	61	39	23	177
	%	5,6%	24,9%	34,5%	22,0%	13,0%	100,0%
50 - 64 godine	Count	8	8	40	44	9	109
	%	7,3%	7,3%	36,7%	40,4%	8,3%	100,0%
65 i više godina	Count	1	2	6	24	17	50
	%	2,0%	4,0%	12,0%	48,0%	34,0%	100,0%
Total	Count	30	100	166	140	61	497
	%	6,0%	20,1%	33,4%	28,2%	12,3%	100,0%

Starosne kategorije * U izvršavanju svojih dužnosti policijski službenici se ponašaju pravično. Crosstabulation

		U izvršavanju svojih dužnosti policijski službenici se ponašaju pravično.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
18 - 34 godine	Count	15	35	58	46	7	161
	%	9,3%	21,7%	36,0%	28,6%	4,3%	100,0%
35 - 49 godina	Count	10	34	64	55	14	177
	%	5,6%	19,2%	36,2%	31,1%	7,9%	100,0%
50 - 64 godine	Count	2	13	37	45	12	109
	%	1,8%	11,9%	33,9%	41,3%	11,0%	100,0%
65 i više godina	Count	0	2	8	21	18	49
	%	0,0%	4,1%	16,3%	42,9%	36,7%	100,0%
Total	Count	27	84	167	167	51	496
	%	5,4%	16,9%	33,7%	33,7%	10,3%	100,0%

Starosne kategorije * U izvršavanju svojih dužnosti policijski službenici se ponašaju ljubazno. Crosstabulation

		U izvršavanju svojih dužnosti policijski službenici se ponašaju ljubazno.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
18 - 34 godine	Count	5	24	52	61	18	160
	%	3,1%	15,0%	32,5%	38,1%	11,3%	100,0%
35 - 49 godina	Count	5	16	67	64	24	176
	%	2,8%	9,1%	38,1%	36,4%	13,6%	100,0%
50 - 64 godine	Count	1	8	28	55	16	108
	%	0,9%	7,4%	25,9%	50,9%	14,8%	100,0%
65 i više godina	Count	0	1	4	19	26	50
	%	0,0%	2,0%	8,0%	38,0%	52,0%	100,0%
Total	Count	11	49	151	199	84	494
	%	2,2%	9,9%	30,6%	40,3%	17,0%	100,0%

Starosne kategorije * Policijski službenici obavljaju svoj posao nezavisno od utjecajnih pojedinaca i političkih stranaka. Crosstabulation

		Policijski službenici obavljaju svoj posao nezavisno od utjecajnih pojedinaca i političkih stranaka.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
18 - 34 godine	Count	56	54	36	9	6	161
	%	34,8%	33,5%	22,4%	5,6%	3,7%	100,0%
35 - 49 godina	Count	52	59	45	17	4	177
	%	29,4%	33,3%	25,4%	9,6%	2,3%	100,0%
50 - 64 godine	Count	32	28	36	11	2	109
	%	29,4%	25,7%	33,0%	10,1%	1,8%	100,0%
65 i više godina	Count	5	13	19	5	8	50
	%	10,0%	26,0%	38,0%	10,0%	16,0%	100,0%
Total	Count	145	154	136	42	20	497
	%	29,2%	31,0%	27,4%	8,5%	4,0%	100,0%

Starosne kategorije * Rad policije u zajednici zadovoljava principe ljudskih prava i principe pravne države u cilju pružanja usluga građanima, te jačanja povjerenja građana u rad policije. Crosstabulation

		Rad policije u zajednici zadovoljava principe ljudskih prava i principe pravne države u cilju pružanja usluga građanima, te jačanja povjerenja građana u rad policije.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
18 - 34 godine	Count	13	44	57	41	6	161
	%	8,1%	27,3%	35,4%	25,5%	3,7%	100,0%
35 - 49 godina	Count	15	28	71	48	14	176
	%	8,5%	15,9%	40,3%	27,3%	8,0%	100,0%
50 - 64 godine	Count	5	22	27	48	7	109
	%	4,6%	20,2%	24,8%	44,0%	6,4%	100,0%
65 i više godina	Count	2	1	9	19	19	50
	%	4,0%	2,0%	18,0%	38,0%	38,0%	100,0%
Total	Count	35	95	164	156	46	496
	%	7,1%	19,2%	33,1%	31,5%	9,3%	100,0%

Starosne kategorije * Rad policije je transparentan, te javnost od policije dobiva potpune, pravovremene i pouzdane informacije. Crosstabulation

		Rad policije je transparentan, te javnost od policije dobiva potpune, pravovremene i pouzdane informacije.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
18 - 34 godine	Count	16	67	46	28	4	161
	%	9,9%	41,6%	28,6%	17,4%	2,5%	100,0%
35 - 49 godina	Count	18	66	50	36	7	177
	%	10,2%	37,3%	28,2%	20,3%	4,0%	100,0%
50 - 64 godine	Count	8	29	37	30	5	109
	%	7,3%	26,6%	33,9%	27,5%	4,6%	100,0%
65 i više godina	Count	1	6	13	19	11	50
	%	2,0%	12,0%	26,0%	38,0%	22,0%	100,0%
Total	Count	43	168	146	113	27	497
	%	8,7%	33,8%	29,4%	22,7%	5,4%	100,0%

Starosne kategorije * Povjerenje u rad policije Crosstabulation

		Povjerenje u rad policije					Total
		Uopšte nemam povjerenja	Nemam povjerenja	Niti nemam povjerenja niti imam povjerenja	Imam povjerenje	Imam veliko povjerenje	
18 - 34 godine	Count	4	47	68	38	4	161
	%	2,5%	29,2%	42,2%	23,6%	2,5%	100,0%
35 - 49 godina	Count	10	36	64	60	7	177
	%	5,6%	20,3%	36,2%	33,9%	4,0%	100,0%
50 - 64 godine	Count	3	14	43	43	6	109
	%	2,8%	12,8%	39,4%	39,4%	5,5%	100,0%
65 i više godina	Count	0	3	6	29	12	50
	%	0,0%	6,0%	12,0%	58,0%	24,0%	100,0%
Total	Count	17	100	181	170	29	497
	%	3,4%	20,1%	36,4%	34,2%	5,8%	100,0%

Starosne kategorije * Zadovoljstvo radom policije. Crosstabulation

		Zadovoljstvo radom policije					Total
		U potpunosti nisam zadovoljan/na	Nisam zadovoljan/na	Niti sam zadovoljan/na niti nisam zadovoljan/na	Zadovoljan/na sam	U potpunosti sam zadovoljan/na	
18 - 34 godine	Count	7	48	65	37	4	161
	%	4,3%	29,8%	40,4%	23,0%	2,5%	100,0%
35 - 49 godina	Count	6	39	61	67	4	177
	%	3,4%	22,0%	34,5%	37,9%	2,3%	100,0%
50 - 64 godine	Count	2	16	39	49	3	109
	%	1,8%	14,7%	35,8%	45,0%	2,8%	100,0%
65 i više godina	Count	0	2	7	29	12	50
	%	0,0%	4,0%	14,0%	58,0%	24,0%	100,0%
Total	Count	15	105	172	182	23	497
	%	3,0%	21,1%	34,6%	36,6%	4,6%	100,0%

Starosne kategorije * Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Povećati platu policijskim službenicima. Crosstabulation

Starosne kategorije		Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Povećati platu policijskim službenicima.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
18 - 34 godine	Count	18	28	25	41	47	159
	%	11,3%	17,6%	15,7%	25,8%	29,6%	100,0%
35 - 49 godina	Count	11	19	35	40	69	174
	%	6,3%	10,9%	20,1%	23,0%	39,7%	100,0%
50 - 64 godine	Count	9	8	15	28	47	107
	%	8,4%	7,5%	14,0%	26,2%	43,9%	100,0%
65 i više godina	Count	1	1	2	9	37	50
	%	2,0%	2,0%	4,0%	18,0%	74,0%	100,0%
Total	Count	39	56	77	118	200	490
	%	8,0%	11,4%	15,7%	24,1%	40,8%	100,0%

Starosne kategorije * Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Provoditi kontinuirano edukaciju policijskih službenika o zakonitosti i etičnosti rada i ponašanja. Crosstabulation

		Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Provoditi kontinuirano edukaciju policijskih službenika o zakonitosti i etičnosti rada i ponašanja.				Total
		Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
18 - 34 godine	Count	3	9	24	125	161
	%	1,9%	5,6%	14,9%	77,6%	100,0%
35 - 49 godina	Count	1	7	22	143	173
	%	0,6%	4,0%	12,7%	82,7%	100,0%
50 - 64 godine	Count	2	7	11	87	107
	%	1,9%	6,5%	10,3%	81,3%	100,0%
65 i više godina	Count	0	0	2	48	50
	%	0,0%	0,0%	4,0%	96,0%	100,0%
Total	Count	6	23	59	403	491
	%	1,2%	4,7%	12,0%	82,1%	100,0%

Starosne kategorije * Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Onemogućiti da policijski službenici budu sredstvo za zaštitu interesa političkih stranaka i slijede njihove upute i savjete.

Crosstabulation

		Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Onemogućiti da policijski službenici budu sredstvo za zaštitu interesa političkih stranaka i slijede njihove upute i savjete.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
18 - 34 godine	Count	2	1	2	13	143	161
	%	1,2%	0,6%	1,2%	8,1%	88,8%	100,0%
35 - 49 godina	Count	0	0	2	16	156	174
	%	0,0%	0,0%	1,1%	9,2%	89,7%	100,0%
50 - 64 godine	Count	3	0	2	6	96	107
	%	2,8%	0,0%	1,9%	5,6%	89,7%	100,0%
65 i više godina	Count	0	0	0	1	49	50
	%	0,0%	0,0%	0,0%	2,0%	98,0%	100,0%
Total	Count	5	1	6	36	444	492
	%	1,0%	0,2%	1,2%	7,3%	90,2%	100,0%

Starosne kategorije * Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Unaprijediti nadzor i kontrolu nad radom policijskih službenika. Crosstabulation

		Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Unaprijediti nadzor i kontrolu nad radom policijskih službenika.				Total
		Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
18 - 34 godine	Count	0	2	12	147	161
	%	0,0%	1,2%	7,5%	91,3%	100,0%
35 - 49 godina	Count	1	4	24	145	174
	%	0,6%	2,3%	13,8%	83,3%	100,0%
50 - 64 godine	Count	1	1	11	94	107
	%	0,9%	0,9%	10,3%	87,9%	100,0%
65 i više godina	Count	0	1	2	47	50
	%	0,0%	2,0%	4,0%	94,0%	100,0%
Total	Count	2	8	49	433	492
	%	0,4%	1,6%	10,0%	88,0%	100,0%

Starosne kategorije * Sklonost policijskih službenika nezakonitom ponašanju i zloupotrebi službenih ovlaštenja Crosstabulation

		Sklonost policijskih službenika nezakonitom ponašanju i zloupotrebi službenih ovlaštenja					Total
		Uopšte nisu skloni	Nisu skloni	Niti su skloni niti nisu skloni	Skloni su	U vrlo velikoj mjeri su skloni	
18 - 34 godine	Count	1	29	52	59	20	161
	%	0,6%	18,0%	32,3%	36,6%	12,4%	100,0%
35 - 49 godina	Count	3	47	60	47	18	175
	%	1,7%	26,9%	34,3%	26,9%	10,3%	100,0%
50 - 64 godine	Count	0	31	54	17	7	109
	%	0,0%	28,4%	49,5%	15,6%	6,4%	100,0%
65 i više godina	Count	5	28	15	2	0	50
	%	10,0%	56,0%	30,0%	4,0%	0,0%	100,0%
Total	Count	9	135	181	125	45	495
	%	1,8%	27,3%	36,6%	25,3%	9,1%	100,0%

Starosne kategorije * U slučaju da su policijski službenici podložni (skloni) korupciji onda je, prema Vašem mišljenju, to prvenstveno zbog: Crosstabulation

		U slučaju da su policijski službenici podložni (skloni) korupciji onda je, prema Vašem mišljenju, to prvenstveno zbog:					Total
		Nepostojanja značajne društvene osude	Niskih primanja	Neadekvatne zakonske i kaznene politike	Minimalnog rizika da budu prijavljeni	Svega navedenog	
18 - 34 godine	Count	3	17	27	34	75	156
	%	1,9%	10,9%	17,3%	21,8%	48,1%	100,0%
35 - 49 godina	Count	4	14	27	26	100	171
	%	2,3%	8,2%	15,8%	15,2%	58,5%	100,0%
50 - 64 godine	Count	1	9	12	27	58	107
	%	0,9%	8,4%	11,2%	25,2%	54,2%	100,0%
65 i više godina	Count	2	33	0	6	9	50
	%	4,0%	66,0%	0,0%	12,0%	18,0%	100,0%
Total	Count	10	73	66	93	242	484
	%	2,1%	15,1%	13,6%	19,2%	50,0%	100,0%

Starosne kategorije * U slučaju da su policijski službenici korumpirani, najučestaliji oblici korupcije, prema Vašem mišljenju, su: Crosstabulation

		U slučaju da su policijski službenici korumpirani, najučestaliji oblici korupcije, prema Vašem mišljenju, su:					Total
		Primanje mita (novca i/ili poklona) za određene postupke	Iznuđivanje isplata od kriminalaca	Prodavanje informacija	Razmjena usluga (usluga za uslugu)	Nisu korumpirani	
18 - 34 godine	Count	134	1	5	16	0	156
	%	85,9%	0,6%	3,2%	10,3%	0,0%	100,0%
35 - 49 godina	Count	130	4	6	24	5	169
	%	76,9%	2,4%	3,6%	14,2%	3,0%	100,0%
50 - 64 godine	Count	85	1	3	16	3	108
	%	78,7%	0,9%	2,8%	14,8%	2,8%	100,0%
65 i više godina	Count	36	0	1	3	9	49
	%	73,5%	0,0%	2,0%	6,1%	18,4%	100,0%
Total	Count	385	6	15	59	17	482
	%	79,9%	1,2%	3,1%	12,2%	3,5%	100,0%

Starosne kategorije * Prema Vašem saznanju, korupcija se dešava najčešće prilikom kontakta sa:
Crosstabulation

		Prema Vašem saznanju, korupcija se dešava najčešće prilikom kontakta sa:					Total
		Saobraćajnom policijom	Policijom za javni red i mir	Službenicima nadležnim za zapošljavanje	Kriminalističkom policijom	Nemam saznanja	
18 - 34 godine	Count	86	2	13	12	39	152
	%	56,6%	1,3%	8,6%	7,9%	25,7%	
35 - 49 godina	Count	73	0	16	11	71	171
	%	42,7%	0,0%	9,4%	6,4%	41,5%	
50 - 64 godine	Count	49	0	14	4	39	106
	%	46,2%	0,0%	13,2%	3,8%	36,8%	
65 i više godina	Count	17	0	3	1	29	50
	%	34,0%	0,0%	6,0%	2,0%	58,0%	
Total	Count	225	2	46	28	178	479
	%	47,0%	0,4%	9,6%	5,8%	37,2%	

Starosne kategorije * Vaš izvor saznanja o korumpiranosti policijskih službenika je: Crosstabulation

		Vaš izvor saznanja o korumpiranosti policijskih službenika je:					Total
		Lično iskustvo	Informacije od rodbine, prijatelja i poznanika	Mediji	Nevladine organizacije	Nemam saznanja	
18 - 34 godine	Count	41	53	14	4	37	149
	%	27,5%	35,6%	9,4%	2,7%	24,8%	
35 - 49 godina	Count	38	56	11	0	63	168
	%	22,6%	33,3%	6,5%	0,0%	37,5%	
50 - 64 godine	Count	16	41	8	0	36	101
	%	15,8%	40,6%	7,9%	0,0%	35,6%	
65 i više godina	Count	6	13	1	0	28	48
	%	12,5%	27,1%	2,1%	0,0%	58,3%	
Total	Count	101	163	34	4	164	466
	%	21,7%	35,0%	7,3%	0,9%	35,2%	

Starosne kategorije * U slučaju da imate saznanje o korupciji u policiji, da li biste, i na koji način prijavili korupciju? Crosstabulation

		U slučaju da imate saznanje o korupciji u policiji, da li biste, i na koji način prijavili korupciju?					Total
		Da, anonimno telefonom	Da, anonimno poštom	Da, uz ime i prezime, poštom, telefonom ili e-mailom	Da, anonimno, ako nisam dobio ono za šta sam platio	Ne bih prijavio	
18 - 34 godine	Count	57	16	23	5	59	160
	%	35,6%	10,0%	14,4%	3,1%	36,9%	
35 - 49 godina	Count	51	21	42	2	59	175
	%	29,1%	12,0%	24,0%	1,1%	33,7%	
50 - 64 godine	Count	16	10	18	3	62	109
	%	14,7%	9,2%	16,5%	2,8%	56,9%	
65 i više godina	Count	4	0	7	1	38	50
	%	8,0%	0,0%	14,0%	2,0%	76,0%	
Total	Count	128	47	90	11	218	494
	%	25,9%	9,5%	18,2%	2,2%	44,1%	

Starosne kategorije * U slučaju ako bi se odlučili prijaviti korupciju u policiji, kome biste se prvenstveno obratili? Crosstabulation

		U slučaju ako bi se odlučili prijaviti korupciju u policiji, kome biste se prvenstveno obratili?					Total
		Uredu za borbu protiv korupcije i upravljanja kvalitetom KS	Medijima	Nevladinim organizacijama	Tužilaštvu KS	Policiji KS	
18 - 34 godine	Count	21	10	3	6	99	139
	%	15,1%	7,2%	2,2%	4,3%	71,2%	100,0%
35 - 49 godina	Count	24	8	2	5	119	158
	%	15,2%	5,1%	1,3%	3,2%	75,3%	100,0%
50 - 64 godine	Count	6	6	3	9	75	99
	%	6,1%	6,1%	3,0%	9,1%	75,8%	100,0%
65 i više godina	Count	3	0	0	0	46	49
	%	6,1%	0,0%	0,0%	0,0%	93,9%	100,0%
Total	Count	54	24	8	20	339	445
	%	12,1%	5,4%	1,8%	4,5%	76,2%	100,0%

Starosne kategorije * Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je: Pooštriti represivne mjere (kažnjavanje i disciplinsku odgovornost).

Crosstabulation

		Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je: Pooštriti represivne mjere (kažnjavanje i disciplinsku odgovornost).					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
18 - 34 godine	Count	1	3	6	17	132	159
	%	0,6%	1,9%	3,8%	10,7%	83,0%	100,0%
35 - 49 godina	Count	4	1	2	21	146	174
	%	2,3%	0,6%	1,1%	12,1%	83,9%	100,0%
50 - 64 godine	Count	0	1	2	15	89	107
	%	0,0%	0,9%	1,9%	14,0%	83,2%	100,0%
65 i više godina	Count	0	0	1	4	45	50
	%	0,0%	0,0%	2,0%	8,0%	90,0%	100,0%
Total	Count	5	5	11	57	412	490
	%	1,0%	1,0%	2,2%	11,6%	84,1%	100,0%

Starosne kategorije * Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je:

Unaprijediti prevenciju i otklanjanje uzroka korupcije. Crosstabulation

		Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je: Unaprijediti prevenciju i otklanjanje uzroka korupcije.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
18 - 34 godine	Count	0	1	1	13	144	159
	%	0,0%	0,6%	0,6%	8,2%	90,6%	100,0%
35 - 49 godina	Count	1	1	3	11	158	174
	%	0,6%	0,6%	1,7%	6,3%	90,8%	100,0%
50 - 64 godine	Count	0	1	2	14	90	107
	%	0,0%	0,9%	1,9%	13,1%	84,1%	100,0%
65 i više godina	Count	0	0	0	4	46	50
	%	0,0%	0,0%	0,0%	8,0%	92,0%	100,0%
Total	Count	1	3	6	42	438	490
	%	0,2%	0,6%	1,2%	8,6%	89,4%	100,0%

**Starosne kategorije * Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je:
Unaprijediti nadzor i kontrolu nad radom policije. Crosstabulation**

		Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je: Unaprijediti nadzor i kontrolu nad radom policije.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
18 - 34 godine	Count	0	0	2	19	138	159
	%	0,0%	0,0%	1,3%	11,9%	86,8%	100,0%
35 - 49 godina	Count	1	0	7	15	151	174
	%	0,6%	0,0%	4,0%	8,6%	86,8%	100,0%
50 - 64 godine	Count	0	1	1	8	97	107
	%	0,0%	0,9%	0,9%	7,5%	90,7%	100,0%
65 i više godina	Count	0	0	1	2	47	50
	%	0,0%	0,0%	2,0%	4,0%	94,0%	100,0%
Total	Count	1	1	11	44	433	490
	%	0,2%	0,2%	2,2%	9,0%	88,4%	100,0%

**Starosne kategorije * Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je:
Podsticati policijske službenike i građane da prijavljuju korupciju.**

Crosstabulation

		Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je: Podsticati policijske službenike i građane da prijavljuju korupciju.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
18 - 34 godine	Count	0	1	7	10	141	159
	%	0,0%	0,6%	4,4%	6,3%	88,7%	100,0%
35 - 49 godina	Count	1	0	4	9	160	174
	%	0,6%	0,0%	2,3%	5,2%	92,0%	100,0%
50 - 64 godine	Count	0	0	3	5	99	107
	%	0,0%	0,0%	2,8%	4,7%	92,5%	100,0%
65 i više godina	Count	0	0	0	2	48	50
	%	0,0%	0,0%	0,0%	4,0%	96,0%	100,0%
Total	Count	1	1	14	26	448	490
	%	0,2%	0,2%	2,9%	5,3%	91,4%	100,0%

PRILOG 5. Anketa: statistička analiza odgovora s obzirom na obrazovanje ispitanika KS

Obrazovanje * Rad policije zasnovan je na partnerstvu između policije i građana u kojem partneri djeluju i rade zajedno na uočavanju i rješavanju problema u zajednici. Crosstabulation

		Rad policije zasnovan je na partnerstvu između policije i građana u kojem partneri djeluju i rade zajedno na uočavanju i rješavanju problema u zajednici.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Osnovna stručna sprema	Count	2	0	1	4	11	18
	%	11,1%	0,0%	5,6%	22,2%	61,1%	100,0%
Srednja stručna sprema	Count	13	48	77	76	21	235
	%	5,5%	20,4%	32,8%	32,3%	8,9%	100,0%
Viša sprema	Count	0	7	17	11	3	38
	%	0,0%	18,4%	44,7%	28,9%	7,9%	100,0%
Visoka stručna sprema	Count	15	45	69	48	26	203
	%	7,4%	22,2%	34,0%	23,6%	12,8%	100,0%
Total	Count	30	100	164	139	61	494
	%	6,1%	20,2%	33,2%	28,1%	12,3%	100,0%

Obrazovanje * U izvršavanju svojih dužnosti policijski službenici se ponašaju pravično. Crosstabulation

		U izvršavanju svojih dužnosti policijski službenici se ponašaju pravično.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Osnovna stručna sprema	Count	0	2	2	3	11	18
	%	0,0%	11,1%	11,1%	16,7%	61,1%	100,0%
Srednja stručna sprema	Count	15	37	73	89	21	235
	%	6,4%	15,7%	31,1%	37,9%	8,9%	100,0%
Viša sprema	Count	1	3	15	16	3	38
	%	2,6%	7,9%	39,5%	42,1%	7,9%	100,0%
Visoka stručna sprema	Count	11	41	75	59	16	202
	%	5,4%	20,3%	37,1%	29,2%	7,9%	100,0%
Total	Count	27	83	165	167	51	493
	%	5,5%	16,8%	33,5%	33,9%	10,3%	100,0%

Obrazovanje * U izvršavanju svojih dužnosti policijski službenici se ponašaju ljubazno. Crosstabulation

		U izvršavanju svojih dužnosti policijski službenici se ponašaju ljubazno.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Osnovna stručna sprema	Count	0	0	3	2	13	18
	%	0,0%	0,0%	16,7%	11,1%	72,2%	100,0%
Srednja stručna sprema	Count	3	22	67	97	44	233
	%	1,3%	9,4%	28,8%	41,6%	18,9%	100,0%
Viša sprema	Count	1	2	11	18	6	38
	%	2,6%	5,3%	28,9%	47,4%	15,8%	100,0%
Visoka stručna sprema	Count	7	24	69	81	21	202
	%	3,5%	11,9%	34,2%	40,1%	10,4%	100,0%
Total	Count	11	48	150	198	84	491
	%	2,2%	9,8%	30,5%	40,3%	17,1%	100,0%

Obrazovanje * Policijski službenici obavljaju svoj posao nezavisno od utjecajnih pojedinaca i političkih stranaka. Crosstabulation

		Policijski službenici obavljaju svoj posao nezavisno od utjecajnih pojedinaca i političkih stranaka.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Osnovna stručna sprema	Count	1	1	7	2	7	18
	%	5,6%	5,6%	38,9%	11,1%	38,9%	100,0%
Srednja stručna sprema	Count	67	76	63	20	9	235
	%	28,5%	32,3%	26,8%	8,5%	3,8%	100,0%
Viša sprema	Count	12	10	12	3	1	38
	%	31,6%	26,3%	31,6%	7,9%	2,6%	100,0%
Visoka stručna sprema	Count	65	64	54	17	3	203
	%	32,0%	31,5%	26,6%	8,4%	1,5%	100,0%
Total	Count	145	151	136	42	20	494
	%	29,4%	30,6%	27,5%	8,5%	4,0%	100,0%

Obrazovanje * Rad policije u zajednici zadovoljava principe ljudskih prava i principe pravne države u cilju pružanja usluga građanima, te jačanja povjerenja građana u rad policije. Crosstabulation

		Rad policije u zajednici zadovoljava principe ljudskih prava i principe pravne države u cilju pružanja usluga građanima, te jačanja povjerenja građana u rad policije.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Osnovna stručna prema	Count	1	1	1	3	12	18
	%	5,6%	5,6%	5,6%	16,7%	66,7%	100,0%
Srednja stručna sprema	Count	15	39	80	82	19	235
	%	6,4%	16,6%	34,0%	34,9%	8,1%	100,0%
Viša sprema	Count	4	5	14	10	5	38
	%	10,5%	13,2%	36,8%	26,3%	13,2%	100,0%
Visoka stručna sprema	Count	15	50	68	59	10	202
	%	7,4%	24,8%	33,7%	29,2%	5,0%	100,0%
Total	Count	35	95	163	154	46	493
	%	7,1%	19,3%	33,1%	31,2%	9,3%	100,0%

Obrazovanje * Rad policije u zajednici zadovoljava principe ljudskih prava i principe pravne države u cilju pružanja usluga građanima, te jačanja povjerenja građana u rad policije. Crosstabulation

		Rad policije je transparentan, te javnost od policije dobiva potpune, pravovremene i pouzdane informacije.					Total
		U potpunost i se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Osnovna stručna sprema	Count	1	0	3	4	10	18
	%	5,6%	0,0%	16,7%	22,2%	55,6%	100,0%
Srednja stručna sprema	Count	19	82	75	50	9	235
	%	8,1%	34,9%	31,9%	21,3%	3,8%	100,0%
Viša sprema	Count	4	7	13	11	3	38
	%	10,5%	18,4%	34,2%	28,9%	7,9%	100,0%
Visoka stručna sprema	Count	19	78	54	47	5	203
	%	9,4%	38,4%	26,6%	23,2%	2,5%	100,0%
Total	Count	43	167	145	112	27	494
	%	8,7%	33,8%	29,4%	22,7%	5,5%	100,0%

Obrazovanje * Povjerenje u rad policije Crosstabulation

		Povjerenje u rad policije					Total
		Uopšte nemam povjerenja	Nemam povjerenja	Niti nemam povjerenja niti imam povjerenja	Imam povjerenje	Imam veliko povjerenje	
Osnovna stručna sprema	Count	0	2	1	4	11	18
	%	0,0%	11,1%	5,6%	22,2%	61,1%	100,0%
Srednja stručna sprema	Count	6	44	90	87	8	235
	%	2,6%	18,7%	38,3%	37,0%	3,4%	100,0%
Viša sprema	Count	2	5	15	15	1	38
	%	5,3%	13,2%	39,5%	39,5%	2,6%	100,0%
Visoka stručna sprema	Count	9	49	73	63	9	203
	%	4,4%	24,1%	36,0%	31,0%	4,4%	100,0%
Total	Count	17	100	179	169	29	494
	%	3,4%	20,2%	36,2%	34,2%	5,9%	100,0%

Obrazovanje * Zadovoljstvo radom policije Crosstabulation

		Zadovoljstvo radom policije					Total
		U potpunosti nisam zadovoljan	Nisam zadovoljan	Niti sam zadovoljan niti nisam zadovoljan	Zadovoljan sam	U potpunosti sam zadovoljan	
Osnovna stručna sprema	Count	0	2	0	5	11	18
	%	0,0%	11,1%	0,0%	27,8%	61,1%	100,0%
Srednja stručna sprema	Count	6	47	82	94	6	235
	%	2,6%	20,0%	34,9%	40,0%	2,6%	100,0%
Viša sprema	Count	1	7	13	16	1	38
	%	2,6%	18,4%	34,2%	42,1%	2,6%	100,0%
Visoka stručna sprema	Count	7	49	77	65	5	203
	%	3,4%	24,1%	37,9%	32,0%	2,5%	100,0%
Total	Count	14	105	172	180	23	494
	%	2,8%	21,3%	34,8%	36,4%	4,7%	100,0%

Obrazovanje * Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Povećati platu policijskim službenicima. Crosstabulation

		Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Povećati platu policijskim službenicima.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Osnovna stručna sprema	Count	1	0	0	3	14	18
	%	5,6%	0,0%	0,0%	16,7%	77,8%	100,0%
Srednja stručna sprema	Count	21	27	32	57	95	232
	%	9,1%	11,6%	13,8%	24,6%	40,9%	100,0%
Viša sprema	Count	1	4	3	9	19	36
	%	2,8%	11,1%	8,3%	25,0%	52,8%	100,0%
Visoka stručna sprema	Count	16	25	42	47	71	201
	%	8,0%	12,4%	20,9%	23,4%	35,3%	100,0%
Total	Count	39	56	77	116	199	487
	%	8,0%	11,5%	15,8%	23,8%	40,9%	100,0%

Obrazovanje * Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Provoditi kontinuirano edukaciju policijskih službenika o zakonitosti i etičnosti rada i ponašanja. Crosstabulation

		Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Provoditi kontinuirano edukaciju policijskih službenika o zakonitosti i etičnosti rada i ponašanja.				Total
		Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Osnovna stručna sprema	Count	0	0	3	15	18
	%	0,0%	0,0%	16,7%	83,3%	100,0%
Srednja stručna sprema	Count	2	7	20	203	232
	%	0,9%	3,0%	8,6%	87,5%	100,0%
Viša sprema	Count	0	3	2	31	36
	%	0,0%	8,3%	5,6%	86,1%	100,0%
Visoka stručna sprema	Count	3	13	33	153	202
	%	1,5%	6,4%	16,3%	75,7%	100,0%
Total	Count	5	23	58	402	488
	%	1,0%	4,7%	11,9%	82,4%	100,0%

Obrazovanje * Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Onemogućiti da policijski službenici budu sredstvo za zaštitu interesa političkih stranaka i slijede njihove upute i savjete. Crosstabulation

		Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Onemogućiti da policijski službenici budu sredstvo za zaštitu interesa političkih stranaka i slijede njihove upute i savjete.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Osnovna stručna sprema	Count	0	0	0	1	17	18
	%	0,0%	0,0%	0,0%	5,6%	94,4%	100,0%
Srednja stručna sprema	Count	1	1	3	12	216	233
	%	0,4%	0,4%	1,3%	5,2%	92,7%	100,0%
Viša sprema	Count	0	0	0	4	32	36
	%	0,0%	0,0%	0,0%	11,1%	88,9%	100,0%
Visoka stručna sprema	Count	4	0	3	18	177	202
	%	2,0%	0,0%	1,5%	8,9%	87,6%	100,0%
Total	Count	5	1	6	35	442	489
	%	1,0%	0,2%	1,2%	7,2%	90,4%	100,0%

Obrazovanje * Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Unaprijediti nadzor i kontrolu nad radom policijskih službenika. Crosstabulation

		Da bi se unaprijedio rad policije u zajednici potrebno je: Unaprijediti nadzor i kontrolu nad radom policijskih službenika.				Total
		Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Osnovna stručna sprema	Count	0	0	2	16	18
	%	0,0%	0,0%	11,1%	88,9%	100,0%
Srednja stručna sprema	Count	0	4	21	208	233
	%	0,0%	1,7%	9,0%	89,3%	100,0%
Visoka sprema	Count	0	0	5	31	36
	%	0,0%	0,0%	13,9%	86,1%	100,0%
Visoka stručna sprema	Count	2	3	21	176	202
	%	1,0%	1,5%	10,4%	87,1%	100,0%
Total	Count	2	7	49	431	489
	%	0,4%	1,4%	10,0%	88,1%	100,0%

Obrazovanje * Sklonost policijskih službenika nezakonitom ponašanju i zloupotrebi službenih ovlaštenja
Crosstabulation

		Sklonost policijskih službenika nezakonitom ponašanju i zloupotrebi službenih ovlaštenja					Total
		Uopšte nisu skloni	Nisu skloni	Niti su skloni niti nisu skloni	Skloni su	U vrlo velikoj mjeri su skloni	
Osnovna stručna sprema	Count	5	9	4	0	0	18
	%	27,8%	50,0%	22,2%	0,0%	0,0%	100,0%
Srednja stručna sprema	Count	1	67	87	56	24	235
	%	0,4%	28,5%	37,0%	23,8%	10,2%	100,0%
Viša sprema	Count	0	14	14	8	1	37
	%	0,0%	37,8%	37,8%	21,6%	2,7%	100,0%
Visoka stručna sprema	Count	3	45	74	61	19	202
	%	1,5%	22,3%	36,6%	30,2%	9,4%	100,0%
Total	Count	9	135	179	125	44	492
	%	1,8%	27,4%	36,4%	25,4%	8,9%	100,0%

Obrazovanje * U slučaju da su policijski službenici podložni (skloni) korupciji onda je, prema Vašem mišljenju, to prvenstveno zbog: Crosstabulation

		U slučaju da su policijski službenici podložni (skloni) korupciji onda je, prema Vašem mišljenju, to prvenstveno zbog:					Total
		Nepostojanja značajne društvene osude	Niskih primanja	Neadekvatne zakonske i kaznene politike	Minimalnog rizika da budu prijavljeni	Svega navedenog	
Osnovna stručna sprema	Count	1	14	1	0	2	18
	%	5,6%	77,8%	5,6%	0,0%	11,1%	100,0%
Srednja stručna sprema	Count	3	37	26	58	106	230
	%	1,3%	16,1%	11,3%	25,2%	46,1%	100,0%
Viša sprema	Count	0	4	4	8	18	34
	%	0,0%	11,8%	11,8%	23,5%	52,9%	100,0%
Visoka stručna sprema	Count	6	17	35	26	115	199
	%	3,0%	8,5%	17,6%	13,1%	57,8%	100,0%
Total	Count	10	72	66	92	241	481
	%	2,1%	15,0%	13,7%	19,1%	50,1%	100,0%

Obrazovanje * U slučaju da su policijski službenici korumpirani, najučestaliji oblici korupcije, prema Vašem mišljenju, su: Crosstabulation

		U slučaju da su policijski službenici korumpirani, najučestaliji oblici korupcije, prema Vašem mišljenju, su:					Total
		Primanje mita (novca i/ili poklona) za određene postupke	Iznuđivanje isplata od kriminalaca	Prodavanje informacija	Razmjena usluga (usluga za uslugu)	Nisu korumpirani	
Osnovna stručna sprema	Count	8	0	0	2	7	17
	%	47,1%	0,0%	0,0%	11,8%	41,2%	100,0%
Srednja stručna sprema	Count	194	0	4	24	6	228
	%	85,1%	0,0%	1,8%	10,5%	2,6%	100,0%
Viša sprema	Count	25	0	1	8	1	35
	%	71,4%	0,0%	2,9%	22,9%	2,9%	100,0%
Visoka stručna sprema	Count	155	6	10	25	3	199
	%	77,9%	3,0%	5,0%	12,6%	1,5%	100,0%
Total	Count	382	6	15	59	17	479
	%	79,7%	1,3%	3,1%	12,3%	3,5%	100,0%

Obrazovanje * Prema Vašem saznanju, korupcija se dešava najčešće prilikom kontakta sa:
Crosstabulation

		Prema Vašem saznanju, korupcija se dešava najčešće prilikom kontakta sa:					Total
		Saobraćajnom policijom	Policijom za javni red i mir	Službenicima nadležnim za zapošljavanje	Kriminalisit-čkom policijom	Nemam saznanja	
Osnovna stručna sprema	Count	4	0	1	0	13	18
	%	22,2%	0,0%	5,6%	0,0%	72,2%	100,0%
Srednja stručna sprema	Count	107	2	22	7	86	224
	%	47,8%	0,9%	9,8%	3,1%	38,4%	100,0%
Viša sprema	Count	14	0	0	3	17	34
	%	41,2%	0,0%	0,0%	8,8%	50,0%	100,0%
Visoka stručna sprema	Count	97	0	23	18	62	200
	%	48,5%	0,0%	11,5%	9,0%	31,0%	100,0%
Total	Count	222	2	46	28	178	476
	%	46,6%	0,4%	9,7%	5,9%	37,4%	100,0%

Obrazovanje * Vaš izvor saznanja o korumpiranosti policijskih službenika je: Crosstabulation

		Vaš izvor saznanja o korumpiranosti policijskih službenika je:					Total
		Lično iskustvo	Informacije od rodbine, prijatelja i poznanika	Mediji	Nevladine organizacije	Nemam saznanja	
Osnovna stručna sprema	Count	0	5	0	0	13	18
	%	0,0%	27,8%	0,0%	0,0%	72,2%	100,0%
Srednja stručna sprema	Count	43	74	14	3	87	221
	%	19,5%	33,5%	6,3%	1,4%	39,4%	100,0%
Viša sprema	Count	8	6	4	0	16	34
	%	23,5%	17,6%	11,8%	0,0%	47,1%	100,0%
Visoka stručna sprema	Count	48	77	16	1	48	190
	%	25,3%	40,5%	8,4%	0,5%	25,3%	100,0%
Total	Count	99	162	34	4	164	463
	%	21,4%	35,0%	7,3%	0,9%	35,4%	100,0%

Obrazovanje * U slučaju da imate saznanje o korupciji u policiji, da li biste, i na koji način prijavili korupciju? Crosstabulation

		U slučaju da imate saznanje o korupciji u policiji, da li biste, i na koji način prijavili korupciju?					Total
		Da, anonimno telefonom	Da, anonimno poštom	Da, uz ime i prezime, poštom, telefonom ili e-mailom	Da, anonimno, ako nisam dobio ono za šta sam platio	Ne bih prijavio	
Osnovna stručna sprema	Count	0	0	1	1	16	18
	%	0,0%	0,0%	5,6%	5,6%	88,9%	100,0%
Srednja stručna sprema	Count	56	19	35	5	120	235
	%	23,8%	8,1%	14,9%	2,1%	51,1%	100,0%
Viša sprema	Count	6	4	8	0	18	36
	%	16,7%	11,1%	22,2%	0,0%	50,0%	100,0%
Visoka stručna sprema	Count	64	24	45	5	64	202
	%	31,7%	11,9%	22,3%	2,5%	31,7%	100,0%
Total	Count	126	47	89	11	218	491
	%	25,7%	9,6%	18,1%	2,2%	44,4%	100,0%

Obrazovanje * U slučaju ako bi se odlučili prijaviti korupciju u policiji, kome biste se prvenstveno obratili?

Crosstabulation

		U slučaju ako bi se odlučili prijaviti korupciju u policiji, kome biste se prvenstveno obratili?					Total
		Uredu za borbu protiv korupcije i upravljanja kvalitetom KS	Medijima	Nevladinim organizacijama	Tužilaštvu KS	Policiji KS	
Osnovna stručna sprema	Count	2	0	0	0	16	18
	%	11,1%	0,0%	0,0%	0,0%	88,9%	100,0%
Srednja stručna sprema	Count	21	11	4	6	169	211
	%	10,0%	5,2%	1,9%	2,8%	80,1%	100,0%
Viša sprema	Count	3	1	0	6	19	29
	%	10,3%	3,4%	0,0%	20,7%	65,5%	100,0%
Visoka stručna sprema	Count	26	12	4	8	134	184
	%	14,1%	6,5%	2,2%	4,3%	72,8%	100,0%
Total	Count	52	24	8	20	338	442
	%	11,8%	5,4%	1,8%	4,5%	76,5%	100,0%

Obrazovanje * Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je: Pooštriti represivne mjere (kažnjavanje i disciplinsku odgovornost). Crosstabulation

		Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je: Pooštriti represivne mjere (kažnjavanje i disciplinsku odgovornost).					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Osnovna stručna sprema	Count	0	0	0	2	16	18
	%	0,0%	0,0%	0,0%	11,1%	88,9%	100,0%
Srednja stručna sprema	Count	4	2	4	19	201	230
	%	1,7%	0,9%	1,7%	8,3%	87,4%	100,0%
Viša sprema	Count	0	0	0	5	32	37
	%	0,0%	0,0%	0,0%	13,5%	86,5%	100,0%
Visoka stručna sprema	Count	1	3	7	31	160	202
	%	0,5%	1,5%	3,5%	15,3%	79,2%	100,0%
Total	Count	5	5	11	57	409	487
	%	1,0%	1,0%	2,3%	11,7%	84,0%	100,0%

Obrazovanje * Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je: Unaprijediti prevenciju i otklanjanje uzroka korupcije. Crosstabulation

		Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je: Unaprijediti prevenciju i otklanjanje uzroka korupcije.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Osnovna stručna sprema	Count	0	0	0	3	15	18
	%	0,0%	0,0%	0,0%	16,7%	83,3%	100,0%
Srednja stručna sprema	Count	1	2	1	10	216	230
	%	0,4%	0,9%	0,4%	4,3%	93,9%	100,0%
Viša sprema	Count	0	0	0	3	34	37
	%	0,0%	0,0%	0,0%	8,1%	91,9%	100,0%
Visoka stručna sprema	Count	0	1	4	26	171	202
	%	0,0%	0,5%	2,0%	12,9%	84,7%	100,0%
Total	Count	1	3	5	42	436	487
	%	0,2%	0,6%	1,0%	8,6%	89,5%	100,0%

**Obrazovanje * Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je:
Unaprijediti nadzor i kontrolu nad radom policije. Crosstabulation**

		Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je: Unaprijediti nadzor i kontrolu nad radom policije.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Osnovna stručna sprema	Count	0	0	0	2	16	18
	%	0,0%	0,0%	0,0%	11,1%	88,9%	100,0%
Srednja stručna sprema	Count	1	0	5	13	211	230
	%	0,4%	0,0%	2,2%	5,7%	91,7%	100,0%
Visoka sprema	Count	0	0	0	3	34	37
	%	0,0%	0,0%	0,0%	8,1%	91,9%	100,0%
Visoka stručna sprema	Count	0	1	6	26	169	202
	%	0,0%	0,5%	3,0%	12,9%	83,7%	100,0%
Total	Count	1	1	11	44	430	487
	%	0,2%	0,2%	2,3%	9,0%	88,3%	100,0%

Obrazovanje * Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je: Podsticati policijske službenike i građane da prijavljuju korupciju. Crosstabulation

		Da bi se unaprijedila borba protiv korupcije u policiji potrebno je: Podsticati policijske službenike i građane da prijavljuju korupciju.					Total
		U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem	
Osnovna stručna sprema	Count	0	0	0	1	17	18
	%	0,0%	0,0%	0,0%	5,6%	94,4%	100,0%
Srednja stručna sprema	Count	1	1	5	5	218	230
	%	0,4%	0,4%	2,2%	2,2%	94,8%	100,0%
Visoka sprema	Count	0	0	0	2	35	37
	%	0,0%	0,0%	0,0%	5,4%	94,6%	100,0%
Visoka stručna sprema	Count	0	0	9	18	175	202
	%	0,0%	0,0%	4,5%	8,9%	86,6%	100,0%
Total	Count	1	1	14	26	445	487
	%	0,2%	0,2%	2,9%	5,3%	91,4%	100,0%

Sažetak

Cilj ovog rada bio je ispitati stanje i efikasnost postojećih mehanizama demokratskog nadzora i kontrole nad radom policije u Kantonu Sarajevo, te na osnovu rezultata predložiti odgovarajuće mjere koje bi u perspektivi doprinijele efikasnijem nadzoru nad radom, a time i efikasnijem radu policije u Kantonu Sarajevo. Pristup istraživanju je analitičko-deduktivni i integralno-sintetički, a tip istraživanja je dijagnostički, u sadržajnom smislu teorijsko-empirijski. Rezultati ovog istraživanja zasnovani na: (1) analizi pravnog okvira i identifikaciji nedostataka u postojećim propisima i poduzetim mjerama koje nadzor i kontrolu nad radom policije u Kantonu Sarajevo čine nedovoljno efikasnom; (2) analizi statističkih podataka (MUP-a KS i nadzornih tijela) o (ne)zakonitosti rada i pritužbama na rad policijskih službenika; (3) anketnom ispitivanju stavova i mišljenja građana (N= 497) KS o radu policije u zajednici i sklonosti policijskih službenika nezakonitom ponašanju (posebno korupciji), potvrđuju generalnu hipotezu „*Demokratski nadzor i kontrola nad radom policije u Kantonu Sarajevo nisu u potpunosti adekvatni i efikasni što pridonosi pojavi nezakonitog, neprofesionalnog ili neetičnog postupanja policije*“.

Ključne riječi: demokratski nadzor, kontrola, policija, Kanton Sarajevo

Summary

The aim of this study was, by applying verified scientific methods, to determine the condition and efficiency of existing mechanisms of democratic oversight and control over the work of the police in the Canton of Sarajevo, and on the basis of the results suggest appropriate measures to perspective contribute to more effective democratic control over the work, and therefore more efficient police work in the Canton of Sarajevo. Access to the analytical and research deductive and integrally-synthetic, a type of diagnostic study is, in terms of content theoretical and empirical. The results of this study based on: (1) analysis of the legal framework and identification of gaps in existing regulations and measures taken to monitor and control the work of the police in the Canton of Sarajevo are not sufficiently effective; (2) the analysis of statistical data (Ministry of Internal Affairs of Sarajevo Canton and supervisory bodies) (un)lawfulness of work and complaints on the work of police officers; (3) examination of the attitudes and opinions of citizens (N=497) of the Canton of Sarajevo about police work in the community and preferences of illegal behavior (especially corruption), confirmed the general hypothesis "*Democratic oversight and control over the work of the police in Canton Sarajevo are not completely adequate and efficient which contributes to appear unlawful, unprofessional or unethical conduct of the police*".

Key words: democratic oversight, control, police, Canton Sarajevo